

**İSTANBUL İLİ MARMARA DENİZİ
SAHİL ŞERİDİ DENİZ BALIKÇILIĞININ
SOSYO-EKONOMİK YAPISI VE
DENİZ ÜRÜNLERİ PAZARLANMASI**

Kemal BENLİ

**Yüksek Lisans Tezi
Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Hasan GÜNGÖR
2009**

**T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İSTANBUL İLİ MARMARA DENİZİ SAHİL ŞERİDİ
DENİZ BALIKÇILIĞININ SOSYO-EKONOMİK YAPISI
VE DENİZ ÜRÜNLERİ PAZARLANMASI**

KEMAL BENLİ

TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. HASAN GÜNGÖR

TEKİRDAĞ-2009

Her hakkı saklıdır

Prof. Dr. Hasan GÜNGÖR danışmanlığında, **Kemal BENLİ** tarafından hazırlanan bu çalışma 14/08/2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Hasan GÜNGÖR

İmza :

Üye : Doç. Dr. Alpay HEKİMLER

İmza :

Üye : Yrd. Doç. Dr. Günay GÜNGÖR

İmza :

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Orhan DAĞLIOĞLU

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İSTANBUL İLİ MARMARA DENİZİ SAHİL ŞERİDİ DENİZ BALIKÇILIĞININ SOSYO-EKONOMİK YAPISI ve DENİZ ÜRÜNLERİ PAZARLANMASI

Kemal BENLİ

Namık Kemal Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hasan GÜNGÖR

Bu araştırma İstanbul İli Deniz Balıkçılığının sosyo-ekonomik durumunun ve ürünlerin pazarlama sisteminin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. İstanbul İlinde faaliyette bulunan 768 balıkçı teknesi, boylarına göre gruplandırılmıştır. Teknelerin gruplandırılması; $\leq 8,99$ m (I.grup), 9-15,99m (II.grup), 16-25,99m (III.grup) ve ≥ 26 m (IV.grup) şeklinde yapılmıştır. “Tabakalı Tesadüfi Örneklem Yöntemi”ne göre I.gruptan 28, II.gruptan 10, III.gruptan 4, IV.gruptan 4 adet olmak üzere toplam 46 adet balıkçı teknesiyle anket yapılmıştır. Karşılaştırmalı olarak balıkçı teknelerinin teknik özellikleri, yardımcı tekne özellikleri, ağ donanımları, avcılık gereçleri incelenmiştir. Gayri Safi Üretim Değeri, değişken ve sabit masraflar, brüt kar ve net kar hesaplanmıştır. Tekne sahiplerinin ve tayfaların sosyo-ekonomik özellikleri, mevcut sorunları ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Balıkçıların eğitimi düşük olmayıp, okuma yazma bilmeyenlerin oranı %4,34 gibi düşük bir orandadır. Balıkçıların %47,82’sinin babasının balıkçı olduğu belirlenmiştir. Balıkçıların akrabalarından erkek bireylerin balıkçılık yaptıkları tespit edilmiştir.

Marmara Bölgesi İstanbul ili avlanma filosunun ortalama boy aralığı 19,55m, ortalama ömrü 16,21 ve ekonomik yeni değeri 20.000 TL ile 1.900.000 TL arasında değiştiği hesaplanmıştır. Teknelerin %10,87’sinin tekne sigortasına sahip olduğu belirlenmiştir.

İstanbul avlama filosunun ortalama gayri safi üretim değeri 13.000 TL ile 1.155.250 TL, ortalama balıkçılık geliri 10.177,67 TL ile 1.155.250 TL aralığında gerçekleşmektedir. Avlanma harici balıkçılık geliri 705,35 TL ile 23.125 TL, ortalama balıkçılık dışı gelir 1.100 TL ile 5.880,36 TL, ortalama aile geliri ise; 16.058,04 TL ile 1.156.350 TL arasında değişmektedir. İstanbul İli balıkçılığında ortalama net kar 305 TL ile 220.000 TL arasındadır.

Akaryakıtta Özel Tüketim Vergisi oranının indirilmiş olması balıkçılığı, olumlu yönde etkilemiştir. Akaryakıt masrafları oranı ortalama %29,60 ile %33,39 arasındadır. İşletme masraflarının azalması değişken masrafların düşük çıkmasına neden olmuştur.

Balıkçılıkta önemli yeri olan sabit masraflar ortalama 1.718,84 TL ile 121.772,36 TL arasındadır. Tekne ve gelir vergisi ödemelerine III. ve IV. grupta rastlanmıştır.

2007/2008 sezonu Marmara denizinde ortaya çıkan kaykay olayı sonucunda gelirden azalmalar olmuştur. Kaykay zararının, balıkçıların net kârına etkisi I. grupta %93,93, II. grupta %84,70, III. grupta %54,38 ve IV. grupta %59,32 oranında azalma olarak yansımıştır. Balıkçıların %76,09’u komisyonculara, bankalara ve tersanelere borçlu durumdadırlar.

Çalıştırılan tayfa sayısı 1-25 kişi arasındadır. Tayfalara yapılan ödeme, genelde pay usulü ödemedir. Tayfaların %62,50’sinin başka alanda iş bulamadıkları belirlenmiştir. Tekne sahipleri tarafından sigorta primi yatırılan tayfa oranı %28,58 olarak tespit edilmiştir.

Tayfalar; 2006/2007 sezonunda 4300 TL ile 6300 TL, 2007/2008 sezonunda ise 3000 TL ile 5100 TL arasında gelir elde etmişlerdir.

Balıkçılık Bakanlığının yokluğu, denetimlerin yetersiz ve etkisiz olması, balıkçılık ekipmanlarının pahalılığı, pazarlama sisteminin gelişmemiş olması gibi sorunlar tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

**Anahtar kelimeler: İstanbul, Balıkçılık, Sosyo-Ekonomi, Pazarlama
2009, 186 Sayfa**

ABSTRACT

Master Thesis

SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE AND SEAFOOD MARKETING OF ISTANBUL CITY MARMARA SEA COSTLINE FISHING

Kemal BENLİ

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Hasan Güngör

This research was conducted to determine socio-economic situation and marketing system of Istanbul Sea Fisheries. 768 fishing boats operating in Istanbul were classified into groups according to their size. The boats were classified as ≤ 8.99 m (I.group), 9-15,99 m (II.group), 16-25,99 m (III.group) and ≥ 26 m (IV.group). A survey was carried out on 28 boats from I. group, 10 boats from II. group, 4 boats from III. group, 4 boats from IV. group, with a sum of 46 fishing boats by "Stratified Random Sampling Method". Comparative specifications of the fishing boats, auxiliary boat, features, network equipment, hunting supplies were examined. Gross value of production, variable and fixed costs, gross profit and net profit was calculated. Socio-economic characteristics, existing problems and solutions of boat owners and crew have been put in place.

Training of fishermen are not poor, such as a low rate (4,34%) is illiterate. 47,82% of the fishermen have been identified as the father of the fishermen. It was detected that relatives of the fishermen were only consist of male individuals. Average size, survival rate and economical values of fishing fleets of Marmara Region of Istanbul were determined as 19,55 m, 16,21 and 20.000-1.900.000 TL respectively. 10,87% of the boats were determined to have the boat insurance.

The average gross production value of Istanbul hunting fleet is 13.000 - 1.155.250 TL, and the average fishing income is realized in the range of 1.155.250 TL and 10.177,67 TL. Except hunting, income from fishing is 705,35 – 23.125 TL, the average income excluding fishing is 1.100 – 5.880,36 TL, the average family income varies between 16.058,04 TL and 1.156.350 TL. Average net profit is between 305 TL and 220.000 TL in İstanbul.

Special Consumption Tax on fuel is to be in the proportion of fishing, has a positive influence. Fuel cost rates are between 29,60 and 33,39 per cent. Reduction in operating costs led to a decrease in variable costs.

Fixed costs are important in fishing which change between 1.718,84 TL and 121.772,36 TL. Boat and income tax payments were seen in groups III and IV.

In the 2007/2008 season in the Marmara Sea there has been a decrease in income as a result of the skateboarding event. The effect of Skateboard damage on net profit of fishing on I. group is 93,93%, II. group is 84,70%, III. group is 54,38%, and the IV group is 59,32%. 76,09% of the fishermen were indebted to brokers, banks and the shipyards.

The number of working crew is between 1-25. Payment to the crew, often paid shares is procedure. 62,50% of the crew could not find work in any other areas. 28,58% of the crews' insurance premium is invested by the owner of the boat.

Crew has eared TL 4.300-6.300 in the 2006/2007 season and 3.000 – 5.100 TL in the 2007/2008 season.

In conclusion, absence of the Ministry of Fisheries, insufficient and ineffective control, high cost of fishing equipment, undeveloped marketing system was determined as problems of fishing and solutions were presented in the study.

Key words: Istanbul, Fishing, Socio-Economics, Marketing
2009, 186 pages

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler	Açıklama	Simgeler	Açıklama
BG	Beygir Gücü	Km ³	Kilometreküp
GTN	Gross Ton	Kw	Kilowatt
H ₂ S	Hidrojen Sülfür	m	Metre
Kg	Kilogram	m ³	Metreküp
Km	Kilometre	'	Dakika
Km ² ,	Kilometre Kare	\$	Dolar
YTL-TL	Yeni Türk Lirası/Türk Lirası	t	Ton
°- °C	Derece/ Santigrat Derece	≈	Yaklaşık

Kısaltmalar

Açıklama

T.C.	TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TMMOB	Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
İTO	İstanbul Ticaret Odası
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
FAO	Food and Agriculture Organization
KKGM	Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü
AB	Avrupa Birliği
İKV	İktisadi Kalkınma Vakfı
TKB	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
VMS	Vessel Monitoring System/Gemi İzleme Sistemi
TEDGEM	Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü
OBP	Ortak Balıkçılık Politikası
FIFG	Financial Instrument For Fisheries Guidance
D	Trol ve Gırgır Dışındaki Tekne Tipi Ruhsatı
G	Gırgır Tekne Ruhsatı
TG	Trol-Gırgır Tekne Ruhsatı
T	Trol Tekne Ruhsatı
KDV	Katma Değer Vergisi
G.S.Ü.D.	Gayri Safi Üretim Değeri
D.M.	Değişken Masraflar
S.M.	Sabit Masraflar
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
ICA	International Cooperative Alliance

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
3. MATERYAL ve YÖNTEM	7
3.1. Materyal	7
3.2. Yöntem	7
3.2.1. Örnekleme Aşamasında Uygulanan Yöntem	7
3.2.2. Veri Toplama Aşamasında Uygulanan Yöntem	12
3.2.3. Verilerin Analizinde Uygulanan Yöntem	12
4. DÜNYADA ve TÜRKİYE'DE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ	13
4.1. Dünyada Su Ürünleri Üretim ve Ticaret Değerleri	13
4.2. AB Ülkelerinde Su Ürünleri Üretim ve Ticareti	20
4.2.1. Su Ürünleri Ticaret Sektörleri ve AB Ekonomisindeki Yeri.....	20
4.2.2. AB Ortak Balıkçılık Politikası ve Temel Unsurları	23
4.3. Türkiye Su Ürünleri Sektörü	27
4.3.1. Denizler	27
4.3.2. Balık Avcılığındaki Gelişmeler	28
4.3.3. Balıkçılıkta Altyapı	29
4.3.4. Deniz Balıkçılığı	36
4.3.5. Su Ürünlerinin Pazarlanması	42
4.3.5.1. Pazarlama Kanalları	42
4.3.5.2. İhracat ve İthalat	44
4.3.6. Su Ürünleri Sektöründe Sosyo-Ekonomik Yapı	47
4.3.7. Su Ürünleri Avcılığı ve Ürünlerin Pazarlanması İle İlgili Mevzuatlar.....	51
5. İSTANBUL DENİZ BALIKÇILIĞININ GENEL YAPISI	65
5.1. Araştırma Yöresi Hakkında Genel Bilgi	65
5.2. İstanbul Deniz Balıkçılığı Genel Bilgileri	66

5.3. İstanbul Balık Hali	75
6. ARAŞTIRMA BULGULARI	85
6.1. Teknelerin Teknik Özellikleri.....	85
6.1.1. Tekne Ekipmanları ve Cihazlar	87
6.1.2. Ağ Donanımları ve Özellikleri	90
6.1.3. Gayri Safi Üretim Değeri.....	92
6.1.4. Değişken Masraflar	97
6.1.5. Sabit Masraflar	100
6.1.6. Net Kar	103
6.1.7. Ortalama Balıkçılık Gelirleri	105
6.1.8. Ortalama Aile Gelirleri	106
6.1.9. Lokalitelerin Avcılık Gelirleri ve Ekonomik Yapıları	107
6.2. Tekne Sahiplerinin Sosyo-Ekonomik Yapıları.....	110
6.3. Tayfaların Sosyo-Ekonomik Yapıları	139
6.4. Balıkçılık Ürünlerinin Pazarlama Yapısı	160
6.5. Balıkçılıkta Sosyo-Ekonomik Yapı ve Faaliyetleri Etkileyen Sıra Dışı Olaylar ve Sonuçları.....	163
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	167
8. KAYNAKLAR.....	181
ÖZGEÇMİŞ.....	185
TEŞEKKÜR.....	186

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.1. Marmara Denizi'nin Uydu Görünümü.....	1
Şekil 3.1. Anket Sayılarının Bölgelere Göre Dağılım Grafiği	9
Şekil 3.2. Tayfa Anketlerinin Gruplara Göre Dağılımı	11
Şekil 4.1. İnsan Tüketimine Sunulan Su Ürünlerinin Toplam Üretimdeki Payı	15
Şekil 4.2. İnsan Tüketimine Yönelik Su Ürünlerinin Ülkesel Dağılım Oranları	15
Şekil 4.3. Dünya Su Ürünleri Üretimine Dondurularak Sunulan Kısmı	16
Şekil 4.4. Dünya Su Ürünleri Üretimine Konservelenen Kısmı	17
Şekil 4.5. Dünya Su Ürünleri İhracat ve İthalat Oranları	18
Şekil 4.6. 2005 Yılı İhracatını Gerçekleştiren Ülkeler Dağılımı	19
Şekil 4.7. 2005 Yılı İhracatında Bazı Ülkelerin Durumları ve Sıralamaları	19
Şekil 4.8. Yıllar İtibariyle Türkiye'deki Tekne Sayılarındaki Artış ve Azalış Eğrisi	30
Şekil 4.9. Türkiye'de Yıllar İtibariyle Bölgelere Göre Tekne Sayıları	31
Şekil 4.10. Balıkçı Gemilerinin Avcılık Türü ve Bölgelere Göre Dağılımı	32
Şekil 4.11. Uzunluklarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı	33
Şekil 4.12. Yapım Malzemesine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı	35
Şekil 4.13. Yıllara Göre Türkiye Balık Üretimi	36
Şekil 4.14. Hamsi Üretimine 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı	39
Şekil 4.15. İstavrit Üretimine 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı	40
Şekil 4.16. Palamut-Torik Üretimine 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı	40
Şekil 4.17. Sardalya Üretimine 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı	40
Şekil 4.18. Diğer Deniz Ürünlerinin Türlerine Göre Dağılım Oranları	41
Şekil 4.19. Yıllara Göre Deniz Ürünlerinin Pazarlama Şekli	43
Şekil 4.20. 2007 Yılı Deniz Ürünlerinin Pazarlama Dağılımı	44
Şekil 4.21. Türkiye'nin 2002-2005 Yılları Arasındaki İhracat Rakamları	45
Şekil 4.22. Türkiye'nin 2002-2005 Yılları Arasındaki İthalat Rakamları	46
Şekil 5.1. İstanbul İli 2007 Yılı Su Ürünleri Üretim Miktarlarının Dağılımı	67
Şekil 5.2. İstanbul İli Su Ürünleri Üretim Miktarlarının Türlerine Oranları.....	67
Şekil 5.3. Silivri Balıkçı Barınağı	72
Şekil 5.4. Kumkapı Balıkçı Barınağı	72

Şekil 5.5. Tuzla Balıkçı Barınağı	73
Şekil 5.6. Yeşilköy Balıkçı Barınağı	73
Şekil 5.7. Mimar Sinan Balıkçı Barınağı.....	74
Şekil 5.8. Kartal Balıkçı Barınağı	74
Şekil 5.9. İstanbul Balık Halinin İçinden Bir Görüntü.....	75
Şekil 5.10. İstanbul Balık Halin Yıllar İtibariyle Gelir-Gider Durumu	84
Şekil 5.11. İstanbul Balık Halinin Yıllar İtibariyle Gelir-Gider Durumu.....	84
Şekil 6.1. Balıkçı Teknelerinde Bulunan Teknik Donanımlar	88
Şekil 6.2. Balıkçı Teknelerinde Sigorta Durumu.....	89
Şekil 6.3. Balıkçıların Sahip Oldukları Ağlar.....	91
Şekil 6.4. Hanedeki Birey Sayısı Dağılımları	110
Şekil 6.5. Balıkçıların Yaş Dağılımları	111
Şekil 6.6. Balıkçıların Medeni Halleri.....	112
Şekil 6.7. Balıkçılıkla Uğraşanların Asıl Meslekleri	112
Şekil 6.8. Balıkçı Eşlerinin Yaş Dağılımları	112
Şekil 6.9. Balıkçı Eşlerinin Meslekleri	113
Şekil 6.10. Balıkçıların Eğitim Düzeyleri	114
Şekil 6.11. Balıkçı Eşlerinin Eğitim Düzeyleri.....	115
Şekil 6.12. Balıkçı Çocuklarının Eğitim Düzeyleri.....	115
Şekil 6.13. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Ortalama Çocuk Sayıları.....	115
Şekil 6.14. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Çocuklarının Yaş Dağılımları.....	116
Şekil 6.15. Balıkçının İkamet Yeri.....	117
Şekil 6.16. Balıkçının Aile Kökeni.....	117
Şekil 6.17. Balıkçıların Balıkçılığa Başlama Nedenleri.....	118
Şekil 6.18. Balıkçıların Akrabalarının Balıkçılık Durumlar	119
Şekil 6.19. Balıkçıların Balıkçılık Yapma Yılları ve Ortalama Balıkçılık Süreleri.....	119
Şekil 6.20. İstanbul Balıkçılarının Sosyal Güvenlik Durumları	120
Şekil 6.21. Balıkçıların Sosyal Güvenlik Primlerini Yatırabilme Durumları	121
Şekil 6.22. Balıkçıların Üyelik Durumları	122
Şekil 6.23. Kontrol Hizmetlerinin Yürütülmesi İstenen Kurum/Kuruluşların Oranları	123

Şekil 6.24. Balıkçıların İzledikleri/Takip Ettikleri Program Türleri	124
Şekil 6.25. Balıkçıların Avcılığa Çıkmadıkları Zamanki Uğraşları	125
Şekil 6.26. Balıkçıların Sahip Oldukları Araçlar.....	126
Şekil 6.27. Tekne Sahiplerinin Yaşadıkları Evlerinin Mülkiyet Durumları	130
Şekil 6.28. Balıkçıların Başka Bir Dil Bilme ve Mesleki Sağlık Sorunları.....	130
Şekil 6.29. Balıkçıların İş Kazası Geçirme Durumları	130
Şekil 6.30. Balıkçıların Eğitimlere ve Kurslara Katılma Oranları	131
Şekil 6.31. Balıkçıların Balıkçılıktan Memnuniyet Durumları	131
Şekil 6.32. Balıkçıların Balıkçılığa Devam Etme Durumları	131
Şekil 6.33. Balıkçıların Çocuklarının Balıkçı Olmalarını İsteme Durumları.....	132
Şekil 6.34. Ab Mevzuatı, Kota Uygulamaları ve ÖTV İndirimli Mazot Kullanımı.....	132
Şekil 6.35. Balıkçıların Harcama Kalemleri ve Oranları.....	133
Şekil 6.36. İstanbul Balıkçılarının Ceza Alma Durumları.....	134
Şekil 6.37. Ötv İndirimli Mazot Kullanımının Balıkçıya Etkisi	135
Şekil 6.38. Balıkçıların Borç Durumları ve Borçlu Oldukları Yerler.....	136
Şekil 6.39. Balıkçılık Gelirinin Teknede Taksim Edilme Şekilleri.....	137
Şekil 6.40. Yatırım Yapabilen Balıkçıların Yatırım Yapabildikleri Alanlar.....	138
Şekil 6.41. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Ailesinde Yaşayan Fert Sayısı	139
Şekil 6.42. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Yaşları.....	140
Şekil 6.43. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Medeni Halleri.....	140
Şekil 6.44. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Mesleki Durumları.....	141
Şekil 6.45. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Eğitim Düzeyleri.....	142
Şekil 6.46. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Eşlerinin Eğitim Düzeyi.....	142
Şekil 6.47. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuklarının Eğitim Düzeyleri	143
Şekil 6.48. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Eşlerinin Yaşları Dağılımı.....	144
Şekil 6.49. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Eşlerinin Mesleki Durumları.....	144
Şekil 6.50. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuk Sayısı.....	145
Şekil 6.51. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuklarının Yaş Ortalamaları.....	145

Şekil 6.52. Balıkçılığa/Tayfacılığa Başlama Nedenleri.....	146
Şekil 6.53. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Ortalama Tayfacılık Yapma Yılları.....	149
Şekil 6.54. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Baba Meslekleri.....	149
Şekil 6.55. Tayfa Olarak Çalışma Durumları ve Tayfacılık Nitelikleri.....	149
Şekil 6.56. Tayfaların Balıkçılığa Bağlı Bir İş Kazası Geçirmesi.....	150
Şekil 6.57. Balıkçılık Alanında Mesleki Eğitim Alma Durumu.....	150
Şekil 6.58. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Tayfacılıktan Memnuniyet Durumları....	150
Şekil 6.59. Çalıştığı Reis /Kaptan/Tekne Sahibinden Memnuniyet Durumları.....	151
Şekil 6.60. Tayfacılık Dışı Bir Gelire Sahip Olma Durumu.....	151
Şekil 6.61. Tayfaların Balıkçılık Sezonu Dışında İş Bulabilme Durumu.....	151
Şekil 6.62. Tayfalarla Akrabaları Arasındaki Balıkçılık İlişkisi	152
Şekil 6.63. Tekne Sahibi İle Herhangi Bir Yakınlık Derecesi.....	153
Şekil 6.64. Tayfaların Sosyal Güvenlik Durumları.....	154
Şekil 6.65. Sosyal Güvenlik Priminin Ödenme Kaynağı.....	155
Şekil 6.66. Tayfaların Çalıştıkları Avcılık Yöntemleri ve Ortalama Gün Sayısı.....	156
Şekil 6.67. Tayfaların Kooperatif/Sivil Toplum Kuruluşu ve Siyasi Parti Üyelikleri....	157
Şekil 6.68. Tayfaların Mesleki Sıkıntıları.....	158
Şekil 6.69. Tayfaların 2006-2007 ve 2007-2008 Yılı Kazançlarının Karşılaştırılması ..	159
Şekil 6.70. Balık Satışında Parayı Tahsil Etme Şekilleri.....	160
Şekil 6.71. Pazarlama Şeklinden Memnuniyet Durumları.....	161
Şekil 6.72. Ürünlerin Pazarlanmasında Etkin Rol Alan Birimler.....	162
Şekil 6.73. İstanbul Balıkçılarının Kaykaydan Etkilenme Durumu.....	163
Şekil 6.74. Kaykay/Salya Olayının Başlama Zamanı.....	164
Şekil 6.75. Kaykay/Salya Olayının Başlama Alanı.....	164
Şekil 6.76. Kaykay Sorununun Teknik Donanıma Olan Zarar Değeri.....	165
Şekil 6.77. Kaykay Sorununun Ürün Değeri Olarak Oluşturduğu Zarar Değeri.....	166
Şekil 6.78. Kaykay/Salya Sorununun Zararlarının Aşılması İçin Çare Dağılımları.....	166

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 3.1. Tekne Gruplarına Göre Tekne Sahibi Anket Örnek Sayıları.....	9
Çizelge 3.2. Tekne Sahibi Anket Örnek Sayılarının Lokalitelere Dağılımı.....	9
Çizelge 3.3. Tayfa Anketlerinin Örnek Sayıları ve Gruplara Göre Dağılımı.....	11
Çizelge 4.1. Dünya Su Ürünleri Üretimine İnsan Tüketimine Sunulan Kısmı.....	14
Çizelge 4.2. Dünya Su Ürünleri Üretimine Dondurularak Sunulan Kısmı.....	16
Çizelge 4.3. Dünya Su Ürünleri Üretimine Konserve Edilen Kısmı	17
Çizelge 4.4. Dünya Su Ürünleri İhracat ve İthalat Değerleri.....	18
Çizelge 4.5. Türkiye’de Yıllar İtibariyle Bölgelere Göre Tekne Sayıları	30
Çizelge 4.6. Balıkçı Gemilerinin Avcılık Türü ve Bölgelere Göre Dağılımı.....	31
Çizelge 4.7. Uzunluklarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı.....	32
Çizelge 4.8. Tonajlarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı.....	33
Çizelge 4.9. Motor Güçlerine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı.....	34
Çizelge 4.10. Tayfa Sayısına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı	34
Çizelge 4.11. Yapım Malzemesine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı	35
Çizelge 4.12. Yıllara Göre Türkiye Balık Üretimi.....	36
Çizelge 4.13. Yıllara Göre Türkiye Balık Üretimi	38
Çizelge 4.14. Bazı Deniz Balıklarının 2007 Yılı Avlandıkları Bölge ve Türleri	39
Çizelge 4.15. Diğer Deniz Ürünlerinin Avlandıkları Bölge ve Türleri.....	41
Çizelge 4.16. Yıllara Göre Deniz Ürünlerinin Pazarlama Şekli.....	43
Çizelge 4.17. Türkiye Su Ürünleri İthalat-İhracat Miktar Ve Değerleri	45
Çizelge 4.18. Türkiye’nin 2003 Yılı Su Ürünleri İthalat ve İhracatı Yaptığı Ülkeler	47
Çizelge 4.19. Balıkçılıkta Çalışanların 2007 Yılındaki Sayıları ve Bölgesel Dağılımı.....	47
Çizelge 4.20. Teknenin Kullanım Şekline Balıkçılıkta Çalışanların Sayıları	48
Çizelge 4.21. Çalışanların Yaş Grupları, Çalışma Zamanına Göre Dağılımı.....	48
Çizelge 4.22. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Sayısı ve Örgütlenmesi.....	51
Çizelge 4.23. Su Ürünlerinin Avlanabilir Asgari Boyları ve Ağırlıkları.....	55
Çizelge 5.1. İstanbul İli 2007 Yılı Tarımsal Üretim Miktarları.....	66
Çizelge 5.2. İstanbul İli 2007 Yılı Su Ürünleri Üretim Miktarları.....	66
Çizelge 5.3. İstanbul İli 2007 Yılı Deniz Balıkları Üretim/Avlanan/Satış Miktarları.....	68
Çizelge 5.4. İstanbul İli 2007 Yılı Diğer Deniz Ürünleri Üretim/Avlanan/Satış Miktarı ...	68

Çizelge 5.5. İstanbul'un 2007 Yılında Kooperatif Sayıları Ve Durumları.....	69
Çizelge 5.6. İstanbul İli 2007 Yılı Balıkçılık Kimliği.....	70
Çizelge 5.7. İstanbul İli Balıkçılık İdari Binaları.....	70
Çizelge 5.8. İstanbul İlinde Bulunan Mevcut Balıkçı Barınakları.....	71
Çizelge 5.9. Hal'e Gelen Su Ürünleri Miktarları.....	83
Çizelge 6.1. Teknelerin Teknik Özellikleri ve Ortalama Tayfa Sayıları.....	86
Çizelge 6.2. Balıkçıların Sahip Oldukları Tekne Ekipman ve Donanımları.....	87
Çizelge 6.3. Tekne Gruplarına Göre Teknelerin Sigorta Durumları.....	89
Çizelge 6.4. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Sahip Oldukları Ağlar.....	90
Çizelge 6.5. İstanbul İli Balıkçıların Gayri Safi Üretim Değerleri.....	93
Çizelge 6.6. Tekne Gruplarına Göre Ortalama Değişken Masraflar	99
Çizelge 6.7. İstanbul Balıkçılığında Tekne Gruplarına Göre Ortalama Sabit Masraflar...	102
Çizelge 6.8. İstanbul İli Balıkçılığının Ekonomik Yapısı.....	104
Çizelge 6.9. Gruplar İtibariyle Ortalama Balıkçılık Gelirleri.....	105
Çizelge 6.10. Gruplar İtibariyle Ortalama Aile Gelirleri	106
Çizelge 6.11. Lokaliteler İtibariyle Ortalama Avcılık Gelirleri ve Ortalama Masraflar....	108
Çizelge 6.12. Balıkçıların Ailesinde Yaşayan Fert Sayısı Dağılımı.....	110
Çizelge 6.13. Tekne Sahipleri ve Eşlerinin Yaş, Medeni Hal ve Mesleki Durumları.....	111
Çizelge 6.14. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların ve Yakınlarının Eğitim Düzeyleri.....	113
Çizelge 6.15. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Çocuk Sayısı ve Yaşları.....	115
Çizelge 6.16. Hanenin İkamet Ettiği Yerleşim Birimi ve Balıkçının Ailesel Kökeni.....	116
Çizelge 6.17. Balıkçılığa Başlama Nedeni.....	118
Çizelge 6.18. Akrabalarından Balıkçılık Yapanlar.....	118
Çizelge 6.19. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların, Balıkçılık Yapma Yılı.....	119
Çizelge 6.20. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Sosyal Güvenlik Durumu.....	120
Çizelge 6.21. Sosyal Güvenlik Primi Yatırabilme Durumu.....	121
Çizelge 6.22. Balıkçıların Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyelikleri.....	122
Çizelge 6.23. Balıkçıların Kontrol Hizmetlerinin Yürütülmesini İstedikleri Yerler.....	123
Çizelge 6.24. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Takip Ettikleri Program Türleri.....	124
Çizelge 6.25. Balıkçıların Avcılığa Çıkmadıkları Zamanki Uğraşları.....	125
Çizelge 6.26. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Sahip Oldukları Araç Durumu.....	126

Çizelge 6.27. Balıkçının/Tekne Sahibinin/Reis'in Sosyo-Ekonomik Göstergeleri.....	128
Çizelge 6.28. Balıkçının En Fazla Para Harcadığı Giderleri.....	133
Çizelge 6.29. Ceza Alma Durumu.....	134
Çizelge 6.30. ÖTV'İndirimli Mazot Kullanımı ve Balıkçılığa Etkileri.....	135
Çizelge 6.31. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Borç Durumları.....	136
Çizelge 6.32. Balıkçılık Gelirinin Teknede Paylaşılma Şekli	137
Çizelge 6.33. Balıkçılıktan Elde Edilen Gelirle Ne Tür Bir Yatırım Yapabildiği.....	138
Çizelge 6.34. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Ailesinde Yaşayan Fert Sayısı.....	139
Çizelge 6.35. Tayfaların Yaş, Medeni Hal ve Mesleki Durumları.....	139
Çizelge 6.36. Tayfaların ve Yakınlarının Eğitim Düzeyleri.....	141
Çizelge 6.37. Tayfaların Eşlerinin Yaşları ve Mesleki Durumları	143
Çizelge 6.38. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuk Sayısı ve Yaşları.....	145
Çizelge 6.39. Balıkçılığa/Tayfacılığa Başlama Nedeni.....	146
Çizelge 6.40. Tekne Gruplarına Göre Tayfalara Ait Bazı Sosyo-Ekonomik Göstergeler...	148
Çizelge 6.41. Akrabaları Balıkçılık Yapan Tayfalar.....	152
Çizelge 6.42. Tekne Sahibi İle Herhangi Bir Yakınlık Durumu.....	153
Çizelge 6.43. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Sosyal Güvenlik Durumu.....	154
Çizelge 6.44. Sosyal Güvenlik Priminin Kim Tarafından Ödendiği Durumu.....	155
Çizelge 6.45. Tayfaların Avcılık Yöntemleri ve Ortalama Çalışma Gün Sayıları.....	156
Çizelge 6.46. Tayfaların Kooperatif/Sivil Toplum Kuruluşu ve Siyasi Parti Üyelikleri...	157
Çizelge 6.47. Tayfacılık Mesleği/İşi İle İlgili Sıkıntı ve Sorunlar.....	158
Çizelge 5.48. Tayfaların 2006-2007 ve 2007-2008 Yılları Kazançları.....	159
Çizelge 6.49. Balık Satışlarında Parayı Alma Şekli.....	159
Çizelge 6.50. Tekne Sahiplerinin Pazarlama Yönteminden Memnuniyet Durumu.....	161
Çizelge 6.51. Ürünlerin Pazarlanmasında En Etkin Rol Alan Birimler.....	162
Çizelge 6.52. Tekne Gruplarına Göre Avcılıkta Kaykay/Salya Sorununun Etkileri.....	163
Çizelge 6.53. Avcılıkta Kaykay/Salya vb. Başlama Zamanı ve Başlangıç Alanları.....	164
Çizelge 6.54. Kaykayın İstanbul Balıkçılığındaki Zarar Tutarları.....	165

1. GİRİŞ

Marmara denizi gerçek bir deniz olarak değil, Karadeniz ve Akdeniz arasında bağlantıyı sağlayan Boğazlar sistemi üzerindeki bir genişleme olarak görülmektedir (Artüz 2008). Akdeniz ve Karadeniz gibi birbirinden farklı iki su sisteminin etkisi altında bulunan Marmara denizi; biyotik¹ ve abiyotik² özellikler bakımından değişkenlikler gösterir. Özellikle Kuzey Marmara’da koy ve körfezler yoktur (Polat 1995). Marmara denizinin Çanakkale Boğazından görülen uydu görünümü Şekil 1.1’de verilmiştir.

Şekil 1.1. Marmara Denizi'nin uydu görünümü (Anonim 2008)

Bir iç deniz özelliği gösteren Marmara denizinin boğazlar yoluyla Karadeniz ve Ege denizi arasında geçiş zonu olması nedeniyle, özellikle göç eden pelajik³ balıklar avcılığındaki yeri oldukça önemlidir. Pelajik balıklar arasında önem sırasında ise; lüfer (*Pomatomus saltatrix* Linnaeus, 1766) sağladığı ekonomik katkı ve geleneksel balıkçılığı ile kuşkusuz ilk sıralarda gelmektedir (Akyol ve ark. 2006).

1: Ekosistemin canlıları kapsayan unsurlarını içine alan grubun genel ismi

2: Ekosistemin cansız unsurlarını kapsayan gruba verilen isim

3: Orta ve yüzey suyu bölümünde yaşayan balıklara verilen bir sıfat

Marmara balıkçılığını diğer bölge denizlerindeki balıkçılıktan ayıran bir takım özellikler mevcuttur. Marmara denizi'nde trol balıkçılığı; 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan su ürünleri tebliğlerinde yasaklanmış durumda olup sürdürülebilir balıkçılık hedefi Marmara denizi ile başlamış olmaktadır. Marmara denizi özellikle pelajik balıkların yumurtlama ve beslenme alanı olarak bilinmektedir. Bunda Boğazlar yoluyla giren tuzluluğu düşük yüzey sularının ve bunların taşıdıkları besin maddelerinin önemi büyüktür (Kocataş ve ark. 1990, Beşiktepe ve ark. 1994, Polat 1995, Polat ve Tuğrul 1995, Yüksek ve ark. 2000).

Ayrıca Marmara denizi (özellikle İstanbul - Silivri - Tekirdağ Barbaros hattı boyunca) ekonomik getirisi yüksek derin su pembe karides (*Parapenaeus Longirostris*, Lucas 1846) balıkçılığının yoğun olarak yapıldığı yerdir.

Hamsi, istavrit, palamut, sardalye, lüfer, karides, tekir, barbunya, kalkan, dil, berlam, izmarit, tirsi, karagöz ve kefal gibi su ürünleri Marmara denizi'nde avcılığı yapılan birinci derecedeki ekonomik öneme haiz türlerdir. Bunun yanında kırlangıç, ahtapot, vatoz, köpek, zargana, salyangoz ve akivades gibi su ürünleri ise ikinci derecede ekonomik önem arz etmektedir.

Marmara Bölgesi'nde balıkçılığın yoğun olarak yapıldığı illerimiz; İstanbul, Tekirdağ, Çanakkale, Bursa, Balıkesir, Kocaeli ve Yalova'dır. Aşırı avcılık, tüketim düzeyinin yetersizliği, talep yapısının dengesizliği, pazarlamada soğuk zincirin yetersiz oluşu ve denetimlerin amacına ulaşamaması gibi nedenler, su ürünleri pazarlamasının başlıca sorunları arasında yer almaktadır.

Bu sorunlar Türkiye'de olduğu gibi Marmara'da su ürünleri potansiyelinin önemli bir bölümünü oluşturan İstanbul için de geçerlidir. İstanbul İli tarih boyunca Türk balıkçılığının merkezi olmuştur. Gerek nüfus yoğunluğu, gerekse ekonominin büyük bir oranda gerçekleştiği bir il olması ve bunun getirdiği ekonomik düzey, İstanbul halkının su ürünleri tüketimine önem vermelerinin başlıca nedenleridir (Erdoğan ve Düzgüneş 2006).

İstanbul İli hem balık avcılığında hem de pazarlama yönünde Marmara Bölgesinde ilk sırayı almaktadır. İstanbul, Türkiye'de 12,5 milyon civarındaki nüfusuyla, en fazla nüfusa sahip ildir. İstanbul Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan noktada bulunmaktadır. Gerek deniz yolu gerekse hava ve kara yolları ile ulaşım ve lojistik yönden sanayi sektörünün merkezi durumundadır. Sanayi bakımından ise Türkiye'nin birinci kentidir. İstanbul İlinin konumunun iç ve dış pazara yakın olması, yoğun bir yerleşim ve sanayi bölgesinin ortasında kalması, işleme ve değerlendirme tesislerinin bölgede fazla olması da İstanbul için büyük bir avantaj oluşturmaktadır. İstanbul'da nüfusun yoğun olmasının yanı sıra, eğitim ve gelir düzeyi

yüksek kişilerin çokluğu balıkçılığın talebin çok yüksek olmasını sağlamıştır. İstanbul'da yaşayan halkın kaliteli proteini tüketmeyi talep etme oranının da yüksekliği sonucunda İstanbul'u su ürünleri sektöründe; hem avcılıkta hem de tüketimde merkez bir konuma getirmiştir.

Yukarıda belirtilen tüm balıkçılık faaliyetlerinin yoğun bir şekilde yapılması sonucu çalışma alanı olarak İstanbul seçilmiştir. Bu ildeki balıkçı tekne sayıları ve teknelerin teknik özellikleri ve donanımları incelenerek, gerçek balıkçı envanteri ortaya konulmuştur. Bölgede avlanılan su ürünleri türleri ve bunların pazarlanması ve pazarlamada rol alan önemli merkezler ve kişiler belirlenmiştir. Tekne sahiplerinin, reislerin ve tayfaların günlük yaşamları yanında, içerisinde buldukları borç-alacak gibi ekonomik durum değerlendirmesi de yapılmıştır.

İstanbul'un her bir balıkçılık alanı için balıkçılık haritasının çıkarılması, balıkçılar ile ilgili sosyo-ekonomik yapının ortaya konması bu tez çalışmasının amacını oluşturmaktadır. Ayrıca su ürünlerinin pazarlama sistemi araştırılmış, mevcut pazarlama yöntemleri yapı, işleyiş ve karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri irdelenmiş, yasal prosedür, yönetmelik hükümlerinin ne derece uygulandığı ve denetimlerin yeterlilik düzeyi araştırılmıştır. Avrupa Birliğinin balıkçılık mevzuatı hakkında balıkçının bilgisi olup olmadığı da tespit edilmiştir.

Bu çalışma ile balıkçılıkla geçimini sağlayan şahıslara, kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil toplum örgütlerine teknik yapısının yanı sıra balıkçılığın sosyo-ekonomik yönünün de ortaya konması ve balıkçılık yönetiminin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulacak bazı temel bilgileri sunmak amaçlanmaktadır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Balıkçılık ekonomisi birçok ülkede gelişmesine ve balıkçılık yönetiminde yaygın olarak kullanılmasına rağmen; Türkiye’de çok yeni bir kavram olup, bu konuda fazla bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle Türkiye’de balıkçılığın, ekonomik boyutu göz ardı edilerek, ekonomik açıdan izlenmeden yönetilmeye çalışılmaktadır (Ünal 2004).

Genellikle su ürünleri alanındaki çalışmalar avcılık ve balıkçılık biyolojisi üzerine yapılmaktadır. Marmara Denizi, boğazlar ve İstanbul alanlarında ise hidrobiyoloji (Artüz 2008) konularındaki çalışmalar kendini göstermektedir. Balıkçılığın sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili çalışmalara fazla ilgi gösterilmemiş olup bu yöndeki kaynak literatürler ise sınırlı sayıda denecek kadar azdır. Durağan bir yapı göstermeyen balıkçılıkta sosyo-ekonomik yapı bazı denizlerde yapılmış çalışmalarla ele alınmıştır. Ancak Marmara Denizi balıkçılığı etüt edilerek, detaylı sosyo-ekonomik yapısı ortaya konmamıştır.

Marmara Denizi’ndeki diğer çalışmalardan ise tür tespitleri gelmektedir. Erazi (1942)’nin kayıtlarına göre Marmara Denizi’nde 181 farklı türde balık yaşamaktadır. Slastenenko (1955) bu tür sayısının 135, Geldiay (1969) ise 175 olduğunu bildirmektedir.

Türkiye’de su ürünleri üretimi ve pazarlama yapısıyla ilgili T.C. Ziraat Bankası Su Ürünleri Kredileri Müdürlüğü muhtelif yıllarda konuyla ilgili sempozyum ve paneller düzenlemiştir. 1982 yılında “Su Ürünlerini Arttırma ve Kredileendirme” sempozyumunda deniz ürünleri avcılığının geliştirilmesi, su ürünlerinin pazarlanması ve sorunları gibi konular ele alınmıştır. 1984 yılında “Su Ürünlerinin Planlı Üretimi, İşlenmesi Soğuk Muhafaza ve Pazarlama” panelinde Türkiye’de su ürünleri potansiyelinin geliştirilmesi ve av araçlarının kapasiteleri, yeterlilikleri, aşırı avlanma ve planlı üretim konuları incelenmiştir. 1986 yılında “Su Ürünleri Sektörünün Bu Günkü Durumu ve Sorunları” sempozyumunda su ürünleri potansiyelimiz ile stoklarımıza olumsuz yönde etki yapan faktörler, su ürünleri yetiştiriciliği ve ülkemizde kurulu işletmelerin sorunları, su ürünleri ihracatı ve sorunları ele alınmıştır.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası’nca düzenlenen Su Ürünleri Sempozyumunda; su ürünlerinin beslenmedeki rolü, Türkiye su ürünleri avcılığı ve sorunları, su ürünleri yetiştiriciliği, su ürünleri stoklarının korunması, su kirliliği ve kontrolü, su ürünlerinin değerlendirilmesi, pazarlama sorunları, su ürünleri teşvik ve destekleme politikaları ve su ürünleri örgütlenmesi konuları incelenmiştir.

Karataş (1995) tarafından hazırlanan “Adana ili Karataş ilçesi Su Ürünleri Üretimi ve Pazarlama Yapısı” isimli yüksek lisans tezinde; Adana İli Karataş İlçesinde su ürünleri üretiminin mevcut pazarlama yapısı ile pazarlama hizmetleri araştırılmıştır.

Çelikkale ve ark. (1999) tarafından hazırlanarak İTO tarafından yayınlanan “Türkiye Su Ürünleri Sektörü ve Avrupa Birliği İle Entegrasyonu” adlı eserde Türkiye ve Avrupa Birliğinde Su Ürünleri Sektörü, avcılık, yetiştiricilik, av gücü, tüketim, ithalat ve ihracat yönlerinden karşılaştırılmıştır.

Çelikkale ve ark. (1999) tarafından hazırlanarak İTO tarafından yayınlanan “Türkiye Su Ürünleri Sektörü Potansiyeli Mevcut Durumu Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı eserde Türkiye su potansiyeli belirtilerek iç sular ve denizler ayrı ayrı ele alınmıştır. Türkiye balıkçılığının gelişim süreci ve avcılık konuları irdelenmiş mevcut sorunlar belirlenmiş ve çözüm önerileri sunulmuş, su ürünleri sektöründe sosyo-ekonomik yapı ve balıkçılığımızdaki yanlış uygulamalar ortaya konmuştur.

Acara (1995) tarafından su ürünleri ekonomisinde İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğünün (DPT) bilgilerine dayanılarak su ürünlerinde üretim, miktar, fiyat ve değer değişimlerinin istatistiksel bilgileri verilmiştir.

Hoşsucu ve ark. (2001) tarafından hazırlanarak yayınlanan “Türkiye balıkçılık sektörü ve 2000’li yıllarda beklenen gelişmeler” adlı çalışma mevcuttur.

Karakaş ve Türkoğlu’nun (2005) su ürünlerinin dünyada ve Türkiye’deki durumuna yönelik yayınları da yakın zamanda verilmiş istatistiksel bilgiler içerdiği görülmektedir.

Zengin ve Bozali (1994) ise Marmara denizinde av araçları ile avcılık potansiyelinin tespiti adlı çalışmalarında bölgedeki teknelerin sayılarını ve bunların yaptıkları avcılık türlerini tespit etmeye çalışmışlardır.

Zengin ve ark. (2004) tarafından “Marmara Denizindeki Derin Su Pembe Karidesi (*Parapenaeus Longirostris*, Lucas 1846) Balıkçılığın Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma” yürütülmüştür.

Bölgenin önemli gelir kaynaklarından olan karides balıkçılığı ve karides algarnaları, hedef dışı avcılık üzerine Bayhan ve ark. (2006) tarafından “Güneydoğu Marmara’da Algarna ile Karides Avcılığında Av Kompozisyonu ve Hedef Dışı Av” çalışması yapılmıştır.

Bölgenin en önemli su ürünleri satışlarının ve pazarlamanın yapıldığı yer olan İstanbul balık halinin yapısını, işleyişini ve pazarlanan su ürünlerini anlatan çalışmalara ise Timur ve Doğan’ın (1999) çalışmasında rastlanmaktadır. Erdoğan ve Düzgüneş (2008) ise, karşılaştırmalı bir yaklaşımla İstanbul Balık Halini incelemişlerdir. Ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Su Ürünleri Hal Müdürlüğünce yıllar itibariyle yapılan faaliyet raporları da yayınlanmaktadır.

“Marmara Denizi Balıkçılığının Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Deniz Ürünleri Pazarlaması: Tekirdağ İli Sahil Şeridi Örneği” adlı makaleleri ile Güngör ve ark. (2007)

özellikle deniz balıkçılığında; sosyal durum, avcılık, ekonomi ve pazarlama konularını içermesi ile bu yönde yapılmış çalışmaların başlıca esas kaynağını oluşturmaktadır.

Çelikkale ve Ulupınar (1995), Karadeniz’de 20m’den büyük av gemisi ve 16m’den küçük taşıyıcı tekneden oluşan hamsi ve orkinos avlayan 6 teknelik gırgır takımlarının gelir ve gider durumlarını ortaya koyup, karlılığını incelemiştir.

Ünal (2003), Foça’da (Ege Denizi) yarı zamanlı küçük ölçekli balıkçılığın sosyo-ekonomik analizi ile su ürünlerinde sosyo-ekonomik araştırmalara örnek olmuştur.

Sosyo-ekonomik araştırmalara örnek olarak Çeliker ve ark. (2006)’nın; Karadeniz Bölgesi’nde su ürünleri avcılığı yapan işletmelerin, Yücel’in (2006); Orta Karadeniz Bölgesi Balıkçılığı ve Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Durumu, Uzmanoğlu ve Soylu’nun (2006); Karasu (Sakarya) Bölgesinde, Doğan’ın (2009); Bursa İznik Gölünde, Çeliker ve ark. (2008)’nin; Ege Bölgesi’nde su ürünleri avcılığı yapan işletmelerin sosyo-ekonomik analizini yaptıkları çalışmalar ve Tekirdağ deniz balıkçılığı sosyo-ekonomik yapısının incelendiği Şahin (2006)’in Yüksel lisans tezi örnek verilebilir.

Marmara Denizi’ndeki balıkçılık çalışmaları alanlarından bir tanesi de Akyol ve ark. (2006) tarafından su ürünleri kooperatifleri ve dernekleri üzerinde yapılmıştır.

Akyol ve Perçin (2006) ise Marmara Denizine kıyısı olan illerimizden, Tekirdağ ilinin; kıyı balıkçılığı, sorunları ve kooperatifleşme durumlarını sergilemeye çalışmışlardır.

Tüm bu çalışmalarda kullanılması için Ünal ve ark. (2001) tarafından; “Balıkçılık yönetiminde ihtiyaç duyulan biyo-ekonomik veriler adlı çalışma ortaya konmuş ve ilgili alanda çalışmalar yapacaklara, kurum ve kuruluşlara yol göstermesi açısından yararlı bir literatür olmuştur.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu tez çalışmasının ana materyalini, İstanbul ilinin Marmara Denizi sahil şeridinde yer alan Silivri, Yeşilköy, Kumkapı ve Tuzla gibi ilçe ve beldelerde faaliyette bulunan tekne sahipleri ve tayfalar ile yüz yüze görüşmeler yolu ile doldurulan anket formlarından elde edilen orijinal veriler oluşturmaktadır.

İstanbul Tarım İl Müdürlüğü ve İlçe Müdürlüklerinin konu ile ilgili arşivlerinden; TÜİK, FAO, İTO, İBB Su Ürünleri Hal Müdürlüğü ve üniversitelerce yapılan araştırma sonuçlarından da ikincil veri olarak önemli ölçüde yararlanılmıştır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Örneklemeye Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırmada; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü 2007 yılı verilerine dayanılarak alınan bilgilerde; bölgede balık avcılığı faaliyetinde bulunan 1922 adet tekne olduğu belirlenmiştir. Bu rakam İstanbul'a kayıtlı tüm tekneleri göstermektedir. Burada Marmara Denizi ile ilgisi olmayan Çatalca, Şile ve Sarıyer gibi Karadeniz bağlantılı yerleşim yerlerine bağlı tekneler ayıklanarak sadece Marmara Denizi sahil şeridinde avcılık yapan İstanbul tekneleri hesaplamaya alınmıştır.

Tekneler yaptıkları avcılık yöntemlerine ve avladıkları ürünlere bağlı olarak gruplandırılmaya gidilmiştir.

Bu gruplar:

I. grup : $\leq 8,99$ m olan tekneler

II. grup : 9 - 15,99 m olan tekneler

III. grup : 16 - 25,99 m olan tekneler

IV. grup : ≥ 26 m olan tekneler olarak sınıflandırılmıştır.

“Tabakalı Tesadüfi Örneklemeye Yöntemine” göre her gruptan anket uygulanacak tekne sayısı belirlenmiştir.

Bu aşamada;

$$n = \frac{N \sum (N_h S_h^2)}{N^2 D^2 + \sum N_h S_h^2}$$

formülünden yararlanılmıştır (Yamane, 1962; Yurtsever, 1984).

n : Toplam örnek sayısı

N: Toplam işletme sayısı

N_h : Söz konusu tabakadaki işletme sayısı

S_h : Söz konusu tabakanın standart sapması

S_h^2 : Söz konusu tabakanın varyansı

D^2 : d^2 / Z^2

d : 0. 10 *X değerine eşit olup, popülasyon ortalamasında izin verilen hata

Z : %95 güven sınırına göre normal dağılım tablosundaki Z değeri

Buna göre;

I. GRUP

$$n = \frac{768 [591. (1,06450)^2]}{(768)^2 \cdot (0,05) + [591 \cdot (1,06450)^2]} = 28 \text{ adet anket}$$

II. GRUP

$$n = \frac{768 \times [140 \times (1,697217)^2]}{(768)^2 \times (0,08) + [140 \times (1,697217)^2]} = 7 \text{ adet anket}$$

III . GRUP

$$n = \frac{768 \times [20 \times (3,24279)^2]}{(768)^2 \times (0,26) + [20 \times (3,24279)^2]} = 2 \text{ adet anket}$$

IV. GRUP

$$n = \frac{768 \times [17 \times (8,411405)^2]}{(768)^2 \times (0,81) + [17 \times (8,411405)^2]} = 2 \text{ adet anket}$$

“Tabakalı Tesadüfi Örneklem Yöntemi”ne göre ilgili formülün uygulanmasıyla elde edilen sonuçların daha sağlıklı olması amacıyla anket sayısı düşük çıkan gruplarda anket sayısının artırılması yoluna gidilmiş ve Çizelge 3.1’de belirtilen sonuçlar elde edilmiştir.

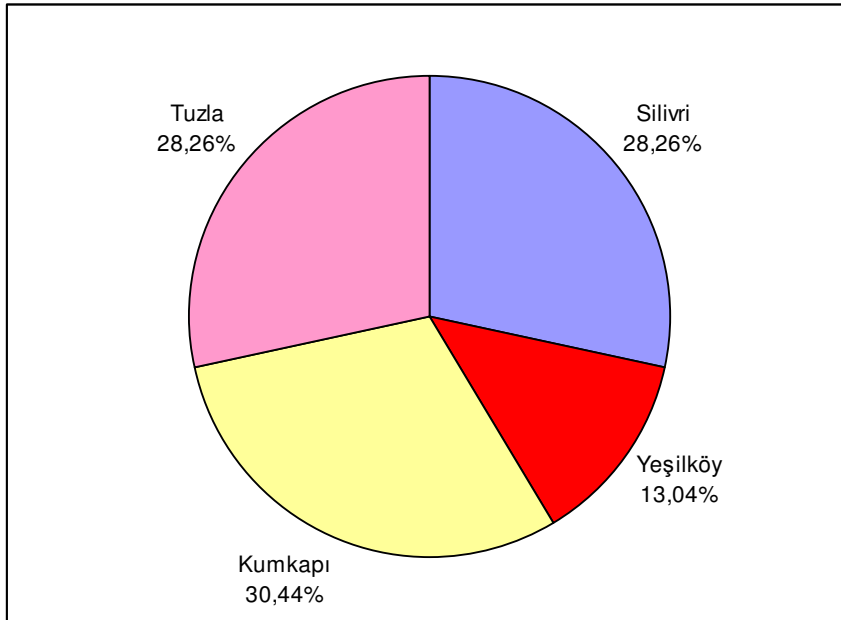
Çizelge 3.1. Tekne Gruplarına Göre Tekne Sahibi Anket Örnek Sayıları

Gruplar	Tekne Boyu	Toplam Tekne Sayısı (N)	Örnek Sayısı (n)	Örnek Oranı (%)
I. Grup	< 8,99 m	591	28	60,87
II. Grup	9m -15,9 m	140	10	21,73
III. Grup	16 m - 25,9 m	20	4	8,70
IV. Grup	> 26 m	17	4	8,70
Toplam		768	46	100,00

Örnek sayılarının lokalitelere bölünmesinde lokalitede bulunan teknelerin oranları dikkate alınmıştır. Çizelge 3.2’de anket sayılarının lokalitedeki sayısı ve Şekil 3.1’de ise lokalitelerdeki oranları verilmiştir. Tüm lokalitelerde ve gruplarda eşit dağılım olduğu Şekil 3.1’den anlaşılmaktadır. Yeşilköy lokalitesinde IV. Gruba ait tekne olmadığı için örnek sayısı 0 (sıfır) çıktığı görülmektedir.

Çizelge 3.2. Tekne Sahibi Anket Örnek Sayılarının Lokalitelere Dağılımı

Gruplar	Lokalitelerdeki Örnek sayıları (n)								Toplam
	Silivri		Yeşilköy		Kumkapı		Tuzla		
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	
I. Grup	8	28,57	4	14,29	8	28,57	8	28,57	28
II. Grup	3	30,00	1	10	3	30	3	30	10
III. Grup	1	25,00	1	25	1	25	1	25	4
IV. Grup	1	25,00	0	0	2	50	1	25	4
Toplam	13	28,26	6	13,04	14	30,44	13	28,26	46

Şekil 3.1. Anket Sayılarının Lokalitelere Göre Dağılımı

Tayfalarla yapılacak anket sayılarının belirlenmesinde izlenen yol aşağıda açıklanmıştır:

I. Grup: Bu grupta olta ve kıyı balıkçılığı yapan teknelerin % dağılımından yola çıkılarak teknelerin yarısının gereğinde ücretli tayfa bulundurduğu belirlenmiştir. Bu nedenle 0,5 katsayısı esas alınmış ve $591 \text{ (tekne sayısı)} \times 0,5 = 295,5 \approx 296$ adet tayfa hesaplanmıştır.

II. Grup: Bu gruptaki teknelerin ruhsat tiplerinden yola çıkılmış; 123 adet teknenin (D ruhsatı) 2 adet, 17 adet teknenin ise (G + T + GT ruhsatı) 3 adet tayfa istihdam ettiği varsayılmıştır. Toplam 140 teknede çalışan tayfa sayısı 297 olarak hesaplanmıştır.

III. Grup: Bu grupta teknelerin ruhsat tipleri incelenmiş ve gırgır avcılığı yapan önemli sayıda tekne bulunduğu anlaşılmıştır. Tekne boyu ve avcılık sistemleri ele alındığında 5-10 arasında bir tayfa dağılımı belirlenmiş ve ortalama 8 tayfa sayısı hesaplanmıştır. Toplam $20 \times 8 = 160$ tayfanın 3. grupta yer aldığı belirlenmiştir.

IV. Grup: Bu grupta yer alan teknelerin tamamının gırgır avcılığı yaptıkları öngörülmüştür (Marmara'da Trol avcılığı yasak olduğundan Bkz. 2/1 Nolu Tebliğ, sayfa:52). Tekne boyları esas alınarak yapılan hesaplamalardan bir grup teknenin 15-20, diğer grup teknenin 20-25 adet tayfa istihdam ettiği anlaşılmıştır. 15 adet teknenin (G ruhsatlı) ortalama 18, 2 adet teknenin ise (T + TG ruhsatlı) ortalama 22 adet tayfa çalıştırdığı varsayımından hareketle toplam 314 adet tayfanın bu grupta yer aldığı belirlenmiştir.

Gruplar itibariyle anket yapılacak tayfa sayısının belirlenmesinde;

$$n = \frac{N [p (1-p)]}{(N-1) \sigma^2_{px} + [p (1-p)]}$$

formülünden yararlanılmıştır (Miran, 2002).

n : Toplam örnek sayısı

N: Toplam işletme sayısı

σ^2_{px} : Söz konusu tabakanın varyansı

p : Hata Olasılığı (0,50)

Z : %95 güven sınırına göre normal dağılım tablosundaki Z değeri

Buna göre;

I. GRUP

$$n = \frac{296 \times [0,50 \times (1-0,50)]}{(296-1) \times (0,04024)^2 + [0,50 \times (1-0,50)]} = 6 \text{ adet anket}$$

II. GRUP

$$n = \frac{297 \times [0,50 \times (1-0,50)]}{(297-1) \times (0,03491)^2 + [0,50 \times (1-0,50)]} = 7 \text{ adet anket}$$

III. GRUP

$$n = \frac{160 \times [0,50 \times (1-0,50)]}{(160-1) \times (0,08222)^2 + [0,50 \times (1-0,50)]} = 3 \text{ adet anket}$$

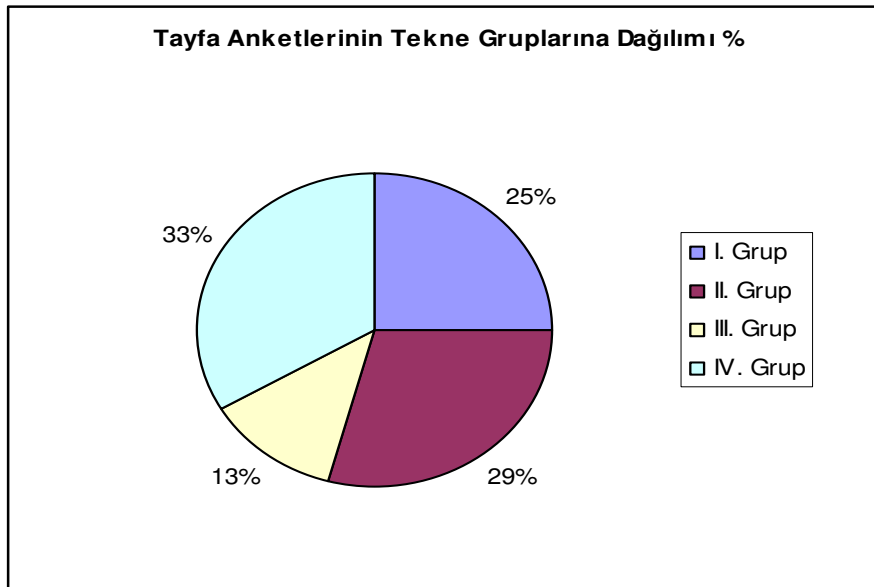
IV. GRUP

$$n = \frac{314 \times [0,50 \times (1-0,50)]}{(314-1) \times (0,0305)^2 + [0,50 \times (1-0,50)]} = 8 \text{ adet anket}$$

Her gruptan anket yapılacak tayfa sayısı hesaplanmış ve Çizelge 3.3'de verilmiştir. Şekil 3,2'de tayfa anketlerinin gruplara olan oranları % olarak görülmektedir.

Çizelge 3.3. Tayfa Anketlerinin Örnek Sayıları ve Gruplara Göre Dağılımı

Tekne Grupları	Anket Alanı	
	İstanbul	
	Tekne Sayısı	Tayfa Anket Sayısı
I. Grup	591	6
II. Grup	140	7
III. Grup	20	3
IV. Grup	17	8
Toplam	768	24

Şekil 3.2. Tayfa anketlerinin gruplara göre dağılımı

3.2.2. Veri Toplama Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırmada kullanılan ana materyali, tekne sahipleri ve tayfalarla yüz yüze yapılan görüşmeler sonucu doldurulan anket formlarından elde edilen orijinal veriler oluşturmuştur.

Anket formunda tekne boyutları, teknelerin teknik özellikleri, donanımları, avcılıkta kullanılan ağların malzemeleri, tekne sahipleri ve tayfaların sosyo-ekonomik durumları, avcılık maliyetleri, pazarlama yöntemleri, avlanan balıkların tür, miktar, fiyat ve tutarları gibi sorulara yer verilmiştir.

3.2.3. Verilerin Analizinde Uygulanan Yöntem

Yapılan anketlerden elde edilen veriler, çizelgeler halinde düzenlenmiştir. Veriler mutlak ve oransal olarak hesaplanmış ve değerlendirilmiştir. Veriler özelliklerine göre Microsoft Office Excel 2007'de istatistiksel yöntemler uygulanarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

4. DÜNYADA ve TÜRKİYE'DE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ

4.1. Dünyada Su Ürünleri Üretim ve Ticaret Değerleri

Su ürünleri üretimi dünya gıda üretiminde önemli bir role sahiptir. Yaklaşık 40 milyon balıkçı ve yetiştirici geçimini su ürünlerinden sağlamaktadır. Dünya hayvansal protein tüketiminin Latin Amerika ve Karaipler'de %7'si, Afrika'da %19'u, Asya'da %22'si ve dünya genelinde %16'sı su ürünlerinden karşılanmaktadır (FAO 2006).

Dünyada; 1997 yılı verilerine göre üretilen tüm balık miktarı 95 milyon ton dolayındadır. 1997 yılı 95 milyon ton üretimin; 68 milyon tonu denizden, 13 milyon tonu içsulardan ve 11 milyon tonu da kültür yoluyla üretilmektedir (Aras ve ark. 1997). 2001 yılı 142 milyon tonluk toplam üretimin ise; %66'sı avcılık, % 34'ü kültür balıkçılığı ile sağlanmıştır. En önemli üretici Çin'dir (Çeliker 2004). Çin toplam üretimin % 36'sını, kültür balıkçılığı üretiminin ise % 71'ini tek başına sağlamaktadır.

Dünya çapında diğer önemli üretici ülkeler ise sırası ile Peru, Hindistan, Japonya, ABD ve Endonezya'dır. Avrupa kıtasındaki en büyük üretici olan Norveç ise dünya üretiminde onuncu sırada yer almaktadır. Dünya üretiminde, gelişmiş ülkelerin üretimi 31 milyon ton iken gelişmekte olan ülkelerin üretimi 98 milyon ton düzeyinde olmuştur. Diğer bir ifadeyle dünya üretiminin %75'i gelişmekte olan ülkeler tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkiye dünya üretiminde 35. sırada yer almıştır. Dünya deniz ürünleri üretiminin %61'i Pasifikten, %28,3'ü Atlantik'ten, %6'sı Hint okyanusundan ve %2,5'i Akdeniz ve Karadeniz'den elde edilmektedir (Karakaş ve Türkoğlu 2005).

Dünyada su ürünleri üretimi 2003 yılı toplamı yaklaşık 146 milyondur. Bu üretimin yaklaşık %62'si avcılık, %38'i de yetiştiricilik yolu ile sağlanmıştır (Tekelioğlu ve ark. 2007).

Dünyada su ürünleri üretimi; 2005 yılında toplam 157,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamın 141,4 milyon tonunu (%89,5) balıklar, kabuklular ve diğer yumuşakçalar, 16,1 milyon tonunu da (%10,5) sucul bitkiler oluşturmaktadır. Balıklar, kabuklu su ürünleri ve diğer yumuşakçaların da, 93,2 milyon tonu (%65,9) avcılık, 48,1 milyon tonu (%34,1) ise yetiştiricilik yolu ile elde edilmiştir. Su bitkilerinin ise 16 milyon tonluk toplam üretiminin 14,7 milyon tonu (%91,8) yetiştiricilik ve 1,3 milyon tonu (%8,2) ise avcılık kaynaklıdır (FAO 2008).

Dünya 2005 yılı su ürünleri üretiminde birinci sırayı 17 milyon ton avcılık, 32 milyon ton yetiştiricilik ve 11 milyon ton su bitkileri üretimiyle toplam 60 milyon tonla Çin almıştır.

Bunu 9 milyon tonla Peru, 5,4 milyon tonla Şili, 5,3 milyon tonla ABD takip etmektedir (FAO 2008).

Türkiye'nin 2005 yılı verilerine göre durumu ise 426 496 ton avcılık ve 119 177 ton yetiştiricilikle toplam 545 673 ton şeklindedir (FAO 2008).

Dünyada avlanan balığın sadece %25'i taze balık olarak pazarlanmakta, kalan %75'i işlenmektedir. Kalan bu %75 oranındaki bölümün ise %40'ı balık unu ve balık yağı üretiminde kullanılırken %60'ı insan tüketimine uygun olarak işlenmektedir. Son on yıldır balık unu üretiminin miktarında önemli bir değişiklik olmamıştır. Toplam avlanan balığın yaklaşık %30'u balık ununa işlenmektedir. Gıda olarak tüketime sunulan balık arzı 2002'de 60 milyon ton olarak gerçekleşmiş olup, söz konusu miktar 1960'lardaki 30 milyon ton ile karşılaştırıldığında, önemli bir artış kaydedildiği görülmektedir.

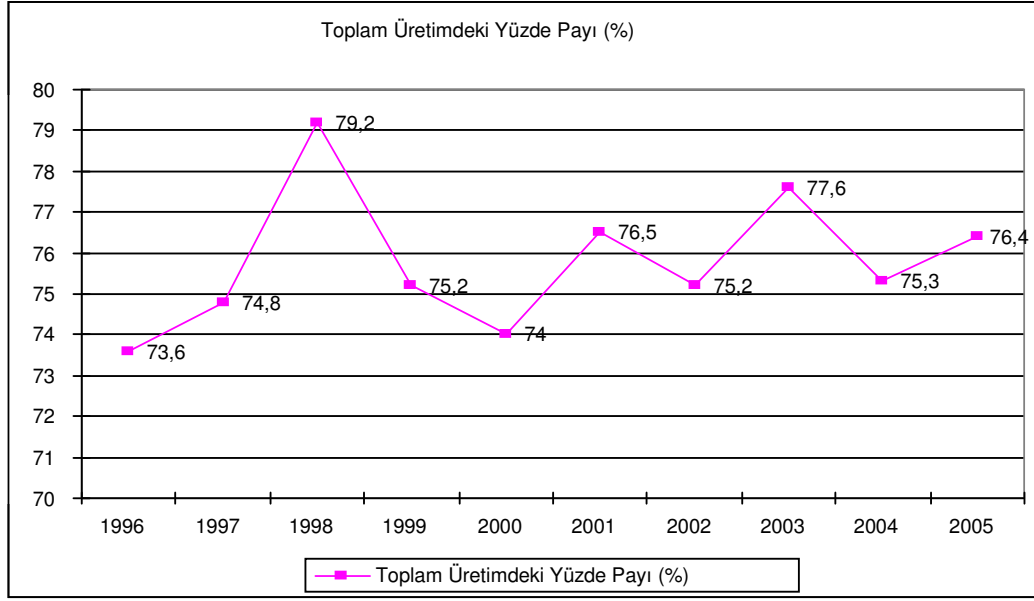
Dünya su ürünleri üretiminin insan tüketimine sunulan kısmı Çizelge 4.1'de görüldüğü üzere: 1996'da 88,5 milyon ton (%73,6), 1997'de 91,8 milyon ton (%74,8), 1998'de 93,5 milyon ton (%79,2), 1999'da 95,4 milyon ton (%75,2) olarak gerçekleşmiştir. 2000'de 97,0 milyon ton (%74,0), 2001'de 100,1 milyon ton (%76,5), 2002'de 100,5 milyon ton (%75,2), 2003'de 103,2 milyon ton (%77,6), 2004'de 105,6 milyon ton (%75,3) ve 2005 de ise 108,0 milyon ton (%76,4) olmuştur (FAO 2008).

Çizelge 4.1. Dünya su ürünleri üretiminin insan tüketimine sunulan kısmı

Yıllar	Su Ürünlerinin İnsan Tüketimine Sunulan Kısmı (Milyon Ton)	Toplam Üretimdeki Yüzde Payı (%)
1996	88,5	73,6
1997	91,8	74,8
1998	93,5	79,2
1999	95,4	75,2
2000	97,0	74,0
2001	100,1	76,5
2002	100,5	75,2
2003	103,2	77,6
2004	105,6	75,3
2005	108,0	76,4

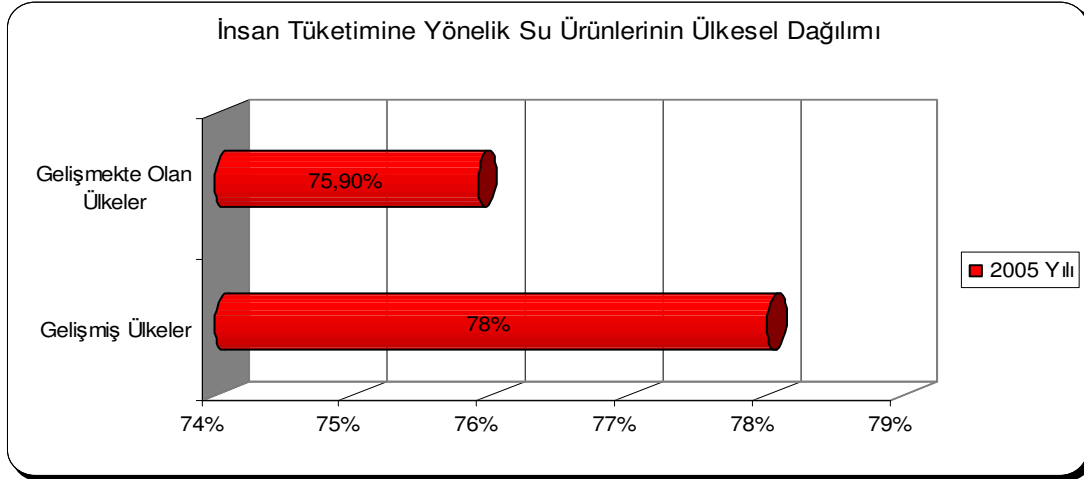
Kaynak: FAO 2006, <http://www.fao.org/fishery/statistics/en>

Dünya su ürünleri üretimi 1996 yılından 2005 yılına kadar devamlı artış göstermiştir. Buna paralel olarak insan tüketimine sunulan kısmı da artış gösterirken bazı yıllarda iniş ve çıkışlar olduğu Şekil 4.1'den anlaşılmaktadır.

Şekil 4.1. İnsan Tüketimine Sunulan Su Ürünlerinin Toplam Üretimdeki Payı

Şekil 4.2’de görüldüğü üzere, 2005 yılına göre insan tüketimine yönelik su ürünleri oranı, gelişmiş ülkelerde %78,0 ve gelişmekte olan ülkelerde ise %75,9’dur (FAO 2008).

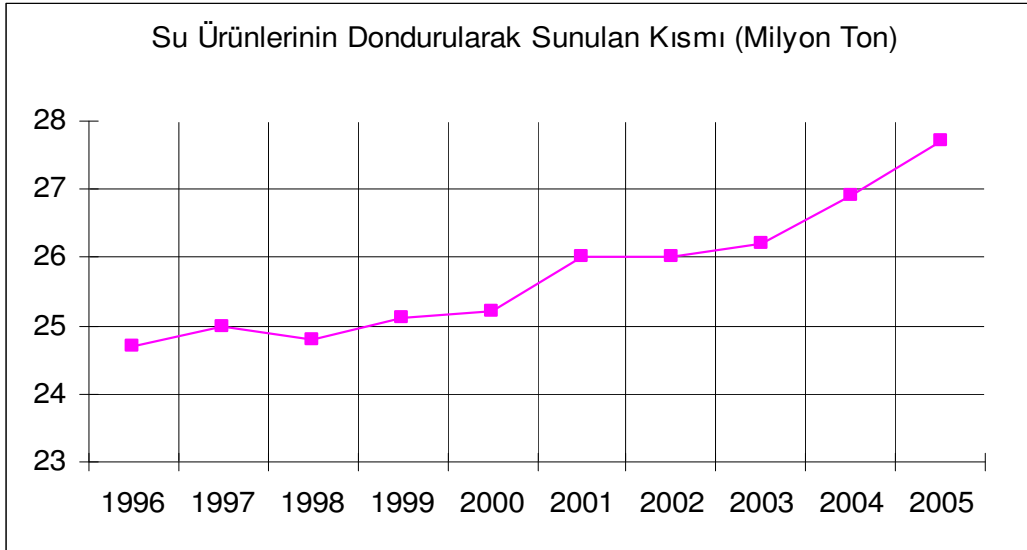
Şekil 4.2. İnsan Tüketimine Yönelik Su Ürünlerinin Ülkesel Dağılım Oranları

Dünya su ürünleri üretiminde dondurularak pazarlanan kısım (Çizelge 4.2); 1996’da 24,7 milyon ton (%20,5), 1997’de 25 milyon ton (%20,4), 1998’de 24,8 milyon ton (%21,1), 1999’da 25,1 milyon ton (%19,8), 2000’de 25,2 milyon ton (%19,3), 2001’de 26 milyon ton (%19,9), 2002’de 26 milyon ton (%19,5), 2003’de 26,2 milyon ton (%19,8), 2004’de 26,9 milyon ton (%19,2) ve 2005 de ise 27,7 milyon ton (%19,6) olmuştur. Yıllara göre dünya su ürünleri üretiminin dondurularak sunulan kısmı sürekli artış eğilimindedir (Şekil 4.3).

Çizelge 4.2. Dünya su ürünleri üretiminin dondurularak sunulan kısmı

Yıllar	Su Ürünlerinin Dondurularak Sunulan Kısmı (Milyon Ton)	Toplam Üretimdeki Yüzde Payı (%)
1996	24,7	20,5
1997	25,0	20,4
1998	24,8	21,1
1999	25,1	19,8
2000	25,2	19,3
2001	26,0	19,9
2002	26,0	19,5
2003	26,2	19,8
2004	26,9	19,2
2005	27,7	19,6

Kaynak: FAO 2008

Şekil 4.3. Dünya su ürünleri üretiminin dondurularak sunulan kısmı (FAO 2008)

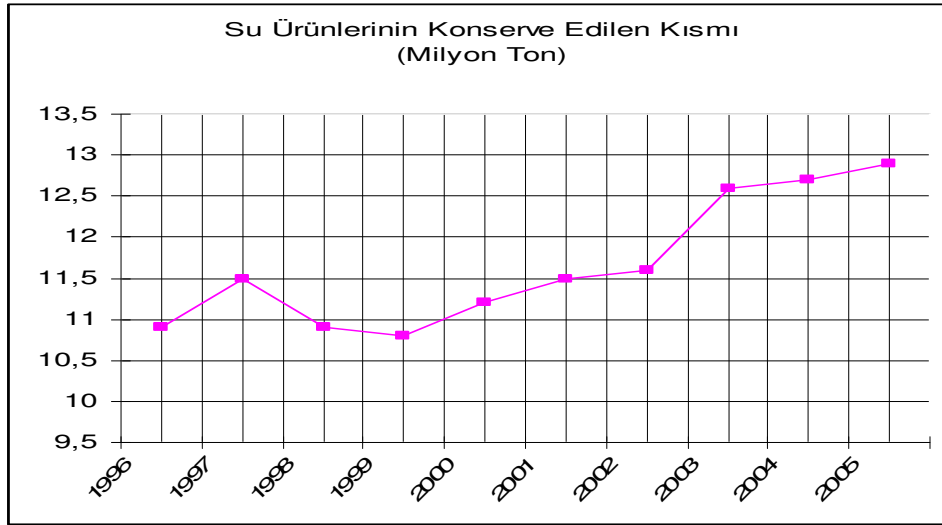
FAO (2008) verilerine göre, Dünya su ürünleri üretiminde konserve edilen kısım ise (Çizelge 4.3): 1996'da 10,9 milyon ton (%9,1), 1997'de 11,5 milyon ton (%9,1), 1998'de 10,9 milyon ton (%9,2), 1999'da 10,8 milyon ton (%8,6), 2000'de 11,2 milyon ton (%8,6), 2001'de 11,5 milyon ton (%8,8), 2002'de 11,6 milyon ton (%8,8), 2003'de 12,6 milyon ton

(%9,5), 2004’de 12,7 milyon ton (%9,1) ve 2005 de ise 12,9 milyon ton (%9,1) olarak gerçekleşmiştir (Şekil 4.4).

Çizelge 4.3. Dünya Su Ürünleri Üretiminin Konserve Edilen Kısmı

Yıllar	Su Ürünlerinin Konserve Edilen Kısmı (Milyon Ton)	Toplam Üretimdeki Yüzde Payı (%)
1996	10,9	9,1
1997	11,5	9,1
1998	10,9	9,2
1999	10,8	8,6
2000	11,2	8,6
2001	11,5	8,8
2002	11,6	8,8
2003	12,6	9,5
2004	12,7	9,1
2005	12,9	9,1

Kaynak: FAO 2006

Şekil 4.4. Dünya Su Ürünleri Üretiminin Konserve Edilen Kısmı

FAO verilerine göre 2005 yılı tuzlanan su ürünleri oranı %8,3 ve diğer üretim için kullanılan kısmı ise %23,6’dır.

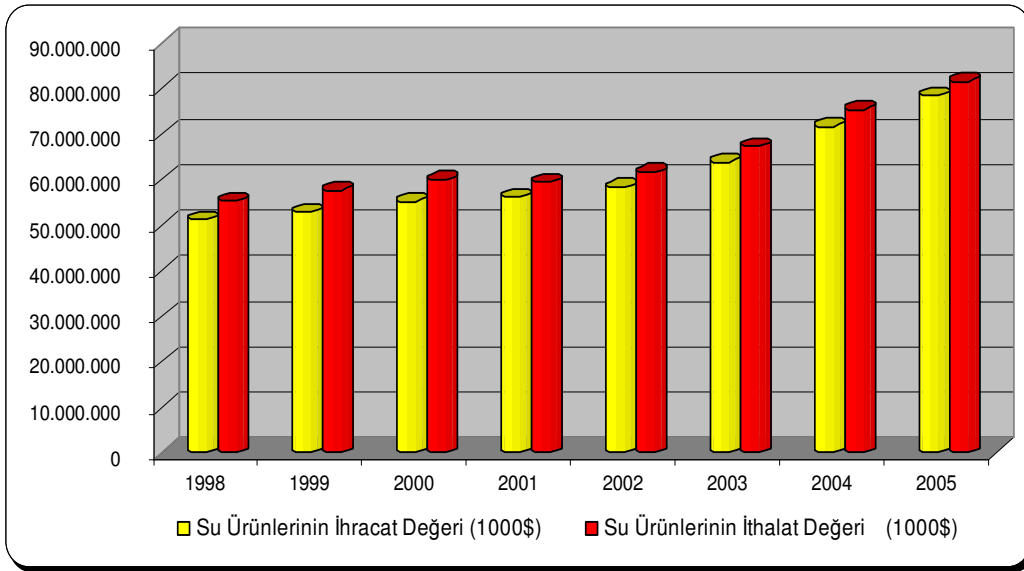
Su ürünleri uluslararası alanda en çok ticareti yapılan gıda maddesidir. 1976’da 7 milyar \$ düzeyinde iken, 2001 yılında yaklaşık 60 milyar \$ değerinde ürün dünya ticaretine konu olmuştur (Çizelge 4.4 ve Şekil 4.5). Anılan değer dünya üretiminin değerce yaklaşık % 37’sine karşılık gelmekte olup 2001 yılında sadece avlanan balıkların 20 milyar \$ civarında bir ticaret hacmi söz konusu olmuştur. Su ürünleri ticaretine ilişkin olarak 2001 yılında 194

ülke ihracat yaparken, 199 ülke de ithalat yapmıştır. En önemli ihracatçı Çin, ithalatçı ise Japonya'dır.

Çizelge 4.4. Dünya Su Ürünleri İhracat ve İthalat Değerleri

Yıllar	Su Ürünlerinin İhracat Değeri (1000\$)	Su Ürünlerinin İthalat Değeri (1000\$)
1998	51 163 352	55 255 713
1999	52 829 179	57 610 062
2000	55 197 323	60 008 337
2001	56 194 631	59 421 172
2002	58 358 664	61 604 248
2003	63 773 911	67 358 625
2004	71 609 142	75 435 749
2005	78 418 581	81 529 283

Kaynak: FAO 2008

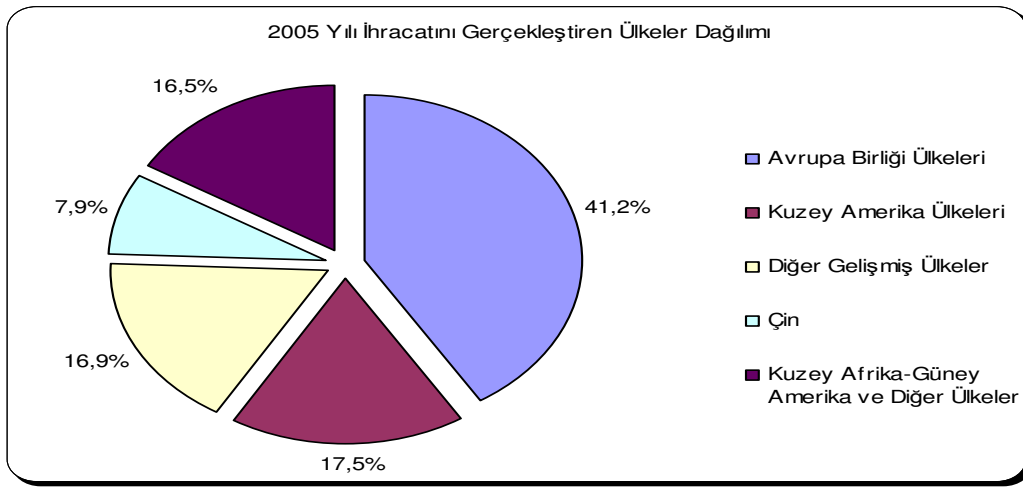
Şekil 4.5. Dünya Su Ürünleri İhracat ve İthalat Oranları

Toplam balık ihracatı (balık unu ve yağı dahil) dikkate alındığında ise 2001 yılında 56,1 milyar \$'a çıkmıştır. Gelişmekte olan ülkeler, dünya balık ticaretinde %50 pay alarak su ürünleri ticaretinde aktif rol oynamaktadırlar.

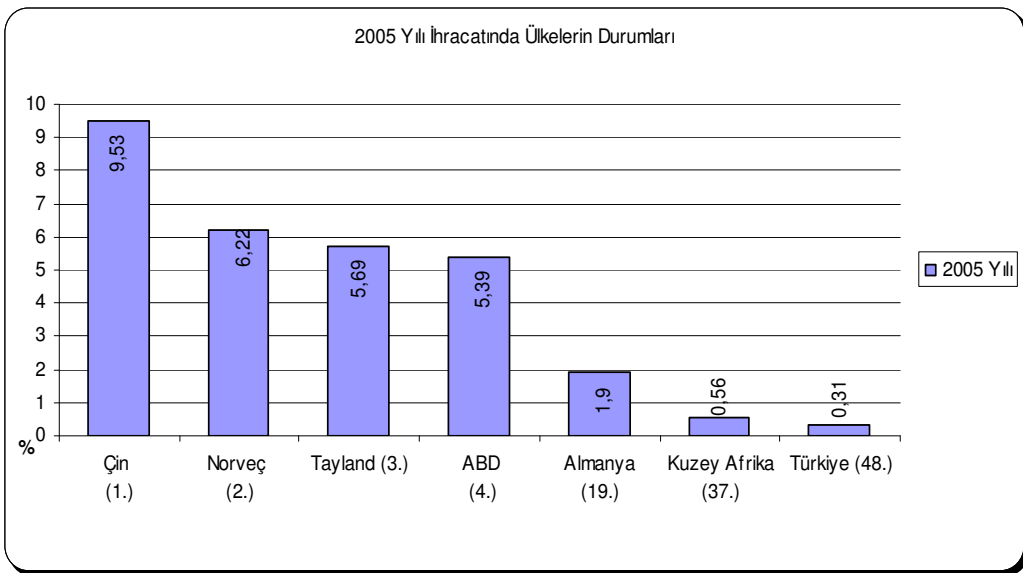
Dünya su ürünleri ihracatının 2005 yılı toplamı 78,4 milyon tona çıktığı görülmektedir. Bu değer %41,2'sini Avrupa Birliği'ne bağlı 25 ülke gerçekleştirmiştir (Şekil 4.6). Avrupa Birliği'ni %17,5 ile gelişmiş Kuzey Amerika ülkeleri, %16,9 ile diğer

gelişmiş ülkeler ve %7,9 ile Çin takip etmektedir. FAO'nun 2005 yılı verilerine göre dünya su ürünleri toplam ihracatına en az payla katılım %0-0,1 değerleri arasındaki oranlarıyla Kuzey Afrika ve Güney Amerika tarafından olmuştur (FAO 2008). Avrupa ülkeleri içindeki ilk sırayı ise Danimarka almıştır. Danimarka su ürünleri ihracatında ise dünyada beşinci sıraya gelmektedir (FAO 2005).

2005 yılı ihracatının birinci sırasında %9,53 (7,5 milyar \$) ile Çin, ikinci %6,22 ile Norveç, üçüncü %5,69 ile Tayland, dördüncü sırada ise %5,39 ile ABD yer almaktadır. %1,9 ile Almanya 19. sırada, %0,56 ile Kuzey Afrika 37. sırada ve %0,31 ile Türkiye ise 48. sırada yerini almıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.6. 2005 Yılı İhracatını Gerçekleştiren Ülkeler Dağılımı

Şekil 4.7. 2005 Yılı İhracatında Bazı Ülkelerin Durumları ve Sıralamaları

Güney Amerika da ise Şili ihracatta ilk sıraya oturmuştur. Okyanus ülkelerinde ise Avustralya ve Yeni Zelanda ihracatta öndeki ülkelerdir.

Gelişmekte olan ülkelerin, bu ürün grubundaki ithalatı 1976'da 1 milyar \$ iken, 2000 yılında 10 milyar daha yükselmiştir. 2000 yılı itibariyle gelişmiş ülkeler, su ürünleri ithalatının değerce % 82'sini gerçekleştirmektedirler. 2005 yılında dünya su ürünleri ithalatı toplamı 81,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Japonya su ürünlerinin en önemli alıcısı durumundadır. Dünya ithalatının % 22,6'sı bu ülke tarafından gerçekleştirilmektedir. ABD ise Dünya'daki ikinci önemli ithalatçı durumundadır. AB'nin ise balık ihtiyacını karşılamada dışa bağımlılığı artmıştır ve değerce dünya ithalatından aldığı pay %34,5 olmuştur. Ancak ithalatının yarısı Topluluk içi ülkeler arası ticaretten kaynaklanmaktadır. 2005 yılı verilerine göre İspanya, Fransa, İtalya, Almanya, İngiltere ve Danimarka Avrupa'daki ithalatta ilk sırayı oluşturan ülkelerdir (FAO 2008). Güney Amerika da ise ithalatta ilk sırayı Brezilya almaktadır. Okyanus ülkelerinde ise Avustralya ithalatta birinci ülkedir (FAO 2008).

Gelişmekte olan ülkelerin ise su ürünleri ticaretinde verdikleri ticaret fazlası ise giderek artmaktadır. Ürünler bazında incelendiğinde karides en çok ticareti yapılan su ürünü olup bu ürün uluslararası ticaretten değerce % 20 pay almaktadır ve söz konusu pay dünya üretimi ve üretim desenindeki değişimlere rağmen son 20 yıldır bu payı sabit kalmıştır. Dünya ticaretinden dip balıkları %12, ton balığı (orkinos) %9 ve somon ise % 7 pay almıştır.

4.2. AB Ülkelerinde Su Ürünleri Üretimi ve Ticareti

Balıkçılık ve yetiştiricilik Avrupa Birliği'ndeki önemli ekonomik faaliyetler arasında yer almaktadır. Balıkçılık sektörünün, üye ülkelerin gayri safi milli hâsıllarına katkısı genel olarak %1'den az olurken, genellikle az alternatifin olduğu alanlarda bir istihdam kaynağı olarak etkisi oldukça yüksektir. Balıkçılık sektörü, dünyanın en büyük pazarlarından biri olan AB pazarında balık ürünleri ihtiyacının teminine yardım etmektedir (İKV 2009).

4.2.1. Su Ürünleri Ticaret Sektörleri ve AB Ekonomisindeki Yeri

Balıkçılık ve yetiştiricilikte, 1999 yılında 7,8 milyon tonun üzerindeki balık üretimi ile Avrupa Birliği, Çin (47,5 milyon ton) ve Peru'dan (8,4 milyon ton) sonra dünyanın üçüncü büyük balıkçılık gücüne sahiptir. AB'den 1,6 milyon ton balıkçılık ürünü ihraç edilirken, AB'nin kendi ihtiyacını karşılamak için 4,4 milyon ton ithalat yapılmıştır. Aday ülkelerden biri olan Türkiye'den ithalat miktarı 1999 yılı itibariyle 575.000 tondur (İKV 2009).

2001 yılında, 15 ülkeden oluşan AB, 7,4 milyon tonluk balık üretimi ile dünya üretiminin %5'ini karşılamış ve Çin (51 milyon ton) ve Peru'dan (8 milyon ton) sonra dünyanın üçüncü büyük balıkçılık gücüne erişmiştir. Bu üretimin dörtte biri Danimarka tarafından karşılanmıştır. 10 yeni AB üyesinin 2001 yılı toplam üretimi 775.000 ton olup toplam AB üretiminin yaklaşık %5'ini oluşturmaktadır. Aynı dönemde Türkiye'nin üretimi 600.000 tondur. AB ülkelerinde en fazla elde edilen balıkçılık ürünleri çaça, ringa, uskumru, tuna balığı, sardalya, hamsi ve kabuklu deniz ürünleridir (Karakas ve Türkoğlu 2005).

Avrupa Birliği'nin filosu, balıkçılık kapasitesi veya potansiyel yakalama gücü oldukça büyük 99.000'den fazla gemiden oluşmaktadır. Filo kapasitesi, balıkçılık için fazla büyük olması ve ekonomik olmaması nedeniyle son birkaç yıldır azaltılmaya çalışılmaktadır. Son gerçekleştirilen filo modernizasyonu ile filoya, küresel bir pazarda faaliyet göstermek için gereken rekabet gücü sağlanmıştır. Avrupa Birliği'nde balıkçılık girdilerinin artması, gayrimenkul fiyatlarının artışı ve uğraşı isteyen bir meslek olması yönünden balıkçıların sayısında yıllar itibariyle azalma olmuştur. Tam mesai ve yarım zamanlı işler olmak üzere, 260.000 kişi doğrudan balıkçılık alanında istihdam edilmektedir. Bu istihdam yapısı, üretim alanında daha çok işleme, paketlenme, taşıma ve pazarlama gibi işlerdir. Hizmet alanında ise tersane, avlanma aletleri üretimi ve satışı gibi işler olmak üzere toplam 520.000 kişiyi (yarım zamanlı çalışma ve yetiştiricilik dahil) bir araya getirmektedir. Balıkçılık sektöründe, kadın çalışanların iştiraki daha çok ürünün işlenmesine ilişkin alanlarda önem kazanmaktadır. Bazı bölgelerde bu alanda işgücünün %50'den fazlasını kadın çalışanlar oluşturmaktadır. AB'nin sahil bölgelerinin birçoğunda, balıkçılık sektöründeki istihdam, tüm işler içinde %1 ile %1,5 arasında değişen çok küçük bir oranı temsil etmektedir. Ancak bu oran, İspanya'nın Atlantik sahili, İtalya'nın doğu sahilleri ve İskoçya gibi bölgeleri de kapsayan 20 bölgede %10'lara ulaşmaktadır. Balıkçılık sektöründe istihdamın düşük olduğu bölgelerde bile bu tür işler hala çok önem taşımaktadır. Birçok sahil bölgesinin tipik özelliği olan, faaliyetin merkezinden uzak olma, seyrek nüfus, fakir tarımsal toprak veya düşük sanayi gibi coğrafi ve ekonomik faktörler istihdam imkânlarının azalmasına neden olmaktadır (İKV 2009).

1980'li yıllarda Avrupa Topluluğu su ürünleri endüstrisinde birçok tür için, arzın dengeli arttığı görülmüştür. Başlangıçta, arzdaki bu artışın pazarı aşırı dolduracağı ve fiyatları baskı altına alacağı endişesi duyulmuştur. Ancak uygun piyasa şartları ve endüstrisinin mevcut fiyatları iyi organize edip, kendisini finanse etme yeteneği bu senaryonun gerçekleşmesini önlemiştir.

Avrupa Topluluğu ülkelerinin ulusal arzlarının küçük bölümü yine bu ülkelerde tüketilmektedir. Arz fazlası, diğer Avrupa ülkelerine satılmakta, yetersiz arz durumunda da

açık yine diğer Avrupa ülkelerinden karşılanmaktadır. Su ürünleri, evrensel olarak her ne kadar protein gıdalarının besin değeri en yüksek olanlardan şeklinde algılanmaktaysa da Avrupa Topluluğu içerisinde bazı ülkelerin tüketimi diğerlerine oranla oldukça düşüktür. Avrupa ülkelerinin çoğunda 15 kg ile 100 kg arasında değişmektedir Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin ortalama tüketim değeri ise 26,2 kg olup, yaklaşık Türkiye'nin 3 katı düzeyindedir (Tekelioğlu ve ark 2007).

Topluluk ülkelerinde 1970'lerin ortalarına kadar su ürünleri nispeten bol ve ucuz gıdalar olarak algılanmaktaydı. Ancak avlama kotalarındaki kısıtlamalar ve talepteki artışlar, bu ürünlerin imajının pahalı ve lüks gıdalar yönünde değişmesine sebep olmuştur. Fiyattaki yükselişler bu ürünlerin tüketilmelerinin de azalmasına neden olmuştur.

Geçen 10 yılda, diğer gıda piyasalarında olduğu gibi, topluluk su ürünleri piyasası talep yapısında taze ürünler aleyhinde önemli gelişmeler olmuştur. Dondurulmuş ve hazırlanmış su ürünlerine olan talep %10'dan fazla artarken, taze balık ve kabuklulara olan talep % 7 kadar azalmıştır (Kalafatoğlu 1993).

Taze su ürünlerine olan talepteki düşüşün sebepleri şu şekilde açıklanabilir:

— Perakende satıcıların birçoğu taze balık alıp pazarlamaktan çekinmektedir. Çünkü bu iş, çok dikkat isteyen, hassas bir iştir. Koku ve temizleme zorluğu vardır. Birçok tüketici de çeşitli pişirme yöntemlerini bilmediklerinden taze balıktan kaçınmaktadırlar.

— Günümüzde daha fazla kadının evi dışında çalıştığı, bunların yemek pişirmek için daha az zaman ayırdığı ve dolayısıyla daha kolay hazırlanabilir gıdaları tercih ettikleri bir gerçektir. Ayrıca balık hassas bir gıda olduğu için çoğunlukla aynı gün tüketilmesi gerektiğinden tüketiciler dondurulmuş ve kutulanmış su ürünlerine yönelmektedirler.

— Talep düşüşü ve gayrimenkul fiyatlarındaki artışlar nedeniyle son yıllarda, özellikle Güney Avrupa ülkelerinde balıkçı limanlarındaki çıkış noktaları sayısında büyük düşüşler olmuştur. Geçen 30 yılda buralarda toptan alış ve satış yapan tüccar sayısı %30 kadar azalmıştır.

— Geçtiğimiz yıllar içerisinde su ürünleri fiyatlarındaki artışlar karşısında ikame protein gıdaları olan et ve et mamullerinin fiyatları değişmemiştir. Dolayısıyla bu gıda türleri su ürünleri karşısında daha iyi pazar bulabilmektedir (Kalafatoğlu 1993).

— Dondurma/paketleme tekniklerinin ilerlemesi, tüketicilerin dondurulmuş ürünlere olan güveninin artmasıdır.

— Fiyat stabilizasyonu açısından ülkelerin uygun politikalar izlemesi ve dondurulmuş ürünleri üreticilerin teşvik edilmesidir.

Avrupa Topluluğu içerisinde su ürünleri piyasası taze ürünler ve işlenmiş ürünler olarak iki ana kategoride incelenebilir. Taze balık ve kabuklular, ıslak tezgâhlarda satışa sunulanları kapsamaktadır. İşlenmiş ürünler ise daha ileri derecede prosese tabi tutulmuş, soğutulmuş veya dondurulmuş bölümlerde ve bazen de süper market tezgâhlarında satışa sunulan ürünleri içerir.

Arz edilen toplam su ürünleri içinde taze olarak tüketilenlerin oranı %23 balık, %3 kabuklular olmak üzere %26 iken, daha ileri procesten geçirilmiş ürünlerin oranı dondurulmuş %31, kutulanmış %18 ve işlenmiş %25 ve toplam %74'e tekabül etmektedir (Kalafatoğlu 1993).

Topluluk içerisinde en çok tüketilen balık çeşitleri morina, mezgit, pisi, alabalık, ringa, somon, dilbalığı, uskumru ve sardalye gibi türlerdir. Kabuklu çeşitleri ise karides, midye, istiridye, yengeç ve ıstakozdur.

Kutulanmış ürünler genellikle somon, ton, sardalye ve uskumrudan yapılmaktadır. Daha ileri işleme tabi tutulan ürünler, fümelenmiş, tuzlanmış ve kavanozlanmış ürünlerdir.

4.2.2. AB Ortak Balıkçılık Politikası ve Temel Unsurları

Balıklar ulusal sınırları tanımayan canlılardır. Bu durum, balıkçılık kaynaklarının AB düzeyinde yönetimi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Ortak Balıkçılık Politikası, gerek Topluluk sularında gerekse Topluluk suları dışındaki sularda AB balıkçılık yönetiminin çerçevesini oluşturmaktadır. Ortak Balıkçılık Politikası ile amaçlanan, balıkçılık kaynaklarının yönetimi ile ilgili olarak, balık stoklarını koruyan ve gelecek kuşaklar için balıkçılığın geleceğini koruma altına alan rasyonel bir sistem geliştirmektir. Balıkçılık yönetiminin, hem kaynakların doğal gelişimi hem insan etkisine adaptasyonu için sürekli geliştirilmesi gereği vardır. Balıkçı filolarının avlanma gücündeki artışlar ile endüstriyel faaliyetlerin çevreye olan etkisi balık stoklarını büyük ölçüde etkilemiş, AB'nin girdiği her bir genişleme sürecinin ardından Topluluk filosu büyümüş ve Topluluk sularının sınırları genişlemiştir. İlk kez hayata geçirildiği 1983 yılından bu yana, Ortak Balıkçılık Politikası kapsamında yürütülmekte olan balıkçılık yönetimi değişen koşullara sürekli olarak adapte olmak durumunda kalmıştır.

Ortak Balıkçılık Politikasında, "2002 reformu" olarak anılan en son yapılan gözden geçirme hızlı bir reform süreci niteliği taşımaktadır. Bugünün Ortak Balıkçılık Politikasının kilit özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Koruma Politikası: Balıkçılık kaynakları ile balıkçı filosunun faaliyetlerinin rasyonel yönetimine yönelik bir koruma politikası getirilmesidir.

• **Kontrol Politikası:** Üye Devletlerarasında işbirliğinin artırılması yoluyla kuralların etkin ve uyumlaştırılmış bir biçimde uygulanmasını amaçlayan bir kontrol politikası oluşturulmasıdır.

• **Yapısal Politika:** Sanayinin rekabet gücünü korumasına yardımcı olmak üzere mali yardım sağlayan bir yapısal politika yapılmasıdır.

• **Dış Politika:** Topluluğun kendi suları dışında kalan sularda balıkçılık kaynaklarının yönetiminde etkin olmasını sağlayan bir dış politika geliştirilmesidir.

• **Yönetişim Politikası:** Ortak Balıkçılık Politikasının şekillendirilmesinde daha aktif paydaş katılımını sağlayan bir yönetim politikası düzenlenmesidir.

AB Ortak Balıkçılık Politikası (OBP), ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları ile öne çıkmaktadır. Amaç, bir yandan sınır tanımayan, hareketli ve giderek azalan, kıymetli bir doğal besin kaynağı olan deniz ürünleri türlerinin devamını sağlamak, bir yandan da balıkçılık sektörünü muhafaza ederek geliştirmektir. Bunlar yapılırken, tüketicinin bu ürünlere makul fiyatlarla kavuşması ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerin asgariye indirilmesi de hedeflenmektedir. Politikaya konu olan balığın doğası gereği, uluslararası ilişkiler ve işbirliği, ortak balıkçılık politikasının önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. Gelişen teknolojiler, artan ihtiyaçlar ve azalan kaynaklar karşısında, ortak balıkçılık politikasının da yeniden yapılandırılması ve iyileştirilmesi yönündeki çalışmalar devam etmektedir.

AB ortak balıkçılık politikasının temel unsurları şöyle sıralanmaktadır;

- Avlanma Faaliyetlerinin Sınırlanması, - Yetki Devri, - Ortak Piyasa Düzeni, - Üretici kuruluşları, - Birlik Yardımıdır.

Avlanma Faaliyetlerinin Sınırlanması: Kural olarak, her bir balık stokundan sadece o stoktan güvenli olarak alınabilecek miktar kadar avlanmaktadır. Bu nedenle ilk amaç güvenli miktarının ne olduğunun saptanmasıdır. Ayrıca olgunlaşmamış balıkların yakalanmasının sınırlayacak teknik önlemler alınması da gerekmektedir.

Yetki Devri: Her üye ülke kota seviyesini sürekli olarak izlemek ve kota seviyesi dolunca avlanmayı durdurmakla yükümlüdür. Yetki devri şu şekilde çalışmaktadır:

- Üye ülkeler izlemenin birlik düzeyinde de yapılabilmesi için kota kullanımlarını düzenli biçimde komisyona bildirmekle yükümlüdürler. Kota yönetimine ilişkin teknikler ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Kotalar milli bir havuzda tutulabildiği gibi üretici organizasyonlarına, birliklere ve tekne sahiplerine tahsis edilebilmektedir.

- Avlanma için ilk koşul yeterli miktarda balığın olmasıdır. Ancak fazla sayıda gemi, aşırı avlanma ve balık stoklarında bir azalma yaratmaktadır. Bu nedenle, AB'nin avlanma

filosunu uygun ölçüye getirmek ve o noktada kalmasını sağlamak ortak balıkçılık politikasının ana hedeflerindedir.

Ortak Piyasa Düzeni: Toplulukta, balıkçılık ve yetiştiricilik ürünlerindeki piyasa ortak düzeni, ortak tarım politikasının bir parçası olarak 30 yıl önce başlamıştır. Amaç, balık ürünlerinde topluluk iç piyasasında üretici ve tüketicilerin yararı için, üretim ile talebi denkleştirecek şekilde bir ortak pazar yaratmaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için iki alanda faaliyetler yapılması gerekmiştir.

Balık ürünlerinin bir üye ülkeden diğerine geçişini önleyen gümrük vergileri veya benzeri diğer uygulamaların tamamen kaldırılması ve balık piyasası için ortak kuralların koyulması gerekmiştir.

Birlikteki ortak düzenlemenin dört temeli bulunmaktadır. Bunlar, AB’de bulunan ve ithal edilen taze balıkçılık ürünlerinin kalite, cins, ambalajlama ve etiketlemelerindeki ortak standartlardır.

Üretici kuruluşları: Piyasanın istikrarını korumaya yardımcı olmak amacıyla balıkçılar tarafından gönüllü olarak kurulmuş birliklerdir. Bu birliğin görevi, talep piyasasındaki ani değişikliklerden balıkçıları korumaktır. Balık ürünleri için minimum fiyatları belirleyen bir fiyat destek sistemi getirilmiştir. Üçüncü ülkelerle ticaret için kurallar ortak düzenlemede amaç, AB piyasasının ihtiyaçları ile birlik balıkçılarının çıkarlarını dengelemek ve adil rekabet kurallarına saygı gösterilmesini sağlamaktır.

Birlik Yardımı: Topluluk pazarının performansının en elverişli duruma getirilebilmesi için aşağıdaki amaçlar tanımlanmıştır:

- Balık ürünlerinden optimum faydayı sağlamak ve sürdürülebilir avlanmayı teşvik etmek için pazarın ortak düzenlenmesinden yararlanmak,
- Üreticilerin piyasanın yönetimine katılımlarının artırılması özellikle taze deniz ürünlerinin hakim olduğu bölgeleri içerecek şekilde, topluluk içerisinde daha fazla rekabetin desteklenmesi,
- Balık ürünlerinin kalitesinin artırılması için yeni yöntemlerin bulunması.

AB üyesi ülkeler, kendi nüfusları altındaki topraklar ve kara sularında ortak balıkçılık politikası önlemlerinin eksiksiz olarak uygulanmasından sorumludurlar. Bu ülkeler, kendi bayraklarını taşıyan gemilerin, buldukları bölgelerin yürürlükteki yasal düzenlemelerine uygun davranmasını da garanti etmek zorundadırlar.

Bu kapsamda birlik düzeyinde bir denetleme mekanizması bulunmaktadır. Bu mekanizma, ortak balıkçılık politikasına ilişkin kuralların tüm üye ülkelerde eşit, adil ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır. Denetimler, gemilerdeki av malzemelerinin resmi

standartlara uygun, gemi seyir defterlerine işlenen bilgilerin doğru olduğunu ve yakalanan balıkların olduğundan daha ufak gösterilmediğini garanti etmektedir. Gemilerde avlanma kotalarının aşıp aşılmadığını kontrol etmek için av seviyesi kontrol edilmektedir.

1983 yılında kurulan komisyon tarafından kurulan denetim kurulunda halen 25 denetçi görev yapmaktadır. AB denetçileri bölgesel balıkçılık kuruluşlarının kapsamı içindeki uluslararası sulardaki faaliyetlerin dışında herhangi bir şekilde doğrudan denetim işlemi yapmamaktadır.

Balıkçılığın ekonomik ve sosyal anlamda desteği, balıkçılık ve yetiştiricilik sektörleri için kullanılabilir tüm bütçe kaynaklarını bir araya getirmeyi amaçlayan, 1993 yılında oluşturulan balıkçılığın yönlendirilmesi mali aracı, kısa adı FIG olan “Financial Instrument For Fisheries Guidance” fonu ile sağlanabilmiştir. FIG avlanma, pazarlama, işleme ve su kültürü sektörlerinde yapısal tedbirlerin hayata geçirilmesi, sahil suları içerisinde korunmuş bir bölge yaratılması ve liman faaliyetlerinin geliştirilmesi için gerekli fonları kullanılabilir hale getirmiştir. Balıkçılık ile geçinen bölgelerin diğer yapısal fonlardan yararlanmalarını sağlamak üzere topluluğun özel bir girişimi olan PESCA oluşturulmuştur.

FIG ile amaçlanan balıkçılık sektörünün bütünleştirilmiş bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması ve yapısal fonların böyle bir sisteme uygulanmasının daha yararlı sonuçlar doğurmasıdır. Bu amaç çerçevesinde oluşturulan FIG’e 2000/2006 döneminde tahsis edilen bütçe miktarı 3,7 milyon Euro’dur.

1993 yılında balıkçılık sektörünün değişik dallarına ilişkin bütçenin tamamı FIG içinde toplanmıştır. FIG’den kaynaklanan fonlar, işini kaybeden balıkçılar için öngörülen sosyo-ekonomik tedbirler ve PESCA olarak adlandırılan topluluk girişimi ile bir araya getirilmiştir.

Burada amaç, alternatif faaliyetler, iş ve eğitim programları yaratılmasına ve geliştirilmesine yardım etmek suretiyle balıkçılık sektörüne olan ekonomik bağımlılığı azaltmaktır.

4.3. Türkiye Su Ürünleri Sektörü

4.3.1. Denizler

Türkiye, adalar kıyıları da dahil 8333 km kıyı şeridine sahiptir. Bunun %87,19'u ana kara parçalarının ve %12,8'i de adaların kıyılarından oluşmaktadır. Karadeniz, Marmara denizi, Ege denizi ve Akdeniz kendilerine özgü yapıları olan denizlerdir. Karadeniz ile Marmara denizi, Marmara denizi ile Ege denizi dar ve sığ olan boğazlarla birbirine bağlanmıştır. Akdeniz ise dar ve sığ olan Cebelitarık Boğazı ile Atlas Okyanusuna ve sonradan yapılan Süveyş Kanalı ile Hint Okyanusuna bağlıdır. Bu nedenle Türkiye'yi çevreleyen denizler birbiriyle benzeşmeyen farklı yapısal özellikler gösterirler (Çelikkale ve ark 1999). Denizler arasında belirgin olan bu ekolojik farklılık geniş ölçüde verimliliğe de yansımaktadır.

Öte yandan, son yıllarda ortaya çıkan çevre problemlerinin Türkiye denizlerine yansması ve bu problemlerin meydana getirdiği sonuçlar bakımından da bazı farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Özellikle, Türkiye balık üretiminde önemli bir paya sahip olan Karadeniz ile Marmara denizinde kirlenmeden kaynaklanan geniş çapta ekolojik değişikliklerin olması söz konusu denizlerde verimliliğin azalmasına neden olmuştur. Türkiye denizlerinin sahip olduğu özelliklerin bilinmesi, kirliliğin bu denizlerdeki durumu ve etkinliklerinin araştırılması alınması gerekli tedbirlerin belirlenmesinde önemli fayda sağlayacaktır.

Karadeniz; Avrupa ve Asya kıtalarının birbirine yaklaştığı bir bölgede, 40° 55' ve 46° 32' kuzey enlemleriyle, 27° 27' ve 41° 42' doğu boylamları arasında yer alan ve kısmen kapalı bir iç denizdir. Maksimum derinliği 2200 m, yüzey alanı 432 km² ve su hacmi 513 km³tür. Derinliği 200 m'yi geçmeyen bölgeler toplam alanın % 27'sini oluşturur. Karadeniz'e nehir yoluyla yıllık tatlı su girişi 400 km³tür. Bunun en önemli kısmını 200m³ miktar ile Tuna Nehri oluşturmaktadır (Çelikkale ve ark 1999).

Karadeniz az tuzlu denizlerdendir. Bu durum çok sayıda akarsuyun dökülmesinden ileri gelmektedir. Karadeniz'de buharlaşmanın az olması da tuzluluğu etkilemektedir. Karadeniz suyunda H₂S bulunan nadir denizlerdendir. Canlıların yaşaması için gerekli olan oksijen miktarı 100 m derinlikten itibaren azalarak 200 m de sifıra yaklaşır. 100 m derinlikten itibaren H₂S başlar. Derinliğe bağlı olarak 162 m den sonra balıkların yaşamına imkân vermeyecek yoğunluğa ulaşır. (Doğanay 1994, Munsuz ve ark. 1999, Duman ve ark. 2007).

Marmara denizi; tamamı ile Türkiye sınırları içinde yer alır ve bir iç deniz özelliği taşır. Marmara denizi 11350 km² alana ve 3378 km³ hacme sahiptir. Komşu denizler olan Ege ve Karadeniz'in özelliklerinde meydana gelen değişimlerden kolayca etkilenmektedir. Etrafında yoğun yerleşim ve endüstrinin olması Marmara denizinin ileri boyutta kirlenmesine neden olmuştur. Yoğun bir deniz trafiğinin yaşandığı Marmara denizi'nde gemilerin sintine ve balast sularından, tanker trafiğinden ve kazalardan dolayı önemli derecede petrol kirliliği meydana gelmektedir (Çelikkale ve ark 1999).

Ege denizi; Türkiye ile Yunanistan arasında yer alan ve Doğu Akdeniz'in birbirinden bazı farklarla ayrılan beş havzasından biridir. Kıyıları girintili çıkıntılı olan Ege denizini Kuzey-Güney doğrultusundaki uzunluğu 660 km, genişliği kuzeyde 270 km, ortada 150 km, güneyde ise 400 km olup, toplam yüz ölçümü 214.000 km²'dir. Ortalama derinlik 100-150m'dir. Türkiye'nin en uzun kıyı çizgisi Ege kıyılarındadır ve uzunluğu 2805 km'dir. Bu kıyı çizgisi boyunca 7'si akarsu 6'sı irili ufaklı evsel ve turistik, 1'i endüstriyel yerleşme bölgesi olmak üzere toplam 14 noktadan atıksu deşarjı yapılmaktadır (Çelikkale ve ark 1999).

Toplam yüzey alanı 2 512 300 km² olan Akdeniz, dünyanın en büyük iç denizidir. Akdeniz'in fiziksel dinamiği tüm su derinliklerinin oksijenli olmasını sağlamaktadır. Yarı kapalı bir deniz olan Akdeniz, gerek nüfus yoğunluğu, gerekse de endüstriyel gelişmenin hızla arttığı ülkelerin kendisini çevrelemesi sebebi ile önemli derecede kirlenmektedir. (Çelikkale ve ark 1999).

4.3.2. Balık Avcılığındaki Gelişmeler

Türkiye'de av filosunun teknolojik gelişimi çok hızlı bir ilerleme göstermiştir. Balıkçılık sahasında gelişen dünya teknolojisinin Türk balıkçılığına intikali diğer endüstrilere nazaran daha kısa sürede olmuştur. Bunun en önemli nedeni, müşterek kaynağı kullanmadaki rekabettir. Deniz balıkçılığının büyük çoğunluğunu, hamsi, sardalya gibi küçük boy balıklar oluşturmaktadır. 430 bin ton civarlarındaki deniz balıklarının 300 bin tona yakını (\approx %70'i) hamsidir (Çelikkale ve ark 1999). Hamsi rakamları 2006 yılında 210 bin ton ve 2007 yılında ise 215 bin ton olarak gerçekleşmiştir (TÜİK 2008). Bu nedenle avcılığın yönlendirilmesi ve balık piyasasının oluşmasında ana ürünlerinden birini de hamsi teşkil etmektedir.

Avlanma teknolojisinin gelişmesinde, teknelerin tonaj ve motor gücü artışında, echo-sounder, sonar, radar gibi balık bulucu ve yön tayin edici araçların modernizasyonunda hamsi avcılığının büyük rolü olmuştur. Bunun yanında palamut, lüfer ve istavrit avcılığı itici güç teşkil etmiş, orkinos avcılığında ise çok büyük tekneler ve ağlar devreye girmiştir.

Hamsi avcılığının ilk olarak ne zaman başladığı kesin bilinmemektedir. Bilindiği kadarıyla ilk avcılık kürek ve yelkenlerle hareket eden küçük teknelerle yapılmıştır. Av aracı olarak kullanılan sürgülü serpme denilen pamuk ipliğinden yapılan ağı, denize tutulan fanya ışığına yükselen hamsinin üzerine atılmasıyla avcılık yapılmıştır. Birinci dünya savaşından sonra hamsi avcılığına çevirme ağlarının girdiğini görüyoruz. Bu ağların ilk kullanılan örnekleri 30-40 kulaç derinliğe kadar büyümüşlerdir (Çelikkale ve ark. 1999).

II. Dünya savaşı sonrasında tekstil endüstrisindeki hızlı gelişmeden balıkçılıkta nasibini almıştır. Öncelikle naylon ağlar ithal edilerek, gırgır ağlarının yapımında kullanılmıştır. Kullanılan ağların altının, motor gücüne dayanan vinçlerle çekilip büzülmesi çelik halatları devreye sokmuştur. Naylon ağ ve makine yanında ilk defa echo-sounder ithal edilmeye başlanmıştır. Balık bulucularının ithali ile hem gece hem gündüz rahatlıkla av yapılabilir duruma gelmiştir. Haberleşmede telsiz ve cep telefonları kullanılarak teknelerin birbirleriyle iletişim kurma sorunu tamamen çözülmüştür.

Ağlar giderek büyümüş; uzunluk 1000-1200 m, derinlik 140-150 m'ye ulaşmıştır. Bu büyük ağların tekneye çekilmesi ağ makarası yardımıyla yapılmaktadır. Teknolojik gelişmeler devam etmiş 1600-1800 metrelik bir çemberi yatay olarak tarayan ve balık sürülerini gösteren sonarlar kullanılmaya başlanmıştır. Artık bir ağda 50-100 ton balık birden alınmaya başlanmış, bu balıkların taşıyıcı teknelere aktarılması için balık pompası devreye girmiştir.

Zamanla ahşap tekneler yerini saç teknelere bırakmış ve tekne boyları ortalama 35-40m'ye kadar ulaşmıştır. Büyük jeneratörlerin kullanılmaya başlanmasıyla ambarlarda büyük buzhaneler oluşturulma yoluna gidilmiştir. Yön ve yer tayini için su üstü radarlar teknelere monte edilmiştir.

4.3.3. Balıkçılıkta Altyapı

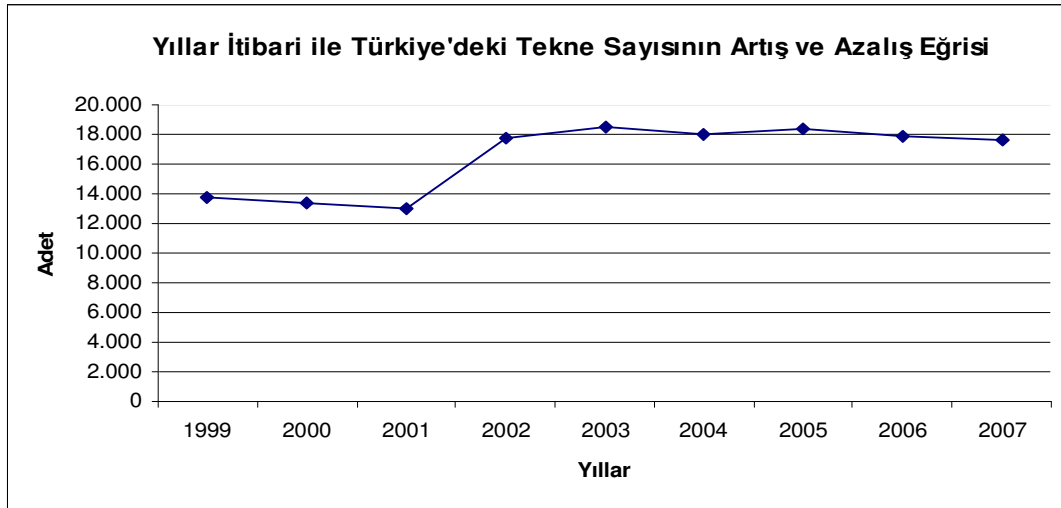
Su ürünleri stoklarından ekonomik olarak faydalanmak ve devamlılığı sağlamak, bilinçli ve teknik bir avcılığa bağlıdır. Bilgi ve teknolojinin bir arada kullanılması ile gerçekleştirilecek avcılık, sektörün verimliliğini arttırıp, kaliteli ürün elde edilmesini de sağlayacaktır. Balıkçılık yönetiminin planlanmasının en önemli unsurları; balıkçılık filosunun teknik, sosyo-ekonomik ve avlama kapasitesi hakkında güncel bilgilerin bulunmasıdır (Ferraris 2002).

TÜİK'in 2008 yılı verilerine göre Türkiye'deki balıkçı teknelerinin sayıları 1999'dan 2007 yılına kadar yaklaşık %28,16 oranında bir artış göstermiştir (Çizelge 4.5, Şekil 4.8).

Çizelge 4.5. Türkiye’de Yıllar İtibariyle Bölgelere Göre Tekne Sayıları

Yıllar	Yıllar İtibariyle Bölgelere Göre Tekne Sayıları					Toplam
	Doğu Karadeniz	Batı Karadeniz	Marmara	Ege	Akdeniz	
1999	2.876	2.284	2.723	4.340	1.574	13.797
2000	2.761	2.167	3.006	4.068	1.379	13.381
2001	2.585	2.159	2.733	4.119	1.393	12.989
2002	4.301	2.713	3.238	5.023	2.421	17.696
2003	4.588	2.733	3.007	6.021	2.193	18.542
2004	4.420	2.766	2.951	5.712	2.104	17.953
2005	4.655	2.653	3.090	5.824	2.174	18.396
2006	4.061	2.566	3.050	5.942	2.204	17.823
2007	4.106	2.594	2.982	5.833	2.166	17.681

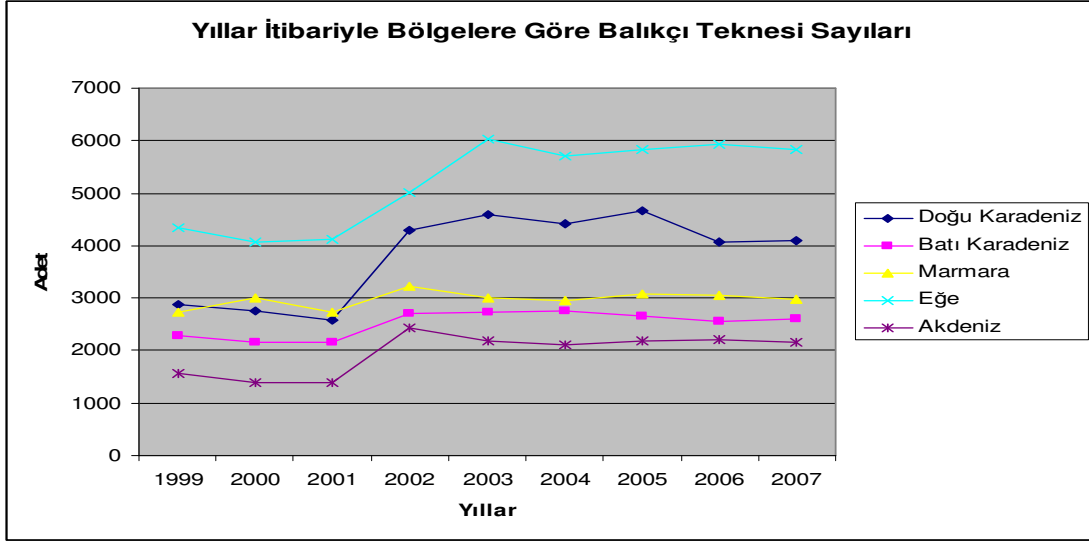
Kaynak: TÜİK (2008)

Şekil 4.8. Yıllar İtibariyle Türkiye’deki Tekne Sayılarındaki Artış ve Azalış Eğrisi

Toplam tekne sayılarına bakıldığında zaman 2002 yılında aşırı derecede bir artış olduğu görülmektedir. 2002 yılındaki bu artışın nedeni olarak sadece bir bölgedeki tekne sayısının artması değil, tüm bölgelerde artış olduğu görülmektedir (Şekil 4.9).

TÜİK 2007 yılı verilerine göre %33'lük tekne oranı ile Ege Bölgesi ilk sırada gelmektedir. Doğu Karadeniz %23,22 ile ikinci, Marmara %16,86 üçüncü, Batı Karadeniz %14,67 ile dördüncü sırada yer almaktadır. Akdeniz'deki oran ise %12,25 olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılı ile 2007 yılı tekne sayıları kıyaslandığında da görülecektir ki en fazla artış Ege Bölgesindeki tekne sayılarında olmuştur. 2002 yılında %36,24 oranında artan toplam tekne sayısına rağmen toplam deniz ürünleri üretimi %11,41 oranında azalma göstermiştir.

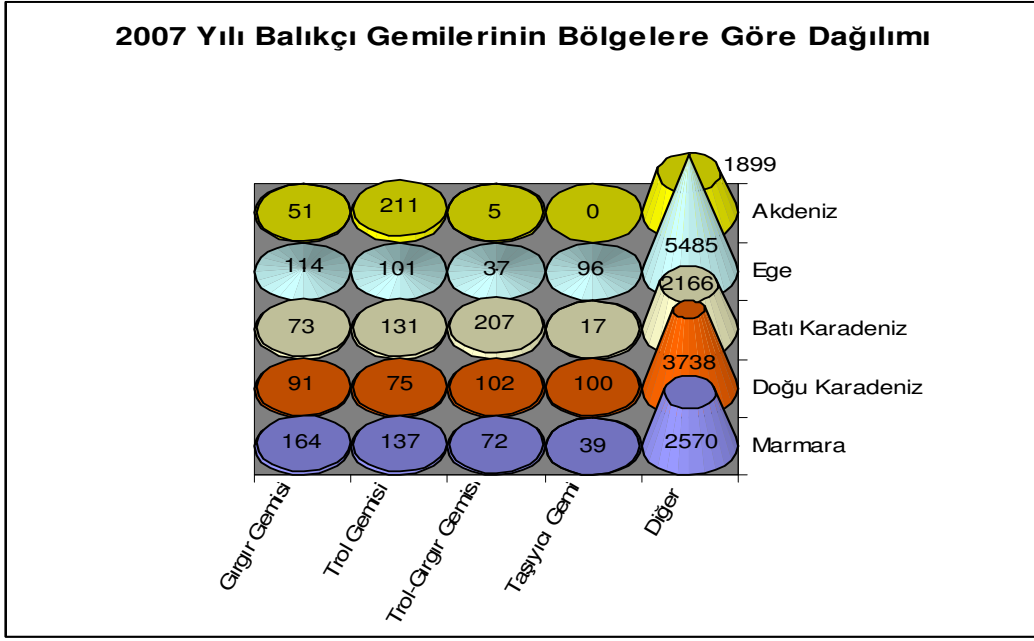
Şekil 4.9. Türkiye’de Yıllar İtibariyle Bölgelere Göre Tekne Sayıları

Türkiye’de 2007 yılında 17681 adet teknenin, 15858’i 12 metrenin altında bulunan ve D plaka olan ve kıyı balıkçılığı yapan kişilere ait teknelerdir (Çizelge 4.6, Şekil 4.10).

Çizelge 4.6. Balıkçı Gemilerinin Avcılık Türü ve Bölgelere Göre Dağılımı

Bölgeler	Balıkçı Gemisi Türü					Toplam
	Gırgır Gemisi	Trol Gemisi	Trol-Gırgır Gemisi	Taşıyıcı Gemi	Diğer	
Marmara	164	137	72	39	2.570	2.982
Doğu Karadeniz	91	75	102	100	3.738	4.106
Batı Karadeniz	73	131	207	17	2.166	2.594
Ege	114	101	37	96	5.485	5.833
Akdeniz	51	211	5	-	1.899	2.166
Toplam	493	655	423	252	15.858	17.681

Kaynak: TÜİK (2008)

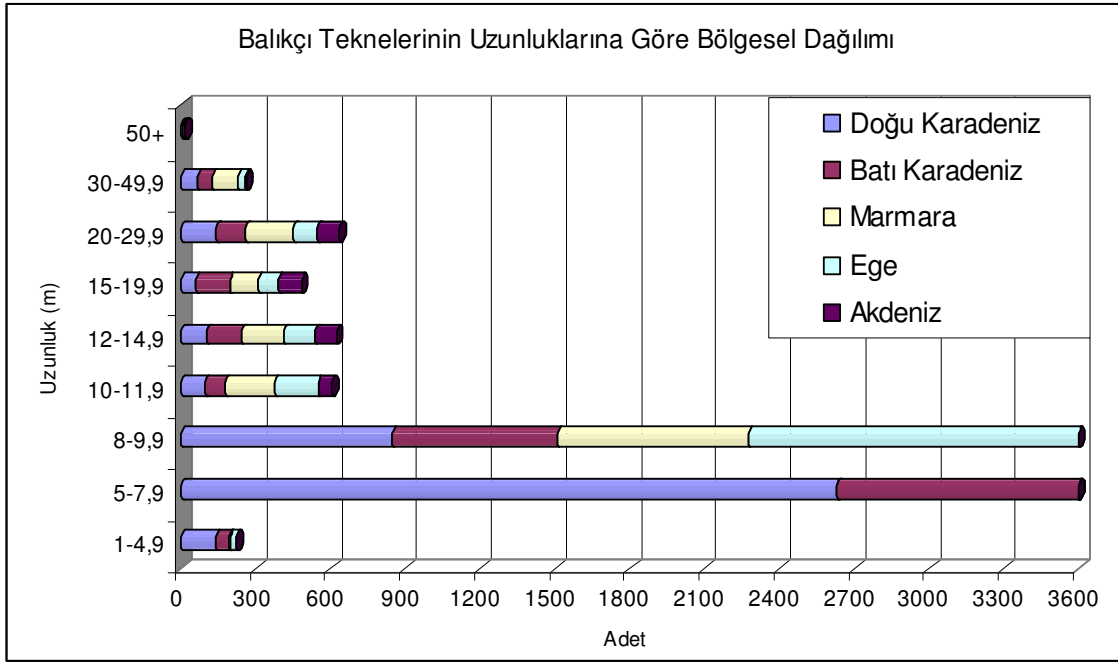
Şekil 4.10. Balıkçı Gemilerinin Avcılık Türü ve Bölgelere Göre Dağılımı

TÜİK 2007 yılı verilerine göre; uzunluğu 12 m ve üzerindeki tekne sayıları toplamı 2 029 adet olup, 12 m altındaki tekne toplamı ise 15 652 adettir. 12 m ve üzeri tekne sayısının en fazla olduğu bölge ise 582 adetle Marmara Bölgesi'dir. Türkiye'de uzunluğu 50 m ve üzeri olan 18 adet tekne bulunmakta ve bunun 11 adeti (%61,12) Doğu Karadeniz'dedir. Akdeniz bölgesinde ise hem 5 m'ye kadar hem de 50 m ve üzeri tekne bulunmamaktadır (Çizelge 4.7 ve Şekil 4.11).

Çizelge 4.7. Uzunluklarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

Balıkçı Gemilerinin Uzunlukları (m)	Bölgeler					Toplam
	Doğu Karadeniz	Batı Karadeniz	Marmara	Ege	Akdeniz	
1-4,9	140	56	2	28	-	226
5-7,9	2.630	1.335	1.433	3.691	793	9.882
8-9,9	850	661	770	1.606	1.051	4.938
10-11,9	99	83	195	174	55	606
12-14,9	106	138	171	124	86	625
15-19,9	61	137	114	82	91	485
20-29,9	143	119	189	99	87	637
30-49,9	66	64	104	27	3	264
50+	11	1	4	2	-	18
Toplam	4.106	2.594	2.982	5.833	2.166	17.681

Kaynak: TÜİK (2008)

Şekil 4.11.Uzunluklarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

TÜİK 2007 yılı verilerine göre; toplam tekne içerisinde tonajları 1-4 Kg/Groston olan tekne oranı %76,00 ve 50-99 Kg/Groston olan tekne oranı %3,00, 200-499 Kg/Groston olan teknelerin oranı ise %1,00'dir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. Tonajlarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

Balıkçı Gemilerinin Tonajları (Kg/Groston)	Bölgeler					Toplam
	Doğu Karadeniz	Batı Karadeniz	Marmara	Ege	Akdeniz	
1-4	3.500	1.722	1.815	4.810	1.576	13.423
5-9	194	376	500	565	269	1.904
10-29	160	224	293	281	174	1.132
30-49	72	93	96	71	72	404
50-99	71	85	119	63	58	396
100-199	75	53	121	26	16	291
200-499	26	37	34	14	1	112
500+	8	4	4	3	-	19
Toplam	4.106	2.594	2.982	5.833	2.166	17.681

Kaynak: TÜİK (2007)

Motor güçlerine göre 2007 yılında en fazla tekne 6658 adet ile 1-9.9 Bg/Kw grubunda yer almaktadır. Marmara Bölgesindeki toplam 2982 adet teknenin çoğunluğu (1028 adeti) yine bu grupta yer almaktadır (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. Motor Güçlerine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı (Bg/Kw)

Bölgeler	1-9.9	10-19.9	20-49.9	50-99.9	100-199.9	200-499.9	500+	Toplam
Doğu Karadeniz	1.443	961	741	456	258	122	125	4.106
Batı Karadeniz	821	366	461	385	283	163	115	2.594
Marmara	1.028	390	555	284	327	230	168	2.982
Ege	2.697	992	1.116	502	315	140	71	5.833
Akdeniz	669	463	562	175	122	168	7	2.166
Toplam	6.658	3.172	3.435	1.802	1.305	823	486	17.681

Kaynak: TÜİK (2007)

TÜİK 2007 yılı verilerine göre; genelde tayfa kullanan tekne oranı %38,95 ve tayfa bulundurmayanların oranı ise %61,05 olarak görülmektedir. Marmara Bölgesi teknelerinin %49’unda tayfa bulunmakta, %51’inde tayfa kullanılmamaktadır. Marmara’daki 1244 adet teknede 1-4 arasında tayfa vardır. Genelde 30 ve üzeri yafta bulunduran tekne sayısı 39 adet olup, toplam tayfa bulunduran tekne sayısının %0,57’sine tekabül etmektedir (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Tayfa Sayısına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

BÖLGELER	Tayfa Kullanmayan	1-4	5-9	10-19	20-29	30 +	Toplam Tekne
Doğu Karadeniz	2.616	1.354	57	23	38	18	4.106
Batı Karadeniz	1.393	997	102	37	62	3	2.594
Marmara	1.507	1.244	67	81	67	16	2.982
Ege	4.090	1.616	53	39	33	2	5.833
Akdeniz	1.187	891	53	32	3	-	2.166
Toplam Tekne	10.793	6.102	332	212	203	39	17.681

Kaynak: TÜİK (2007)

2007 yılındaki toplam 17681 adet teknenin %93,65’i ağaç, %5,95’i saç ve %0,40’ı fiber yapıdadır. Ağaç malzemedan yapılan tekneler en fazla %34,09 ile Ege Bölgesinde yer almaktadır. Saç teknelerin yoğun olarak bulunduğu yer ise %32,54 ile Marmara Bölgesidir.

Doğu ve Batı Karadeniz’de fiber tekne bulunmazken, fiber teknelerin %61,42’si Ege Bölgesindedir (Çizelge 4.11, Şekil 4.12).

Çizelge 4.11. Yapım Malzemesine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

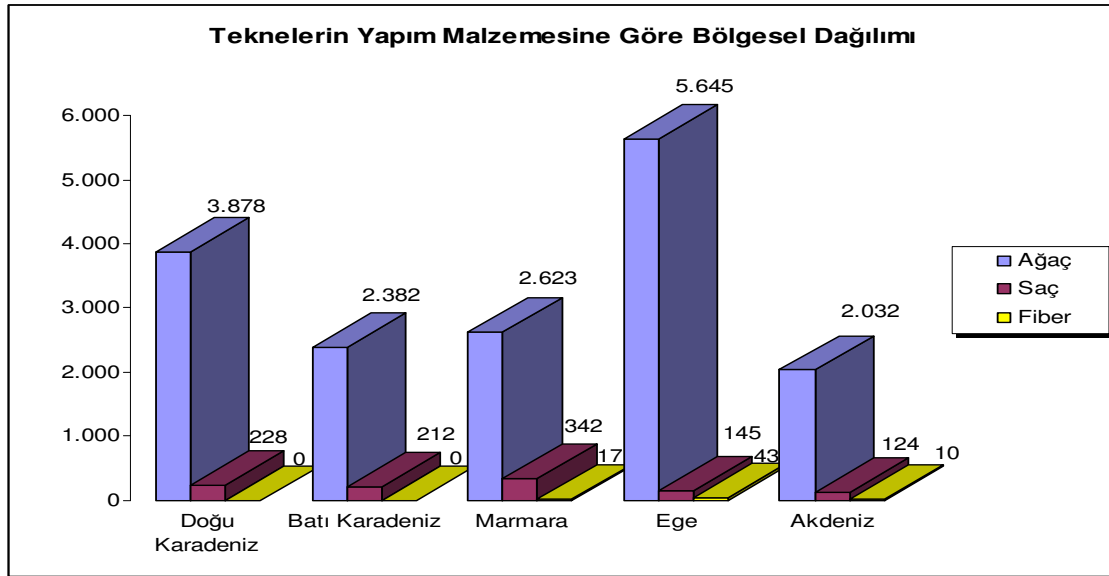
Yapım Malzemesi	Bölgeler					Toplam
	Doğu Karadeniz	Batı Karadeniz	Marmara	Ege	Akdeniz	
Ağaç	3.878	2.382	2.623	5.645	2.032	16.560
Saç	228	212	342	145	124	1.051
Fiber	-	-	17	43	10	70
Toplam	4.106	2.594	2.982	5.833	2.166	17.681

Kaynak: TÜİK (2007)

Türkiye’de buz makinesi olmayan tekne sayısı 17.323’dür. Buz makinesi olan tekne sayısı ise 358’dir. Bunun çoğunluğu ise günde 1-3 ton buz yapabilme kapasiteli makinelerdir. 932 adet teknede soğuk muhafaza odası vardır. 826 balıkçı gemisi de teknesinde jeneratör bulundurmaktadır (TÜİK 2007).

Eko-Sounder olan balıkçı gemisi sayısı ise 2.660’dır. Gps-Satalayt bulunduran gemi sayısı 2.130 olarak bildirilmektedir. Toplam 17.681 adet balıkçı gemisinin 2.063’ünde sonar, 4.395’inde de radar bulunmaktadır (TÜİK 2007).

Gps-Satalaytlı tekneler en fazla 615 adetle Marmara Bölgesinde yer almaktadır. Radar bulunduran teknelerin yoğun olarak bulunduğu bölge ise yine Marmara Bölgesi olup 1.228 adettir. Marmara teknelerindeki sonar sayısı ise 371 olarak bildirilmektedir (TÜİK 2007).

Şekil 4.12. Yapım Malzemesine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

4.3.4. Deniz Balıkçılığı

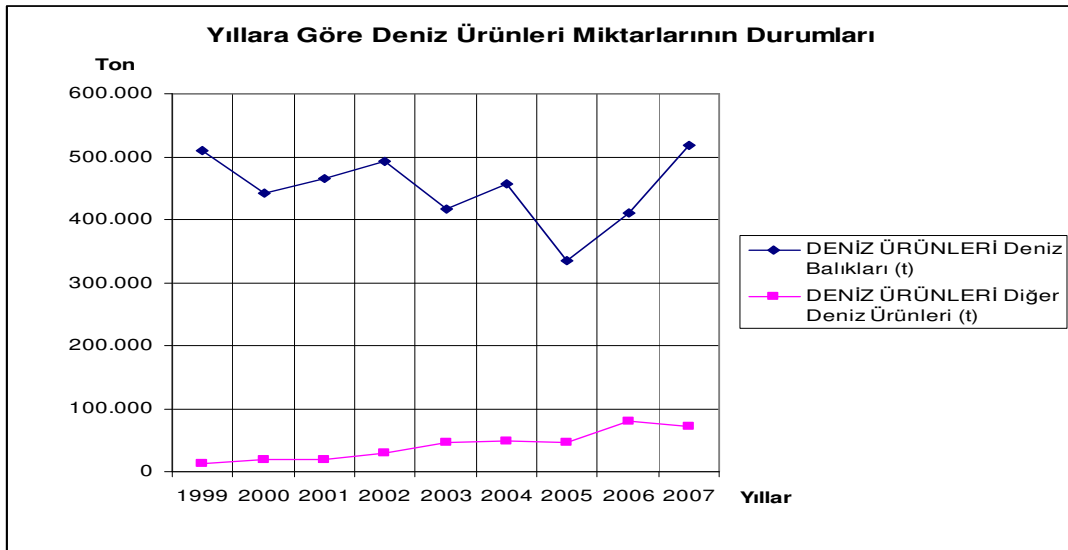
TÜİK verilerine göre Türkiye’de 2003 yılı deniz balıkları üretimi 463.074 tondur. Bunun 416.126 tonu (%89,8) deniz balıkları, 46.948 tonu (%10,2) diğer deniz ürünlerinin avcılık yoluyla elde edilmiştir. Türkiye’de, denizlerden elde edilen 2006 yılı toplam deniz balıkları üretimi 488.966 tondur. Bunun deniz balıkları 409.945 tonunu (%83,8), diğer deniz ürünleri ise 79.021 tonunu (%16,2) oluşturmaktadır.

Denizlerden avlanan 2007 yılı toplam balık üretimi 589.129 ton olup, bunun 518.201 tonu (%87,9) deniz balıkları, 70.928 tonu (%12,1) diğer deniz ürünleridir. Yıllara ait balık üretim değerleri Çizelge 4.12.’de ve üretim oranlarının durumu ise Şekil 4.13’de verilmiştir.

Çizelge 4.12. Yıllara Göre Türkiye Balık Üretimi

Yıllar	Deniz Ürünleri		Toplam (Ton)
	Deniz Balıkları (Ton)	Diğer Deniz Ürünleri (Ton)	
1999	510.000	13.634	523.634
2000	441.690	18.831	460.521
2001	465.180	19.230	484.410
2002	493.446	29.298	522.744
2003	416.126	46.948	463.074
2004	456.752	48.145	504.897
2005	334.248	46.133	380.381
2006	409.945	79.021	488.966
2007	518.201	70.928	589.129

Kaynak: TÜİK (2008)

Şekil 4.13. Yıllara Göre Türkiye Balık Üretimi

Deniz balıkları üretiminde Karadeniz önde gelmektedir. 2003 verilerine göre deniz balıkları üretiminin %74,95'i Karadeniz'den elde edilmektedir. Hamsi ve İstavrit gibi göçmen balık türlerinin bolluğu, Karadeniz sahil şeridi boyunca tarımsal faaliyetler için yeterli bir arazi varlığının olmayışı ve sanayinin yetersiz oluşu, yöre halkının balıkçılığa yönelmesine neden olmuştur. 2003 verilerine göre deniz balıklarının Doğu Karadeniz'deki payı % 49,20, Batı Karadeniz'in payı ise % 25,75'tir.

Karadeniz'de 163, Marmara denizinde 200, Ege Denizi'nde 300 ve Akdeniz'de 540 tür bulunmasına rağmen çok az sayıda tür balıkçılığımızın ana girdilerini oluşturmaktadır (Çelikkale ve ark 1999).

Yıllara göre Türkiye balık üretimi Çizelge 4.13'de verilmiştir. Çizelge 4.13 incelendiğinde; Türkiye deniz balıkları üretiminin %90'ından fazlasını hamsi, istavrit, palamut, sardalya, mezigit, kefal, lüfer, bakalorya/berlam, kolyoz ve barbunya gibi türlerin oluşturduğu görülmektedir (TÜİK 2007).

Deniz ürünleri üretimi 2007 yılında bir önceki yıla göre %20,5 oranında artmıştır. 2007 yılında avcılığı yapılan deniz ürünleri üretim miktarı yaklaşık 589 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 4.12).

Deniz ürünleri üretiminde ilk sırayı %59,6'lık oran ile Doğu Karadeniz Bölgesi almakta, onu %20,7 ile Batı Karadeniz, %8,3 ile Ege, %7,9 ile Marmara ve %3,5 ile Akdeniz Bölgeleri izlemektedir (Çizelge 4.14).

Deniz balıkları içinde önemli olan türlerin avlanılan miktarları incelendiğinde, hamsi balığı 385 bin tonla üretim miktarı bir önceki yıla göre %42,6 oranında artmıştır. Bu miktarın iç tüketim için avlanılan miktarı bir önceki yıla göre %2,4 oranında artarak 215 bin ton, balık unu fabrikalarına gönderilen miktar ise %183,3 artarak 170 bin ton olmuştur.

İstavrit (Kraça) üretimi bir önceki yıla göre %62,8, mezigit üretimi %42 ve sardalya üretimi %34,4 oranında artarken, palamut-torik üretimi %79,9, istavrit (karagöz) üretimi %23,5, lüfer üretimi %18,4 ve kefal %7 oranında azalış göstermiştir.

Diğer deniz ürünleri üretimi bir önceki yıla göre %10,2 oranında azalmıştır. Diğer deniz ürünlerinden beyaz kum midyesi %66,6 ile en yüksek paya sahiptir.

Karadeniz'de, hamsi, mezigit, istavrit, kefal; Marmara'da; hamsi, istavrit, sardalya, lüfer, bakolorya/berlam; Ege'de; sardalya gibi balıkların üretiminde büyük paya sahip oldukları görülmektedir (Şekil 4; 14, 15, 16, 17).

Çizelge 4.13. Yıllara Göre Türkiye Balık Üretimi

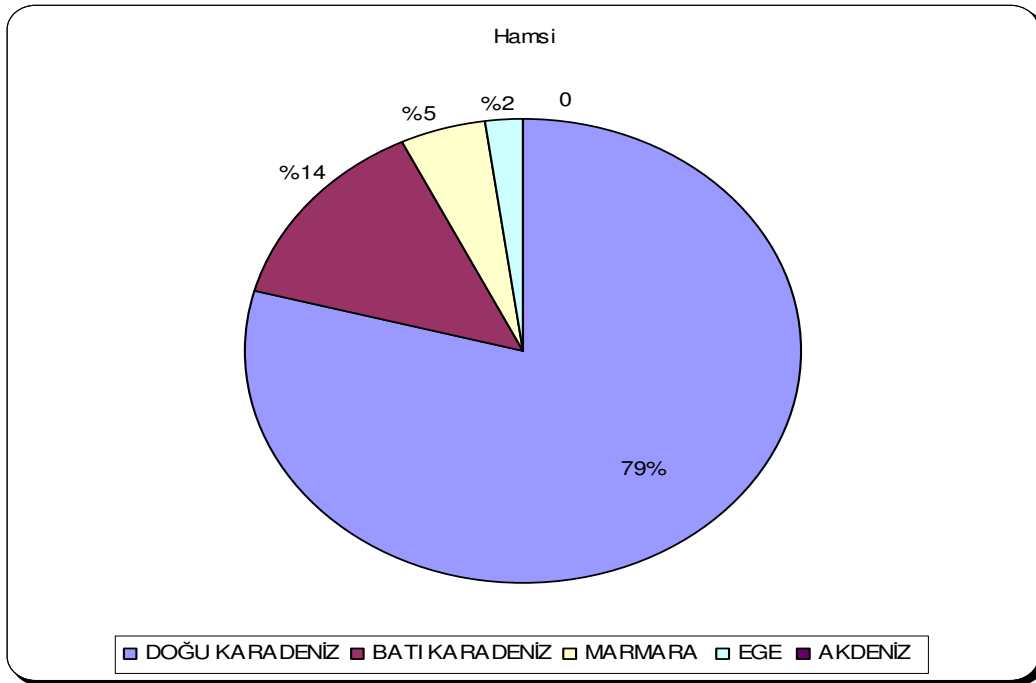
ÜRÜNLER	YILLAR ve ÜRETİM DEĞERLERİ (1.000 Ton)											
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Akya	1,54	1,65	1,95	2,78	0,32	0,25	0,33	0,26	0,35	0,50	0,60	0,54
Hamsi	290,6	241	228	350	280	320	373	295	340	138,5	270	385
Gümüş	0,41	0,64	0,80	1,30	0,50	0,57	0,51	0,66	1,03	1,47	0,99	0,99
İstavrit (Kraça)	12,5	9,5	10,5	9,2	15	15,5	19,5	16,4	18	13,5	14,1	22,9
İstavrit (Karagöz)	7,5	5,1	4,5	4	7,2	10,6	6,9	11,6	9,3	13,9	11,8	9,03
Kalkan	2,03	0,98	1,86	1,87	2,70	2,45	0,45	0,30	0,37	0,64	0,80	0,76
Palamut-Torik	10,28	7,81	24	17,9	12	13,4	6,2	6	5,7	70,7	29,6	5,9
Bakalorya-berlam	11,65	15,02	27,21	16,98	18,18	20,81	10,50	7,50	4,38	4,10	0,60	3,37
Barbunya	3,93	3,00	3,50	3,86	2,45	2,45	2,39	1,40	1,84	2,82	2,61	2,39
Çaça	1,60	0,50	1,50	0,96	7,00	1,00	2,05	6,02	5,41	5,50	7,31	11,9
İzmarit	1,52	1,65	3,70	1,68	1,50	2,25	1,10	1,20	1,02	1,86	1,32	1,04
Kefal	23,30	20,50	24,50	26,00	27,00	22,00	12,00	11,00	12,42	10,56	8,91	8,29
Kolyoz	10,44	10,85	10,12	10,20	9,00	4,50	1,50	1,48	1,40	2,00	2,76	2,26
Kupez	3,73	2,45	4,10	1,62	1,50	1,00	1,12	1,54	1,46	3,06	3,60	3,85
Lüfer	4,11	3,05	3,35	2,99	4,25	13,06	25,00	22,00	19,90	18,35	8,39	6,85
Mezgit	21,45	15,50	13,15	14,11	18,00	10,00	8,80	8,00	8,20	8,30	9,11	12,94
Sardalya	18,97	20,50	23,60	22,00	16,50	10,00	8,68	12,00	12,88	20,65	15,58	20,94
Tekir	3,96	2,95	2,05	2,10	2,30	1,57	1,45	1,05	0,96	1,20	1,25	1,73
Tirsi	1,16	0,50	0,88	0,68	0,72	0,69	0,86	1,10	1,17	2,17	1,73	2,25
Uskumru	0,59	0,30	0,65	0,85	0,90	0,55	0,48	0,35	0,56	0,78	0,78	1,07
Orkinoz	0,63	0,75	5,54	1,20	1,07	2,10	2,30	3,30	0,56	0,50	1,23	0,78
Dil	1,94	2,30	2,00	2,40	1,00	1,25	0,58	0,41	0,62	1,19	0,93	0,81

Kaynak: TÜİK (2008)

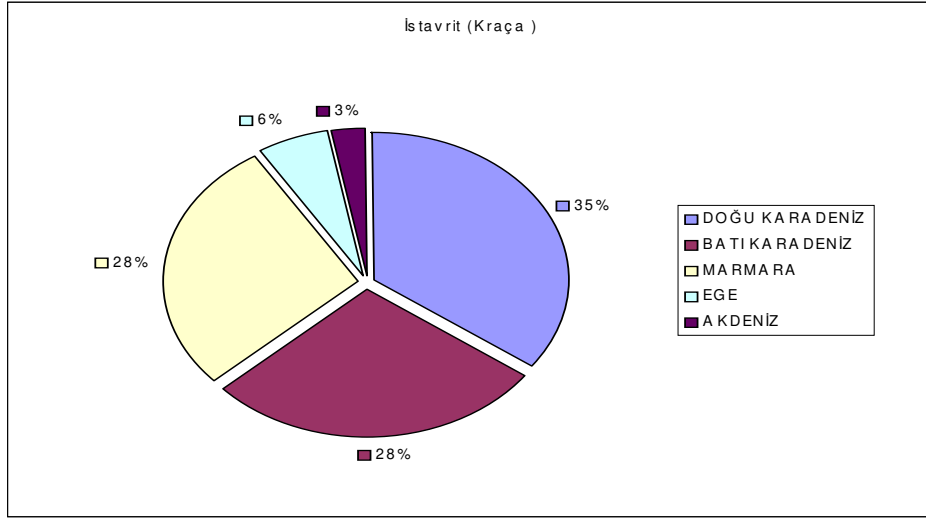
Çizelge 4.14. 2007 Yılında Bazı Deniz Balıklarının Avlandıkları Bölge ve Türleri (Ton)

BALIK TÜRLERİ	DOĞU KARADENİZ	BATI KARADENİZ	MARMARA	EGE	AKDENİZ	TOPLAM
Hamsi	304.445	52.644	19.362	8.390	159	385.000
İstavrit (Kraça)	8.028	6.479	6.449	1.411	624	22.991
İstavrit (Karagöz)	549	2.373	3.650	2.079	379	9.030
Palamut –Torik	2.707	1.539	731	590	398	5.965
Sardalya	-	55	4.928	13.088	2.870	20.941
Mezgit	8.505	2.727	1.141	269	298	12.940
Kefal	2.691	1.042	844	1.671	2.043	8.291
Lüfer	537	2.835	2.438	685	363	6.858
Bako-Berlam	-	-	1.100	2.142	95	3.337
Kolyoz	-	3	254	1.389	617	2.263
Barbunya	562	219	116	460	734	2.091

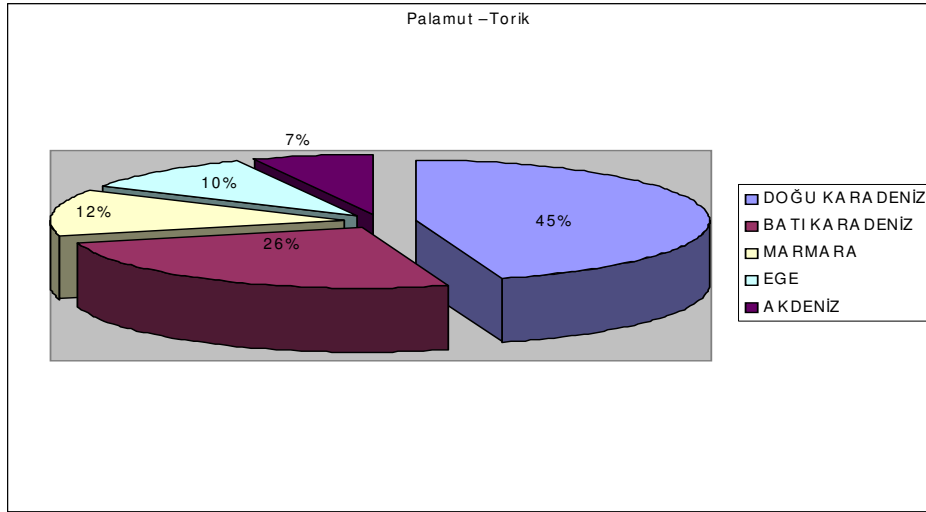
Kaynak: TÜİK (2008)

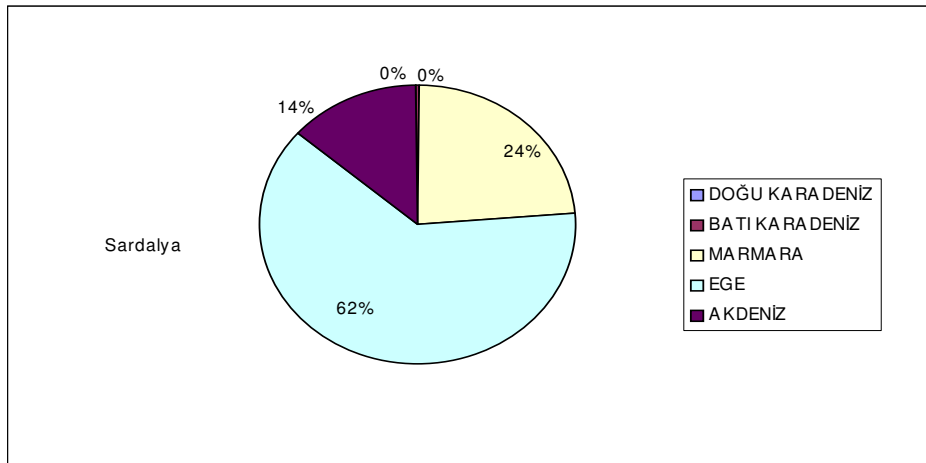
Şekil 4.14. Hamsi Üretiminin 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı

Şekil 4.15. İstavrit Üretiminin 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı

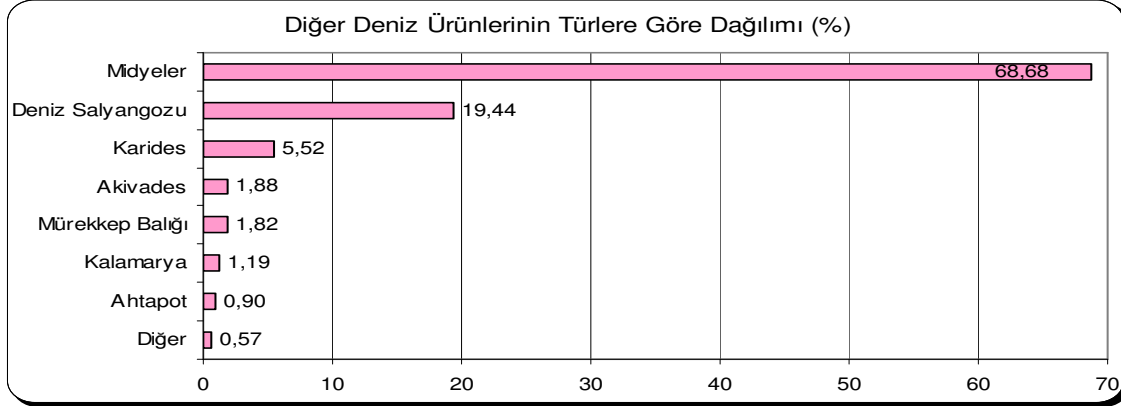

Şekil 4.16. Palamut-Torik Üretiminin 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı

Şekil 4.17. Sardalya Üretiminin 2007 Yılındaki Bölgesel Dağılımı

Diğer deniz ürünlerinin türlere dağılımı ise; %68,68 ile kum midyeleri, %19,44 ile deniz salyangozu, %5,52 karides, %1,88 ile akivades ve %1,82 ile mürekkep balığı görülmektedir. Bunları %1,19 ile kalamarya, %0,90 ile ahtapot ve %0,57'si ise diğer türlerdir (Şekil 4.18; Çizelge 4.15).

Şekil 4.18. Diğer Deniz Ürünlerinin Türlerine Göre Dağılım Oranları

Çizelge 4.15. Diğer Deniz Ürünlerinin Avlandıkları Bölge ve Türleri (Ton)

Diğer Deniz Ürünleri	Toplam	Doğu Karadeniz	Batı Karadeniz	Marmara	Ege	Akdeniz
Ahtapot	664	-	-	1	451	212
Akivades	1334	-	-	-	1334	-
Beyaz Kum Midyesi	47215	281	46931	-	-	3
Kıllı Midye	27	-	-	-	27	-
Kidonya	73	-	-	-	73	-
Böcek	14	-	-	3	9	2
Deniz Kereviti	7	-	-	-	7	-
Deniz Salyangozu	13791	9584	3522	681	4	-
İstakoz	8	-	-	4	3	1
İstiridye	31	-	-	-	-	31
Kalamarya	844	-	-	8	667	169
Jumbo Karides	275	-	-	4	48	223
Karabiga Karides	372	-	-	-	16	356
Kırmızı Karides	150	-	-	-	87	63
Pembe Karides	2761	-	-	825	358	1578
Erkek Karides	359	-	-	-	13	346
Mürekkepbalığı	1288	-	-	2	366	920
Pavurya	4	-	3	-	-	1
Mavi Yengeç	22	-	-	-	-	22
Kara Midye	1466	3	-	826	637	-
Diğer	223	-	-	18	197	8
TOPLAM	70.928	9.868	50.456	2.372	4.297	3.935

4.3.5. Su Ürünlerinin Pazarlanması

Pazarlama; üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerinin koordineli şekilde yönlendirilmesidir. Pazarlamada ürünler tüketicilerin istedikleri şekillerde işlenecek, istediği yerde bulunması için taşınacak ve istenildiği zaman sunulması amacıyla depolanacaktır. Bu işlemler en az masrafla yapılarak, tüketicinin alma imkânı yaratılacaktır.

Ülkemizde hayvansal ürünlerde, dolayısıyla su ürünlerinde, soğutma, dondurma ve ön paketleme yeterince gelişmemiştir. İyi bir pazarlama organizasyonunun sağlanması için üretimden tüketime kadar olan zincirin her halkasında soğuk zincirinin korunması esas olmalıdır.

Pazarlamada bir önemli faktörde fiyattır. Su ürünlerinin fiyatları da diğer ürünler gibi arz-talep tarafından belirlenir. Su ürünlerinde fiyat politikasının, hem üreticiyi zarara sokmadan, daha fazla üretimde bulunmaya teşvik ederek yeterli kazancı sağlayacak, hem de tüketiciyi aşırı fiyat artışlarından koruyacak seviyede olması gereklidir.

4.3.5.1. Pazarlama Kanalları

Su ürünlerinin pazarlanması çoğunlukla komisyoncular tarafından yapılmaktadır. Bir bölümü de kurulmuş bulunan su ürünleri kooperatiflerinin açmış oldukları satış bürolarınca gerçekleştirilmektedir. Yine büyük bir kısmı da balık unu ve yağı fabrikalarına verilmektedir. Çok az bir bölümü ise istihsal yapanlar tarafından pazarlanmaktadır. Pazarlanan balıkların çoğu taze olarak tüketilmektedir.

Bugün ülkemizde pazar ve pazarlama ile ilgili hiçbir ön araştırma yapılmadan, yatırım projeleri finanse edilebilmektedir. Buna somut bir örnek vermek gerekirse: Karadeniz sahil kesiminde kurulan çok sayıdaki balık unu-balık yağı fabrikaları gösterilebilir. Bugün bu fabrikalar ya kapasitelerinin altında çalışmakta veya kapatılarak ülke ekonomisinin zarar görmesine neden olmaktadır (Timur ve Doğan 1999).

Çizelge 4.16 ve Şekil 4.19'a bakıldığında yıllar itibariyle balıkçılık ürünlerinin pazarlamasında çeşitli dalgalanmaların olduğu görülmektedir. Özellikle 2004 yılından 2005 yılına geçildiği zamanki balık unu ve yağı pazarlaması ile 2005 yılı balık unu ve yağı pazarlaması arasında çok büyük bir fark olduğu görülmekte ve 2005 yılında 2004 yılına oranla %71,43 azalma göstermiştir. Buna paralel olarak 2005 yılında pazarlanan ürünler toplamı da 2004 yılına nazaran % 24,67 oranında azalmıştır (TÜİK 2007).

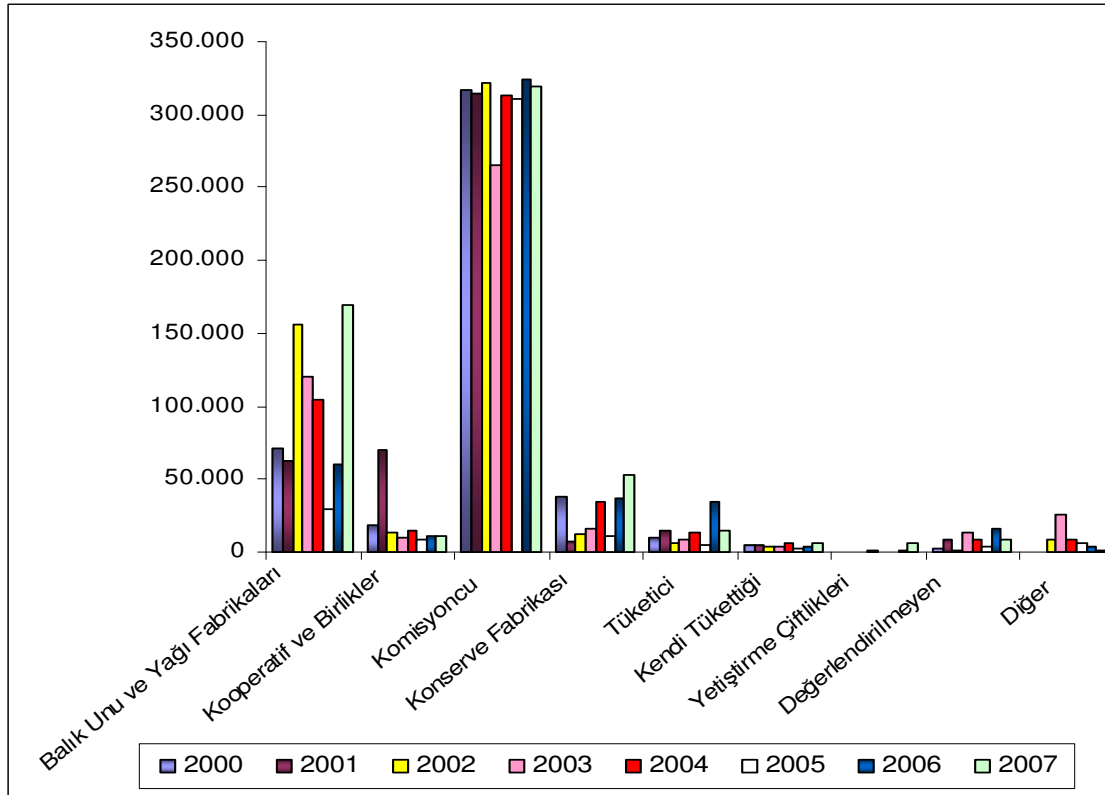
Balıkçılık ürünlerinin pazarlanması ve korunması genellikle balık hallerinde yapılmaktadır. Balıkçılık ürünlerinin pazarlanması ve korunması için önemli işlevi olan balık halleri ülke çapında yeterli düzeyde henüz yerleşmemiştir. Türkiye'de 2 büyük balık hali

olmasına karşın her ikisi de Avrupa Birliği standartlarına uymamaktadır. 3288 sayılı kanun ile balikhane dışında su ürünleri satışı serbest bırakılmıştır. Bunun sonucunda hem avlanan hem de pazarlanan miktar bilinmemektedir. Bununla ötesinde hiçbir sağlık şartına uyulmadan pazarlanan su ürünleri insan sağlığını tehdit eder duruma gelmiştir (Özgen 2008).

Çizelge 4.16. Yıllara Göre Deniz Ürünlerinin Pazarlama Şekli (Ton)

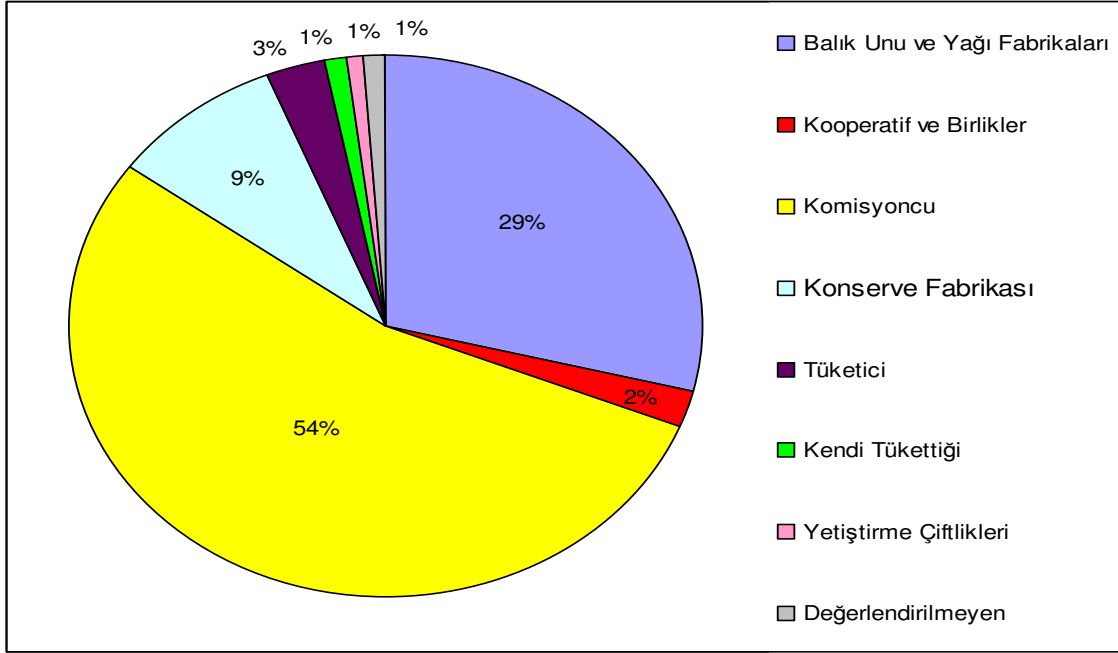
PAZARLAMA ŞEKLİ	YILLAR							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Balık Unu ve Yağı Fabrikaları	71.000	62.755	156.000	120.000	105.000	30.000	60.000	170.000
Kooperatif ve Birlikler	18.034	70.605	13.249	10.029	14.798	8.639	10.477	11.491
Komisyoncu	316.610	314.810	321.465	265.493	313.759	311.281	323.819	319.259
Konserve Fabrikası	38.272	7.697	11.969	15.416	34.464	11.380	36.281	53.126
Tüketici	9.624	14.903	6.428	8.571	13.588	5.526	34.751	14.944
Kendi Tükettiği	4.673	5.257	3.857	3.387	5.985	3.054	3.892	5.614
Yetiştirme Çiftlikleri	-	-	-	902	512	132	655	5.618
Değerlendirilmeyen	2.308	8.383	1.230	13.253	8.523	3.809	15.843	8.436
Diğer	-	-	8.546	26.023	8.268	6.560	3.248	641
Toplam	460.521	484.410	522.744	463.074	504.897	380.381	488.966	589.129

Kaynak: TÜİK (2008)

Şekil 4.19. Yıllara Göre Deniz Ürünlerinin Pazarlama Şekli ve Miktarı (Ton)

Deniz ürünleri pazarlamasının 2007 yılı dağılımında ilk sırayı %54 oranıyla komisyoncular almaktadır. Bunu %29 ile balık unu ve yağı fabrikaları ve %9 ile konserve fabrikaları izlemiştir (Şekil 4.20).

Şekil 4.20. 2007 Yılı Deniz Ürünlerinin Pazarlama Kanallarına Göre Dağılımı (%)

4.3.5.2. İhracat ve İthalat

Türkiye su ürünleri ihracat ve ithalat miktarları yıllara göre önemli farklılıklar göstermektedir. İhraç edilen su ürünleri miktarı ise ithalata göre daha az oranlarda değişim göstermiştir.

Türkiye'nin 1999 yılından 2005 yılına kadar su ürünleri ihracatı 2000 yılı hariç sürekli artış göstermiştir. 1999 yılından 2005 yılına kadar miktar olarak %136,01 oranında ihracat artışı yaşanmıştır. 2000–2001 yıllarında ihracat ve ithalat oranlarında azalmalar görülmesinin nedeni olarak ekonomi çevrelerince, Türkiye'de ortaya çıkan 2000 ve 2001 yıllarındaki ekonomik kriz olarak gösterilmektedir.

Türkiye'nin su ürünleri ithalatı 2000–2001 yılı ekonomik krizlerinin gölgesinde kalarak, bir yavaşlama göstermiştir. 1999 yılından 2005 yılına kadar ki su ürünleri ithalat rakamlarına bakıldığında; ton olarak %15,50 oranında artış olmuştur. 1999 yılında ithalat aynı yılın ihracat değerinin %60,30'u iken 2005 yılında bu oran %41,71'ine denk gelmektedir.

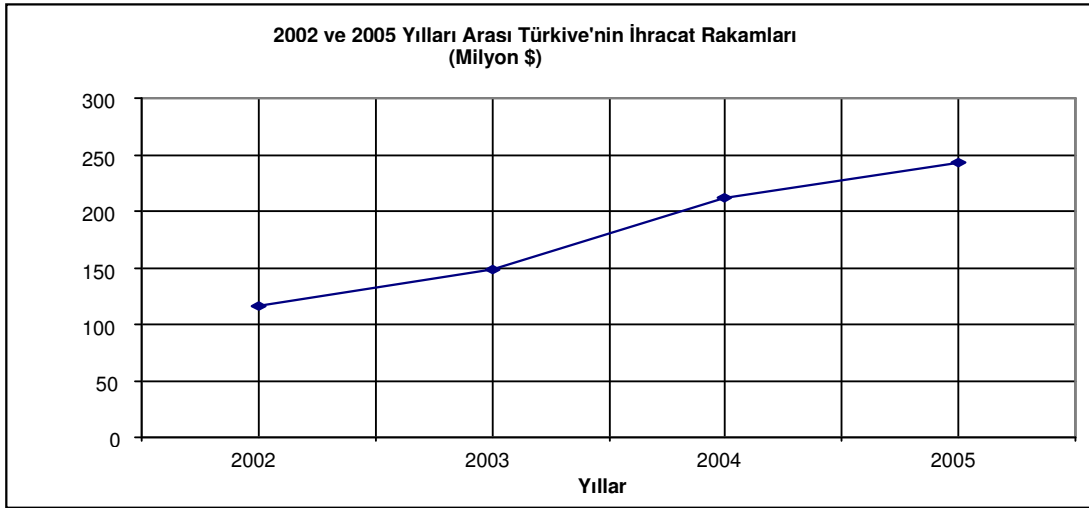
Yıllar itibariyle su ürünleri ihracat, ithalat rakamları ve dış ticaret değerleri Çizelge 4.17'de verilmiştir.

Çizelge 4.17. Türkiye Su Ürünleri İthalat-İhracat Miktar ve Değerleri

Yıllar	İthalat		İhracat	
	Miktar (Ton)	Değer (1000 \$)	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)
1999	39 552	59 207	15 955	98 196
2000	44 230	51 881	14 533	90 902
2001	12 971	30 291	18 978	73 587
2002	22 532	28 981	26 860	115 827
2003	45 606	45 566	29 937	148 837
2004	57 694	92 230	32 804	212 297
2005	47 676	101 464	37 655	243 287

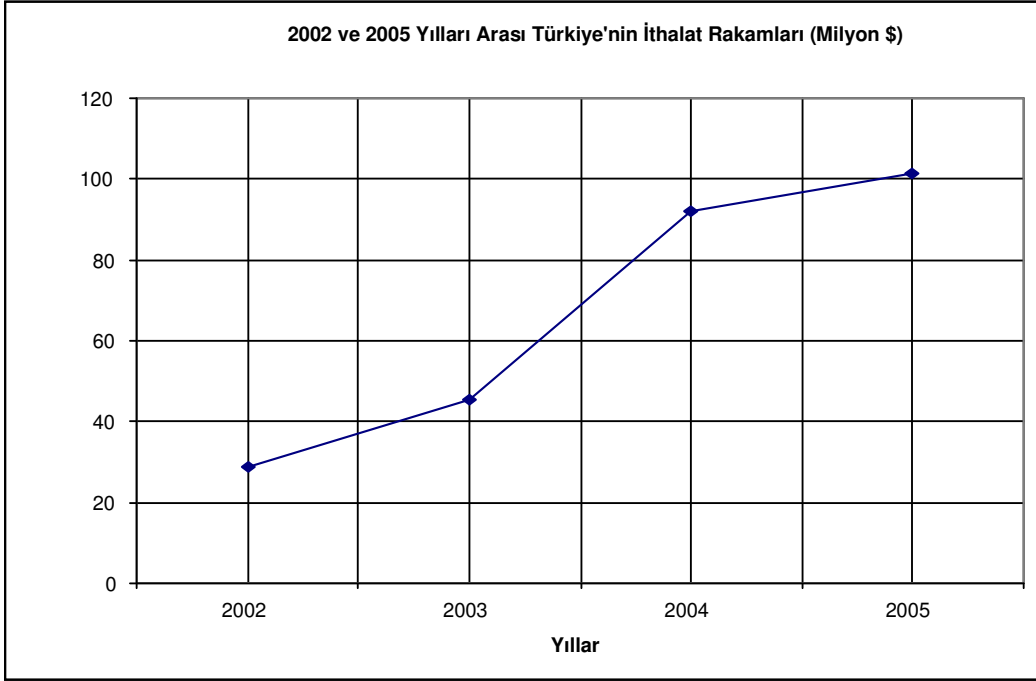
Kaynak: DİE (2003)

Türkiye'nin yıllar itibariyle su ürünleri ihracatı (Şekil 4.21); 2002'de 115,8 milyon \$, 2003'de 148,8 milyon \$, 2004'de 212,2 milyon \$ ve 2005'de 243,2 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir (FAO 2008).

Şekil 4.21. Türkiye'nin 2002–2005 Yılları Arasındaki İhracat Rakamları

2001 yılında ithal edilen su ürünleri miktarı 12971 ton iken 2003 yılında bu miktar 45606 ton'a yükselmiştir. Türkiye dünya ithalatında 2005 yılı verilerine göre 50. ülke durumundadır. Türkiye'nin yıllar itibariyle ithalat rakamları Çizelge 3.11'de verilmiştir. 2002'de 28,9 milyon \$, 2003'de 45,5 milyon \$, 2004'de 92,2 milyon \$ ve 2005'de 101,4 milyon \$ olarak gerçekleştiği Şekil 4.22'de de görülmektedir (FAO 2008).

Şekil 4.22. Türkiye'nin 2002–2005 Yılları Arasındaki İthalat Rakamları

İhraç edilen su ürünleri miktarı ise ithalata göre daha az oranlarda değişim göstermiştir. 2003 yılına göre en çok su ürünleri ithalatı yapılan ülke Norveç olurken bunu İspanya ve İrlanda izlemektedir. Türkiye'nin ithalat ağı içerisinde Moritanya ve Tayvan da önemli bir yer tutmaktadır.

Türkiye su ürünleri ihracatını genellikle İtalya, İspanya, Almanya, Fransa vb. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerle gerçekleştirmektedir. 2003 yılı ihracatında İtalya 8394 ton'la ilk sırada yer alırken İspanya 3392 ton balık ihracatı yapılan ülke olmuştur. Ekonomik değeri daha düşük su ürünlerinin ihraç edildiği Yunanistan 4859 ton ile miktar olarak fazla olmasına karşın değer olarak İspanya'nın altında yer almaktadır (DİE 2003).

İhraç edilen su ürünlerimiz içerisinde en fazla yer tutanlar hamsi, sardalya, orkinos ve karidestir. Türkiye'nin 2003 yılı verilerine göre en çok su ürünleri ithalat ve ihracatı yaptığı on ülke Çizelge 4.18'de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Türkiye'nin 2003 Yılı Su Ürünleri İthalat ve İhracatı Yaptığı Ülkeler

İthalat			İhracat		
Ülkeler	Miktar (Ton)	Değer (TL)	Ülkeler	Miktar (Ton)	Değer (TL)
Norveç	9 844	16 490 429	İtalya	8 394	47 654 423
İspanya	6 138	8 857 007	İspanya	3 392	35 144 590
İrlanda	7 348	4 306 610	Yunanistan	4 859	30 006 591
Fransa	2 739	3 335 162	Japonya	2 794	24 981 229
İsveç	2 129	2 627 703	Hollanda	2 057	16 109 960
Tayvan	2 322	2 735 594	Fransa	1 087	6 435 586
Moritanya	3 053	1 954 714	Güney Kore	998	4 820 265
Hollanda	2 499	1 724 701	Lübnan	2 198	4 396 767
A.B.D.	1 344	845 960	Ege Serbest Bölge	390	2 240 553
Hindistan	373	728 598	Almanya	670	1 864 293
Toplam	37 789	43 606 478	Toplam	26 839	173 654 257

Kaynak: DİE (2003)

4.3.6. Su Ürünleri Sektöründe Sosyo-Ekonomik Yapı

Türkiye'de balıkçılıkla uğraşan toplam insan sayısı TÜİK tarafından 2007 yılında 45.643 olarak açıklanmıştır (Çizelge 4.19). Bu sayı AB ülkelerindeki toplam balıkçı sayısının 1/3'ü kadardır. Bu insanların yaklaşık %2'si işveren, %33'ü üretici, %53'ü kendi hesabına çalışan, %11'i ücretsiz aile işçisi ve %1'i de bilinmeyenlerden oluşmaktadır. Bu veriler dikkate alındığında su ürünleri ile uğraşan insanların %65'lik bölümünün bu işi aile işletmesi şeklinde yürüttüğü anlaşılmaktadır (Çelikkale ve ark 1999).

Çizelge 4.19. Balıkçılıkta çalışanların 2007 yılındaki sayıları ve bölgesel dağılımı

Balıkçılıkta Çalışanlar	Bölgeler					Toplam
	Doğu Karadeniz	Batı Karadeniz	Marmara	Ege	Akdeniz	
Balıkçının Kendisi	3.838	2.339	2.935	5.714	2.098	16.924
Ücretsiz Çalışan Ortak	420	273	434	378	204	1.709
Ücretsiz Çalışan Hanehalkı	1.706	754	537	1.214	425	4.636
Ücretli Tayfa	4.195	4.660	5.602	3.972	2.275	20.704
Ücretli Çalışan Ortak ve Hanehalkı Fertleri	507	429	150	139	105	1.330
Diğer	195	69	21	13	42	340
Toplam	10.861	8.524	9.679	11.430	5.149	45.643

Kaynak: TÜİK (2008)

TÜİK 2007 verilerine göre; Gırgır gemisinde çalışan toplam 8.588 kişiden 7.699 tam zamanlı çalışmakta ve bununda 7.209 kişisi 20–55 yaş aralığındaki kişilerden oluşmaktadır. Trol gemisi çalışan sayısı ise 3.167 kişidir. Trol gemisinde çalışanların 2.667’si tam zamanlı çalışan ve 2.559’u 20-55 yaş arası kişilerdir. 4.042 kişi ise Trol-Gırgır gemisinde çalışmaktadır. Bu rakamın ise 3.861’i tam zamanlı çalışan ve 3.602’si 20-55 yaş aralığında bulunan kişileri kapsamaktadır (Çizelge 4; 20, 21).

Çizelge 4.20. Teknenin Kullanım Şekline Balıkçılıkta Çalışanların Sayıları

Kaynak: TÜİK (2008)

Balıkçılıkta Çalışanlar (2007 Yılı)	Bölgeler					Toplam
	Trol Gemisi	Trol-Gırgır Gemisi	Gırgır Gemisi	Taşıyıcı Gemi	Diğer	
Balıkçının Kendisi	553	397	444	114	15.416	16.924
Ücretsiz Çalışan Ortak	174	99	346	50	1.040	1.709
Ücretsiz Çalışan Hanehalkı	161	109	205	3	4.158	4.636
Ücretli Tayfa	2.154	3.221	7.266	108	7.955	20.704
Ücretli Çalışan Ortak ve Hanehalkı Fertleri	102	200	126	1	901	1.330
Diğer	23	16	201	-	100	340
Toplam	3.167	4.042	8.588	276	29.570	45.643

Çizelge 4.21. Çalışanların Yaş Grupları, Çalışma Zamanları ve Alanları Göre Dağılımı

Tekne Türü	Çalışma Zamanı			Yaş Grupları					
	Toplam	Tam	Kısmi	20 Yaş Altı		20-55		55 Yaş Üstü	
				Tam	Kısmi	Tam	Kısmi	Tam	Kısmi
Gırgır	8.588	7.699	889	331	57	7.209	830	159	2
Trol	3.167	2.667	500	64	80	2.559	419	44	1
Trol-Gırgır	4.042	3.861	181	154	16	3.602	164	105	1
Taşıyıcı	276	166	110	1	-	125	80	40	30
Diğer	29.570	26.401	3.169	564	81	23.412	2.610	2.425	478

Kaynak: TÜİK (2008)

Bu meslek grubunda karşılaşılan sorunlarla mücadele edebilmek için kooperatifleşmeye ağırlık verilmiş ve 300’den fazla su ürünleri kooperatifi kurulmuştur. Bu kooperatifler sayesinde yurtdışı teknoloji transferi sağlanmıştır. Gelişen teknoloji sayesinde üretim miktarı da büyük ölçüde artmıştır. Fakat bu artışla birlikte avlanan ürünün değerlendirilmesi ve pazarlanması sorunu ortaya çıkmış, özellikle yoğun av veren hamsi ve istavritin önemli bir kısmı balık unu ve yağı sanayine kaymıştır.

Su ürünleri sektöründe avcılıktan, nakliyesine, işlenmesinden pazarlanmasına kadar yer alan büyük bir kesim, genellikle eğitimsiz ve her hangi bir sosyalden yoksundur.

Su ürünleri avcılığında verimlilik konulu bir araştırmada, Karadeniz'deki balıkçı gemilerinde görevli personelin eğitim durumları incelendiğinde %5,4'ünün tahsilsiz okur-yazar, %63,2'sinin ilkokul, %0,5'inin ortaokul, %3,9'unun lise ve %0,5'inin ise yükseköğrenimi gördükleri anlaşılmıştır. Tahsilsiz ve okur-yazar olanların %69,6'sı tayfa, %9,6'sı kaptan, %8,8'i usta gemici unvanlı personeldir. Yüksek öğrenimli personel ise genellikle makinist olarak çalışmaktadır. Balıkçı gemilerinde çalışanların iş risklerinin çok yüksek olmasına karşın sadece kalifiye elemanlar daimi kadroya sahiptirler. Çalışanlar genellikle ücret yetersizliği, iş güvencesi ve sosyal güvenliğin yokluğundan rahatsızdırlar. Çoğu mevsimlik kadroda istihdam edilmektedir. Personel sezon sonunda ne kadar ücret alacağını bilmemektedir ve ücretlerin ödenmesinde bir garanti yoktur. Gemi sahibince personele önceden avans verilmesinde güçlükler yaşanmakta, gemiler arasında avans almış personel transferi sorunlar yaratmaktadır (Çelikkale ve ark 1999).

Balıkçı gemilerinin %70'i banka kredisi kullanmakta, %12'si kredi ihtiyacı duymamaktadır. %18'i krediye ihtiyaç duymakla birlikte teminindeki zorluklar nedeniyle kredi alamamakta başka kaynaklardan yararlanmaktadır (Çelikkale ve ark 1999).

Yapılan bir diğer araştırmada, balıkçılık yapanların gelir kaynakları değerlendirilmiş ve geçimlerini balıkçılık yanında memuriyetten, özel işlerinden çiftçilikten, özel sektörde yaptıkları hizmetlerden ve diğer kaynaklardan sağladıkları belirlenmiştir. Balıkçılık yapanların %24'ünün gelirinin %29'u, %9'unun gelirinin %30-70'i %67'sinin gelirinin ise %70-100'ü balıkçılıktan sağlanmaktadır. İlk grupları küçük balıkçılar, son grubu ise büyük balıkçılar oluşturmaktadır (Çelikkale ve ark 1999).

Marmara bölgesi balıkçıları arasında yürütölen bir başka araştırmada balıkçıların; Tekirdağ ve çevresinde %86'sının, Çanakkale'de %64,3'ünün ve Kıyıköy'de %89,4'ünün herhangi bir sosyalden yoksun olduğu, kredi kullanma oranının Tekirdağ'da %51,6, Çanakkale'de %34,5 ve Kıyıköy'de %96,3 olduğu belirlenmiştir. Tüm bölgelerde kredi kaynağı olarak T.C. Ziraat Bankası yanında %90'nın üzerinde kabzımalların kullanıldığı saptanmıştır. Balıkçıların büyük bir bölümü Tekirdağ'da 41-60 yaşları arasında, Çanakkale ve Kıyıköy'de 21 -40 yaşları arasındadır. Eğitim düzeyleri tüm Türkiye'de olduğu gibi oldukça düşüktür. Balıkçı gemilerinde nitelikli personel sorunu yaşanmaktadır. Ücret yetersizliği, sosyal güvenlik ve iş güvencesinin olmaması nedeniyle çalışanlar rahatsız olmakta ve av sezonunda personel sıkıntısı yaşanmaktadır. Çoğu mevsimlik kadroda istihdam edilen personel sezon sonunda başka işlerde çalışıp geçimlerini temin etmektedirler. Avcılıktan

aldıkları ücret sabit olmayıp pay esasına dayanmaktadır. Kıyıköy’de toplam av 14’e bölünmekte, masraflar çıktıktan sonra 14 hisseye bölünen üretimin yarısı gemi sahibine verilmekte ve geri kalan 7 hissenin 1’i yine gemiye, 1 hissesi kaptana ve 5 hissesi de tayfa ve balıkçılara dağıtılmaktadır. Tekirdağ ve Çanakkale’de ise masraflar ve kumanya giderleri çıktıktan sonra kalan kısmın %40’ı tayfalara dağıtılmaktadır (Güngör 1998).

İstanbul Yeşilköy ve Silivri’de ise günlük toplam gelirden toplam masraflar çıkıldıktan sonra geriye kalan net kar; %50 tekne payı, geriye kalan %50 ise tekne sahibi ve tayfalar arasında eşit şekilde bölüşülmektedir.

Karadeniz’de çalışan büyük gırgırlarda ise ana gider ve gelir dağılımı yaklaşık olarak %5 pazarlama, %20 akaryakıt, %10 kumanya, %5 bakım onarım, %10 kasalama nakliye %50 dağıtım şeklindedir. Dağıtılan miktarın %50’si tekne sahibi, %50 tayfa (1 pay gemici, 1,5-2 pay usta gemici ve 3 pay reis) olarak gerçekleşir (Çelikkale ve ark 1999).

Balıkçıların sosyal yaşamını etkileyen diğer bir sorun da, 5-6 aylık av sezonunu ailelerden uzak geçiren aile reisi konumundaki bu kişilerin çocuklarının yetişmelerinde karşılaştıkları olumsuz etkilerdir. Bu sosyal ve psikolojik sorunların yanında balıkçıların kendileri de ciddi sağlık sorunları ile karşı karşıyadır.

Balıkçıların en çok yakındığı konuların başında balık pazarlamasında karşılaşılan güçlükler gelir. Balıkçı genelde, balığın değerinin altında satılmasından şikâyet eder. Kooperatifler, daha düşük pazarlama masrafı ve daha düşük kar marjı ile çalışarak bu soruna çözüm olabilirler (Ünal ve Yercan 2006).

Dünyada ilk kooperatif hareketleri, 1816 yılında ‘‘Rochdale Haksever Öncüleri Derneği’’ ismiyle tüketici örgütlenmesi olarak İngiltere’de başlamış, sonraları 28 girişimcinin bir araya gelmesiyle, 1844 yılında ilk kez bir tüketim kooperatifi kurulmuştur. Buna rağmen balıkçılık hakkının düzenlenmesi ve ortak hareket edilmesi gibi amaçlarla kooperatif benzeri oluşumlar gerçekleştirmişlerdir (Ünal ve Yercan 2006). Franquesa (2004), İspanya’daki balıkçı loncalarının bin yıllık geçmişi olduğunu ve bu loncaların kıyı balıkçılığında balıkçılık haklarının kontrol edilmesi konusunda önemli rol oynadıklarını vurgulamaktadır.

Su ürünleri kooperatifleri, balıkçılık endüstrisinin gelişimi ve balıkçıların refah seviyesinin iyileştirilmesine odaklanmış, gelir artışı, yaşam standardının ve üretimin artırılması gibi hedefler taşıyan, sektördeki avcılık, işleme, yetiştiricilik veya pazarlama faaliyetlerini yürüten ilgililerin bir araya getirdiği bir örgütlenme biçimidir. Balıkçı kooperatifleri deniz balıkçılığı, içsu balıkçılığı ve yetiştiricilik sektöründe olmak üzere

dünyanın hemen her tarafında bulunmaktadır. Bu kooperatifler daha ziyade geleneksel balıkçılık ağırlıklıdır (ICA 1995).

Kooperatiflerin esas amacı; yeteri derecede iktisadi gücü olmayan gerçek kişilerin meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle rasyonel bir şekilde ve ekonomik olarak karşılamak ve temin etmekten ibarettir (TKB 2005).

Türkiye’de su ürünleri kooperatifçiliği 1942 yılında Halk Bankası’nın öncülüğünde başlamış olduğu bildirilmektedir (Koçel 1971; Arısoy 1974).

Su ürünleri konusunda ilk kooperatif konusunda değişik yazarlar farklı bilgiler vermektedir. Bazı kaynaklar, 1949 yılında kurulan ‘‘İstanbul Balık Müstahsilleri Derneği’’nin ilk su ürünleri kooperatifi olduğunu iddia ederken, Hazar (1990) bu alandaki ilk kooperatifin 1943 yılında kurulan ‘‘Balık Avcıları İstihsal, Kredi, İşletme ve Satış Kooperatifi’’ olduğunu bildirmektedir.

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, Türkiye’de de kıyı alanının en yoğun ve en eski kullanıcıları balıkçılardır. Geleneksel nedenlerin yanı sıra coğrafik nedenler ve işsizlik gibi faktörlerin etkisiyle, kıyı alanında yaşayan insanların bir bölümü balıkçılığa yönelmiş ve bu uğraşmayı kendilerine meslek olarak seçmişlerdir. Buna karşılık balıkçılığa bağlı olarak kooperatifçilik hareketi beklenen ivmeyi gösterememiş, var olan birçok su ürünleri kooperatifi de kuruluş amaçlarını gerçekleştirmeden uzak bir yapı sergilemiştir (Ünal ve Yercan 2006).

TKB (2008) ve TEDGEM (2008), mevcut balıkçı kooperatifi sayısını 522 ve kooperatif üyesi balıkçı sayısını da 28.385 olduğunu rapor etmektedir (Çizelge 4.22).

Çizelge 4.22. Su ürünleri kooperatiflerinin sayısı ve örgütlenmesi

Tabi Olduğu Kanun	Birim Kooperatifler		Kooperatif Birlikleri			Kooperatif Merkez Birlikleri		
	Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı
1163, 3476 S.K.	522	28.385	14	200	12.013	1	174	10.144

Kaynak: TKB (2008)

4.3.7. Su Ürünleri Avcılığı ve Ürünlerin Pazarlanması ile İlgili Mevzuatlar

Ülkemizde su ürünlerinde avcılık, yetiştiricilik, doğal veya yapay göletlerde balıklandırma faaliyetleri, su kirliliği gibi su ürünleri ile ilgili olarak yapılan kontroller 1380

sayılı Su Ürünleri Kanunu ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı marifetiyle yürütülmektedir. Bu hizmetlerin yerinde ve sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu dayanak alınarak yönetmelik ve tebliğler hazırlanmıştır.

Su Ürünleri Yönetmeliği

Bu Yönetmelik; su ürünleri stoklarını korumak ve su ürünleri kaynaklarından ekonomik olarak yararlanmak üzere hazırlanmıştır. Su ürünleri ruhsat tezkereleri, sportif amaçla yapılacak avcılık, istihsal yerlerinin değiştirilmesi, avcılıkta patlayıcı ve zararlı maddelerin kullanılması, su ürünleri istihsal yerlerine dökülmesi yasak olan zararlı ve kirletici maddeleri, istihsal vasıtalarının vasıf, şartları ve bunların kullanılması, su ürünleri avcılığının düzenlenmesi, trol avcılığı, arızı olarak istihsal edilen su ürünleri, su ürünleri sağlığı, su ürünlerinden yapılacak mamul ve yarı mamul maddelerin üretimi, su ürünlerinin pazarlaması ile ilgili usul, esas, yasak, sınırlama, yükümlülük, tedbir, kontrol ve denetimine ait hususları kapsamaktadır (KKGGM 2008).

Ticari Amaçlı (2/1 Numaralı) Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğ

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, Denizlerde ve İç Sularda Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 2/1 Numaralı Tebliğ sekiz bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

Birinci Bölümde: Amaç ve tanımlar kısmı yer almıştır.

İkinci Bölümde: Denizlerle ilgili yasaklar yer almış ve bu bölüm beş kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda, Akdeniz'deki yer yasakları, ikinci kısımda Ege Denizindeki yer yasakları üçüncü kısımda Marmara Denizindeki yer yasakları dördüncü kısımda Karadeniz'deki yer yasakları ve beşinci kısımda ise diğer yer yasakları yer almaktadır.

Üçüncü Bölüm: Av vasıtaları ve yöntemlerine ilişkin yasaklar bölümüdür. Trol yasakları, çevirme ağları ile avcılık, ışıkla avcılık, Sürütme, uzatma ve diğer avlanma araçları ile avcılığa ilişkin yasaklar ve parakete ile avcılığa ilişkin yasaklar bu bölümde anılmaktadır.

Dördüncü Bölüm: Türlerle ilişkin düzenlemeler, avlanması yasak türler ve boy yasakları, bu bölümün içeriğini oluşturmaktadır.

Beşincinci Bölüm: Dalyan ve lagünlerle ilgili düzenlemelerle, dalyan ve lagünlerde avcılık usulleri ve yasak özellikler konu edilmiştir.

Altıncı Bölüm: İçsularla ilgili düzenlemeler, avlanmanın tamamen yasaklandığı içsular, boy ve ağırlık yasakları, zaman ve yer yasaklarını içermektedir.

Yedinci Bölüm: Deniz ve İçsularla ilgili diğer hükümlerdir.

Sekizinci Bölüm: Son Hükümler. Bu tebliğin Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yürütüleceğini belirten esastır.

Marmara denizi, balıkların geçiş koridoru, göç yolları ve beslenme alanı olarak düşünüldüğü için birçok avcılık yöntemine bu alanda izin verilmemektedir.

Marmara Denizi Balıkçılığı için getirilmiş yasaklamalar şunlardır:

1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nun 24'üncü maddesinde belirtilen içsular, Marmara denizi ile İstanbul boğazında, her türlü trol ile su ürünleri avcılığı yasaktır. Marmara denizinden geçecek trol gemilerinin, Çanakkale ve İstanbul il müdürlükleri tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde, İstanbul ve Çanakkale boğazlarından Marmara denizine girişlerinde ağların ve kapılarının mühürletilmesi zorunludur. Ağlar ambarda, kapılar ise güvertede veya ambarda bulundurulmalıdır.

İstanbul boğazından girecek dip trol gemilerinin mühürleme işlemi Büyükdere'de yapılacaktır. İlk hareket noktası Marmara denizi olan ve diğer karasularımıza trol avcılığı yapmak üzere gidecek trol gemileri, ağ ve kapılarını geminin bulunduğu yere en yakın il ve ilçe müdürlüklerine müracaat ederek mühürleteceklerdir.

* Marmara denizinde orta su trolü ile su ürünleri avcılığı yasaktır.

*Tüm denizlerimizde 15 Nisan - 31 Ağustos tarihleri arasında gırgır ağları ile su ürünleri avcılığı yasaktır.

*Marmara denizi ile İstanbul ve Çanakkale boğazlarında 15 Nisan - 31 Ağustos tarihleri arasında ışık ile avcılık yapılması yasaktır. Diğer karasularımızda ışıkla avcılık yapmak üzere Marmara denizi ile İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçecek gemiler için, geçiş güzergâhını beyan etmek şartıyla, geminin bulunduğu yere en yakın il veya ilçe müdürlüğünden "**Geçiş Belgesi**"nin alınması ve gemilerin en geç 3 gün içerisinde geçiş yapmaları zorunludur.

*Bütün karasularımızda, ıgırıp, trata, tarlakoz, manyat ve benzeri kıyı sürütme ağları ile her türlü su ürünleri avcılığı ve bu ağlar ile ağları kullanmaya yarayacak donanımların balıkçı gemilerinde bulundurulması yasaktır.

*Marmara denizi hariç, bütün karasularımızda, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında algarna ile karides istihsalı yasaktır.

*Marmara denizi ile İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, 15 Nisan - 31 Ağustos ve 1 - 31 Ocak tarihleri arasında her türlü istihsal vasıtası ile karides avcılığı yasaktır. Ancak, 15 Mayıs - 1 Ağustos tarihleri arasında uzatma ağları ile oluklu karides (*P. kerathurus*) avcılığı serbesttir.

*Marmara denizinde, karides avcılığında kullanımına izin verilen manyat ile karides için getirilen düzenlemelere uymak şartıyla karides avcılığı yapılabilir.

*Gırgır ağları ile hamsi avcılığı yapacak balıkçı gemileri için, gemi ruhsat tezkeresinin verildiği il müdürlüğünden avcılık “**İzin Belgesi**”in alınması zorunludur. Marmara Denizi ve Karadeniz’de, gırgır ağları ile hamsi avcılığı 16.00-08.00 saatleri arasında yapılır. Gırgır ağları, belirtilen saatler dışında, hamsi avlamak amacıyla denizde bulundurulamaz. Bakanlıkça, stokların korunması ve avcılığın sürdürülebilirliğinin sağlanması amacı ile avcılığın yapılabileceği saatlere kısıtlama getirilebilir.

*Beyaz kum midyesi Marmara denizi ile İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, dönem boyunca istihali yasaktır.

*Kum şırlanı Karadeniz ve Marmara denizinde avcılığı dönem boyunca yasaktır.

*Marmara denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında dönem boyunca, bu yerler dışında kalan karasularımızda ise 1 Mayıs - 31 Ağustos tarihleri arasında algarna ile deniz salyangozu avcılığı yasaktır.

*Trol gemilerinde su üstü radarı veya GPS gibi mevki konumlandırıcı cihazlar bulundurulması zorunludur.

*Marmara denizinde su ürünleri avcılığında frekans çıkışı 20 Khz (dahil) ve daha aşağı olan sonarların kullanılması yasaktır. İstanbul ve Çanakkale boğazlarından, Marmara denizine girecek olan 20 Khz’den (dahil) küçük sonarlara sahip tekneler, sonarlarını il müdürlüklerine mühürletmek, çıkışlarında müracaat ederek açtırmak zorundadırlar.

*Su ürünlerinin ve yaşama ortamlarının korunması amacıyla Marmara denizinde bazı maden gruplarının çıkarılması yasaktır.

*Bilimsel, çevresel, ekonomik ve sosyal hususlar göz önüne alınarak, su ürünleri kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir işletilmesini sağlamak amacıyla hazırlanmış tebliğde Çizelge 4.23’de avlanabilir asgari boyları ve ağırlıkları belirtilen su ürünlerinin daha küçüklerinin avlanmaları yasaktır. Taşıdıkları toksin nedeni ile insan tüketiminde sakınca bulunan Balon balıklarının (*Lagocephalus sceleratus*, *Lagocephalus spadiceus*) ve pervane/ay balığının (*Mola mola*) karaya çıkarılması ve satılması yasaktır.

Denizlerde belli bir türe yönelik olarak verilen izin kapsamında yapılan avcılıkta, arızî (amaç dışı, istenmeden) olarak avlanan su ürünleri türlerine; ağırlıkça % 5 nispetinde müsaade edilir. Ancak, algarna ile karides avcılığında avlanan karidesin ağırlıkça % 15’i nispetinde hedef dışı avlara müsaade edilir.

Çizelge 4.23. 2/1 Numaralı su ürünleri Tebliğine göre avlanabilir asgari boylar ve ağırlıkları

Tür	Latince Adı	Asgarî Boy (cm)	Asgarî Ağırlık (gr)
Ahtapot*	<i>Octopus vulgaris</i>	-	1000
Akivides	<i>Tapes decussatus</i>	2.4	
Akya	<i>Lichia amia</i>	30	
Barbunya	<i>Mullus barbatus</i>	13	
Bakalyaro (Berlâm)	<i>Merluccius merluccius</i>	25	
Çipura	<i>Sparus auratus</i>	15	
Deniz böceği	<i>Palinurus vulgaris</i>	25	
Dil Balığı)	<i>Solea solea</i>	20	
Hamsi	<i>Engraulis encrasicolus</i>	9	
İstakoz	<i>Homarus gammarus</i>	25	
İstavrit (Karagöz İstavrit)	<i>Trachurus trachurus</i>	13	
İstiridye	<i>Ostrea edulis</i>	6	
Kalkan	<i>Psetta maxima</i>	40	
Karagöz (Sargos)	<i>Diplodus vulgaris</i>	21	
Kefal (Amuderya kefali)	<i>Mugil so-iuy</i>	35	
Kefal (Sarıkulak kefal)	<i>Liza aurata</i>	30	
Kefal (Has kefal)	<i>Mugil cephalus</i>	30	
Kefal (Diğer kefaller)	<i>Mugil (Oedalechius)</i>	20	
Kırlangıç	<i>Chelidonichthys lucerna</i>	18	
Kidonya	<i>Venus verrucosa</i>	3	
Kolyoz	<i>Scomber japonicus</i>	18	
Kum şirlanı (Tellina)	<i>Donax trunculus</i>	2.5	
Levrek	<i>Dicentrarchus labrax</i>	18	
Lipsöz	<i>Scorpaena scrofa</i>	15	
Lüfer	<i>Pomatomus saltatrix</i>	14	
Mavi yengeç	<i>Callinectes sapidus</i>	13	
Mezgit	<i>Merlangius merlangus</i>	13	
Kırma (Kırmızı) mercan	<i>Pagellus erythrinus</i>	15	
Midye (Beyaz kum midyesi)	<i>Chamelea gallina</i>	1.7	
Minekop (Kötek, Karakulak)	<i>Umbrina cirrosa</i>	25	
Nil barbunyası	<i>Upeneus moluccensis</i>	10	
Lagos, Orfoz, Hani	<i>Epinephelus sp.</i>	30	
Palamut	<i>Sarda sarda</i>	25	
Pisi	<i>Pleuronectes spp.</i>	20	
Sarıkuyruk	<i>Seriola dumerili</i>	30	
Sarıağız (Halili, Muskar, Grenyüz)	<i>Argyrosomus regius</i>	25	
Sinagrit	<i>Dentex dentex</i>	20	
Tekir	<i>Mullus surmuletus</i>	11	
Ton (Orkinos)*	<i>Thunnus thynnus</i>	-	30
Uskumru	<i>Scomber scombrus</i>	20	

* Not: Bu iki türde ölçüt, asgari boy yerine ağırlıktır (gr)

Sportif Amaçlı (2/2 Numaralı) Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğ

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, Denizlerde ve İç Sularda Sportif Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 2/2 Numaralı Tebliğ yedi bölümden oluşmaktadır (KKGM 2008).

Birinci Bölümde: Amaç, kapsam ve dayanak kısmı yer almıştır.

İkinci Bölümde: Amatör balıkçılık yapılması ve bunlar için gerekli şart ve belgeler bölümüdür. Bu bölümde Türk vatandaşlarının avcılık yapması ve Türkiye’de yabancı uyruklu kişilerin amatör balıkçılık yapmaları diye kısımlara ayrılmaktadır.

Üçüncü Bölüm: Av vasıtaları ve yöntemlerine ilişkin yasaklar bölümüdür.

Dördüncü Bölüm: Türlerle ilişkin düzenlemeler, avlanması yasak türler ve boy yasakları, bu bölümün içeriğini oluşturmaktadır.

Beşinci Bölüm: Türlerle ilişkin yöntem ve sınırlamalar ile avcılığa ilişkin yasaklar bu bölümde anılmaktadır.

Altıncı Bölüm: Yasal işlemler ve yasak kararları koruma ve kontrolle görevli olanlar, cezalar ve yasak kararları alma yetkilisini açıklayan bölümdür. Deniz ve İçsularla ilgili diğer hükümlerde yer almaktadır.

Yedinci Bölüm: Son Hükümler. Bu tebliğin Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yürütüleceğini belirten esastır.

Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği

Türkiye’de su ürünlerinin pazarlanması, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği’nde belirtilen kurallar doğrultusunda yapılır (KKGM 2008).

Bu yönetmeliğin birinci bölümünde su ürünleri pazarlanmasıyla ilgili bazı tanımlar aşağıdaki gibi yapılmıştır.

Su ürünleri: Denizler, iç sular ve suni olarak yapılmış havuz, baraj, gölet, dalyan ve çiftlik gibi tesislerden tabii veya suni olarak istihsal edilen su bitkileri, balıklar, süngerler, yumuşakçalar, kabuklular, memeliler, sürüngenler gibi canlılarla bunlardan imal edilen ürünlerdir.

Su ürünleri hali: Belediyeler yada gerçek veya tüzel kişiler tarafından yönetmelik kurallarına uygun olarak kurulan su ürünlerinin açık arttırma ile toptan satışının, muhafazasının, kalite, hijyen ve sağlık kontrolünün ve dağıtımının yapıldığı, kapasitesi 10 ton/gün ve üzeri olan yerlerdir.

Su ürünleri toptan satış merkezi: Su ürünleri hali bulunmayan beldelerde, su ürünlerinin, bu amaçla ayrılan alanlarda, yönetmelik kurallarına uygun olarak kontrolü toptan satışının yapıldığı, kapasitesi 10 ton/güne kadar olan yerlerdir.

Perakende satış yerleri: Su ürünlerinin doğrudan insan tüketimine sunulmak üzere satışının yapıldığı, balık satış amaçlı dükkânlar, alış-veriş merkezleri, semt pazarları gibi yerlerdir.

İşletmeci: Su ürünleri hali veya toptan satış merkezinde yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesinden ve uygulanmasından sorumlu ve yetkili olan belediyeler, gerçek ve tüzel kişilerdir.

Su ürünleri müstahsilleri: Ticari amaçla deniz ve iç sularda su ürünleri istihsal eden kaptan, balıkçı reisi, balıkçı ve tayfa gibi gerçek ve tüzel kişiler ile bunların ortak ve çalışanları ile su ürünleri yetiştiricileridir.

Komisyoncu: Su ürünleri hali veya toptan satış merkezi içerisinde su ürünlerinin toptan satışı ve muhafazası amacıyla kendi adına ve müstahsili veya müvekkili hesabına komisyon hesabı üzerinden çalışan, bu amaçla kendilerine yer tahsisi yapılmış olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

Balıkçı esnafı: Halden veya toptan satış merkezinden, su ürünlerinin alımını yapan ve perakende olarak satış amacıyla, doğrudan insan tüketimine sunan şahıslar veya tüzel kişilerdir.

Su Ürünlerinin Toptan Satışı

Toptan satış, Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği'nin 5. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir.

Belediye sınırlan ve mücavir alanlar içerisinde, su ürünlerinin toptan alım ve satımının su ürünleri halinde veya su ürünleri toptan satış merkezinde yapılması zorunludur. İhraç edilmek veya işlendikten sonra iç tüketime arz edilmek üzere, tekneden tekneye veya doğrudan su ürünleri sanayine yapılacak satışlar hariç, su ürünleri hali veya toptan satış merkezi dışında su ürünlerinin toptan satışı yapılamaz.

Su ürünlerinin belediye sınırlan veya mücavir alanlar içerisinde perakende olarak satışını yapanlar, lokanta benzeri yerler dahil, bu ürünlerin su ürünleri halinden veya su ürünleri toptan satış merkezinden geldiğini belgelemek zorundadırlar.

Su ürünleri hali veya toptan satış merkezi içinde her ne şekilde olursa olsun, perakende satış yapılamaz. Bu amaç için müzayede alanlarından tamamen bağımsız olarak oluşturulmuş alanlarda perakende satış yapılabilir.

İhracata konu su ürünleri bu madde hükümlerine tabi değildir. Bu amaçla satın alınan ürünlerin fiilen işletme ihraç edilmesi halinde 5. madde hükümleri bu ürünler hakkında da uygulanır.

Deniz ve iç sulardan yetiştiricilik ya da avcılık yoluyla elde edilen ürünlerin karaya çıkarıldığı belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde toptan satış yeri yoksa bu ürünlerin perakendecilere toptan satışı, menşe belgesi ya da satış belgesi ile yapılır.

Su Ürünleri Hali ve Kuruluş Yerinin Özellikleri

Su ürünleri halinin kuruluş yerinde olması gereken özellikler aşağıdaki gibidir:

a) Su ürünleri hali öncelikle imar planında belirlenmiş ve bu amaçla tahsis edilmiş alanlarda kurulur. İmar planı yoksa veya mevcut planda su ürünleri hali için ayrılmış bir alan bulunmuyorsa, Bakanlığın olumlu görüşü alınarak belediyelerce alıcı ve satıcı için uygun altyapıların oluşturulduğu yerlerde kurulur.

b) Su ürünleri hali, mesken, işyeri, zararlı madde üreten tesisler ve benzeri yerlere yakın alanlarda kurulamaz. Bu amaç için oluşturulan sağlık koruma bandı ilgili imar müdürlüğüne korunur.

c) Balıkçı barınaklarına ait imar planları yapılmış ve bu imar planında da bu amaçla yer ayrılmışsa, belirlenen bu alanlarda kurulur.

d) Su ürünleri hali tercihen deniz veya göl kenarlarında kurulur.

Su Ürünleri Halinde Bulunması Gereken Üniteler

Su ürünleri halinde bulunması gereken üniteler aşağıdaki gibidir:

a) Ürün kabul alanı; Su ürünleri haline ilk giren ürün girişinde, gerekli kontrollerin yapılabilmesi için, tamamen kapalı bir mekân olarak inşa edilmiş, yeterli kapasitede, boşaltma rampası bulunan, iş akışına uygun olarak müzayede alanına kontrollü giriş yapılabilen ürün ünitesidir.

b) Müzayede Öncesi soğuk muhafaza odası: Gelen ürünlerin satış veya muayene öncesi bekletildiği 0° ile -4° arasında soğutma kapasitesine sahip olmalıdır.

c) Müzayede alanı: Halde günlük su ürünleri kapasitesine göre gerek alıcı veya satıcıya ve gerekse satışı yönetenlere azami kolaylık sağlayacak hacimde, ürünlerin yerle temasını önleyecek hijyenik şartları sağlayan yükseltilere sahip alanlardır.

d) Yazıhaneler, bürolar

e) İdari ünite

f) Hakem Kurulu bürosu

- g) Denetim ve kalite kontrol ünitesi
- h) Sosyal üniteler
- i) Değerlendirme ve paketleme ünitesi
- j) Soğuk muhafaza üniteleri
- k) Buz imal ünitesi
- l) Perakende satış ünitesi
- m) Ambalaj malzemeleri odası
- n) Alet, ekipman yıkama ve dezenfeksiyon bölümü
- o) Arıtım ünitesi
- p) Otopark
- r) Yardımcı üniteler: Laboratuvar, haberleşme merkezi, toplantı ve eğitim merkezi, bakım-onarım atölyesi, banka şubesi, güvenlik birimi ve sağlık merkezi gibi üniteler.

Toptan Satış İşlemi

Hale getirilen su ürünleri, müzayede alanı içerisinde canlı, taze, soğutulmuş, işlenmiş veya dondurulmuş olarak, açık arttırma usulü ile işletmecinin yetki verdiği satış memurlarının gözetiminde satılır. Satış açık arttırma usulü ile gerçekleşmediği takdirde işletmecinin izni ile pazarlık usulü ile de toptan satışa sunulabilir.

Satış esnasında tartı veya sayımda mal sahibi ve alıcının kontrolü esastır. Satışlar su ürünlerinin türlerine bağlı olarak adet, kilo, kasa, kutu, sepet gibi ölçüler baz alınarak yapılır.

Sahibi bulunmayan veya el konulan, avlanması yasak olan su ürünlerinin satışında, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. Soğuk muhafaza üniteleri, kontrolörlerin talebi halinde, yedimeine alınan su ürünlerinin yasal işlemleri tamamlanana kadar saklanması amacıyla kullanılır.

Alım Satım İşlemleri

Alıcılar balıkçı esnafı olmalıdır. Balıkçı esnafı dışında işletmeci tanzim satış maksadıyla bizzat alıcı olabileceği gibi aynı amaçla işletmecinin gözetim, denetim ve organizasyonu altında işletmece alıcı müsaadesi verilen şahıslar alıcı olarak müzayedeye katılabilirler. Satışlar işletmece sıkı şekilde izlenir ve denetlenir. İşletmeci su ürünlerinin gerçek piyasa fiyatında sağlamak, gerek müstahsilin ve gerekse işletme aleyhine olacak şekilde anlaşmalı ve muvazaalı satışları önlemekle sorumludur.

Su ürünleri, hale giriş sırasına göre satışa arz edilir. Hal içerisinde yer tahsisi yapılan komisyoncular, birbirinden kendi aralarında ürün alıp satarlar. Ancak satın alınan su ürünü hal içerisinde ikinci kez satılamaz.

Su ürünlerinin satış saatleri dışında, sağlık muhafaza ünitelerinde bulundurulmaları zorunludur. Hal dahilinde ürünler gelişigüzel yerlerde teşhir edilemez ve bekletilemezler.

Halde satılmayan su ürünleri, sahibi durumundaki şahıslar tarafından geri alınmak veya çekilmek istendiği takdirde, işletmeciye bir hizmet bedeli öder. Soğuk muhafaza ünitesine konulacak su ürünü için de, aynı şekilde hizmet bedeli öder.

Satış günü içerisinde satılmayıp, soğuk muhafaza ünitesine gönderilen su ürünleri, işletmeciye bildirilir. Soğuk muhafaza ünitesinden çıkarılan su ürünleri için, normal satış prosedürü uygulanır.

Satın alınan su ürünlerinin, alıcılar tarafından işletmece belirlenen en kısa zamanda su ürünleri hali dışına çıkarılması zorunludur. Bundan kaçınılması halinde, bu ürün işletme tarafından takdir olunan fiyat üzerinden yeni alıcılara satılır. Alıcı bulunmadığı takdirde hastane veya hayır kurumlarına bakanlık kontrolörlerince tutanak ve düzenlenen tüketilebilirlik raporu karşılığında bağışlanır. Satış işlemleri, yörenin özelliğine göre işletmeci tarafından belirlenen ve ilan edilen başlangıç ve bitiş saatleri içerisinde yapılır.

Ürünün Çıkışı ve Nakledilmesi

Halden ürünlerin çıkışı, belirlenmiş olan yerlerden yapılır. Ürünlerin hal dışına çıkarılması esnasında işletmeci tarafından gerekli kontroller yapılır. Şüpheli durumlarda ilgili tarafların huzurunda tartı veya sayım işlemi yenilenir. Ürün çıkışlarının işletmeci tarafından kaydı tutulur. Giriş etiketindeki bilgiler ile doğruluğu kontrol edilir ve muhafaza kabının üzerine alıcının adı veya ticari unvanı, alıcının kodu, giriş etiketi numarası, çıkış tarihi, saati gibi bilgileri içeren bir ürün çıkış etiketi yapıştırılır. Bu etiket sağlık açısından bakanlık kontrolörleri tarafından onaylanır. Halden hale toplu su ürünleri naklinde sağlık sertifikası aranır. İlk satışı yapılmış olan su ürünleri, depolama ve nakliye süresince ürün formuna göre, uygun sıcaklıkta tutulur. Su ürünleri hiçbir şekilde hijyeni etkileyebilecek başka ürünlerle bir arada depolanamaz veya nakledilemez.

Su ürünlerinin nakliyesinde kullanılan vasıtalar, ürün formuna uygun sıcaklığı muhafaza edebilecek yapıda olmalıdır. Ürünleri soğutmak için buz kullanılıyorsa, buzun erimesiyle oluşan suyun ürünlerle temasını önleyecek drenaj sistemi bulunmalıdır. Nakliye vasıtalarının iç yüzeyleri, su ürünlerini olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde imal edilmiş, temizlenmeleri ve dezenfeksiyonları kolay olmalıdır. Su ürünleri toptan satış yerlerinden perakende satış yerlerine açıkta veya üstü açık şekilde nakledilemez.

Su Ürünleri Toptan Satış Merkezi Kuruluş Yeri Özellikleri

a) Su ürünleri toptan satış merkezi öncelikle imar planında bu amaçla tahsis edilmiş alanlarda kurulur. İmar planı yoksa veya mevcut planda su ürünleri toptan satış merkezi için ayrılmış bir alan bulunmuyorsa, bakanlığın olumlu görüşü alınarak belediyelerce alıcı ve satıcı için uygun altyapıların oluşturulduğu yerlerde kurulur.

b) Balıkçı barınaklarına ait imar planları yapılmış ve bu imar planında da bu amaçla yer ayrılmamışsa buralarda kurulur.

c) Su ürünleri toptan satış merkezi tercihen deniz veya göl kıyısında kurulur.

Su Ürünleri Toptan Satış Merkezinde Bulunması Gereken Üniteler

- a) Ürün kabul alanı
- b) Müzayede alanı
- c) İdari ünite
- d) Denetim ve kalite kontrol ünitesi
- e) Sosyal üniteler
- f) Buz imal veya muhafaza üniteleri
- g) Perakende satış ünitesi
- h) Ambalaj malzemeleri odası
- ı) Yardımcı üniteler

Ürün Girişi, Satışı ve Çıkışı

Toptan satış merkezine giriş yapan su ürünlerinin satışı müzayede alanı içerisinde canlı, taze soğutulmuş olarak açık arttırma veya gerektiğinde pazarlık usulüyle yapılır. Bu satış işlemi su ürünleri toptan satış merkezi işletme müdürü, eğer satış merkezi belediye tarafından işletiliyorsa belediye yetkilisi veya yetki verilen kişi tarafından yapılır.

Satışlar su ürünlerinin türlerine bağlı olarak adet, kilo, kasa, kutu, sepet gibi ölçüler baz alınarak yapılır. Ürünler satış merkezinde giriş sırasına göre satışa sunulur. Satış esnasında, tartı ve sayımda mal sahibi ve alıcının kontrolü yüksektir.

Sahibi bulunmayan veya el konulan, avlanması yasak olan su ürünlerinin satışında, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Su ürünleri işletmeci tarafından belirlenen ve ilan edilen saatler dışında satılamaz. Ürünlerin satış saatleri dışında soğuk muhafaza ünitelerinde bulundurulması zorunludur.

Satış sonrası ürüne ait fatura veya sevk irsaliyesi kesilerek ilk nüshası alıcılara verilir. Faturası veya sevk irsaliyesi bulunmayan ürünlerin merkezden çıkarılmasına izin verilmez. Satılan ürünlerin en kısa zamanda satış merkezi dışına çıkarılması zorunludur.

Su Ürünlerinin Perakende Satışı

Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yönetmeliği'nin 25. maddesinde perakende satış şu şekilde belirtilmiştir.

Su ürünleri; alış-veriş merkezleri, balık satış amaçlı dükkânlar gibi sabit perakende satış yerleri ile semt pazarları gibi belirli zamanlarda kurulan sabit olmayan perakende satış yerleri dışında doğrudan tüketiciye satılamaz. Seyyar araçları kullanılarak perakende satış yapılamaz.

Yönetmeliğe göre perakende satış yerleri, sabit perakende satış yerleri ve sabit olmayan perakende satış yerleri olmak üzere ikiye ayrılmış ve 26 ve 27. maddelerde bu yerlerde olması gereken teknik ve hijyenik şartlar belirtilmiştir.

Sabit Perakende Satış Yerlerinin Teknik ve Hijyenik Şartları

- Duvarlar su geçirmeyen, pürüzsüz, kolaylıkla temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir nitelikte olmalı ve sürekli temiz tutulmalıdır.

- Satış yerlerinde, uygun havalandırma sağlanmalı ve bu yer gün ışığına eşdeğer bir şekilde aydınlatılmalıdır. Aydınlatma ürününün doğal rengini değiştirmemelidir.

- Perakende satış yerlerinde mutlak surette soğuk muhafaza odaları bulunmalı, ürünler sergi ve satış zamanları dışında da bu odalarda muhafaza edilmelidir.

- Kullanılan alet ve ekipmanların temizlik ve dezenfeksiyonunun yapılabileceği yerler tesis edilmiş olmalı ve uygun temizlik maddeleri ile dezenfekte edilmelidir. Temizlik maddeleri ürünü etkilemeyecek şekilde ayrı muhafaza edilmelidir.

- Perakende satış yerlerinde ürünlerin kapalı, soğutmalı depolarda 0°C ile -4°C arasında, nemli ortamlarda sergilenmeli ve satışa sunulmalıdır.

- Sergileme, ambalaj ve benzeri amaçlar için hiçbir şekilde ahşap malzemeler kullanılmamalıdır.

- Su ürünleri satış öncesi, müşteri isteğine bağlı olarak, kafa ve iç organlarının ayrılması gibi işlemlere tabi tutulacaksa, bu işlemler ayrı bir bölümde hijyenik şartlarda yapılmalı, paslanmaz ve dezenfekte edilebilir materyalden yapılmış sıhhi bir tesisata sahip çalışma tezgahı bulunmalıdır.

- Sergilenen veya satışa sunulan su ürünlerinde, ürünün adı ve fiyatını belirten bir etiket bulunmalıdır.

- Perakende satış yerlerinde alıcıların kolayca görebileceği şekilde açıklayıcı bilgilerin ve tazelik kriterlerinin belirtileceği tablolar bulundurulmalıdır.

- Tüm çalışanlar genel hijyen kurallarına uygun giyinmiş olmalı ve kişisel hijyen kurallarına uymalıdır.

- Çalışan personelin resmi bir kurumdan alınmış sağlık raporu olmalıdır. Bu personelin periyodik sağlık kontrolleri 3 ayda bir yapılarak sağlık karnesine işlenmelidir. Bu uygulamalardan işyeri sahibi veya yöneticisi sorumludur.

- Satış yerinde haşere, kemirgenler ve diğer zararlılar sistematik olarak yok edilmeli ve bunlara karşı koruma sağlayan uygun teçhizat bulunmalıdır.

- Satış yerinde akvaryum canlıları dışında su ürünü ve insanlarla temas edebilecek hayvan bulundurulmamalıdır.

- Oluşan atıkların hijyenik şartlara uygun bir şekilde çevre ve toplum sağlığına uygun zarar vermeden tahliyesi sağlanmalıdır.

- Satış yerlerinde ilkyardım malzemeleri bulundurulmalıdır.

- Yıllık perakende satış miktarı 10 ton ve üzerinde olan satış yerlerinde su ürünleri, gıda ve veterinerlik konularının her hangi birinde en az dört yıl eğitim görmüş, mezun olmuş bir teknik eleman çalıştırılması zorunludur.

Sabit Olmayan Perakende Satış Yerleri Teknik ve Hijyenik Şartlar

- Su ürünleri üstü açık bir şekilde satılamaz ve muhafaza edilemez. Satışı yapılacak su ürünleri yan kapalı ve 0°C ile +4°C arasında, sıcaklığı sağlayacak buzlu ortamlarda satışa sunulmalıdır.

- Kullanılan su ve buz, içme ve kullanma suyu kriterlerine haiz olmalıdır.

- Bu tür satış yerlerinde, kafa ve iç organlarının ayrılması gibi kesim temizleme işlemleri yapılmamalıdır.

- Sergi, ambalaj ve benzeri amaçlar için hiçbir şekilde ahşap malzemeler kullanılmamalıdır.

- Satış sonrası ürünün ambalajlandığı malzemeler bakanlıktan üretim izni almış ambalaj materyallerinden yapılmış olmalıdır.

- Sergilenen veya satışa sunulan su ürünlerinde ürünün adı ve fiyatını belirten bir etiket bulunmalıdır.

- Semt pazarlarında su ürünü satanlar, genel hijyen kurallarına uygun giyinmiş olmalı ve çalışanların resmi bir kurumdan alınmış sağlık raporu bulunmalıdır. Bu personelin periyodik sağlık muayeneleri 3 ayda bir yapılarak sağlık karnelerine işlenmelidir.

Kontrol ve Denetim

Su ürünleri toptan satış yerlerinin kontrol ve denetimi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı kontrolörleri tarafından yapılır. Gerektiğinde bu kontroller ürünün geldiği balıkçı gemisi, teknesi veya kara nakil vasıtalarında da yapılır. Belediye yetkili personeli, 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu ile kendilerine verilmiş olan görevler çerçevesinde bakanlık kontrolörleri ile birlikte toptan satış yerlerini denetlemekle görevli ve yetkilidir.

Su ürünleri toptan satış yerlerinde, çevre sağlığı yönünden, Sağlık Bakanlığı'nın ilgili mevzuattan kaynaklanan denetim yetkileri saklıdır.

Perakende satış yerleri ise, bakanlık kontrolörleri, Sağlık Bakanlığı denetçileri ile belediye yetkili personeli tarafından denetlenir.

Kontrol ve denetimi yapılan su ürünleri perakende satış yerlerinin yönetmelik hükümlerine aykırılığının tespiti halinde eksi olarak verilen puanların toplamına bakılarak karar verilir. Toplam uygunsuzluk puanının 50'den fazla olması halinde direk idari para cezası uygulanmaktadır. Altında olması halinde eksikliklerin giderilmesi için 15 günlük bir süre verilir. Bu süre sonunda, istenilen şartları yerine getirmeyenler hakkında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanununa göre işlem yapılır.

Kontrol ve denetimler sonunda ürünlerin insan sağlığına zarar verecek şekilde bozulmuş olduğunun tespiti halinde; her türlü imha masrafları işletmeci tarafından karşılanmak üzere imha masrafları komisyoncudan/satıcıdan tahsil edilir. İmha işlemine ilişkin bir tutanak düzenlenir.

5. İSTANBUL DENİZ BALIKÇILIĞININ GENEL YAPISI ve ÖZELLİKLERİ

5.1. Araştırma Yöresi Hakkında Genel Bilgiler

İstanbul, Avrupa ile Asya kıtaları arasında köprü görevi gören, bunların birbirine en çok yaklaştığı iki uç üzerinde kurulmuş bir şehirdir. Bu uçlar Avrupa kıtasında Çatalca, Asya kıtasında ise Kocaeli; güneyden Marmara ve Bursa, güneybatıdan Tekirdağ ve kuzeybatıdan Kırklareli ile çevrilidir. Şehrin adını aldığı ve Haliç ile Marmara arasında kalan yarımada üzerinde bulunan asıl İstanbul 253 km², bütünü ise 5712 km²'dir. Marmara denizindeki Adalar da İstanbul iline dahildir.

İstanbul çevresinin bitki örtüsü, Akdeniz iklimi bitkilerini andırır. Bölgede en çok görülen bitki türü makidir. Bu bitkiler uzun ve kurak bir yaz mevsimine kendini uydurmuştur. Fakat iklimin özelliği dolayısı ile tepeler çıplak değildir. Yer yer görülen ormanlık alanların en önemlisi kentin 20 km kuzeyindeki Belgrad Ormanı'dır.

İstanbul ilinde büyük akarsu yoktur. En büyük akarsu, aynı zamanda Kocaeli Yarımadası'nın da en büyük suyu olan Riva çayıdır. 71 km olan Riva Çayı, kaynaklarını Kocaeli ilinden alır ve güneydoğu kuzeybatı yönünde akarak Riva köyü yakınlarında Karadeniz'e dökülür. Boğaza dökülen suların en önemlileri Küçüksu ve Göksu dereleridir. Bunlardan başka Haliç'e dökülen Kağıthane ve Alibey Dereleri, Küçükçekmece Gölüne dökülen Sazlıdere, Büyükçekmece Gölüne dökülen Karasu Deresi, Terkos Gölüne dökülen Traşa Deresi, İstanbul İlinin belli başlı akarsularıdır. İlde küçük fakat önemli üç göl vardır. Bunların üçü de Avrupa yakasındadır. Denizden ayrılmış olan Terkos Gölünün suyu tatlıdır. Kentin suyu buradan sağlanır. Marmara Denizi kıyısında bulunan Küçükçekmece (11 km²) ve Büyükçekmece (16 km²) Göllerinin suları denizle temasları olduğu için tuzludur.

Yaz ayları genellikle sıcak geçen, kış ayları bölgeyi etkisi altına alan sistemlere bağlı olarak fazla soğuk geçmeyen İstanbul, Akdeniz ikliminin özelliklerini taşıyor görünse de, Marmara Denizi ve İstanbul Boğazı'nın etkisiyle farklı özellikler taşır. Kış aylarında Karadeniz'den gelen soğuk-kuru hava kütlesi ile Balkanlardan gelen soğuk-yağışlı hava kütesinin özellikle Akdeniz'den gelen ılık ve yağışlı güneyli hava kütlelerinin etkisi altındadır. Bütün ilde Karadeniz'in soğukça yağışlı (poyrazlı) havasıyla Akdeniz'in ılık (Iodoslu) havası birbirini izler. İlde yaz-kış, gece-gündüz arasında büyük ısı farkları görülmez.

İstanbul İlinin 31 Aralık 2007 tarihi itibarıyla nüfusu 12.573.836'dır. İstanbul nüfusu tüm Türkiye nüfusunun yaklaşık %17,8'dir. Nüfus olarak yoğunluğu ve artışı en hızlı olan İstanbul Türkiye'nin en büyük ilidir. 2007 yılı verilerine göre Türkiye'nin yıllık nüfus artışı %0,4 iken bu rakam İstanbul genelinde %3,6'dır. İl merkezinde bu değer %3,2 iken, bucak ve

köylerde %7,1'lere kadar çıkmaktadır. İstanbul'un nüfusu en yüksek ilçe sıralamasında birinciliği 719 bin 267 ile Bağcılar alırken bunu sırasıyla 662 bin 566 nüfusuyla Küçükçekmece, 553 bin 62 nüfusuyla Kadıköy izlemektedir. Nüfusu en düşük ilçe sıralamasında da 10 bin 460 nüfusuyla Adalar sıralamadaki yerini korurken, bunu sırasıyla 25 bin 169'la Şile, 61 bin 566 ile de Çatalca yer almaktadır. İlde erkeklerin oranı %50.03 iken, kadınların oranı ise %49,97 olarak belirlenmiştir. Nüfus yoğunluğu olarak Türkiye'de km²'ye92 kişi düşmekte iken İstanbul'da bu oran 2.580 kişidir. İldeki okur- yazar oranı %93,39'dur. (İstanbul Tarım İl Müd. 2008; TÜİK 2008).

5.2. İstanbul İli Deniz Balıkçılığının Genel Yapısı

İstanbul Tarım İl Müdürlüğü 2007 yılı verilerine göre il tarımsal gayri safi üretim değeri; bitkisel üretim 468.551,170 ton, hayvansal üretim 288.882,901 ton ve su ürünleri üretim değeri ise 39971,963 ton olarak toplamda 797.406,034 ton olarak gerçekleşmiştir. Balıkçılığın tarım sektörü içindeki payı %5,02 olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 5.1). Su ürünleri üretimi ağırlıklı olarak; Merkez, Boğaz, Kumkapı, Tuzla, Yeşilköy ve Silivri kıyı şeridinde yapılmaktadır.

Çizelge 5.1. İstanbul İli 2007 Yılı Tarımsal Üretim Miktarları

Üretim Adı	Miktarı (t)	Oranı (%)
Bitkisel üretim	468.551,17	58,75
Hayvansal üretim	288.882,90	36,22
Su ürünleri üretimi	39.971,96	5,02
Toplam	797.406,03	100

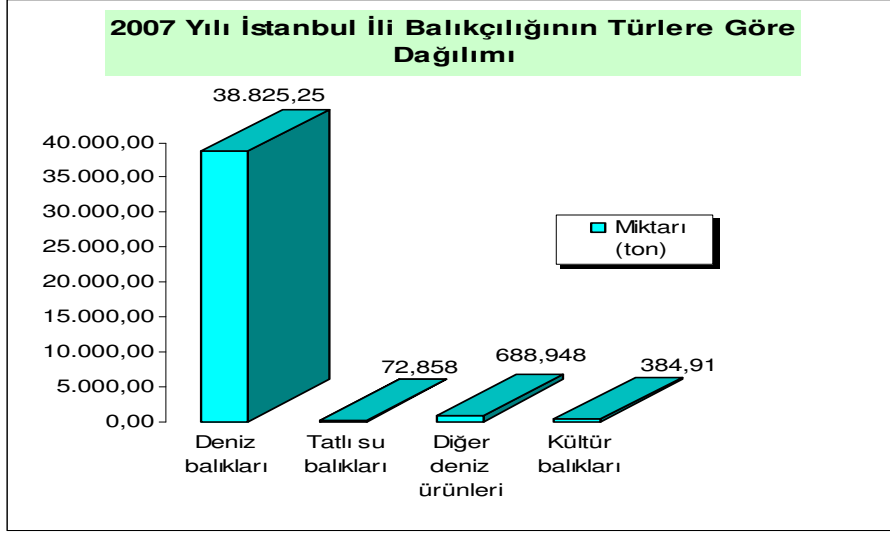
Kaynak: İstanbul Tarım İl Müd. (2008)

2007 yılı İstanbul ili su ürünleri üretimi toplamı 39.971,963 ton olup Çizelge 5.2 ve Şekil 5.1,2'ye bakıldığında bunun 38.825,247 tonunun deniz balıklarından (% 97,13) elde edildiği görülmektedir.

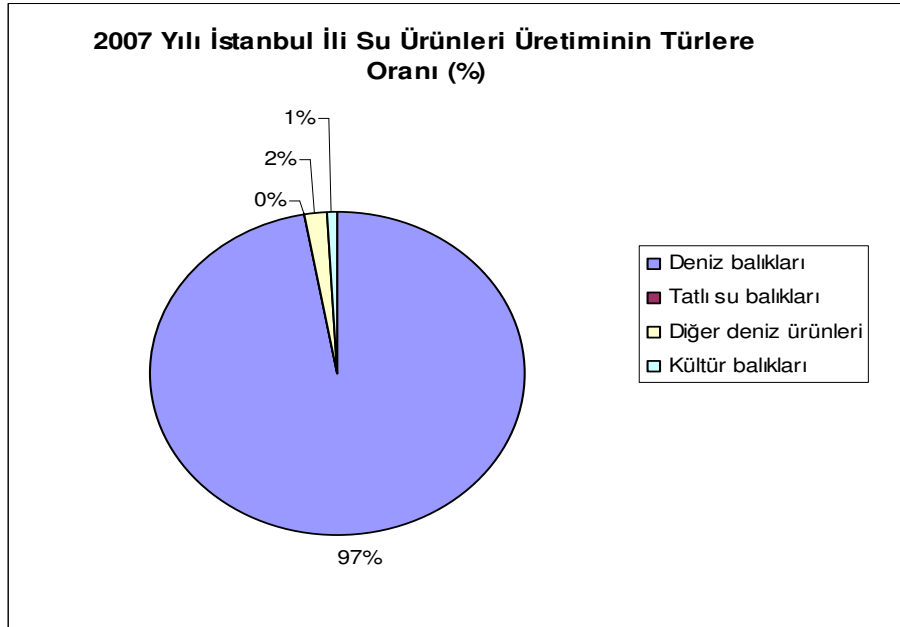
Çizelge 5.2. İstanbul İli 2007 Yılı Su Ürünleri Üretim Miktarları

Üretim Çeşidi	Miktarı (t)	Oranı (%)
Deniz balıkları	38.825,25	97,13
Tatlı su balıkları	72,858	0,18
Diğer deniz ürünleri	688,948	1,72
Kültür balıkları	384,91	0,97
Toplam	39.971,96	100

Kaynak: İstanbul Tarım İl Müd. (2008)

Şekil 5.1.İstanbul İli 2007 Yılı Su Ürünleri Üretim Miktarlarının Dağılımı

Şekil 5.2.İstanbul İli Su Ürünleri Üretim Miktarlarının Türlere Oranları

İstanbul'un 2007 yılı deniz ürünleri üretimine bakıldığında; birinci sırayı 17.069,757 tonla hamsi, ikinci toplam 8.279,25 tonla (Kraça ve Karagöz) İstavrit ve üçüncü sırayı da 2.071,693 tonla mezgit almaktadır. 2007 Yılı İstanbul ilinin balık dışında diğer deniz ürünleri üretimine bakıldığında; birinci sırayı 517,306 tonla karides, ikinci sırayı 109,325 tonla Kalamar ve üçüncü sırayı 32,353 tonla ahtapot almaktadır (Çizelge 5;3, 4).

Çizelge 5.3. İstanbul İli 2007 Yılı Deniz Balıkları Üretim/Avlanan/Satış Miktarları

Cinsi	Miktarı (ton)	Cinsi	Miktarı (ton)
Akya	18,791	Gelincik	2,692
Barbunya	75,186	Gümüş	38,177
Çinekop	1.121,335	Hamsi	17.069,757
Çipura	1.898,886	Hani	45,170
Dil-Pisi	49,051	İskorpit	6,388
Dülger	13,507	İsparoz	8,900
İstavrit (Kraça)	8.175,888	Kayabalığı	2,042
İstavrit (Karagöz)	103,362	Kefal	217,009
İşkine	1,391	Kılıç	38,799
İzmarit	67,944	Kırlangıç	5,179
Kalkan	331,436	Kolyoz	243,615
Karagöz	2,846	Köpek	10,824
Kupez	48,589	Orkinos	86,916
Levrek	1.992,814	Palamut	462,425
Lipsöz	8,996	Sardalya	241,311
Lüfer	944,243	Sarıağız	1,335
Mercan	14,221	Sarpa	4,716
Mezgit	2.071,693	Sinagrit	4,196
Mırmır	15,483	Tekir	594,862
Minekop	4,391	Tirsi	117,963
Orfoz	2,121	Torik	217,303
Vatoz	33,157	Uskumru	151,789
Zargana	41,589	Diğer	2216,959
GENEL TOPLAM			38.825,247

Kaynak: İstanbul Tarım İl Müd. (2008)

Çizelge 5.4. İstanbul İli 2007 Yılı Diğer Deniz Ürünleri Üretim/Avlanan/Satış Miktarı

Çeşitleri	Miktarı (ton)	Oran (%)
Ahtapot	32,353	4,699
Ayna	0,045	0,006
Böcek	4,594	0,666
Istakoz	1,008	0,146
Kalamar	109,325	15,868
Karides	517,306	75,086
Pavurya	2,881	0,418
Diğerleri	21,436	3,111
Toplam	688,948	100,000

Kaynak: İstanbul Tarım İl Müd. (2008)

İstanbul ilinde mevcut kooperatif sayısı 54 adettir (Çizelge 5.5.). Bunun %92,5'lik kısmı faal durumda olmasına rağmen tarımsal kooperatifler gibi verimli çalışmalar yürütülmediği söylenmektedir.

Çizelge 5.5. İstanbul İlindeki Kooperatiflerin Niteliği ve Sayıları

Kooperatif Çeşitleri ve Durumu	Sayısı
Faal Durumdaki Su Ürünleri Kooperatifleri	50 adet
Su Ürünleri Üst Birlikleri	2 adet
Tasfiye Halinde Su Ürünleri Kooperatifleri	2 adet

Kaynak: (İstanbul Tarım İl Müd. 2008)

2007 yılında gemiler için 711 adet, gerçek kişiler için 1014 adet su ürünleri ruhsat tezkeresi ve 665 adet amatör balıkçı belgesi yenilenmiş /vize edilmiş/düzenlenmiştir.

Kumkapı su ürünleri halinde Tarım İl Müdürlüğü'ne bağlı kontrol görevlileri bulunmakta olup, gerekli koruma ve kontrol görevlerini yürütmektedirler.

Denizlerde koruma kontrol ise sahil güvenlik ekipleriyle ortaklaşa yürütülmekte olup, il müdürlüğüne ait olarak da bir koruma kontrol teknesi bulunmaktadır. Av yasağı döneminde ve avlanma döneminde gerekli denetimler yapılmaktadır. Örneğin Silivri İlçe Tarım Müdürlüğü su ürünleri bölümünde görevli Su Ürünleri Mühendislerince 2005-2008 yılı içerisinde Marmara Denizinde (yasak alanda) beyaz kum midyesi avcılığı yapan 24 kişiye; 1380 sayılı su ürünleri kanununa muhalefet suçundan kişi başı 500 ile 633 YTL arasında idari para cezası uygulanmıştır.

İlde bulunan su ürünleri pazarlama şirketlerine AB onay numaraları verilmekte ve gerekli denetimler yapılmaktadır. Su ürünleri satış yerleri olarak bilinen su ürünleri perakende satış yerlerinde teknik, hijyenik ve fiziksel koşulların sağlanması ve su ürünlerinin tüketiciye daha iyi koşullarda daha sağlıklı olarak ulaşması amacıyla gerekli denetimler yapılmış olup 2007 yılında bu denetim sayısı 516 adet olarak gerçekleşmiştir. Yapılan denetimler sonucunda 52 işyeri hakkında idari para cezası uygulanmıştır.

Su kirliliği deniz içi çalışmaları kapsamında 42 istasyondan 18 adet numune alınmış, bu numunelerin analizi yapılmak üzere İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü'ne iletilmiştir. Su kirliliği nitrat izleme çalışmaları kapsamında 42 istasyondan 110 adet numune alınmış bu numunelerin analizleri yapılarak sonuçlar bakanlığa bildirilmektedir. Ağır metal izleme çalışmaları içerisinde 33 adet su ürünleri numunesi alınarak analizi yapılmak üzere İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü'ne iletilmiştir. Numunelerin analizleri yapılarak sonuçlar Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na bildirilmektedir.

2007 yılı içerisinde 112 adet balıkçı gemisi seyir defteri balıkçılara teslim edilmiştir. Balıkçı gemileri için 12 adet ihtiyaç belgesi düzenlenmiştir.

2007 yılı sonu itibariyle İstanbul'daki ruhsatlı balıkçı gemisi 1915 adet olup İstanbul ili balıkçılık kimliği Çizelge 5.6'da verilmiştir.

Çizelge 5.6. İstanbul İlinde Bulunan Balıkçıların Kimliklerine Göre Dağılımı

Türü	Adet
Ruhsatlı Balıkçı Gemileri	1.915
Gerçek Kişi Balıkçılar (Sarı Ruhsat)	14.755
Tüzel Kişilikli Balıkçılar	7
Amatör (Sportif) Balıkçılar	5.043
İldeki Toplam Balıkçı Sayısı	19.805

Kaynak: İstanbul Tarım İl Müd. (2008)

T.C. ile AB ortak finansmanı tarafından su ürünlerinin kontrolü, avcılık denetimleri gibi rutin programların gerçekleştirilmesi, su ürünleri satış yerlerinin denetimleri vb. koruma ve kontrol görevlerinin yürütülmesi için 3 adet Balıkçılık idari binası yapılmıştır ve hizmet vermektedir (Çizelge 5.7).

Çizelge 5.7. İstanbul İli Balıkçılık İdari Binaları

Adı	Bulunduğu Yer	Sayısı	Durumu
Silivri Balıkçılık İdari Binası	Silivri	1	Faal
Şile Balıkçılık İdari Binası	Şile	1	Faal
Tuzla Balıkçılık İdari Binası	Tuzla	1	Faal
Sarıyer Balıkçılık İdari Binası	Sarıyer	1	Yapım aşamasında

Kaynak: İstanbul Tarım İl Müd. (2008)

Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü verilerine göre İstanbul ilinde muhtelif yerlerde 41 adet küçük-orta-büyük balıkçı barınakları mevcuttur (Çizelge 5.8).

Avlanan balıklar en yakın barınağa yanaşan teknelerden karaya çıkartılmaktadır. Fakat toptan satış işlemi merkez Kumkapı balık halinde yapıldığından tekneler genellikle bu barınağa yanaşmaktadır. İstanbul ilinde bulunan bazı barınaklara ait resimler Şekil 5:3,4,5,6,7 ve 8'de verilmiştir.

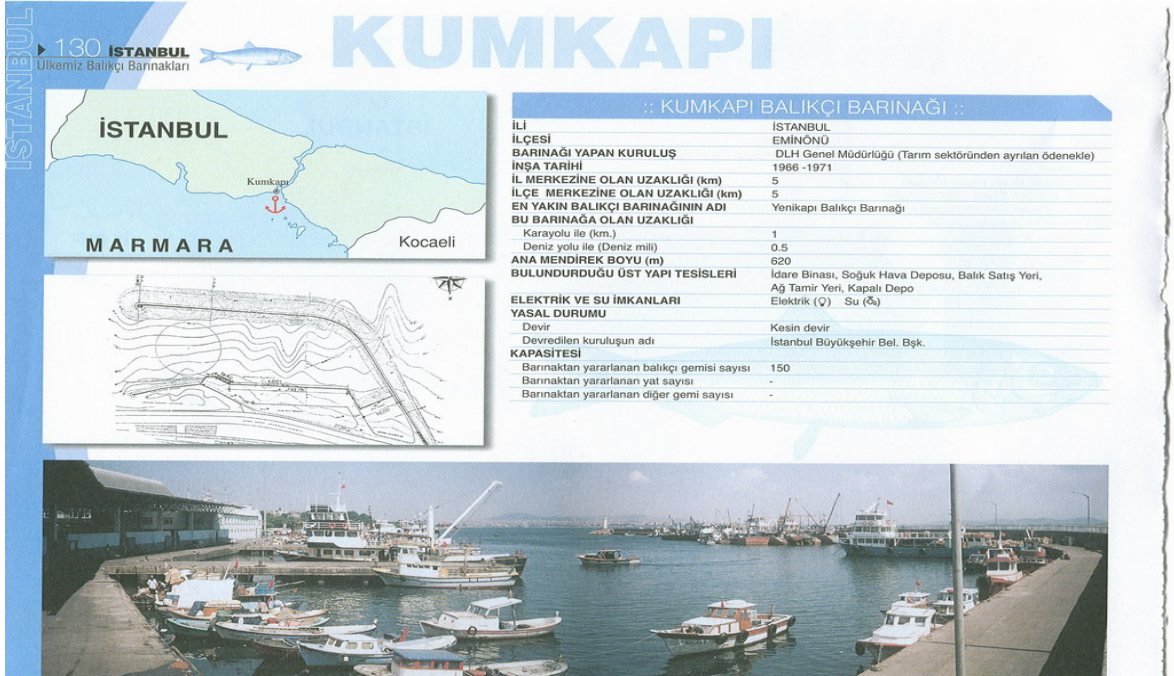
Çizelge 5.8. İstanbul İlinde Bulunan Mevcut Balıkçı Barınakları

İstanbul İlinde Bulunan Balıkçı Barınakları	
Çubuklu Barınma Yeri-Beykoz	Rumeli Kavağı Balıkçı Barınağı-Sarıyer
Anadolu Hisarı Barınmayeri-Beykoz	Poyrazköy Balıkçı Barınağı-Beykoz
Rumeli Feneri Köyü Balıkçı Barınağı-Sarıyer	Anadolu Kavağı Barınma Yeri-Beykoz
Sarıyer Taş İskelesi Barınma Yeri-Sarıyer	Beykoz Balıkçı Barınağı- Beykoz
Kireçburnu Barınma Yeri-Sarıyer	Harem Balıkçı Barınağı-Üsküdar
Yeniköy Balıkçı Barınağı-Sarıyer	Büyükada Balıkçı Barınağı-Adalar
Kabataş Barınma Yeri-Beyoğlu	Tuzla Balıkçı Barınağı-Tuzla
Menekşe Deresi Barınma Yeri-Küçükçekmece	Pendik Balıkçı Barınağı-Pendik
İstinye Doğal Barınma Yeri-Sarıyer	Küçükyalı Balıkçı Barınağı-Maltepe
Fener-Ayakapı Barınma Yeri-Fatih(Haliç)	Bostancı Balıkçı Barınağı-Kadıköy
Büyükçekmece Barınma Yeri-Büyükçekmece	Zeytinburnu Balıkçı Barınağı-Zeytinburnu
Ambarlı Balıkçı Barınağı-Avcılar	Kınalıada Balıkçı Barınağı-Adalar
Burgazada Balıkçı Çekek Yeri-Adalar	Heybeliada Balıkçı Barınağı- Adalar
Kumkapı Balıkçı Barınağı-Eminönü	Bakırköy Balıkçı Barınağı- Bakırköy
Sivriada Balıkçı Barınağı-Adalar	Silivri Balıkçı Barınağı-Silivri
Salacak Balıkçı Barınağı-Üsküdar	Kocamustafapaşa Balıkçı Barınağı-Fatih
Yeşilköy Balıkçı Barınağı-Bakırköy	Şile Balıkçı Barınağı-Şile
Karaburun Balıkçı Barınağı-Çatalca	Kartal Balıkçı Barınağı-Kartal
Yenikapı Balıkçı Barınağı-Fatih	Kadıköy Kurbağalıdere Doğal Barınma Yeri
Rumeli Kavağı Balıkçı Barınağı-Sarıyer	Selimpaşa Balıkçı Barınağı-Silivri
Poyrazköy Balıkçı Barınağı-Beykoz	Ağva Balıkçı Barınağı-Şile
Anadolu Kavağı Barınma Yeri-Beykoz	Mimarsinan Balıkçı Barınağı-Büyükçekmece

Kaynak: KKGGM (2008)

Şekil 5.3. Silivri Balıkçı Barınağı (KKGM 2008)

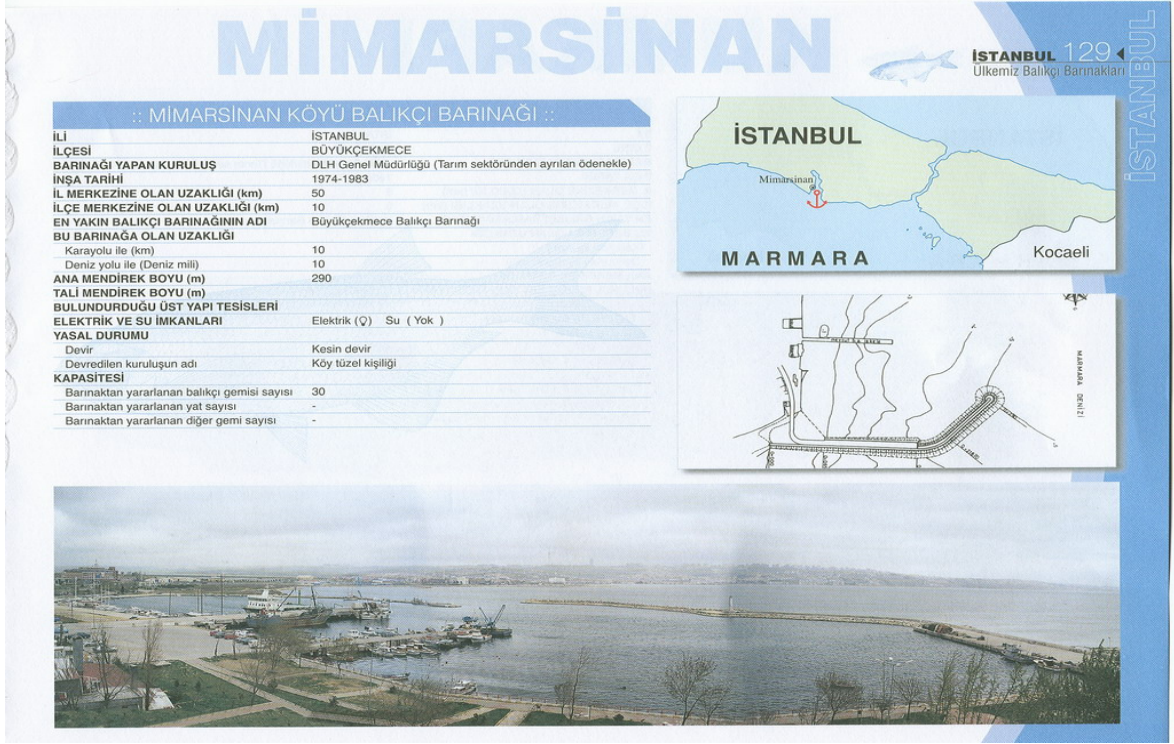
Şekil 5.4. Kumkapı Balıkçı Barınağı (KKGM 2008)

Şekil 5.5. Tuzla Balıkçı Barınağı (KKGM 2008)

Şekil 5.6. Yeşilköy Balıkçı Barınağı (KKGM 2008)

Şekil 5.7. Mimar Sinan Balıkçı Barınağı (KKGM 2008)

Şekil 5.8. Kartal Balıkçı Barınağı (KKGM 2008)

5.3. İstanbul Balık Hali

İstanbul Balık Hali Türkiye balıkçılığında önemli bir yere sahiptir. Kısmen gelişen av teknikleri ve avlanmadaki artışlar nedeniyle Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Mısır Çarşısı önündeki Yemiş İskelesi ile Galata Köprüsü ayağı arasındaki yere (Eminönü) ilk balık halinin kurulduğu tespit edilmiştir. Eminönü meydanının büyütülmesi ve Galata Köprüsü yol bağlantılarının genişletilmesi sırasında (1955 yılında) balık halinin Eminönü'nden kaldırılarak Eski Sebze Halinin yanına (Ticaret Odası ile Unkapanı Köprüsü arasına) taşındığı bilinmektedir. İş hacminin giderek büyümesi ve çevrede yapılan yol genişletme çalışmaları sonucunda da (1965 yılında) balık hali Azapkapı'ya taşınmıştır. Buradaki alanın ve yerleşim ünitelerinin zamanla yetersiz kalması üzerine de 29 Eylül 1983 tarihinde Kumkapı'ya taşınmıştır. Halen burada çalışmalarına devam etmektedir (Şekil 5.9).

Şekil 5.9. İstanbul balık halinin içinden bir görüntü

İstanbul gibi önemli bir metropole hizmet vermesi, sadece İstanbul'un değil, çevre il ve ilçelerin su ürünleri ihtiyacını karşılaması, ilde tüm turistik otel ve lokantaların ihtiyacını karşılaması ve özellikle Avrupa ve Japonya'ya taze ve dondurulmuş su ürünleri ihracatının başlangıç noktası olması önemini daha da arttırmaktadır. Türkiye toplam su ürünleri üretiminin büyük bir kısmının karşılandığı bu pazarda ne yazık ki altyapı ve hijyen koşullarının tam olarak sağlanabildiği söylenemez (Erdoğan ve Düzgüneş 2006).

Su ürünleri pazarlamasında 29 Eylül 1983 yılında Kumkapı'da faaliyete geçen Büyükşehir Belediyesine ait İstanbul Balık Halinin özel bir yeri ve önemi vardır. Erdoğan ve

Düzgüneş (2006)'e göre sadece İstanbul değil, ülkesel boyutu da olan Halin önem kazanmasına neden olan faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- Av sahalarına olan yakınlığı,
- Pazarlara yakınlığı,
- İstanbul halkının balık tüketim alışkanlığının yüksek oluşu,
- Ekonomik olarak diğer hayvansal protein kaynaklarının daha pahalı olması,
- Otel ve restoran gibi turistik tesislerin balık ve diğer su ürünlerine olan yüksek talebi,
- İhracat olanaklarının fazla olması (ulaşım, uluslararası ilişkiler).

İstanbul-Kumkapı balık halinin kuruluş amacı ve görevleri şunlardır:

- İstanbul dahilinde şehre deniz, kara ve hava yoluyla gelen her türlü (canlı, taze, füme, dondurulmuş, konserve v.b.) su ürününün açıklık ve rekabet şartları çerçevesinde ticaretini düzenlemek, hale gelen su ürünlerinin tespitini yaparak kayıtlarını tutmak,

- Su ürünlerinin Belediye nezaret ve denetimi altında müzayede yoluyla satılarak günlük fiyatlarını belirlemek,

- Çabuk bozulabilen su ürünlerinin insan gıdası olarak tüketilebilirliğinin tespiti için gerekli muayene ve kontrollerin yapmak, sağlıklı ürünlerin müzayede veya toptan satışının yapılmasını sağlamak, müzayede kayıtlarını tutmak,

- İdare ile müstahsil, kabzımal (komisyoncu, müstahsil vekili), balıkçı esnafı arasındaki ilişkileri kolaylaştıracak ticari kuralların rahat işlenmesini temin etmek,

- Avlanma teknikleri ve av yasaklarının takip etmek,

- Balık hareketlerinin, avlanan su ürünlerinin cins, miktar ve fiyatlarının istatistiksel olarak değerlendirilip kontrol etmek,

- Belediye ve maliye açısından alım-satım ve verilen hizmetlerden doğan rüsum (%3) ve vergilerin kanun-yönetmelikler çerçevesinde kontrollü olarak toplanmasını sağlamak, satılan su ürünlerine ilişkin bildirimlerin kontrolünü yapmak ve tespit kayıtlarıyla uyumlu olmasını gerçekleştirmek, gelen su ürünlerinin günlük, aylık ve yıllık istatistik bültenlerini hazırlamak,

- Hal kompleksinin temizlik, bakım ve onarım işlerini yapmak,

- Hal içinde faaliyet gösteren özel ve tüzel kişilerin faaliyetlerini desteklemek, yer tahsislerini yapmak, tahsisli yerlerin amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını periyodik olarak denetlemek,

- Aylık ve yıllık çalışma raporları hazırlamak (Erdoğan ve Düzgüneş 2006).

Eminönü-Bakırköy sahil yolu ile Marmara Denizi arasına sıkışmış bir konumda olan İstanbul (Kumkapı) Balık Halinde, 1350 m²'lik iki katlı idari bina, 4800 m²'lik bir müzayede

salonu, toplam 117 komisyoncu yazıhanesi, 5 paketleme tesisi, 690 m²'lik bir buzhane, 12 soğuk hava deposu, 1 modern şoklama tesisi ve soğuk hava deposu bulunmaktadır. Bunun yanında, 460 m²'lik kalorifer dairesi ve depo, 2 lokanta, 1 kahvehane, yaklaşık 11,000 m²'lik otopark alanı ile 3 adet kazıklı iskelesi bulunmaktadır. 1994'den sonra mezat alanı 4800m²'ye çıkarılmış, üzeri kaplanmış, sosyal amaçlı bir bina yapılmıştır. Yılda ortalama 25-40 bin ton balık satışının yapıldığı İstanbul Balık Hali Müdürlüğü'nde 13 Su Ürünleri Mühendisi, 6 Veteriner Hekim, 1 Biyolog ve 1 Doktor ile 150 kişi hizmet vermektedir (Özgen 2008).

1977 öncesinde uygulanan yönetmelik gereği, her türlü işlem Hal Müdürlüğü tarafından yapılmakta; esnaf-komisyoncu ve müstahsil birbirlerine karşı güvence altına alınmış durumdaydı. Hale kara ve deniz yolu ile gelen balıklar önce mezat alanında geliş sırasına göre depolanır ve tespit personellerince tespiti, veteriner hekimlerce muayenesi yapıldıktan sonra sabah saat 06.00'dan itibaren belediye satış memurlarınca satılır ve satış kâtabi tarafından müzayede cüzdanlarına işlenir, satıştan kaynaklanan vergi kayıpları yaşanmazdı. Satıştan sonra balıkların irsaliye ve faturası Müdürlük tarafından düzenlenir ve naklinin yapılabilmesi için irsaliyesi esnafa verilirdi. Ürünü alan esnaf ertesi gün almış olduğu balığın fatura tutarını Müdürlük veznesine yatırarak faturasını alırdı. Üç gün içinde ücretini ödemeyen esnafa fatura yapılmaz ve almış olduğu ürünlerin bedeli Müdürlüğe vermiş olduğu teminattan tahsil edilirdi. Bu şekilde komisyoncunun zarara uğramaması sağlanırdı. Müdürlük veznesinde toplanan paralardan satışa ait KDV ve belediye rüsumu düşüldükten sonra kalan para ilgili komisyoncuya verilir, ilgili komisyoncu da kendi komisyonunu aldıktan sonra kalanını müstahsile öderdi. Müstahsil müdürlük ile bu konuda muhatap değildir. Maliyenin alacağı olan KDV ise Müdürlük tarafından yatırılması gereken sürede Maliye veznesine yatırılırdı. Hal tamamıyla müdürlük denetiminde olduğu için düzen ve intizam konusunda daha az karmaşa söz konusu olmaktadır. Satışı yapıp, irsaliyesi düzenlenen su ürünleri hal çıkış kapısında tekrar denetlenir ve Müdürlük tarafından satışı yapılmayan ürün var ise gerekli yasal işlem yapılır. Ayrıca avlanması yasak olan su ürünlerine Tarım Bakanlığı denetim elemanlarınca el konur ve müdürlük satış elemanlarınca müzayede usulü ile satılır ve satış bedeli emanet defterine kayıt edilir ve KDV ile birlikte tamamı maliye veznesine yatırılırdı. Anılan sistemde hiçbir işlem, tek bir kişinin inisiyatifine bırakılmamaktadır. İş yoğunluğundan dolayı tespit eksikliği söz konusu olsa bile satış resmen yapıldığı için satış cüzdanlarında fazlalık çıkacak ve dolayısı ile bu var olan fazlalık yine tespit kayıtlarına girecektir. Eğer hem tespiti ve hem de satışı yapılmadan (kaçak) ürün satışı yapılacak olursa bu kez hal çıkışındaki irsaliye denetiminde ortaya çıkacaktır ve yasal işlem uygulandığı için tekrar resmi kayıtlara intikal edecektir. Bu sistemin avantajı, bütün kontrol ve otorite

Müdürlükte olduğu için istatistiki kayıtlar gerçek işlemi yansıtmakta ve devletin KDV ve gelir vergisi gibi mali alacakları düzenli ve satış bedelleri üzerinden yapılmakta olduğundan vergi kaybı minimum seviyededir. Dezavantajı ise, Hal'de yük Müdürlükte olduğu için personel yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar çıkmakta, personel giderleri artmakta ve tüm mali işlemlerin müdürlük tarafından yapılmasından dolayı örneğin istenmeyen gelişme, töhmet ve zan altında kalma olayları söz konusu olmaktadır. Ancak sistemin değiştirilmesindeki temel etken serbest piyasa ekonomisine geçme isteği olduğu söylenebilir (Özgen 2008).

1997'de yapılan yönetmelik değişikliği ile Balık Hali Müdürlüğü'nün müzayede yapma yetkisi kaldırılmış ve sadece mezadı denetleme ve izleme görevi verilmiştir. Satışların müzayede usulüyle balık komisyoncuları elemanları tarafından yürütülmesi kabul edilmiştir. Bu durumda aynı komisyoncuya ait farklı noktalarda satış yapılabilmektedir. Vergi tahsili Maliye'nin görevi olduğu gerekçesi ile hal çıkışında fatura ve sevk irsaliyesi kontrolü ortadan kaldırılmıştır. Yeni yönetmeliğe göre, mezat yapıldığı saatlerde satılan ürünlerin satışı sonucu oluşan fiyat ve bu satışlardan doğan belediye alacakları, komisyoncuların vermek zorunda oldukları beyannameler ile tahsil edilmektedir. Satış şeffliği yapmış olduğu tespitler ile beyanları karşılaştırmakta ve bir uyumsuzluk olduğu takdirde tespit edilen fiyatlar geçerli olmaktadır (Özgen 2008).

Bu sistemde yapılan satışları tam anlamı ile denetleme imkânı yoktur. Bunun nedenleri:

- Saat 04.00'den sonra yasak olmasına rağmen su ürünü satışı yapılabilmesi,
- Hal içerisinde aynı anda birden çok noktada aynı komisyoncu veya farklı komisyoncular tarafından satış yapıldığından, her birinin satış fiyatlarının tek tek kontrol edilememesi, sadece ortalama fiyatların alınabilmesidir. Yeni sistemin dezavantajı, satış sonucunda düzenlenmesi gereken faturalarda ne kadar doğru rakamlar kullanıldığının bilinmemesidir. Dolayısı bu ticaret sonucu devletin kasasına girmesi gereken meblağın ne kadarının girdiği belli değildir. Buna KDV haricindeki diğer vergiler de eklendiği zaman önemli vergi kayıpları yaşandığı bir gerçektir. Bu nedenle bu sistemin yerine yeniden müstahsili, komisyoncuyu, perakendeciyi ve devleti de düşünerek yeni bir sistemin hayata geçirilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur (Özgen 2008).

Bütün olumsuzluklarına rağmen İstanbul Balık Hali, dünyadaki birçok balık halinden daha iyi konumdadır. Balık halindeki sorunlar, nakliye, satış ve depolama sürecinde görevli personelin eğitimi, fiziki konum ve ulaşım, iskele, giriş ve çıkış trafiği, yönetmelik sorunları ile tecrübeli personel istihdamı zorunluluğu, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği eksikliği olarak özetlenebilir (Özgen 2008).

Balık hallerinde alıcı ve satıcı esnaf (komisyoncu), müstahsil, hal içi taşıyıcı, nakliyecisi, kaşaracı, temizlik ve güvenlik elemanları ile belediye çalışanları bulunmak zorundadır. Hal içerisinde dolaşımı sağlayan bu görevlilerin gıda ve insan sağlığı, çevre temizliği ve hijyen konularında hizmet içi eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir. Eğitim sonrası uyulması gereken kurallara uymayanlara yaptırım, tekrarı halinde balık satmasına, almasına, taşınmasına kısacası su ürünü ile temasına müsaade edilmemelidir.

Balık halleri tercihen deniz kenarında kurulmalıdır. Kıyıdan uzaktaki bir hal birçok problemi de içinde barındırır. Buna İzmir Balık Hali örnek gösterilebilir. İzmir civarında avlanan balıkların önemli bir kısmı hale getirilmemekte, kayıtsız satılmaktadır. Altyapı ve fiziksel şartlar açısından bir balık halinin kesinlikle sahip olması gereken başlıca özellikler şöyle sıralanabilir (Özgen 2008):

- Haller tamamen kapalı bir mekân olarak inşa edilmeli, uygun aydınlatma ve havalandırma koşullarına sahip olmalı, kapı ve pencerelerde koruyucu sineklikler ve haşere girişi önleyicileri yer almalıdır.

- Ürün kabul alanları oluşturulmalıdır. Hale gelen ürünlerin gerekli teknik sağlık, av yasakları kontrolleri yapılarak, kayıtlar bu noktalarda tutulmalıdır.

- Hale gelen su ürünlerinin en kısa sürede girişi ve çıkışı sağlayabilecek taşıma hatları, nakil bantları, yükleme ve boşaltma rampaları kurulmalıdır. Bu sayede en kısa sürede ürünlerin alımı, satımı ve nakliyesi sağlanmış olacaktır.

- Ürün ve personel giriş-çıkış kapıları sınırlandırılmalı, ürün, alıcı ve satıcıları kontrol altına alınmalı, düzgün bir iş akışı sağlanarak, hal içerisinde oluşan kargaşa önlenmelidir.

- Günlük ürün giriş kapasitesine göre; alıcı ve satıcıya kolaylık sağlayacak büyüklükte müzayede alanları oluşturulmalı ve su ürünlerinin sıhhi ve geniş ortamlarda satılması sağlanmalıdır.

- Müzayede alanında fiyat oluşumunun sağlanmasında etkili olacak ürünlerin değerlerinin ve satış sonuçlarının duyurulacağı dijital-elektronik gösterim panoları oluşturularak alıcıya, satıcıya ve işleyişe kolaylık sağlanmalıdır. Mezada katılanların dışındaki kişiler için bir mezat izleme locaları bulunmalıdır.

- Mezat alanının çevresinde en az 2 aracın geçebileceği genişlikte yol bulunmalıdır.

- Hallerin zemin, tavan ve duvarlarının pürüzsüz ve kolaylıkla temizlenebilir özellikte yapılması sağlanmalıdır. Yapılacak düzenlemelerle kirlilik ve yetersiz temizlik nedeni ile mikroorganizmaların oluşması ve halk sağlığının riske atılması engellenmelidir.

- Balık kanı, suyu, ezilen, dökülen balıklar, kırık ambalaj malzemeleri vs. nedenlerle oluşan atık ve artıkların çevreye ve toplum sağlığına zarar vermesi engellenmelidir.

- Kaliteli içme ve kullanma suyu kullanımı sağlanmalı, sağlıklı buz üretim ve depolama üniteleri oluşturulmalıdır.

- Sıhhi tesisata sahip elle temas edilmeden kullanılan otomatik musluklu lavabolar tesis edilmeli, temizlik ve dezenfektan maddelerin depolanacağı dolapların oluşumu sağlanmalıdır. Bu sayede kişisel bulaşma önlenerek, ürün güvenliği korunacaktır.

- Su ürünlerinin şoklanacağı ve depolanacağı soğuk muhafaza üniteleri kurulmalı, mevcut soğuk muhafaza depolarına teknolojik bakım ve rehabilitasyon yapılmalıdır.

- Personel için soyunma odaları, dolaplar, tuvalet ve duş yerleri oluşturulmalıdır. Böylece çalışanların temiz ve sağlıklı koşullarda hizmet vermesi sağlanacaktır.

- Ürünle temas halinde bulunan malzeme ve teçhizatın temizlenip dezenfeksiyonunun yapılacağı sıcak su hatlı yıkama ve dezenfeksiyon ünitesi oluşturulmalıdır.

- Çöp ve atık depolama alanları oluşturulmalı, hal içerisinde su geçirmez, paslanmaz kolay temizlenebilir atık depolama kaplarının bulundurulması sağlanmalıdır.

- Yazıhaneler, bürolar, idari üniteler, hakem kurulu bürosu, denetim ve kontrol noktası gibi üniteler kurulmalıdır.

- Su ürünü getiren ve nakleden araçlarla birlikte; alıcı, satıcı ve idarecilerin kullanımına yönelik yeterli büyüklükte otopark alanları oluşturulmalıdır.

Ülke genelindeki tüm balık hallerinin ortak bir çalışma standardına kavuşturulması için aşağıdaki hususlar göz önünde tutularak bir düzenleme getirilmelidir (Özgen 2008):

- Belediyelerce işletilen su ürünleri hallerinde Hal Müdürlükleri, müzayede görevini üstlenmelidir. Oluşturulacak bir sistem ile müzayede yöntemi, sorumluları ve saatleri belirlemeli, satış işlemleri belirlenen ve ilan edilen saatler içerisinde yapılmalıdır.

- Belediye; müzayede sistemi içerisinde, fiyat oluşumunda ve satışların yönetiminde doğrudan görev almalıdır.

- Hal içerisindeki işleyiş kesin kurallarla yürütülmeli, uymayanların faaliyetleri kısıtlanmalı veya faaliyetten men edilmelidir.

- Su ürünleri hallerine ürün getirecek kişilerden; getirdikleri ürüne ilişkin olarak ürünlerin özelliklerini ve hale geliş koşullarını gösterir “Giriş Belgesi” alınmalı ve bu belge ile ürünlerin hal içerisinde satımına müsaade edilmelidir.

- Ürünlerin satılarak halden çıkarılması esnasında “Giriş Belgesi”ne ve yapılan kontrollere bağlı olarak; ürünün özelliklerini, nakil koşullarını ve nakledileceği yerleri gösterir “Sevk Belgesi” düzenlenmelidir.

- Hal müzayede alanında satışa sunulan tüm ürünler yükselticiler veya paletler üzerinde sergilenmelidir.

- Habersiz, kontrolsüz ve kaydı yapılmayan ürünler ile yetki ve izin verilmeyen kişilerin hal ve içerisindeki ünitelere girişi engellenmeli, giriş- çıkış noktaları kontrol altında tutulmalıdır.

- Halde yer tahsisi yapılmış olan yazıhane sahipleri de dahil, çalışan tüm personel giriş öncesi çizme, önlük, eldiven, galoş vb. giysilerle içeri alınmalı, işletmeci tarafından düzenlenmiş olan kendisini tanımlayacak ve görevini belirleyecek bilgilerin yer aldığı “Kimlik Kartı” taşınmalıdır.

- Su ürünleri müstahsilleri, bunların üst kuruluşları, komisyoncu, balıkçı esnafı ve işletmeciler arasındaki anlaşmazlıkların çözümlenmesinde, öneri getirmekle yetkili ve sorumlu olan bir hakem kurulu oluşturulmalı ve uygun çalışma ortamı sağlanmalıdır.

- Denetim ve kontrol üniteleri, kayıt ve kontrol birimleri oluşturularak yeterli teknik ve idari personel görevlendirilmelidir.

- Bilinçsiz faaliyetlere yönelik balıkçıların birbirlerini uyardıkları istenmeli, ürünlerin sağlığını bozacak kirli sularla ürünlere işlem yapan, kirli ortamlarda balık temizleyen, ayıklayan, tasnif eden ve ambalajlayan, temizliğe dikkat etmeyen kişiler uyarılmalı ve faaliyetlerine son verilmelidir. Bu amaçla, herkesçe görülebilir uyarı levhaları kullanılmalıdır.

- Halde düzenli aralıklarla su ve buz analizi yapılmalı, iyileştirici önlemler alınmalıdır.

- Hale girecek her türlü üründe tahta kasaların kullanımı yasaklanmalı, plastik ya da strafor malzemelerin kullanımı sağlanmalı ve kg sabitliği getirilmelidir.

- Müzayedeye ya örnek üzerinden ya da internet üzerinden yapılabilir. Örnek üzerinden satış muhakkak uygulanmalıdır. Halde ürünler geliş sırasına göre soğuk hava deposuna alınıp etiketlenir. Bu salona görevlilerin dışında kimse alınmaz. Ürün depoya alınıp kaydı tutulduktan sonra satış işlemi gerçekleşir. Bu sistemde de en az iki ayrı deponun bulunması önemlidir. Müzayedeye katılacak kişiler günlük teminatlarını yatırdıktan sonra müzayedeye katılabilirler. Müzayedeye memurları tarafından ürünün miktarı ve özellikleri ilan edildikten sonra tesadüfen seçilecek örnek kasa salona getirilip alıcıların görmesi için bant üzerinde gezdirilerek teşhir edilir ve stok bitinceye kadar satışı yapılır. Satışı yapılan ürünün halden çıkışı için, alıcının satış ücretini ödemesi istenmelidir. Alıcının ürünü almaktan vazgeçmesi halinde teminatı iade belediye bütçesine gelir kaydedilmelidir. Aynı davranışın üç kez tekrarı halinde ilgilinin müzayedeye katılması engellenmelidir. Bu satış sisteminin yürümesi için, kilo ve kalite standardı olmalıdır. Bu standart sağlanmazsa, alıcılar aldatılmış duruma düşerler ve buna karşı yaptırım getirilmelidir. Ancak, satış müstahsil ya da komisyoncu adına yapılacağı için alıcı esnafın o kişiye ait ürünlerin mezasında gereken ücreti

vermeyeceği ve değerinin altında satış yapılacağı için kısa sürede bu standart otomatik olarak sağlanacaktır. İnternet üzerinden satış, basitçe yukarıdaki yöntemin internet üzerinden yapılmasıdır. Zamanla bunun değişeceği beklenmeli ve dışsattım çerçevesinde değerlendirilmeli ve hazırlıklı olunmalıdır (Özgen 2008).

Su ürünleri hallerinde, çalışma esnasında uyulması gereken teknik ve hijyen şartlar asgari olarak aşağıda belirtilen şekilde olmalıdır (Özgen 2008):

- Su ürünleri hali sadece ürünlerin satışı, muhafazası, gerektiğinde değerlendirilmesi ve paketlenmesi amaçlarına yönelik olarak kullanılmalıdır.

- Hiçbir şekilde yazıhane ya da büro önünde, içinde, müzayede alanında veya satışla ilgili bölümün herhangi bir yerinde baş kesme, iç organ alma, temizleme, yıkama, buz kırma işlemleri yapılmamalıdır.

- Hal içerisinde tahta kasa veya doğrudan ürünlerle temas eden yerlerde, alet ve ekipmanlarda tahtadan üretilmiş malzemeler kullanılmamalıdır. Ürünün özelliğine göre bir kullanımlık olmak üzere diğer materyalden yapılan muhafaza kapları kullanılabilir.

- Ürünlerin muhafaza edildiği her kapta ancak tek tür su ürünü bulundurulmalıdır.

- Plastik kasaların iç ve dış yüzeyleri, her satış sonrası ve her kullanım öncesi uygun kullanım suyu ile yıkanarak temizlenmeli ve dezenfekte edilmelidir.

- Ürünlerin canlı olarak muhafaza edildiği durumlarda, en iyi yaşamsal ortamı sağlayacak şekilde, portatif stok düzenekleri, uygun kullanma suyu kriterlerine sahip, durgun olmayan, akışkan sistemli temiz su ile beslenmelidir. Bu sistemin uygun tahliyesi olmalıdır.

- Çıkardıkları egzoz gazının, su ürünlerinin kalitesini etkilemesine neden olabilecek araçların dolaşımına ve faaliyetine izin verilmemelidir.

- Halin iş öncesi ve sonrası temizliği bir temizlik planı doğrultusunda düzenli olarak, uygun maddelerle yapılmalı ve bunlara ilişkin kayıtlar tutulmalıdır.

- Halde çalışan tüm personel önlük ve çizme giymeli, kendisini tanımlayacak bilgilerin yer aldığı ve işletmeci tarafından düzenlenmiş olan kimlik kartı taşınmalıdır.

- Halde görevli olanlar dışında giriş çıkışlar kontrol altında tutulmalı, bu kişilerin giriş öncesi, işletmeci tarafından temin edilecek çizme, önlük, galoş gibi hijyenin sağlanmasına yönelik giysilerle içeri alınmaları sağlanmalıdır.

- Tüm çalışanlar ve işçiler için, işe başlamadan önce resmi bir kurumdan alınan ve su ürünleri tesislerinde çalışabilir ifadesinin yer aldığı sağlık raporu bulunmalıdır. Periyodik sağlık kontrolleri ise, portör muayeneleri ve akciğer raporunu gösterecek şekilde 3 ayda bir yapılarak sağlık kartlarına işlenmelidir.

• Boşaltma ekipmanları, temizlenmesi ve dezenfeksiyonu kolay olan bir materyalden yapılmış olmalı ve uygun şartlar altında muhafaza edilmelidir.

• Kullanılan tüm alet ve ekipman sağlığa uygun, kolay temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir, pürüzsüz, paslanmayan ve kontaminasyona yol açmayan malzemeden yapılmış olmalı, daima temiz bulundurulmalıdır.

• Su ürünlerinin ambalajlanmasında, üretim izni almış materyalden yapılmış ambalaj malzemeleri kullanılmalıdır.

Hale gelen ürünler tür ve miktar olarak tespit edilmektedir. Lüfer adet olarak, palamut, torik çift olarak diğer ürünler ise kasa olarak tespit edilmekte bazı ürünler de (çipura, levrek ve kalkan gibi) kg olarak tespiti yapılmaktadır. Daha sonra bu ürünler çarpan değerleri ile kg olarak değerlendirilip istatistiklere yansıtılmaktadır. Ağırlık (kg) değerleri sadece istatistik kayıtlarını hazırlamak için yapılmakta ve düzenli olarak TÜİK ve Tarım İl Müdürlüğü'ne bildirilmektedir. Bu işlemde yapılan iki yanlış vardır. Örneğin kalkanda ağırlık tespiti tamamı ile tahmini değerler üzerinden yapılmaktadır. Kasa tespiti yapılan ürünler ise ürüne ait ortalama kg değerleri tespit edilmektedir. Balık haline gelen ürünlerin kasalarında kg standardı olmadığı için sapmalar olabilmektedir. İstanbul balık halinden diğer şehirlere nakledilen ürünlerin hal çıkışı kaydının yapıldığına ait belge bulunmadığından mükerrer kayıtlar söz konusu olabilmektedir (Özgen 2008).

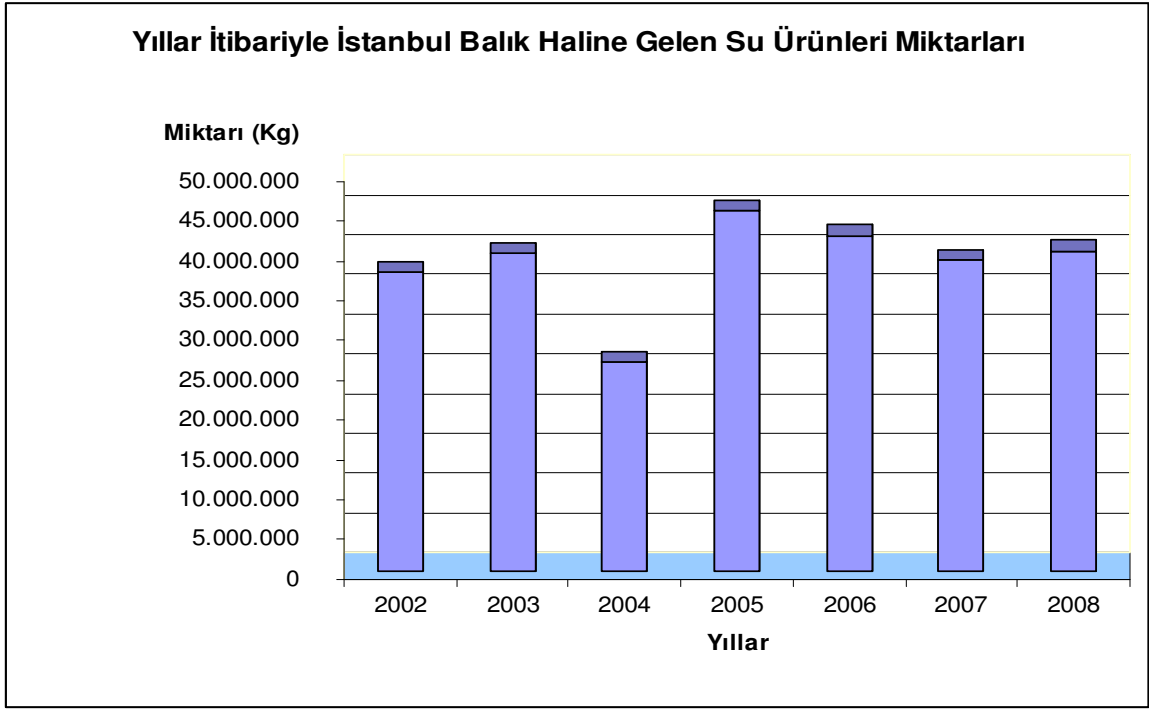
Son 10 yıl içinde ülke genelinde üretilen hamsi balıklarının ortalama %4'ü, istavritin %22'si, palamutun %14'ü, lüfer balıklarının (çinekop dahil) %31'i ve kalkan balıklarının %23'ü Halde pazarlanmıştır. Karides, orkinos, diğer değerli karnivor balıklarda ve ihraç edilen çipura/levrek gibi türlerde bu oran daha da yüksektir (Erdoğan ve Düzgüneş 2006).

Çizelge 5.9 ve Şekil 5.10'da yıllar itibariyle İstanbul balık haline girişi yapılmış su ürünleri miktarları (kg), Şekil 5.11'de ise yıllar itibari ile halin toplam geliri görülmektedir.

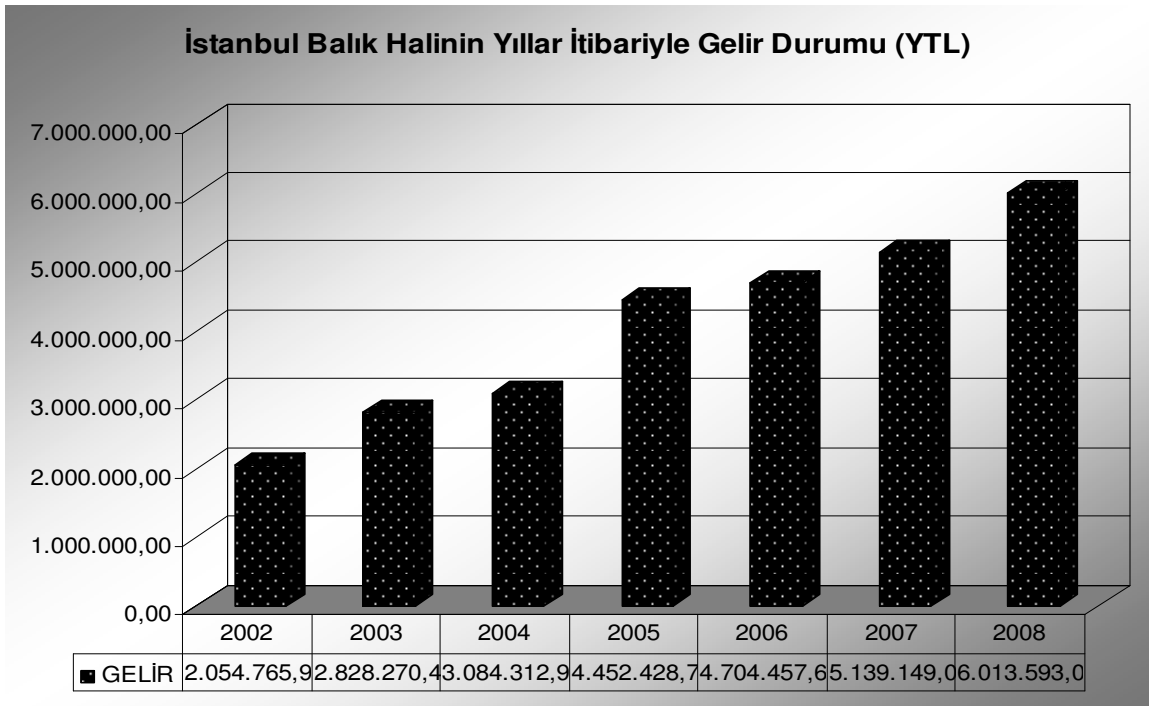
Çizelge 5.9. Hal'e Gelen Su Ürünleri Miktarları (Kg)

Yıl	Miktarı (Kg)
2002	37.567.934
2003	40.029.193
2004	26.364.852
2005	45.299.218
2006	42.202.787
2007	39.103.494
2008	40.270.970

Kaynak: İBB Hal Müdürlüğü (2009)

Şekil 5.10. İstanbul Balık Haline Giren Su Ürünlerinin Yıllara Göre Durumu

Şekil 5.11. İstanbul Balık Halinin Yıllar İtibariyle Gelir Durumu

6. ARAŞTIRMA BULGULARI

6.1. Teknelerin Teknik Özellikleri

İstanbul ili avlama filosuna dahil balıkçı teknelerinin sahipleri ve tayfalar ile yapılan anket çalışmalarının sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Teknelerin gruplar itibariyle ortalama boyları; I. grupta 7,37m, II. grupta 11,22m, III. grupta 22,02m ve IV. grupta 37,62m olarak tespit edilmiştir.

Genelde balıkçı teknelerinin yapı malzemesi %89,14 ile ahşap, %10,86'sı ise sac materyaldir. Fiber balıkçı teknesine rastlanmamıştır. I. ve II. Grup teknelerin tümü ahşaptan yapılmışken, III. Grup teknelerin %75'i ahşap %25'i sac ve IV. Grup teknelerde ise sac oranı %100 olarak bulunmuştur.

İstanbul ili avlanma filosunun ortalama ömrü (yaşı) 16,21'dir.

İstanbul avlama filosunun ekonomik yeni değeri 20.000 ile 1.900.000 TL olarak, tekne büyüklüğüne göre değişmektedir. Ticari amacı fazla olan III. ve IV. Grup teknelerin hem boylarının fazla, motor güçlerinin yüksek olması ve yapı materyali olarak sac seçilmesi teknelerin fiyatlarını arttırmaktadır. Genelde aşırı bir ticari kaygı içermeyen I. Grup teknelerin sahiplerinin ise bir ek geliri olduğu ve emeklilik sonrası bir iş olarak yapmaları nedeniyle ahşap malzeme seçtikleri görülmüştür.

İstanbul ili avlanma filosunun mülkiyet yapısı; %73,91'i balıkçının kendisine, %8,70'si Aile malı, %15,21'i Aile içi ortaklık ve %2,18'i Aile dışı ortaklık olarak tespit edilmiştir. Kendisine ait teknesi olan en fazla tekne sahibi gruplar arasında II. Grupta bulunmuştur. Aile içi ortaklık, III. ve IV. Grupta görülmektedir. Aile dışı ortaklık ise; kıyı balıkçılığının yapıldığı veya işçinin, memurunun emekli olduktan sonra birleşerek aldıkları teknelerde ve I. Gruptadır. İstanbul ili avlanma filosuna dahil olan II. tekne veya taşıyıcı tekne varlığı genelde %10,86'dır. Küçük boy tekne gruplarında (I-II) bu tür teknelere gerek duyulmazken (%3-10), tekne boyu ve yapılan avcılık büyüdükçe (III-IV) yardımcı veya taşıyıcı teknelere ihtiyaç duyulmuştur (%25-50).

Ortalama tayfa sayısı ise 1-20 kişi arasında değişmektedir. I. grupta tayfa sayısı ortalama 0,64 (0-1kişi), II. grupta 2,60 (2-3Kişi), III. grupta 11,25 (11-12) ve IV. grupta 20,50 (20-21) kişi arasında hesaplanmıştır. İstanbul ili avlama filosunun geneline bakıldığında zaman ortalama tayfa sayısı 3,71 (3-4) kişi arasında değiştiği tespit edilmiştir (Çizelge 6.1).

Çizelge 6.1. Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Teknelerin Teknik Özellikleri, Mülkiyet Durumları ve Ortalama Tayfa Sayıları

Balıkçı Teknelerinin Büyüklük Grupları (m)	Adet	%	Ortalama Uzunluk (m)	Yapı Malzemesi (%)			Ortalama Tekne Yaşı	Ortalama Yeni Değeri (TL)	Taşıyıcı/ II. Tekne Varlığı (%)	Teknenin Mülkiyet Durumu	Ortalama Tayfa Sayısı
				Ahşap	Saç	Fiber					
≤ 8,99 (I. Grup)	28	60,87	7,37	100	-	-	16,29	20.375,00	3,57	%82,15 Kendisinin %10,71 Aile malı %3,57 Aile içi ortaklık %3,57 Aile dışı ortaklık	0,64
9,00- 15,99 (II. Grup)	10	21,73	11,22	100	-	-	14,30	51.200,00	10,00	%90 Kendisinin %10 Aile malı	2,60
16,00-25,99 (III. Grup)	4	8,70	22,02	75	25	-	15,25	710.000,00	50,00	%25 Kendisinin %75 Aile içi ortaklık	11,25
≥ 26 (IV. Grup)	4	8,70	37,62	-	100	-	19	1.937.500,00	25,00	%25 Kendisinin %75 Aile içi ortaklık	20,50
GENEL	46	100	19,55	89,14	10,86	-	16,21		10,86	%73,91 Kendisinin %8,70 Aile malı %15,21 Aile içi ortaklık %2,18 Aile dışı ortaklık	3,71

6.1.1. Tekne Ekipmanları ve Cihazlar

İstanbul ilindeki avlama teknelerinde; radardan VMS'e kadar çok çeşitli elektrikli cihaz ve ekipmanın bulunduğu saptanmıştır.

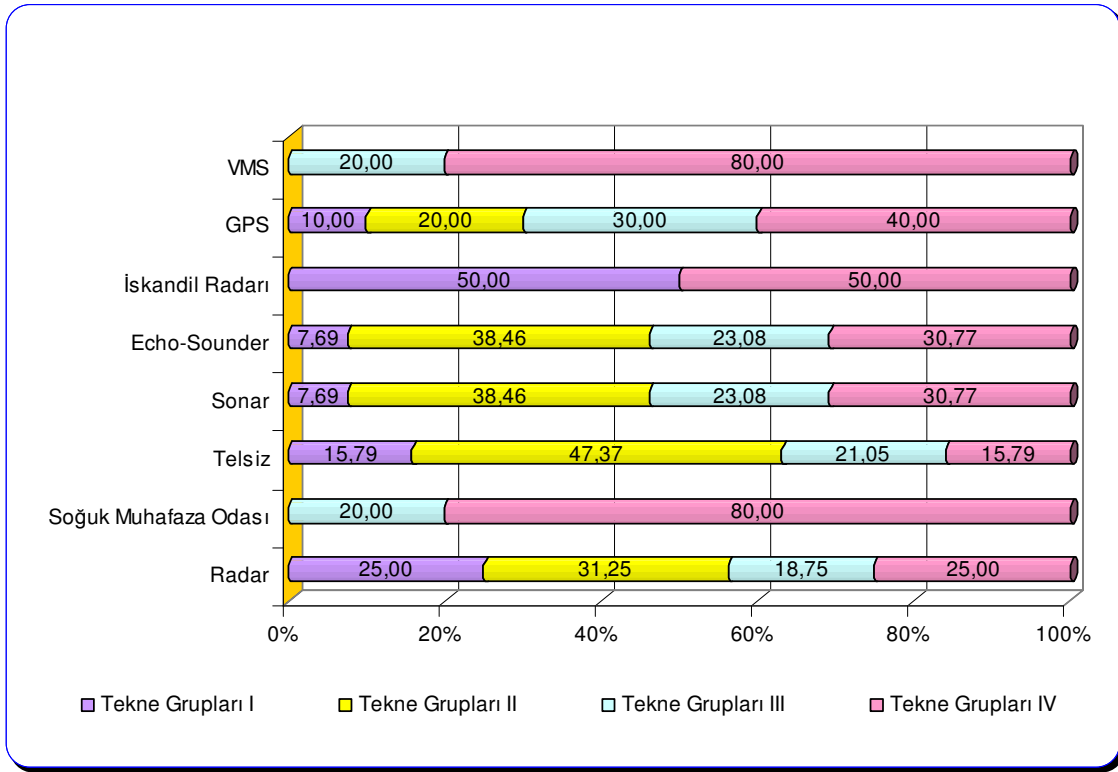
Radar; I. Grupta %14,29, II. Grupta %50, III. Grupta %75 ve IV. Grupta %100 olarak bulunmuştur. Soğuk muhafaza odası; I. ve II. Grupta bulunmazken, III. Grubun %25'inde ve IV. Grubun tümünde mevcuttur. Telsiz; I. Grupta %10,71, II. Grupta %90, III. Grupta %100 ve IV. Grupta %75'inde bulunmuştur. Sonar ve Echo-sounder; I. Grupta %3,57, II. Grupta %50, III. Grupta %75 ve IV. Grupta %100 olarak saptanmıştır. İskandil radarı II. ve III. Grupta bulunmazken, I. ve IV. Grupta 1 adet bulunmuştur. GPS ise, I. Grupta %3,57, II. Grupta %20, III. Grupta %75 ve IV. Grupta %100 olarak yer almıştır. VMS ise; ileri derecede ticari balıkçılık yapan teknelerde bulunduğu belirlenmiştir (Çizelge 6.2).

Çizelge 6.2. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Sahip Oldukları Tekne Ekipman ve Donanımları

Teknik Donanım	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Radar	4	14,29	5	50	3	75	4	100
Soğuk Muhafaza Odası	0	0	0	0	1	25	4	100
Telsiz	3	10,71	9	90	4	100	3	75
Sonar	1	3,58	5	50	3	75	4	100
Echo-Sounder	1	3,58	5	50	3	75	4	100
İskandil Radarı	1	3,58	0	0	0	0	1	25
GPS	1	3,58	2	20	3	75	4	100
VMS	0	0	0	0	1	25	4	100

Radar kullanan balıkçı tekneleri içerisinde I. grubun oranı %25, II. grubun oranı %31,25, III. grubun oranı %18,75 ve IV. grubun oranı ise %25'dir. Soğuk muhafaza odası bulduran teknelerin içerisindeki dağılım oranı ise III. grubun payı %20 ve IV. grubun payı %80'dir. Haberleşme için telsiz bulduran teknelerin içerisinde I. ve IV. grubun oranı %15,79, II. grubun oranı %47,37 ve III. grubun oranı ise %21,05 olarak bulunmuştur. Echo-sounder kullanan tekneler arasında ki en fazla oran ise II. grup teknelere aittir (%38,46). İskandil radarı kullanan teknelerin birbirine oranı ise I. ve IV. grupta %50 olarak hesaplanmıştır. GPS kullanımı ise küçük ölçekli balıkçılıktan büyük ölçekli balıkçılığa doğru

bir artış göstermiştir. GPS kullanan tekneler içerisinde I. grubun oranı %10, II. grubun oranı %20, III. grubun oranı %30 ve IV. grubun oranı ise %40 olarak tespit edilmiştir. Gemi izleme sistemi (VMS) bulunduran tekneler daha çok ticari amacı yüksek olan 16m'den büyük boydaki teknelerdir. VMS kullanan tekneler içerisinde III. grubun oranı %20 ve IV. grubun oranı ise %80 olarak bulunmuştur (Şekil 6,1).

Şekil 6.1. Balıkçı Teknelerinde Bulunan Teknik Donanımlar

Türkiye'deki balıkçılıkta genellikle tekne sigortalaması önemli bir parametre olmakla birlikte, büyük bir sorunu da gözler önüne sermektedir.

Küçük kıyı balıkçıları ahşap olan teknelerini sigorta yaptırmamakta veya sigorta ödemelerini yapacak maddi imkânı bulamamaktadırlar. Sigorta şirketleri ahşap tekneleri kısa zamanda çürüme, su alıp batma gibi tehlikelere açık olması nedeniyle sigorta yapmaya sıcak bakmamaktadırlar.

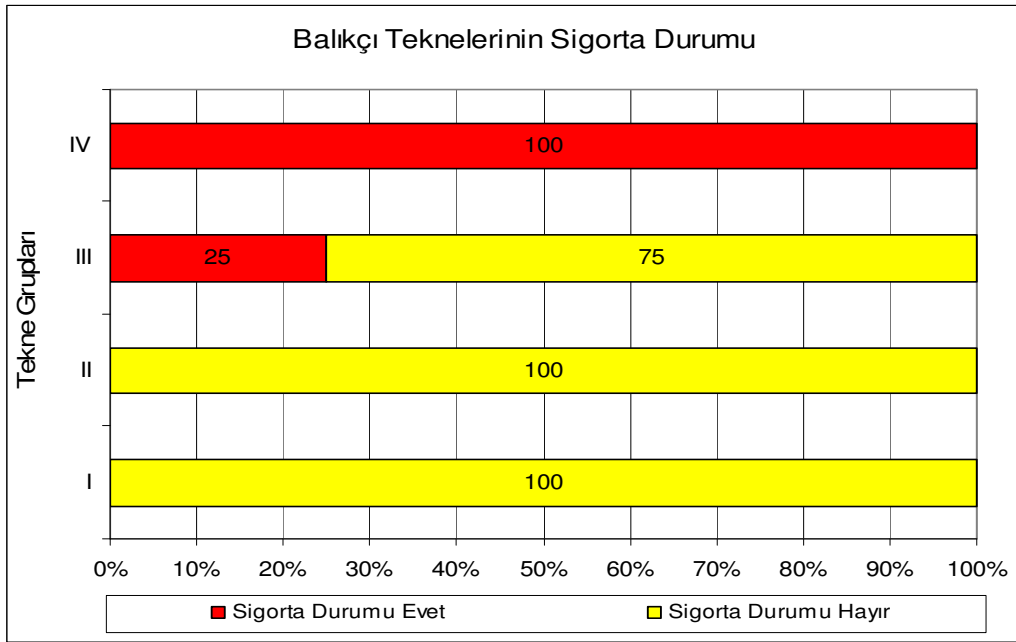
Çalışmamızın verilerine göre İstanbul balıkçılığında I. ve II. Grup teknelerde sigorta bulunmamaktadır. Büyük boydaki teknelerle balıkçılık yapanlar ise genelde şirket şeklinde çalıştıklarından, bundan kaynaklanan sonuç üzerine teknelerini sigorta yaptırmaktadırlar.

Büyük boydaki teknelerin sa olmasından dolayı da sigorta şirketleri bu tür sa teknelere sigortaya yanaşmaktadırlar.

Genelde tekne sigortası olan tekne oranı %10,87 gibi çok düşük seviyede tespit edilmiştir. Çizelge 6.3 ve şekil 6.2'den de anlaşıldığı üzere çalışmamızda sadece III. Grupta %25, IV. Grupta ise %100 olarak tekne sigortası yaptırıldığına rastlanmıştır.

Çizelge 6.3.Tekne Gruplarına Göre Teknelerin Sigorta Durumları

Sigorta Durumu	Tekne Grupları								Genel Oran (%)
	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup		
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	
Evet	0	0	0	0	1	25	4	100	10,87
Hayır	28	100	10	100	3	75	0	0	89,13
Toplam	28	100	10	100	4	100	4	100	100,00

şekil 6.2. Balıkçı Teknelerinde Sigorta Durumu

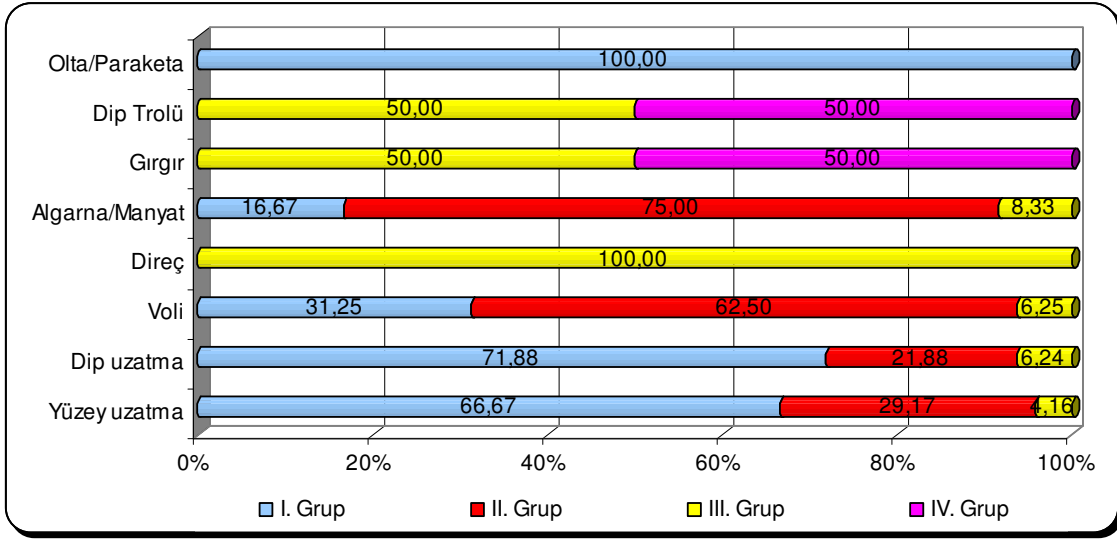
6.1.2. Ağ Donanımları ve Özellikleri

Balıkçılar; genellikle yaptıkları avcılık türünü, tekne boylarına ve motor güçlerine göre seçmektedirler. I. II. ve III. gruplarda uzatmacılık, volicilik, algarnacılık ve manyatçılık yapılmaktadır. III. ve IV. grupta ise gırgır ve dip trolü avcılığı ve ağlarını kullandıkları görülmektedir. Olta ve paraketecilik doğal olarak 9 metrenin altındaki I. grup teknelerde tercih edilmektedir. III. grup tekneler ise karışık avcılık yöntemini benimsemişlerdir. Balıkçılar aynı avcılık sezonunda birden fazla avcılık yöntemini de kullanmaktadırlar. Örneğin I. gruba ait balıkçılar hem yüzey uzatma hem de dip uzatmalarını da kullanmaktadırlar. Yüzey uzatma kullanma oranı I. grupta %57,14, II. grupta %70, III. grupta %25 iken genelde %22,43 olarak tespit edilmiştir. Dip uzatması kullanma oranı I. grupta %82,14, II. grupta %70, III. grupta %50 olmasına karşın genelde %29,91'dir. Voliciliğe diğer gruplarda da olmasına rağmen, II. grup balıkçılarda rastlanmaktadır (%100). Volicilik yapma oranı genelde %14,95 olarak gerçekleşmiştir. Direç kullanma oranı ise %0,94 gibi çok küçük bir kısmı oluşturmakla birlikte, sadece III. grupta görülmüş bir avcılık yöntemi olarak kaydedilmiştir. Algarna ve manyatçılık ise tipik bir II. grup balıkçılık yöntemidir (%90). I. grupta algarna/manyat kullanma oranı %7,14, bu oran III. grupta %25 iken genelde %11,21'dir. Gırgır ağları kullanma oranı III. ve IV. grupta %100 iken genel balıkçılık içindeki oranı ise %7,48'dir. Dip trolü kullanma oranı III. ve IV. grupta %50 olmuşken genelde bu oran %3,73'dür. Olta ve paraketecilik yalnızca I. grupta yapılmakta olup, bu avcılık yönteminin I. grup içindeki payı ise %35,71 iken geneldeki oranı %9,35 olarak bulunmuştur. Balıkçıların kullandıkları ağlar ve avcılık donanımları Çizelge 6.4'de verilmiştir.

Çizelge 6.4. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Sahip Oldukları Ağlar

Balıkçıların Sahip Oldukları Avcılık Aletleri	Tekne Grupları								Toplam	Genel Oran (%)
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Yüzey Uzatma	16	57,14	7	70	1	25	0	0	24	22,43
Dip Uzatma	23	82,14	7	70	2	50	0	0	32	29,91
Voli	5	17,86	10	100	1	25	0	0	16	14,95
Direç	0	0	0	0	1	25	0	0	1	0,94
Algarna/Manyat	2	7,14	9	90	1	25	0	0	12	11,21
Gırgır	0	0	0	0	4	100	4	100	8	7,48
Dip Trolü	0	0	0	0	2	50	2	50	4	3,73
Olta/Paraketa	10	35,71	0	0	0	0	0	0	10	9,35

Yüzey uzatma kullanan balıkçıların %66,67'si I. gruba, %29,17'si II. gruba ve %4,16'sı III. gruba aittir. Dip uzatma kullanan balıkçıların %71,88'i I. gruba, %21,88'i II. gruba ve %6,24'ü III. gruba ait balıkçılardır. Voli kullanan balıkçıların %31,25'i I.grupta, %62,50'si II. grupta ve %6,25'i III. gruptadır. Algarna ve manyat kullanan balıkçıların %16,67'si I.gruba, %75'i II. gruba ve %8,33'ü III. gruba aittir. Gırgır ve dip trolü kullanan balıkçıların yarısı III. grupta yarısı da IV. grupta bulunmuştur. Olta ve paraketecilik yalnızca I. grupta yapılmaktadır (Şekil 6.3).

Şekil 6.3. Balıkçıların Sahip Oldukları Ağlar

6.1.3. Gayri Safi Üretim Değeri (G.S.Ü.D)

İstanbul ili avlama filosunun Gayri Safi Üretim Değeri 2006/2007 ve 2007/2008 av sezonunda değişiklik göstermiştir. 2006/2007 av sezonu normal değerlerde gerçekleşirken, 2007/2008 av sezonunda Marmara denizinde kaykay/salya adı verilen sıra ışığı olay balıkçılığı ve üretim değerlerini de olumsuz yönde etkilemiştir. Tekne gruplarına göre ortalama en yüksek gayri safi üretim değeri orta ve büyük ölçekli balıkçı teknelerinden gırgırlarda tespit edilmiştir. Ortalama gayri safi üretim değeri 13.000 TL ile 1.155.250 TL arasında değişmiştir.

I. grubun ortalama Gayri Safi Üretim Değeri 2006/2007 av sezonunda 13.770,42 TL iken, 2007/2008 av sezonunda 9.443,75 TL olarak gerçekleşmiştir. Kaykayın zararı bir önceki yıla göre %31,42 oranında azalma şeklinde olmuştur. I. grup balıkçılıkta avlanan türlerden bazıları; istavrit, sardalya, palamut, lüfer, çinekop, karides, mezigit, berlam, karagöz vb.dir. I. grup balıkçılıkta son iki yılın (2006-2008) toplam üretim değerlerindeki türlerin payları ise %32,51 ile istavrit, %13,71 ile lüfer, %9,39 ile tekir, %5,33 ile mezigit, %5,24 ile çinekop, %4,81'le berlam, %4,29 ile sardalye, %4,00 ile karides, %3,98 ile palamut ve diğer türlerdir. Bu grup balıkçılık için istavrit, lüfer, sardalya, mezigit, çinekop, berlam daha karlı ürünlerdir.

II. grup balıkçılar genelde karides avcılığında yoğunlaşmışlardır. Karides ile berlam/bako avcılığı da bu grup için ekonomik getirisi olan bir türdür. II. grubun ortalama Gayri Safi Üretim Değeri 2006/2007 av sezonunda 59.980,00 TL iken, 2007/2008 av sezonunda 36.203,75 TL olarak gerçekleşmiştir. Kaykayın zararı bir önceki yıla göre %39,64 oranında azalma şeklinde olmuştur. II. grup balıkçılıkta son iki yılın (2006-2008) toplam üretim değerlerindeki türlerin payları %30,71 ile karides, %17,41'le berlam, %16,15'le palamut, %14,87 ile çinekop, %6,63 ile lüfer, %4,57 ile kalkan, %3,94 ile istavrit ve diğer türlerdir. Bu grubun karlı ürünleri palamut, çinekop, lüfer, kalkan, istavrit ve tekir olmuştur.

III. grup balıkçılar genelde karışık avcılık yöntemini benimsemişlerdir. Bu grupta pelajik balıkların avcılığı dikkat çekmektedir. III. grubun ortalama Gayri Safi Üretim Değeri 2006/2007 av sezonunda 464.807,25 TL iken, 2007/2008 av sezonunda 384.885,00 TL olarak gerçekleşmiştir. Kaykayın zararı bir önceki yıla göre %17,19 oranında azalma şeklinde olmuştur. III. grup balıkçılıkta son iki yılın (2006-2008) toplam üretim değerlerindeki türlerin payları ise %30,19 ile istavrit, %27,10 ile lüfer, %18,92 ile palamut, %11,42 ile çinekop, %4,74 ile hamsi, %3,47 ile sardalye, %1,47 ile tirsi, %1,33 ile karides ve diğer türlerdir. Bu grubun karlı ürünleri istavrit, lüfer, palamut ve çinekop olmuştur. Bu grup balıkçılıkta büyük boy teknelere (15,99–25,99m) sahip olunmasına rağmen hamsi avcılığı çok fazla miktarlarda yapılmadığı görülmektedir. Bunda etken hamsiye uygulanan kota ve hamsi stoklarının azalması da gösterilebilir.

IV. grup balıkçılar genelde pelajik balık avcılığı yapmaktadırlar. Marmara denizi genelinde trolle avcılık, 1380 sayılı su ürünleri kanunu ve buna istinaden çıkarılan su ürünleri tebliğlerinde yasaklanması sonucu gırgır ağları ile pelajik balıkların avcılığı dikkat çekmektedir. IV. grubun ortalama Gayri Safi Üretim Değeri 2006/2007 av sezonunda 1.155.250,00 TL iken, 2007/2008 av sezonunda 853.750,00 TL olarak gerçekleşmiştir. Kaykayın zararı bir önceki yıla göre %26,09 oranında azalma şeklinde olmuştur. IV. grup balıkçılıkta son iki yılın (2006-2008) toplam üretim değerlerindeki türlerin payları; %25,41 ile istavrit, %22,05 ile lüfer, %20,66 ile palamut, %14,87 ile hamsi, %1,80 ile karagöz, %1,72 çinekop ve diğer türlerdir. Bu grubun karlı ürünleri istavrit, lüfer, palamut ve hamsi olmuştur. Bu grup balıkçılıkta Akdeniz de orkinos avcılığı da yapılmaktadır.

İstanbul ili balıkçılığının tekne grupları itibariyle Gayri Safi Üretim Değerleri Çizelge 6.5’de verilmiştir.

Çizelge 6.5. Tekne Gruplarına Göre İstanbul İli Balıkçılığının Gayri Safi Üretim Değeri (TL)

Su Ürünleri Türleri	I. GRUP					
	Av Miktarı (Kg/Adet/Çift)		Ortalama Satış Fiyatı (TL)		Toplam Satış Tutarı(TL)	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
İstavrit	28.960,00	19.083,00	4,39	4,41	127.260,00	84.070,00
Sardalye	5.365,00	3.355,00	3,43	2,84	18.390,00	9.520,00
Palamut*	1.275,00	1.010,00	12,23	10,17	15.590,00	10.275,00
Lüfer*	6.965,00	3.607,00	8,07	9,12	56.225,00	32.885,00
Çinekop	2.344,00	1.460,00	8,49	9,71	19.892,00	14.170,00
Karides	1.730,00	3.230,00	5,00	5,38	8.650,00	17.380,00
Mezgit	1.240,00	2.090,00	10,48	10,36	13.000,00	21.650,00
Berlam	2.900,00	1.500,00	6,41	8,43	18.600,00	12.650,00
Tekir	3.070,00	680,00	15,65	19,06	48.050,00	12.960,00
Barbunya	0,00	210,00	0,00	35,00	0,00	7.350,00
Kalkan	380,00	286,00	26,71	28,74	10.150,00	8.220,00
Dil/Pisi	695,00	355,00	19,21	19,93	13.350,00	7.075,00
Kırlangıç	615,00	30,00	15,41	25,00	9.475,00	750,00
İzmarit	700,00	795,00	7,06	7,67	4.940,00	6.100,00
Karagöz	870,00	1.120,00	10,17	8,28	8.850,00	9.270,00
Zargana	600,00	585,00	8,75	10,00	5.250,00	5.850,00
Levrek	100,00	50,00	15,00	15,00	1.500,00	750,00
İskorpit	1.600,00	1.000,00	4,00	3,50	6.400,00	3.500,00
TOPLAM					385.572,00	264.425,00
ORTALAMA G.S.Ü.D.					13.770,429	9.443,75

* Lüfer Adet, Palamut çift ve diğer türler kg olarak alınmıştır.

Su Ürünleri Türleri	II. GRUP					
	Av Miktarı (Kg/Adet/Çift/Kasa)		Ortalama Satış Fiyatı (TL)		Toplam Satış Tutarı (TL)	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
Hamsi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
İstavrit	6.270,00	4.360,00	3,24	4,04	20.30,00	17.600,00
Sardalye	1.800,00	1.000,00	2,56	3,60	4.600,00	3.600,00
Palamut*	28.800,00	4.230,00	3,75	11,18	108.000,00	47.300,00
Lüfer*	7.050,00	5.250,00	4,88	5,60	34.400,00	29.400,00
Çinekop	10.000,00	4.300,00	10,00	10,00	100.000,00	43.000,00
Karides	46.800,00	33.700,00	3,68	3,65	172.450,00	122.887,50
Jumbo Karides	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mezgit	400,00	100,00	7,00	8,00	2.800,00	800,00
Berlam	8.170,00	5.320,00	13,98	10,00	114.250,00	53.200,00
Tekir	1.000,00	500,00	15,00	15,00	15.000,00	7.500,00
Barbunya	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kalkan	1.000,00	950,00	25,00	20,00	25.000,00	19.000,00
Dil/Pisi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kırlangıç	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ahtapot/Kalamar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
İzmarit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vatoz	0,00	3.000,00	0,00	1,33	0,00	4.000,00
Köpek	0,00	2.500,00	0,00	2,00	0,00	5.000,00
Orkinos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kefal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Karagöz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tirsi	400,00	500,00	2,50	3,00	1.000,00	1.500,00
Zargana	500,00	50,00	4,00	5,00	2.000,00	250,00
Midye Grubu	0,00	30.000,00	0,00	0,00	0,00	7.000,00
Levrek	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
İskorpit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM					599.800,00	362.037,50
ORTALAMA G.S.Ü.D.					59.980,00	36.203,75

* Lüfer Adet, Palamut çift ve diğer türler kg olarak alınmıştır.

Su Ürünleri Türleri	III. GRUP					
	Av Miktarı (Kg/Adet/Çift/Kasa)		Ortalama Satış Fiyatı (TL)		Toplam Satış Tutarı (TL)	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
Hamsi	117.000,00	78.000,00	0,90	0,72	105.000,00	56.000,00
İstavrit	275.000,00	480.500,00	1,95	1,02	535.000,00	491.250,00
Sardalye	7.000,00	41.700,00	3,00	2,33	21.000,00	97.100,00
Palamut*	57.200,00	33.500,00	6,00	8,96	343.000,00	300.000,00
Lüfer*	96.300,00	200.900,00	5,18	2,10	499.000,00	422.200,00
Çinekop	31.000,00	23.000,00	8,19	5,83	254.000,00	134.100,00
Karides	4.076,00	2.330,00	6,50	8,00	26.494,00	18.640,00
Jumbo Karides	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mezgit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Berlam	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tekir	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Barbunya	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kalkan	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dil/Pisi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kırlangıç	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ahtapot/Kalamar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
İzmarit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vatoz	10.000,00	15.000,00	1,20	1,00	12.000,00	15.000,00
Köpek	13.735,00	3.500,00	1,00	1,50	13.735,00	5.250,00
Orkinos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kefal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Karagöz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tirsi	10.000,00	0,00	5,00	0,00	50.000,00	0,00
Zargana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Midye Grubu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Levrek	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
İskorpit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM					1.859.229,00	1.539.540,00
ORTALAMA G.S.Ü.D.					464.807,25	384.885,00

* Lüfer Adet, Palamut Çift ve diğer türler kg olarak alınmıştır.

Su Ürünleri Türleri	IV. GRUP					
	Av Miktarı (Kg/Adet/Çift/Kasa)		Ortalama Satış Fiyatı (TL)		Toplam Satış Tutarı (TL)	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
Hamsi	103.000,00	190.000,00	6,55	2,74	675.000,00	520.000,00
İstavrit	239.000,00	245.000,00	3,59	4,84	857.000,00	1.185.000,00
Sardalye	23.000,00	10.000,00	2,57	3,00	59.000,00	30.000,00
Palamut*	253.500,00	101.000,00	4,32	5,59	1.095.000,00	565.000,00
Lüfer*	223.000,00	102.000,00	5,87	4,53	1.310.000,00	462.000,00
Çinekop	0,00	23.000,00	0,00	6,00	0,00	138.000,00
Karides	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Jumbo Karides	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mezgit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Berlam	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tekir	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Barbunya	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kalkan	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dil/Pisi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kırlangıç	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ahtapot/Kalamar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
İzmarit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vatoz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Köpek	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Orkinos	74.000,00	85.000,00	6,49	4,76	480.000,00	405.000,00
Kefal	15.000,00	5.000,00	4,00	2,00	60.000,00	10.000,00
Karagöz	20.000,00	20.000,00	3,25	4,00	65.000,00	80.000,00
Tirsi	5.000,00	0,00	4,00	0,00	20.000,00	0,00
Zargana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Midye Grubu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kolyoz	0,00	5.000,00	0,00	4,00	0,00	20.000,00
İskorpit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM					4.621.000,00	3.415.000,00
ORTALAMA G.S.Ü.D.					1.155.250,00	853.750,00

* Lüfer Adet, Palamut Çift ve diğer türler kg olarak alınmıştır.

6.1.4. Değişken Masraflar

İstanbul ili avlama filosunun değişken masrafları 2007/2008 av sezonunda, 2006/2007 av sezonuna göre düşük çıkmıştır. Bunun nedeni olarak 2007/2008 av sezonunda kaykay adı verilen sıra dışı olayın balıkçılığı ve denize çıkma gün sayısını azaltmasından kaynaklanmaktadır. Değişken masrafların en önemli kalemleri ise akaryakıt, tekne bakım ve onarımı, ağ giderleri, kumanya, tayfa gideri, pazarlama ve komisyoncu kesintileridir.

Son iki yıldaki (2006-2008) değişken masraflar bir önceki yıla göre; I. grupta %8,45, II. grupta %47,74, III. grupta %12,45 ve IV. grupta %16,40 oranında azalma şeklinde olmuştur.

I. grup balıkçılığın 2006/2007 av sezonu değişken masrafların ortalaması 7.014,915TL iken, 2007/2008 av sezonunda 6.422,001 TL olmuştur. Bu grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %29,98 iken, 2007/2008 av sezonunda %28,00 olarak düşüş göstermiştir. Tayfa giderlerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %21,32 iken, 2007/2008 av sezonunda %16,64 olmuştur. Komisyoncu kesintilerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %15,08 iken, 2007/2008 av sezonunda %13,83 olarak gerçekleşmiştir. Kumanya giderlerinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %8,40 iken, 2007/2008 av sezonunda %8,66'dır. Tekne bakım onarım giderleri ise, toplam değişken masrafların 2006/2007 sezonunda %9,04'ü iken, 2007/2008 av sezonunda %11,08'idir. Ağ giderlerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %9,26 iken, 2007/2008 av sezonunda %14,41 olarak tespit edilmiştir.

II. grup balıkçılığın 2006/2007 av sezonu değişken masrafların ortalaması 49.417,144TL iken 2007/2008 av sezonunda 25.825,362 TL olmuştur. Bu grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %14,58 iken, 2007/2008 av sezonunda %26,97 olarak artış göstermiştir. Tayfa giderlerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %29,61 iken, 2007/2008 av sezonunda %26,25 olmuştur. Komisyoncu kesintilerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %11,19 iken, 2007/2008 av sezonunda %18,34 olarak gerçekleşmiştir. Kumanya giderlerinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %30,85 iken, 2007/2008 av sezonunda %7,26'ya kadar düşmüştür. Tekne bakım onarım giderleri ise, toplam değişken masrafların 2006/2007 sezonunda %3,89 iken, 2007/2008 av sezonunda %6,97'dir. Ağ giderlerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %6,12 iken, 2007/2008 av sezonunda %7,63 olarak tespit edilmiştir.

III. grup balıkçılığın 2006/2007 av sezonu değişken masrafların ortalaması 316.480,26TL iken 2007/2008 av sezonunda 277.056,61 TL olmuştur. Tayfa giderlerinin

toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %30,15 iken, 2007/2008 av sezonunda %27,12'ye gerilemiştir. Komisyoncu kesintilerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %26,44 iken, 2007/2008 av sezonunda %25,00 olarak gerçekteleşmiştir. Bu grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %23,54 iken, 2007/2008 av sezonunda %25,40 olarak %1,86 oranında artış göstermiştir. Tekne bakım onarım giderleri ise, toplam değişken masrafların 2006/2007 sezonunda %5,27 iken, 2007/2008 av sezonunda %6,31'dir. Ağ giderlerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %5,29 iken, 2007/2008 av sezonunda %6,14 olarak tespit edilmiştir. Ambalaj ve kasa giderleri, toplam değişken masrafların 2006/2007 sezonunda %4,22 iken, 2007/2008 av sezonunda %4,59'dur. Kumanya giderlerinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %2,40 iken, 2007/2008 av sezonunda %2,16'ya kadar düşmüştür. Buz giderinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %1,65 iken, 2007/2008 av sezonunda %1,94'e yükselmiştir. Giyim giderlerinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %0,80 iken, 2007/2008 av sezonunda %0,90 olmuştur.

IV. grup balıkçılıkta 2006/2007 av sezonu değişken masrafların ortalaması 769.044,00TL iken 2007/2008 av sezonunda 642.890,50TL olmuştur. Bu grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %33,06 iken, 2007/2008 av sezonunda %37,13 olarak %4,07 oranında artış göstermiştir. Tayfa giderlerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %25,24 iken, 2007/2008 av sezonunda %20,90'a gerilemiştir. Komisyoncu kesintilerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %24,10 iken, 2007/2008 av sezonunda %21,21 olarak gerçekteleşmiştir. Ağ giderlerinin toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %3,66 iken, 2007/2008 av sezonunda %5,36 olarak tespit edilmiştir. Tekne bakım onarım giderleri ise, toplam değişken masrafların 2006/2007 sezonunda %3,54 iken, 2007/2008 av sezonunda %4,63'dür. Pazarlama giderleri ise, toplam değişken masrafların 2006/2007 sezonunda %3,25 iken, 2007/2008 av sezonunda %1,82'ye düşmüştür. Ambalaj ve kasa giderleri, toplam değişken masrafların 2006/2007 sezonunda %3,17 iken, 2007/2008 av sezonunda %3,87'e çıkmıştır. Kumanya giderlerinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %2,82 iken, 2007/2008 av sezonunda %3,67'ye yükselmiştir. Giyim giderlerinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %0,67 iken, 2007/2008 av sezonunda %0,79 olmuştur. Tekne kirası giderlerinin ise, toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %0,32 iken, 2007/2008 av sezonunda %0,31 olarak tespit edilmiştir.

İstanbul ili balıkçılığının tekne gruplarına göre değişken masrafları Çizelge 6.6’da verilmiştir.

Çizelge 6.6. Tekne Gruplarına Göre Ortalama Değişken Masraflar (TL)

Masraf Unsurları	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup	
	Tutar (TL)							
Üretim sezonu	2006–2007	2007–2008	2006–2007	2007–2008	2006–2007	2007–2008	2006–2007	2007–2008
Akaryakıt gideri	2.103,571	1.798,393	7.209,000	6.965,180	74.500,00	70.385,00	254.250,00	238.750,00
Tekne bakım/onarım gideri	633,929	711,607	1.925,000	1.800,000	16.675,00	17.500,00	27.250,00	29.750,00
Ağ bakım gideri + Satın alma gideri	633,214	925,893	3.025,000	1.972,000	16.750,00	17.000,00	28.150,00	34.500,00
Ambalaj, kasa vb giderleri	66,071	83,929	595,000	595,000	13.375,00	13.000,00	24.375,00	24.875,00
Buz gideri	14,286	16,071	185,000	225,000	5.250,00	5.375,00	0,00	0,00
Kumanya gideri	589,464	556,429	15.250,000	1.875,500	7.625,00	6.000,00	21.750,00	23.625,00
Pazarlama giderleri (araç kiralama, depo, vs.)	135,714	141,071	645,000	590,000	250,00	437,50	25.000,00	11.750,00
Kooperatif gideri	133,464	78,750	0,000	0,000	0,00	0,00	0,00	0,00
Temizlik gideri	6,071	5,179	10,000	0,000	287,50	62,50	625,00	875,00
Ceza giderleri	0,000	0,000	61,500	0,000	0,00	0,00	437,50	875,00
Tekne kirası	0,000	0,000	0,000	0,000	0,00	375,00	2.500,00	2.000,00
Makine kiralari	0,000	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00	0,00	0,00
Kaptan ücreti (pay usulü ise)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00	0,00	0,00
Geçici işçilik (kasalama vb.)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00	0,00	0,00
Tayfa gideri	1.495,589	1.068,242	14.634,284	6.780,007	95.427,46	75.142,31	194.161,50	134.425,50
Komisyoncu % payı + Belediye rüsumu	1.058,540	888,402	5.532,360	4.737,675	83.665,31	69.279,30	185.370,00	136.365,00
Giyim gideri(Çizme,yağmurluk)	88,571	88,750	325,000	275,000	2.550,00	2.500,00	5.175,00	5.100,00
Elektrik gideri	4,643	3,929	0,000	0,000	125,00	0,00	0,00	0,00
Su gideri	1,786	1,786	20,000	10,000	0,00	0,00	0,00	0,00
Olta/yem gideri	50,000	53,571	0,000	0,000	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM	7. 014, 915	6. 422, 001	49. 417, 144	25. 825, 362	316. 480, 26	277. 056, 61	769. 044, 00	642. 890, 50

6.1.5. Sabit Masraflar

İstanbul ili avlama filosuna ait sabit masraflar; I, II ve III. gruplarda 2007/2008 av sezonunda, 2006/2007 av sezonuna göre daha yüksek, IV. grupta daha düşük çıkmıştır. Sabit masrafların en önemli kalemleri ise tekne ve avcılık donanımlarının amortismanları, liman demirleme ve depo barınak giderleri, borç veya kredi faizleri, mazot defteri, kooperatif aidatları, avcılık izni, denize elverişlilik ve ruhsat tezkeresi gibi belgelerin ücretleridir. I. ve II. grup balıkçılıkta olmayıp, III. ve IV. grup balıkçılıkta yer alan diğer sabit masraflar ise; tekne sigortası, daimi işçilik ücretleri, tekne ve gelir vergisi şeklindedir. Tekne sahiplerinin av sezonunun içinde bulunduğu mali piyasaya ve çevre faktörlerine göre hareket etmesi sabit masraf kalemlerinin artması veya azalmasına neden olmaktadır.

Son iki yıldaki (2006-2008) sabit masraflar bir önceki yıla göre; I. grupta %58,02, II. grupta %70,66, III. grupta %19,07 oranında artarken, IV. grupta %27,16 oranında azalma şeklinde olmuştur.

I. grup balıkçılığın 2006/2007 av sezonu sabit masrafların ortalaması 1.717,848 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %58,02 oranında artış göstererek 2.716,086 TL olmuştur. Bu grupta en belirleyici masraf unsurlarından birisi olan tekne amortismanlarının toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %40,53 iken, 2007/2008 av sezonunda %26,52'ye gerileyerek, düşüş göstermiştir. Ağ ve avcılık donanımları amortismanlarının toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %40,12 iken, 2007/2008 av sezonunda %33,60 olmuştur. Borç veya kredi faizlerinin toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %2,07 iken, 2007/2008 av sezonunda %26,16 olarak gerçekleşmiştir. İletişim giderlerinin ise sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %6,15 iken, 2007/2008 av sezonunda %4,38'dir. Bu grupta mazot defteri gideri toplam sabit masrafların 2006/2007 sezonunda % değer bulmazken, 2007/2008 av sezonunda %0,39'u kadardır. Kooperatif aidatının sabit masraflara oranı 2006/2007'de %2,44 iken, 2007/2008 av sezonunda %1,83 olarak tespit edilmiştir.

II. grup balıkçılığın 2006/2007 av sezonu sabit masrafların ortalaması 4.316,156 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %70,66 artarak 7.366,156 TL olmuştur. Bu grupta en belirleyici masraf unsurlarından birisi olan tekne amortismanlarının toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %38,72 iken, 2007/2008 av sezonunda %22,68 olmuş ve düşüş göstermiştir. Ağ ve avcılık donanımları amortismanlarının toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %39,39 iken, 2007/2008 av sezonunda %23,08'e gerilemiştir. Borç veya kredi faizlerinin toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %5,797 iken, 2007/2008 av sezonunda %43,03 oranına çıkmıştır. İletişim giderlerinin ise sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %3,09 iken, 2007/2008 av sezonunda %2,09'a gerilemiştir.

Mazot defteri gideri toplam sabit masrafların 2006/2007 sezonunda %2,98 değer bulurken, 2007/2008 av sezonunda %1,78'e düşmüştür.

III. grup balıkçılığın 2006/2007 av sezonu sabit masrafların ortalaması 54.684,60 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %19,07 oranında artışla 65.115,85 TL olmuştur. Ağ ve avcılık donanımları amortismentlerinin toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %36,41 iken, 2007/2008 av sezonunda %30,58'e gerilemiştir. Tekne amortismanlarının toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %26,48 iken, 2007/2008 av sezonunda %22,23 olmuş ve düşüş göstermiştir. Borç veya kredi faizlerinin toplam sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %0,80 iken, 2007/2008 av sezonunda %13,53 oranına çıkmıştır. Gelir vergisinin ise sabit masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %21,25 iken, 2007/2008 av sezonunda %20,15'e gerilemiştir. Bu grupta iş gücü sigortasının toplam sabit masrafların 2006/2007 sezonunda %8,09 değer bulurken, 2007/2008 av sezonunda %6,58'e düşmüştür. Tekne vergisi toplam sabit masrafların 2006/2007'de %2,93'ünü oluştururken, 2007/2008 av sezonunda %2,70'sini teşkil ettiği belirlenmiştir.

IV. grup balıkçılıkta sabit masrafların ortalaması; 2006/2007 av sezonu 167.184,81 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %27,16 oranında azalma ile 121.772,36 TL olmuştur. Borç veya kredi faizlerinin toplam sabit masraflara oranı 2006/2007'de %37,38 iken, 2007/2008'de %16,87'e gerilemiştir. Daimi işçilik ücretleri de bir önceki av sezonuna göre bu grupta %46,43 oranında azalmıştır. Tekne amortismanlarının toplam sabit masraflara oranı 2006/2007'de %24,67 iken, 2007/2008'de %33,87 olmuş ve artış göstermiştir. Ağ ve avcılık donanımları amortismentlerinin oranı ise bir önceki yıla göre %5,21 artış göstermiştir. Gelir vergisinin ise sabit masraflara oranı 2006/2007'de %13,92 iken, 2007/2008'de %17,14 olmuştur. Tekne sigorta giderlerinin sabit masraflara oranı 2006/2007'de %2,48 iken, 2007/2008'de %4,04'ü olmuştur. İş gücü sigortası sabit masrafların 2006/2007'de %1,2'sini oluştururken, 2007/2008'de %2,03'e çıkmıştır. Tekne vergisi sabit masrafların 2006/2007'de %1,19'unu oluştururken, 2007/2008'de %1,80'ini teşkil ettiği belirlenmiştir.

Gruplar içerisinde sadece IV. grubun sabit masraflarının azaldığı görülmektedir. IV. grupta borç ve kredi faizlerinin, daimi işçilik ücretlerinin ve gelir vergisi tutarlarının bir önceki avcılık yılına göre düşmesi sabit masraflarında azalmasına neden olmuştur. Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) oranı, Motorlu Taşıtlar Vergisi Tebliğinde; teknenin motor gücüne ve yaşına göre belirlenmektedir. Gelir vergisi oranı ise; 193 sayılı Gelirler Vergisi Kanununun 54. maddesine göre 20m ve üzeri boydaki tekneler gerçek usulde beyanname verdirilmek suretiyle vergilendirmeye tabidirler. 20m'nin altındaki motorlu tekneler ise beyanname vermezler ama kazançları üzerinden tevkifat yapılarak vergilendirilirler.

İstanbul ili balıkçılığının tekne gruplarına göre sabit masrafları Çizelge 6.7’de sunulmuştur.

Çizelge 6.7. İstanbul Balıkçılığında tekne gruplarına göre ortalama sabit masraflar (TL)

Masraf Unsurları	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup	
	Tutar (TL)							
Üretim sezonu	2006–2007	2007–2008	2006–2007	2007–2008	2006–2007	2007–2008	2006–2007	2007–2008
Borç/kredi faizleri (yıllık)	35,714	710,786	250	3170	437,5	8812,5	62.500	20.550
Daimi işçilik ücreti (maaşlı)	0,00	0,00	0,00	0,00	687,5	375,00	7.000	3750
Liman (demirleme) gideri	41,000	47,500	6,50	7,00	237,5	337,5	50,00	500,00
Telefon giderleri (yıllık)	105,714	118,929	133,5	154	290	320	375	487,5
Tekne sigortası (yıllık)	0,00	0,00	0,00	0,00	300	375	4.150	4.922,5
İş gücü sigortası (yıllık)	21,429	28,571	78	114	4.425	4.290	2.025	2.475
Tekne amortismanı	696,750	720,560	1.671,333	1.671,333	14.480,85	14.480,85	41.250	41.250
Diğer amortismanlar	689,634	912,848	1.700,323	1.700,323	19.912,495	19.912,495	23.338,605	23.338,605
Depo/Barınak kirası (yıllık)	9,286	9,643	21,5	27,5	75	100	287,5	312,5
Tekne Vergisi (yıllık)	0,00	0,00	0,00	0,00	1.600	1.760	2.000	2.200
Gelir Vergisi (yıllık)	0,00	0,00	0,00	0,00	11.625	13.125	23.276,2	20.875
Kaptan masrafları (maaşlı)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	500,00	0,00	0,00
Mazot defteri (yıllık)	0,00	10,714	129	131	250	173,75	350	487,5
Denize elverişlilik belgesi	39,821	54,464	115	144,5	80	96,25	135	147,5
Yeşil ruhsat (1/2 yıllık)	22,857	29,714	30,5	36,5	58,75	60	50	61,25
Avcılık izin belgeleri (yıllık)	3,929	8,571	71,5	75	87,5	87,5	222,5	237,5
Kooperatif aidatı (yıllık)	42,000	49,857	64,00	90,00	50,00	60,00	150,00	172,5
Diğer belgeler (yıllık)	10,714	13,929	45,00	45,00	87,5	250,00	25,00	5,00
TOPLAM	1.718,848	2.716,086	4.316,156	7.366,156	54.684,60	65.115,85	167.184,81	121.772,36

6.1.6. Net Kar

İstanbul ili avlama filosunun brüt karı gayri safi üretim değerlerinden değişken masrafların çıkarılması suretiyle elde edilmiştir. Genelde brüt kar 3.21,749 TL ile 386.206,00TL arasında bulunmuştur. Genelde 2007/2008 av sezonu yaşanan kaykay adlı sıra dışı olay balıkçılık faaliyetlerini olumsuz etkilediği için brüt karda (gayrisafi kar) bir önceki av sezonuna göre düşük çıkmaktadır.

I. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama gayrisafi kar 6.755,51 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %55,27 oranında azalarak 3.021,749 TL'ye gerilemiştir.

II. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama brüt kar 24.015,85 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %56,78 oranında kayıpla 10.378,388 TL'ye doğru azalmıştır.

III. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama gayrisafi kar 148.326,98 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %27,30 oranında azalarak 107.823,39 TL'ye düşmüştür.

IV. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama gayrisafi kar 386.206,00 TL iken, 2007/2008'de %45,40 oranında azalma ile 210.859,50 TL olarak bulunmuştur.

İstanbul ili avlama filosunun net karı; brüt kar ile sabit masraflar arasındaki farktır. Genelde net kar 305,66 TL ile 219.021,20 TL arasında bulunmuştur. Gayrisafi karın kaykaydan olumsuz etkilenmesi sonucu net karda, bir önceki av sezonuna göre düşmüştür.

I. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama net kar 5.036,66 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %93,93 oranında azalarak 305,66 TL'ye gerilemiştir.

II. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama net kar 19.699,70 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %84,70 oranında kayıpla 3012,23 TL'ye doğru azalmıştır.

III. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama net kar 93.642,29 TL iken, 2007/2008 av sezonunda %54,38 oranında azalarak 42.712,44 TL'ye düşmüştür.

IV. grupta 2006/2007 av sezonunda ortalama net kar 219.021,20 TL iken, 2007/2008'de %59,32 oranında azalma ile 89.087,14 TL olarak bulunmuştur.

2006/2007 yılı balıkçılık sezonunda normal değerlerde üretim elde edildiği, 2007/2008 yılı balıkçılık sezonunda Marmara denizinde görülen sıra dışı (kaykay/salya vb isimli) olay sonucunda avcılık ve gelirden belli oranlarda düşüşler yaşanmıştır. Balıkçıların hem ağ hem de ürün olarak ekonomik zararları oluşmuştur. Kaykay/salya olayından etkilenen balıkçılar giderlerini karşılamak için komisyonculardan borç almak veya bankadan kredi kullanma yoluna gittikleri görülmüştür. Tarım ve Köyişleri Bakanlığına herhangi bir zarar-zıyan tespiti yaptırmadıkları belirlenmiştir.

Balıkçılık tipi (küçük ölçekli-büyük ölçekli) ile elde edilen gelir arasında yüksek bir ilişki belirlenmiştir.

İstanbul ili balıkçılığının tekne gruplarına göre net karları Çizelge 6.8’de sunulmuştur.

Çizelge 6.8. Tekne Gruplarına Göre İstanbul İli Balıkçılığının Ekonomik Yapısı (TL)

Avcılık Sezonu	I. GRUP				
	Gayri Safi Üretim Değeri	Değişken Masraflar	Brüt Kar	Sabit Masraflar	Net Kar
2006 – 2007	13.770,429	7.014,915	6.755,514	1.718,848	5.036,666
2007 – 2008	9.443,750	6.422,001	3.021,749	2.716,086	305,662
Avcılık Sezonu	II. GRUP				
	Gayri Safi Üretim Değeri	Değişken Masraflar	Brüt Kar	Sabit Masraflar	Net Kar
2006 – 2007	59.980,00	35.964,144	24.015,856	4.316,156	19.699,70
2007 – 2008	36.203,75	25.825,362	10.378,388	7.366,156	3.012,232
Avcılık Sezonu	III. GRUP				
	Gayri Safi Üretim Değeri	Değişken Masraflar	Brüt Kar	Sabit Masraflar	Net Kar
2006 – 2007	464.807,25	316.480,2625	148.326,9875	54.684,695	93.642,2925
2007 – 2008	384.885,00	277056,61	107.828,39	65.115,945	42.712,445
Avcılık Sezonu	IV. GRUP				
	Gayri Safi Üretim Değeri	Değişken Masraflar	Brüt Kar	Sabit Masraflar	Net Kar
2006 – 2007	1.155.250,00	769.044,00	386.206,00	167.184,81	219.021,20
2007 – 2008	853.750,00	642.890,50	210.859,50	121.772,36	89.087,145

6.1.7. Ortalama Balıkçılık Gelirleri

İstanbul ili avlama filosunun ortalama balıkçılık geliri gayri safi üretim değeri ile avlama harici balıkçılık gelirinin toplamı ile elde edilmiştir. Avlanma harici balıkçılık geliri 705,35 TL ile 23.125,00 TL arası bulunmuştur. I, II ve III. Grup teknelerin avlanma harici balıkçılık geliri mevcut iken, IV. Grupta böyle bir gelire rastlanmamıştır. Avlanma harici balıkçılık gelirinin diğer gruplardaki açılımı ise, tekne tamiri, balık ağı tamiri ve teknesini başka teknelere taşıyıcı tekne olarak kullanma şeklinde olmuştur. Ortalama balıkçılık geliri 2006/2007 sezonunda 14.475,77 TL iken, 2007/2008 sezonunda 1.155.250,00 TL aralığında gerçekleşmiştir.

Ortalama balıkçılık geliri 2006/2007 sezonuna göre 2007/2008 sezonunda; I. grupta %29,69, II. grupta %37,71, III. grupta %16,38 ve IV. grupta %26,09 oranlarında azalmıştır.

Ortalama balıkçılık gelirleri yüksek düzeylerde görünse de, elde edilen net karlar oldukça düşük düzeylerde dir.

İstanbul ili balıkçılığında tekne gruplarına göre ortalama balıkçılık gelirleri Çizelge 6.9'da verilmiştir.

Çizelge 6.9. Gruplar İtibariyle Ortalama Balıkçılık Gelirleri (TL)

Avcılık Sezonu	I. GRUP			II. GRUP		
	Gayri Safi Üretim Değeri	Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Geliri	Gayri Safi Üretim Değeri	Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Geliri
2006 – 2007	13.770,42	705,35	14.475,78	59.980,00	2.525,00	62.505,00
2007 – 2008	9.443,75	733,92	10.177,67	36.203,75	2.725,00	38.928,75
Avcılık Sezonu	III. GRUP			IV. GRUP		
	Gayri Safi Üretim Değeri	Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Geliri	Gayri Safi Üretim Değeri	Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Geliri
2006 – 2007	464.807,25	23.125,00	487.932,25	1.155.250,00	0,00	1.155.250,00
2007 – 2008	384.885,00	23.125,00	408.010,00	853.750,00	0,00	853.750,00

6.1.8. Ortalama Aile Gelirleri

İstanbul ili avlama filosuna ait ortalama aile geliri; ortalama balıkçılık geliri ile ortalama balıkçılık dışı gelirin toplamından hesaplanmıştır.

Ortalama balıkçılık dışı gelir 1.100,00 TL ile 5.880,36 TL arasında gerçekleşmiştir. Ortalama balıkçılık dışı gelirin; emeklilik maaşından, fabrika işçiliği, bitkisel ve hayvansal üretim kaynaklı gelirlerden elde edildiği tespit edildi.

I. II. ve IV. gruplarda balıkçılık dışı gelir olmasına karşın, III. Grup tekne sahiplerinin balıkçılık dışı geliri olmadığı da belirlenmiştir.

Ortalama aile geliri ise; 2006/2007 av sezonunda 19.946,13 TL ile 1.156.350,00 TL, 2007/2008 sezonunda 16.058,04 TL ile 854.950,00 TL aralığında bulunmuştur.

Ortalama aile geliri 2006/2007 sezonuna göre 2007/2008 sezonunda; I. grupta %19,49, II. grupta %35,57, III. grupta %16,38 ve IV. grupta %26,06 oranlarında azalmıştır.

En fazla ortalama aile geliri, gayri safi üretim değerine bağlı olarak büyük ölçekli balıkçılığın olduğu IV. grupta elde edilmiştir. Ortalama aile gelirleri yüksek çıksa da balıkçılıkta değişken ve sabit masrafların yüksek olması elde edilen net karın düşmesine neden olmaktadır. Ayrıca av sezonunda ekonomik faaliyetleri olumsuz yönde etkileyen sıra dışı çevresel (ekolojik dengenin bozulması, avlanılabilir su ürünleri stoklarının azalması vb.) ve mali (ekonomik krizler, fiyat istikrarsızlığı, arz fazlalığı ve talep yetersizliği vb.) olaylar net karın düşük çıkmasına neden olmaktadır.

İstanbul ili balıkçılığının ortalama aile gelirleri Çizelge 6.10'da sunulmuştur.

Çizelge 6.10. Gruplar İtibariyle Ortalama Aile Gelirleri (TL)

Avcılık Sezonu	I. GRUP			II. GRUP		
	Ortalama Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	Ortalama Aile Geliri	Ortalama Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	Ortalama Aile Geliri
2006 – 2007	14.475,79	5.470,36	19.946,14	62.505,00	2.950,00	65.455,00
2007- 2008	10.177,68	5.880,36	16.058,04	38.928,75	3.240,00	42.168,75
Avcılık Sezonu	III. GRUP			IV. GRUP		
	Ortalama Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	Ortalama Aile Geliri	Ortalama Balıkçılık Geliri	Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	Ortalama Aile Geliri
2006 – 2007	487.932,25	0,00	487.932,25	1.155.250,00	1.100,00	1.156.350,00
2007- 2008	408.010,00	0,00	408.010,00	853.750,00	1.200,00	854.950,00

6.1.9. Lokalitelerin Avcılık Gelirleri ve Ekonomik Yapıları

Lokaliteler itibariyle avcılık gelirleri (gayri safi üretim değeri vb.), değişken ve sabit masraflar, brüt ve net kar oranları farklılıklar göstermektedir. Ortalama balıkçılık gelirleri de değişiklik arz etmektedir.

Lokaliteler itibariyle I. grupta en fazla gayri safi üretim değerine (G.S.Ü.D.) 2006/2007 av sezonunda Silivri lokalitesinde (25.888,75 TL), 2007/2008 sezonunda ise Tuzla lokalitesinde (11.890,00 TL) ulaşılmıştır. I. grupta en fazla net kara ulaşılan lokalite 2006/2007 sezonunda 8.456,00 TL ile Silivri lokalitesi iken, 2007/2008'de ise 1.899,00 TL ile Kumkapı lokalitesinde hesaplanmıştır. I.grup balıkçılıkta iki sezonluk (2006-2008 yılları arası) net kar toplamları Silivri'de 9.547,50 TL, Yeşilköy'de 3.738,42 TL, Kumkapı'da 6.343,04 TL ve Tuzla'da -82,75 TL'dir.

II. grupta en fazla G.S.Ü.D.'ne 2006/2007 sezonunda Yeşilköy'de (80.650,00 TL), 2007/2008'de ise yine Yeşilköy'de (45.600,00 TL) ulaşılmıştır. II. grupta en fazla net kara ulaşılan lokalite 2006/2007 sezonunda 27.677,34 TL ile Yeşilköy iken, 2007/2008'de ise 9.468,23 TL ile Silivri lokalitesi olmuştur. II.grup balıkçılıkta iki sezonluk (2006-2008 yılları arası) net kar toplamları Silivri'de 38.899,36 TL, Yeşilköy'de 36.265,48 TL, Kumkapı'da 26.725,47 TL ve Tuzla'da 2.989,83 TL'dir. 2007/2008 sezonunda Kumkapı ve Tuzla lokalitesinde çalışan bu gruptaki balıkçıların net karı negatif çıkmış ve bankalara, komisyonculara borçlu olduklarını bildirmişlerdir.

III. grupta en fazla G.S.Ü.D.'ne 2006/2007 ve 2007/2008 sezonunda sırasıyla 885.000,00 TL-855.000,00 TL ile Tuzlada ulaşılmıştır. III. grupta en fazla net kara ulaşılan lokalite Tuzla olmuştur. 2007/2008 sezonunda Silivri lokalitesinde çalışan bu gruptaki balıkçıların net karı negatif çıkmıştır.

IV. grupta en fazla G.S.Ü.D.'ne 2006/2007 sezonunda Kumkapı'da (1.511.000,00 TL), 2007/2008'de ise Silivri'de (980.000,00TL) ulaşılmıştır. IV. grupta en fazla net kara ulaşılan lokaliteler sırasıyla Kumkapı, Silivri ve Tuzladır. Yeşilköy ve civarı lokalitesinde ise 26 metreden büyük teknelere rastlanmamıştır. 2007/2008 sezonunda bu gruptaki balıkçıların Tuzla lokalitesinde çalışanların net karı negatif bulunmuştur. Tüm lokalitelerde bu grupta balıkçılık yapan tekne sahiplerinin hiçbirisinin avlanma harici bir geliri ve balıkçılık dışı bir geliri de olmadığı tespit edilmiştir.

Lokaliteler itibariyle ortalama avcılık gelirleri ve çalışan balıkçıların masraflarına ilişkin ekonomik veriler Çizelge 6.11’de verilmiştir.

Çizelge 6.11. Lokaliteler İtibariyle Ortalama Avcılık Gelirleri ve Ortalama Masraflar (TL)

Ekonomik Veriler	Lokalite: Silivri							
	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
Ortalama Gayri Safi Üretim Değeri	25888,75	7503,75	59150,00	39845,83	252229,00	162140,00	800000,00	980000,00
Ortalama Değişken Masraflar	5973,16	4644,74	30904,43	22833,16	207449,55	151879,64	530370,00	616250,00
Ortalama Brüt Kar	9800,58	2859,01	28245,57	17012,67	44779,45	10260,36	269630,00	363750,00
Ortalama Sabit Masraflar	1344,17	1767,92	3814,44	7544,44	33232,14	43827,14	95493,33	123158,33
Ortalama Net Kar	8456,41	1091,09	24431,13	9468,23	11547,31	-33566,78	174136,67	240591,67
Ort. Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	468,75	468,75	83,33	83,33	7500,00	7500,00	0,00	0,00
Ortalama Balıkçılık Geliri	16242,5	8010,00	59233,33	39929,16	259729,00	169640,00	800000,00	980000,00
Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	3096,25	3216,25	2166,66	2400,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ortalama Aile Geliri	19338,75	11226,25	61399,99	42329,16	259729,00	169640,00	800000,00	980000,00
Ekonomik Veriler	Lokalite: Yeşilköy							
	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
Ortalama Gayri Safi Üretim Değeri	9757,5	7568,75	80650,00	45600,00	219000,00	125400,00	-	-
Ortalama Değişken Masraflar	5615,57	5614,09	48276,00	28745,2	119550,5	75987,8	-	-
Ortalama Brüt Kar	4299,42	1954,66	32374	16854,8	99449,5	49412,2	-	-
Ortalama Sabit Masraflar	882,75	1632,91	4696,66	8266,66	6291,66	7916,66	-	-
Ortalama Net Kar	3416,67	321,75	27677,34	8588,14	93157,84	41495,54	-	-
Ort. Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	2500,00	2500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Ortalama Balıkçılık Geliri	12415,00	10068,75	80650,00	45600,00	219000,00	125400,00	-	-
Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	5900,00	6800,00	5500,00	6000,00	0,00	0,00	-	-
Ortalama Aile Geliri	18315,00	16868,75	86150,00	51600,00	219000,00	125400,00	-	-

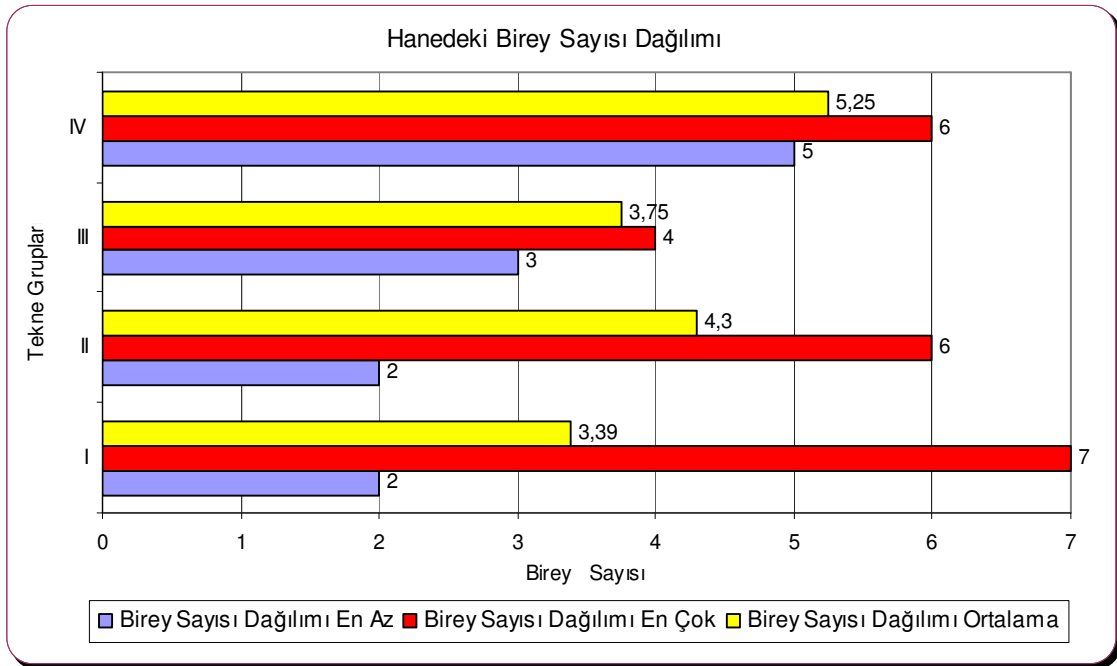
Ekonomik Veriler	Lokalite: Kumkapı							
	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
Ortalama Gayri Safi Üretim Değeri	12871,25	9875	79000,00	40500,00	503000,00	397000,00	1511000,0	957500,00
Ortalama Değişken Masraflar	6485,56	5394,18	47097,66	33885,83	330951,00	274499,00	1028566,0	781586,00
Ortalama Brüt Kar	6385,69	4487,06	31902,34	6614,17	172049,00	122501,00	482434,00	175914,00
Ortalama Sabit Masraflar	1941,91	2581,54	4370,52	7420,52	76806,65	88906,65	176404,61	110384,71
Ortalama Net Kar	4443,78	1899,26	27531,82	-806,35	95242,35	33594,35	306029,39	65529,29
Ort. Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	562,5	562,5	0,00	666,66	0,00	0,00	0,00	0,00
Ortalama Balıkçılık Geliri	13433,75	10437,5	79000	41166,66	503000,00	397000,00	1511000,0	957500,00
Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	2975,00	3070,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ortalama Aile Geliri	16408,75	13507,5	79000,00	41166,66	503000,00	397000,00	1511000,0	957500,00
Ekonomik Veriler	Lokalite: Tuzla							
	I. Grup		II. Grup		III. Grup		IV. Grup	
	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008	2006/2007	2007/2008
Ortalama Gayri Safi Üretim Değeri	14672,75	11890,0	34900,0	25133,33	885000,0	855000,0	799000,0	520000,0
Ortalama Değişken Masraflar	9213,18	9498,4	25789,71	19783,8	607970,0	605860,0	488674,0	402140,0
Ortalama Brüt Kar	9959,56	2299,59	9110,29	5349,53	277030,0	249140,0	310326,0	117860,0
Ortalama Sabit Masraflar	2288,49	4340,37	4636,66	6833,33	102408,33	119813,33	220436,66	143161,66
Ortalama Net Kar	3171,02	-3253,77	4473,63	-1483,8	174621,67	129326,67	89889,34	-25301,66
Ort. Avlanma Harici Balıkçılık Geliri	187,5	250,00	8333,33	8333,33	85000,00	85000,00	0,00	0,00
Ortalama Balıkçılık Geliri	14860,25	12140,00	43233,33	33466,66	970000,00	940000,00	799000,00	520000,00
Ortalama Balıkçılık Dışı Gelir	10125,00	10895,00	5833,33	6400,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ortalama Aile Geliri	24985,25	23035,00	49066,66	39866,66	970000,00	940000,00	799000,00	520000,00

6.2. Tekne Sahiplerinin Sosyo-Ekonomik Yapıları

Tekne sahiplerinin hanesinde bakmakla yükümlü oldukları kişi sayısı gruplara göre değişmektedir. En az birey I. ve II. grupta (2 kişi), en fazla birey ise I. grupta (7 kişi) bulunduğu gözlemlenmiştir. Genel olarak elde edilen bilgilere göre en fazla birey sayısı 5,25 (5-6) kişi ortalaması ile IV. grupta bulunmuştur. Tekne gruplarına göre tekne sahiplerinin ailesinde yaşayan birey sayısı dağılımı Çizelge 6.12 ve Şekil 6.4’de verilmiştir.

Çizelge 6.12. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Ailesinde Yaşayan Fert Sayısı Dağılımı

Tekne Grupları	Birey Sayısı Dağılımı		
	En Az	En Çok	Ortalama
I	2	7	3,39
II	2	6	4,30
III	3	4	3,75
IV	5	6	5,25

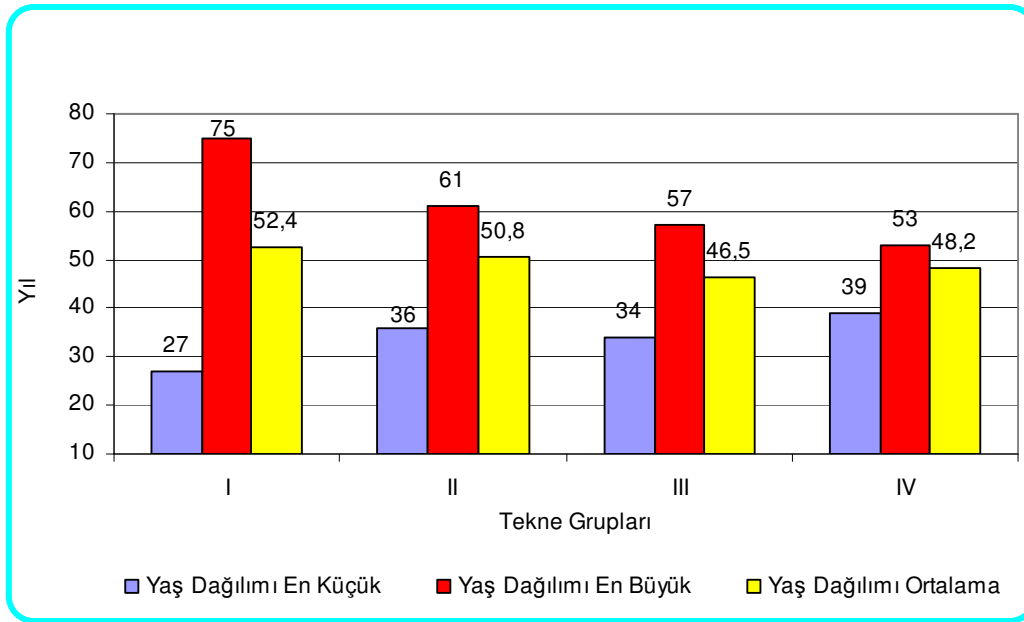
Şekil 6.4. Hanedeki Birey Sayısı Dağılımları (Kişi)

Balıkçıların yaş dağılımlarında; en küçük birey I.grupta (27 yaşında), en büyük birey ise yine I.grupta (75 yaşında) bulunmuştur. Tekne gruplarında balıkçılık yapısı zorlaştıkça veya ticari balıkçılık yönü arttıkça balıkçı yaşının azaldığı görülmektedir. Balıkçı eşlerinin yaş ortalaması; 39,75 ile 49,04 arasında değişmektedir. Balıkçıların %93,48’inin evli ve %4,35’inin bekâr ve %2,17’sinin eşinden ayrılmış ve ayrı yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir.

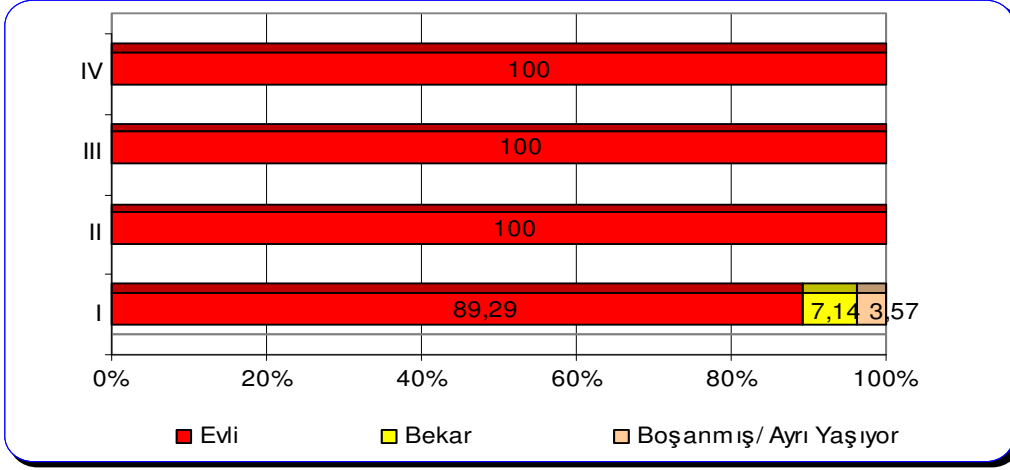
II. III. ve IV. gruptaki balıkçıların tamamı evlidir. Balıkçılardan asıl mesleklerinin balıkçı olanı %69,57 iken, asıl mesleği balıkçı olmayıp daha sonradan çeşitli nedenlerle balıkçılığa başlayanların oranı %30,43'dür. Balıkçı eşlerinin %95,35'i ev hanımı, %4,65'i bir işte çalışıp, aile bütçesine katkıda bulunduğu görülmektedir (Çizelge 6.13, Şekil 6: 5,6,7,8,9).

Çizelge 6.13. Tekne Sahipleri ve Eşlerinin Yaş, Medeni Hal ve Mesleki Durumları

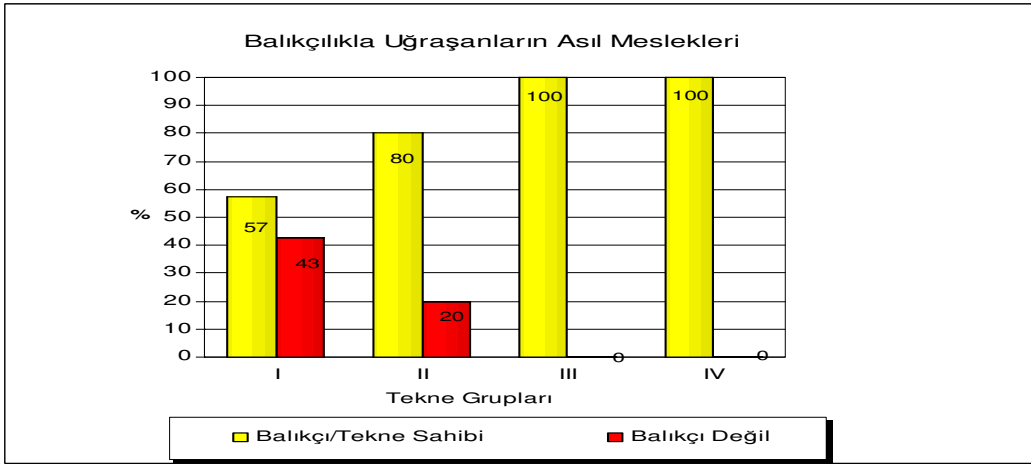
Bireyler	Tekne Grupları	Yaş Dağılımı			Medeni Hali						Mesleği			
		En Küçük	En Büyük	Ort.	Evli		Bekâr		Dul		Balıkçı		Balıkçı Değil	
					Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Tekne Sahipleri	I	27	75	52	25	89,29	2	7,14	1	3,57	16	57,14	12	42,86
	II	36	61	51	10	100	0	0	0	0	8	80,00	2	20,00
	III	34	57	47	4	100	0	0	0	0	4	100	0	0
	IV	39	53	48	4	100	0	0	0	0	4	100	0	0
Toplam				43	93,48	2	4,35	1	2,17	32	69,57	14	30,43	
Eşleri											Ev Hanımı		Diğer	
											Adet	%	Adet	%
	I	28	69	49	25	89,29	0	0	0	0	23	92,00	2	8,00
	II	18	55	45	10	100	0	0	0	0	10	100	0	0
	III	28	48	40	4	100	0	0	0	0	4	100	0	0
	IV	31	47	43	4	100	0	0	0	0	4	100	0	0
Toplam				43	93,48	0	0	0	0	41	95,35	2	4,65	

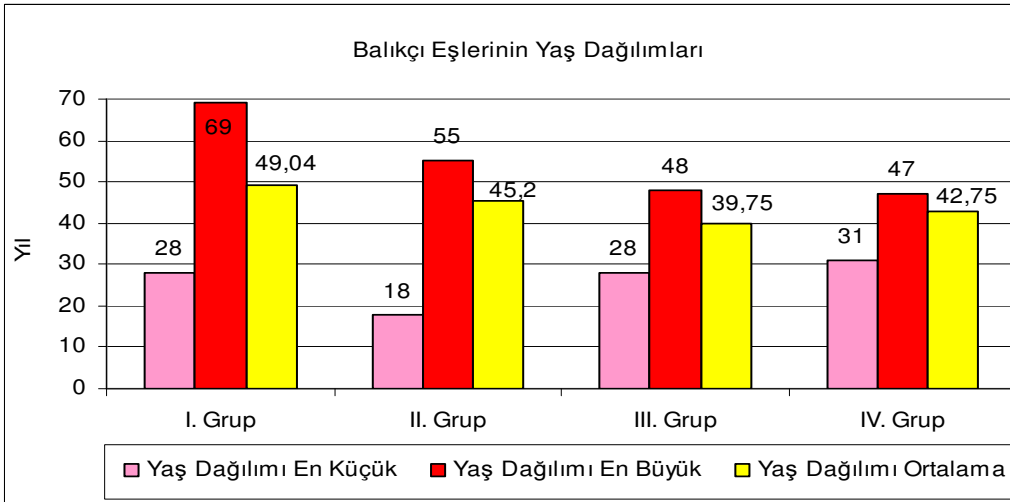
Şekil 6.5. Balıkçıların Yaş Dağılımları

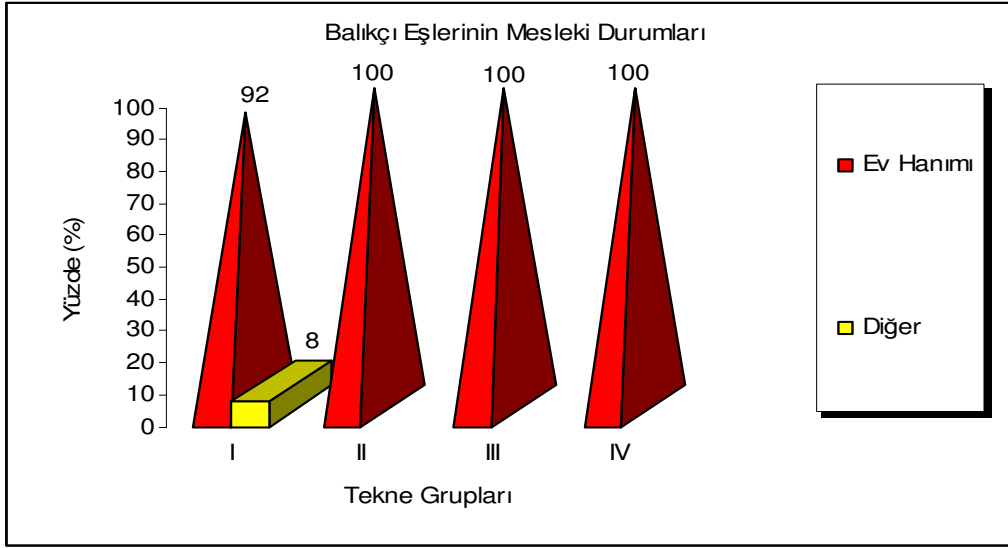
Şekil 6.6. Balıkçıların Medeni Halleri (%)

Şekil 6.7. Balıkçılıkla Uğraşanların Asıl Meslekleri (Birinci Meslekleri) (%)

Şekil 6.8. Balıkçı Eşlerinin Yaş Dağılımları

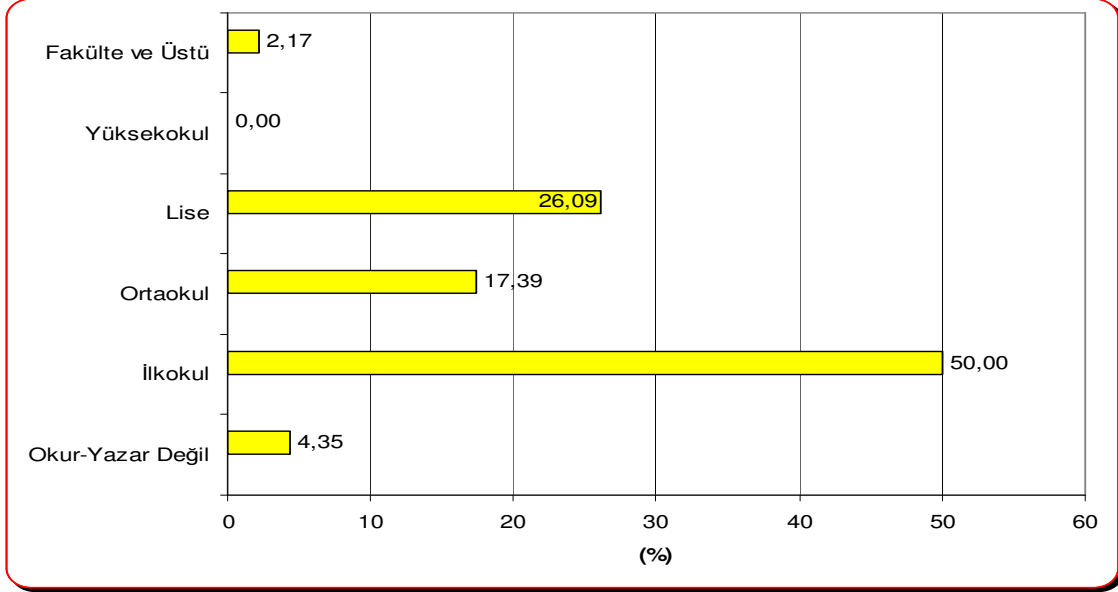
Şekil 6.9. Balıkçı Eşlerinin Meslekleri (%)

Balıkçıların eğitim düzeylerine bakıldığı zaman; ilkokul, ortaokul ve lise’de yoğunlaştığı görülmektedir. I. Grubun %28,57’si, II. Grubun %20 ve IV. Grubun %50’si lise eğitimidir. III. grubun %50’si ilkokul, %50’si ortaokul mezunudur. II. Grubun %70’i ilkokul mezunudur. Geleneksel bilinç olarak akılda yatan balıkçı eğitimsizdir sözü geçerli olmayıp okuryazar olmayanların oranı sadece %4,35’dir. Balıkçı eşlerinin eğitim durumları ise; okur-yazar olmayan %6,98, okur-yazar %4,65, ilkokul %55,81, ortaokul %13,95 ve %16,28’i lise eğitimi şeklindedir. Balıkçılardan sadece %2,17’si üniversite eğitimi almıştır ve I. Gruptadır (Çizelge 6.14).

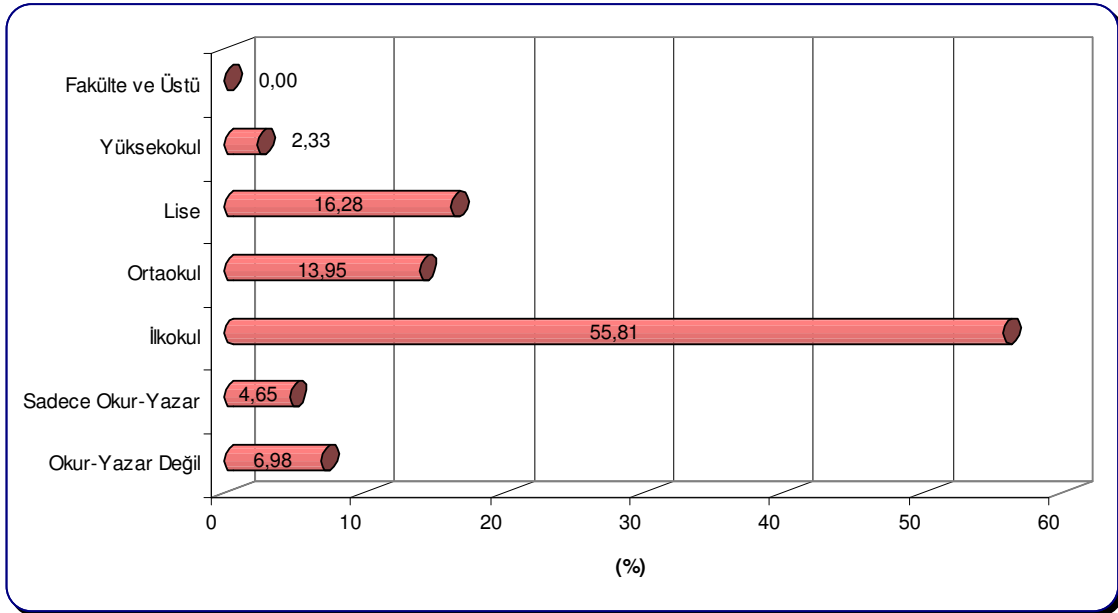
Çizelge 6.14. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların ve Yakınlarının Eğitim Düzeyleri

Bireyler	Tekne Grupları	Okur-Yazar Değil		Sadece Okur-Yazar		Eğitim Düzeyi									
						İlkokul		Ortaokul		Lise		Yüksekokul		Fakülte ve Üstü	
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Tekne Sahibi	I	2	7,14	0	0	12	42,86	5	17,86	8	28,57	0	0	1	3,57
	II	0	0	0	0	7	70,00	1	10	2	20	0	0	0	0
	III	0	0	0	0	2	50,00	2	50	0	0	0	0	0	0
	IV	0	0	0	0	2	50,00	0	0	2	50	0	0	0	0
Genel		2	4,34	0	0	23	50,00	8	17,40	12	26,09	0	0	1	2,17
Eşleri	I	3	12,00	1	4	13	52,00	4	16,00	3	12	1	4	0	0
	II	0	0	1	2,32	6	60,00	1	10,00	2	20	0	0	0	0
	III	0	0	0	0	2	50,00	1	25,00	1	25	0	0	0	0
	IV	0	0	0	0	3	50,00	0	0,00	1	25	0	0	0	0
Genel		3	6,98	2	4,65	24	55,81	6	13,95	7	16,28	1	2,33	0	0
Çocukları	I	3	9,38	0	0	7	21,88	1	3,13	11	34,38	0	0	10	31,25
	II	1	5,26	0	0	6	31,58	2	10,53	4	21,05	1	5,26	5	26,32
	III	2	28,57	0	0	0	0,00	0	0,00	1	14,29	0	0,00	4	57,14
	IV	1	9,09	0	0	2	18,18	0	0,00	7	63,64	0	0,00	1	9,09
Genel		7	10,14	0	0	15	21,74	3	4,35	23	33,33	1	1,45	20	28,99

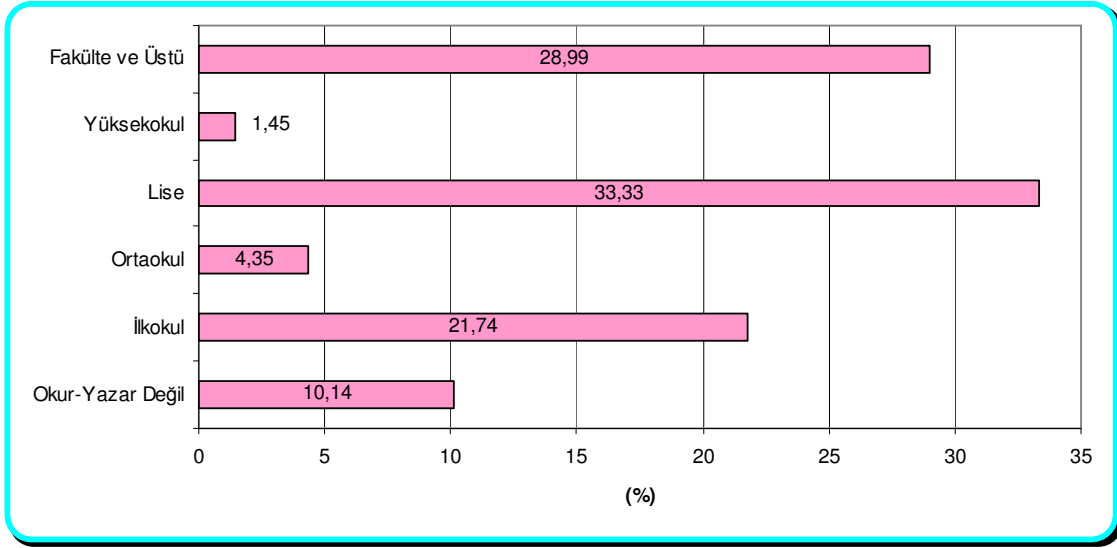
Balıkçı eşlerinin ise %2,32'si yüksekokul eğitimi aldıkları görülmektedir. Balıkçı çocuklarının ise; okur-yazar olmayan oranı %10,14'dür. Bunun nedeni ise çocukların daha okul çağında olmadıkları ve çocuk yaşta olmalarından kaynaklanmaktadır. Balıkçı çocuklarının %21,74'ü ilkokul, %4,35'i ortaokul, %33,33'ü lise, %1,45'i yüksekokul ve %28,99'u fakülte eğitimi almışlardır. Fakülte eğitilmiş çocukların gruplara göre dağılım oranı ise; I. Grupta %31,25, II. Grupta (yüksekokul+fakülte) %31,57, III. Grupta %57,14 ve IV. Grupta %9,09 olarak bulunmuştur (Çizelge 6.14; Şekil 6:10,11,12).

Şekil 6.10. Balıkçıların Eğitim Düzeyleri

Şekil 6.11. Balıkçı Eşlerinin Eğitim Düzeyleri

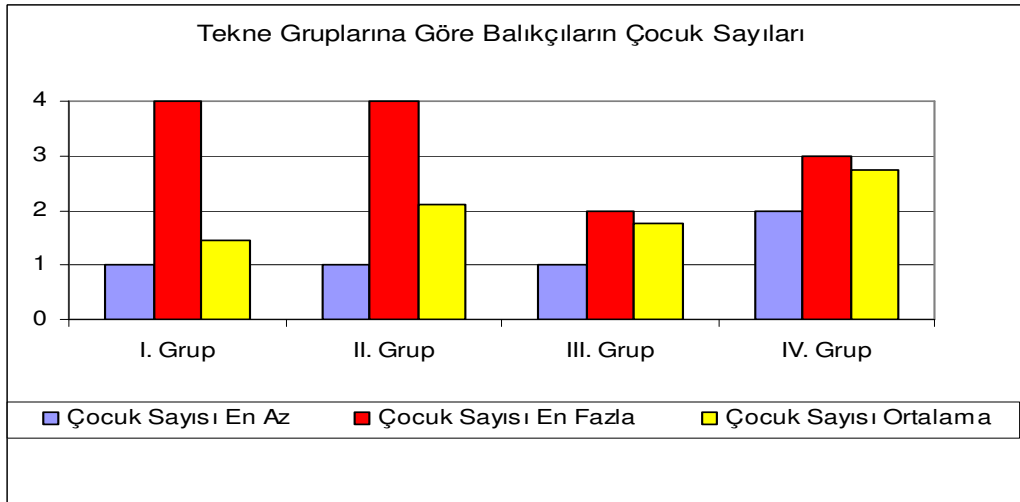

Şekil 6.12. Balıkçı Çocuklarının Eğitim Düzeyleri

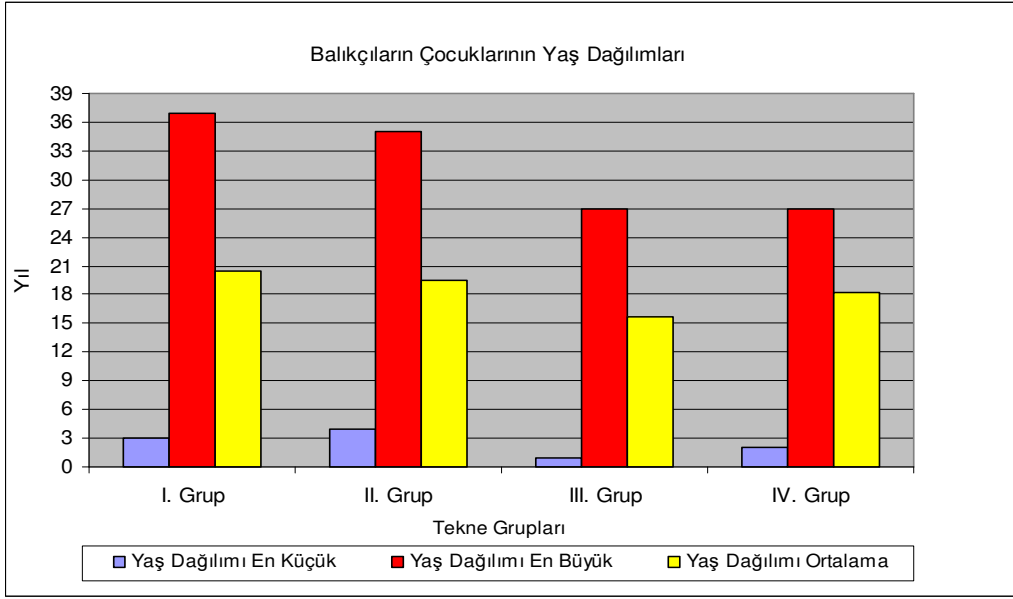
I-II ve III. Grublardaki balıkçıların çocuk sayısı en az 1, en fazla 4-4-2 olarak bulunmuştur. Genelde en az çocuk sayısı ortalama 1,4 (1-2 arası) ile I. Grupta, en fazla ise, 2,75 (2-3 arası) ile IV. Gruptadır. Balıkçı çocuklarının en küçüğüne III.Grupta (1 yaşında), en yaşlı olanına ise I. Grupta (37 yaşında) rastlanmıştır (Çizelge 6.15; Şekil 6:13,14).

Çizelge 6.15. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Çocuk Sayısı ve Yaşları

Tekne Grupları	Çocuk Sayısı			Çocukların Yaş Dağılımı		
	En Az	En Fazla	Ortalama	En Küçük	En Büyük	Ortalama
I	1	4	1,45	3	37	20,5
II	1	4	2,11	4	35	19,5
III	1	2	1,75	1	27	15,7
IV	2	3	2,75	2	27	18,2

Şekil 6.13. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Ortalama Çocuk Sayıları (Adet)

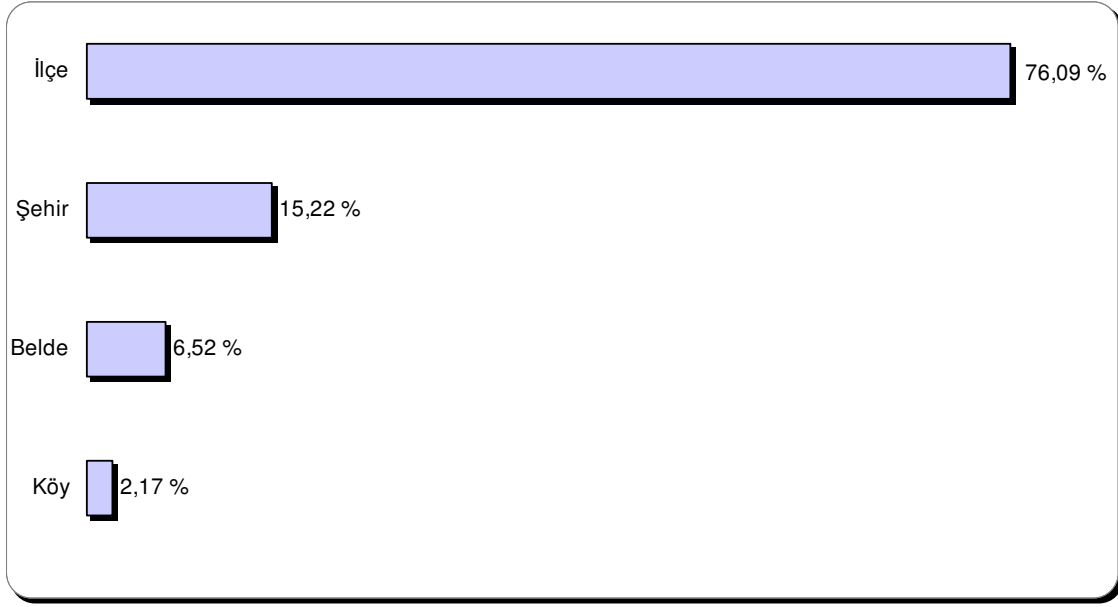
Şekil 6.14. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Çocuklarının Yaş Dağılımları

Balıkçının ikamet yeri olarak I. grubun %78,57'si ilçede, %14,28'i şehirde, %3,57'si köy ve %3,57'si beldedir. II. grup balıkçılarda ise belde, ilçe ve şehir bulunurken, III. ve IV. Grup tekne sahiplerinin yaşam yerleri ise ilçe ve şehir olarak görülmektedir. Genelde ikamet yeri oranlarına bakıldığında ise köyde % 2,17, belde %6,52, ilçede %76,09 ve şehir merkezinde ise %15,22 olduğu görülmektedir (Çizelge 6.16, Şekil 6.15).

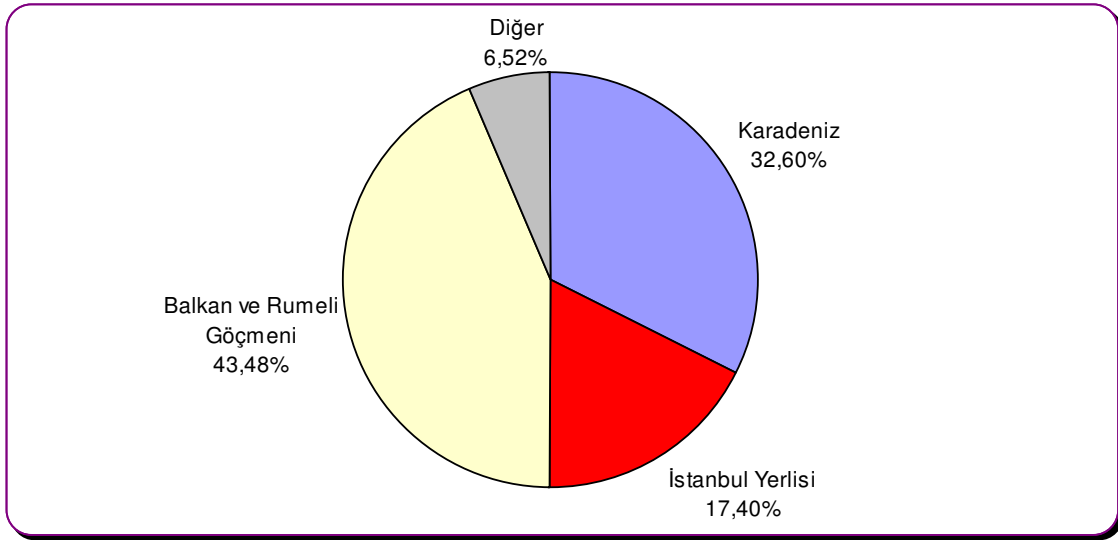
Anketlere göre balıkçıların aile kökeni olarak; Karadeniz, Balkan ve Rumeli göçmeni, İstanbul'un yerlisi ve diğer yerlerden gelmiş ve bu yörede balıkçılık yaptıkları sonuçları görülmektedir. Tüm gruplar içinde Karadeniz'den gelme oranı %32,60, Balkan ve Rumeli göçmeni %43,48, İstanbul'un yerlisi %17,40 ve diğer yörelerden (Bandırma vb.) gelenler ise %6,52'dir (Çizelge 6.16, Şekil 6.16).

Çizelge 6.16. Hanenin ikamet ettiği yerleşim birimi ve balıkçının ailesel kökeni

Tekne Grupları	Balıkçının İkamet Yeri								Balıkçının Aile Kökeni							
	Köy		Belde		İlçe		Şehir		Karadeniz		İstanbul Yerlisi		Balkan ve Rumeli Göçmeni		Diğer	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	1	3,57	1	3,57	22	78,57	4	14,29	5	17,85	5	17,85	15	53,57	3	10,73
II	0	0	2	20	7	70	1	10	3	30	2	20	5	50	0	0
III	0	0	0	0	3	75	1	25	4	100	0	0	0	0	0	0
IV	0	0	0	0	3	75	1	25	3	75	1	25	0	0	0	0
Genel	1	2,17	3	6,52	35	76,09	7	15,22	15	32,60	8	17,40	20	43,48	3	6,52

Şekil 6.15. Balıkçının İkamet Yeri (%)

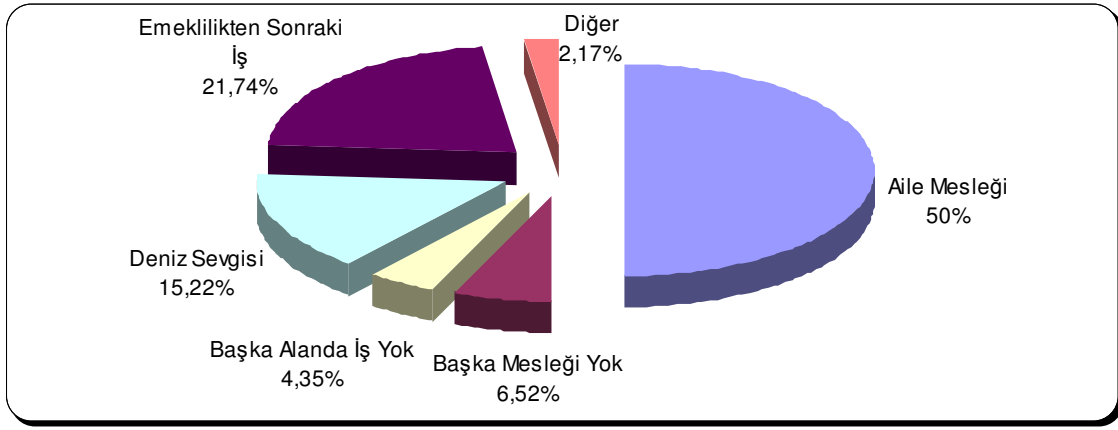

Şekil 6.16. Balıkçının Aile Kökeni (%)

Balıkçıların balıkçılığa başlama nedeni olarak; %50'si aile mesleği, %6,52'si başka mesleği olmadığı için, %4,35'i başka alanda iş bulamadığı, %15,22'si deniz sevgisi, %21,74'ü emeklilik sonrası yaptığı iş ve %2,17'si de diğer sebepleri göstermektedir. III. ve IV. Grubun tamamı, I. Grubun %32,14'ü ve II. Grubun ise %60'ı aile mesleği olarak balıkçılığa başlamışlardır. Emeklilik sonrası balıkçılık yapanlar ise I. grubun %28,57 ve II. Grubun %20'si olarak bulunmuştur (Çizelge 6.17, Şekil 6.17).

Çizelge 6.17. Balıkçılığa Başlama Nedeni

Tekne Grupları	Balıkçılığa Başlama Nedeni											
	Aile Mesleği		Başka Mesleği Yok		Başka Alanda İş Yok		Deniz Sevgisi		Emeklilikten Sonraki İş		Diğer	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	9	32,14	3	10,71	2	7,14	5	17,86	8	28,57	1	3,57
II	6	60,00	0	0,00	0	0,00	2	20,00	2	20,00	0	0,00
III	4	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
IV	4	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Genel	23	50,00	3	6,52	2	4,35	7	15,22	10	21,74	1	2,17

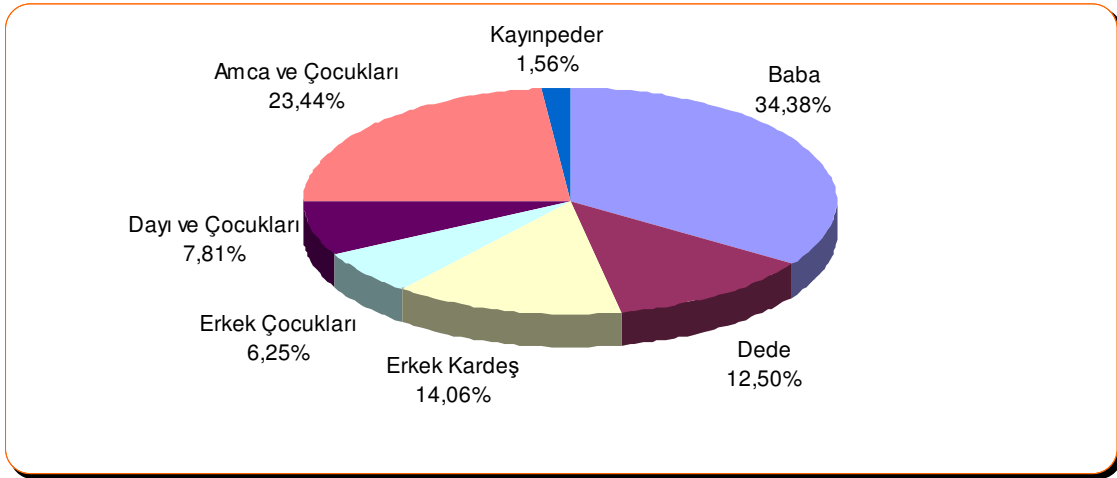

Şekil 6.17. Balıkçıların Balıkçılığa Başlama Nedenleri (%)

Balıkçıların/Tekne Sahiplerinin akrabalarından balıkçılık yapanlar baba, dede, erkek kardeş, erkek çocukları, dayı-amca ve çocukları ve kayınpederi olarak sonuçlanmıştır (Şekil 6.18). Babası balıkçı olanların oranı genelde %34,38 olarak bulunmuştur. Balıkçıların annelerinin, eşlerinin, kız çocuklarının ve kız kardeşlerinin balıkçılık işleri ile uğraşmadıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 6.18. Akrabalarından Balıkçılık Yapanlar

Akrabalarından Balıkçı Olanlar	Tekne Grupları				Toplam	%
	I	II	III	IV		
Baba	9	5	4	4	22	34,38
Amca ve çocukları	5	4	2	4	15	23,44
Erkek kardeş	3	1	3	2	9	14,06
Dede	1	1	3	3	8	12,50
Dayı ve çocukları	1	0	1	3	5	7,81
Erkek çocukları	0	3	0	1	4	6,25
Kayınpeder	0	0	0	1	1	1,56
Toplam	19	14	13	18	64	100,00

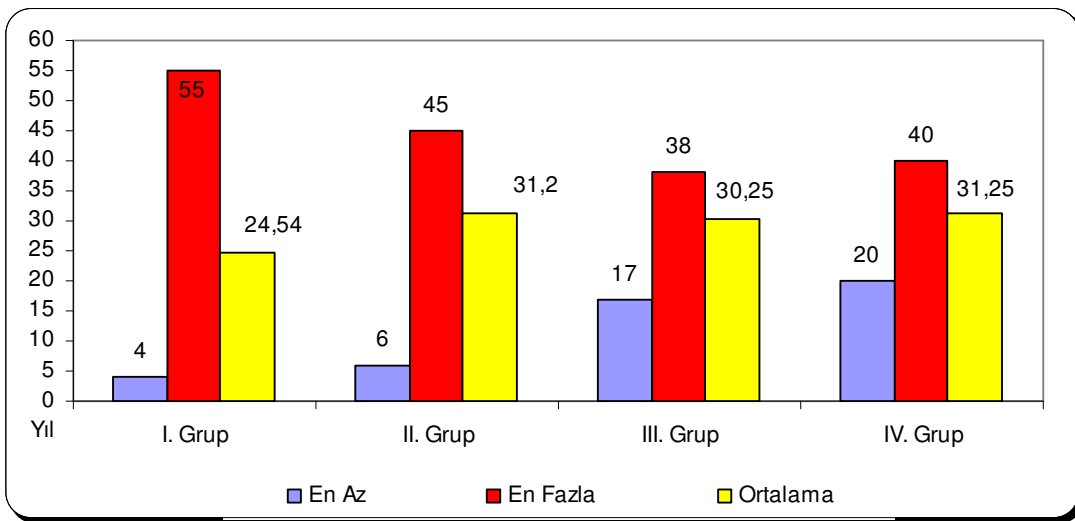

Şekil 6.18. Balıkçıların Akrabalarının Balıkçılık Durumları

Balıkçıların balıkçılık yapma yılları ise; en az I. Grupta (4 yıl), en fazla I. Grupta (55 yıl) bulunmuştur. Ortalama balıkçılık yapma yılı 24-31 yıl arasındadır (Çizelge 6.19, Şekil 6.19).

Çizelge 6.19. Ortalama Balıkçılık Yapma Yılı

Tekne Grupları	Balıkçılık Yapma Yılı		
	En Az	En Fazla	Ortalama
I. Grup	4	55	24,5
II. Grup	6	45	31,2
III. Grup	17	38	30,2
IV. Grup	20	40	31,2

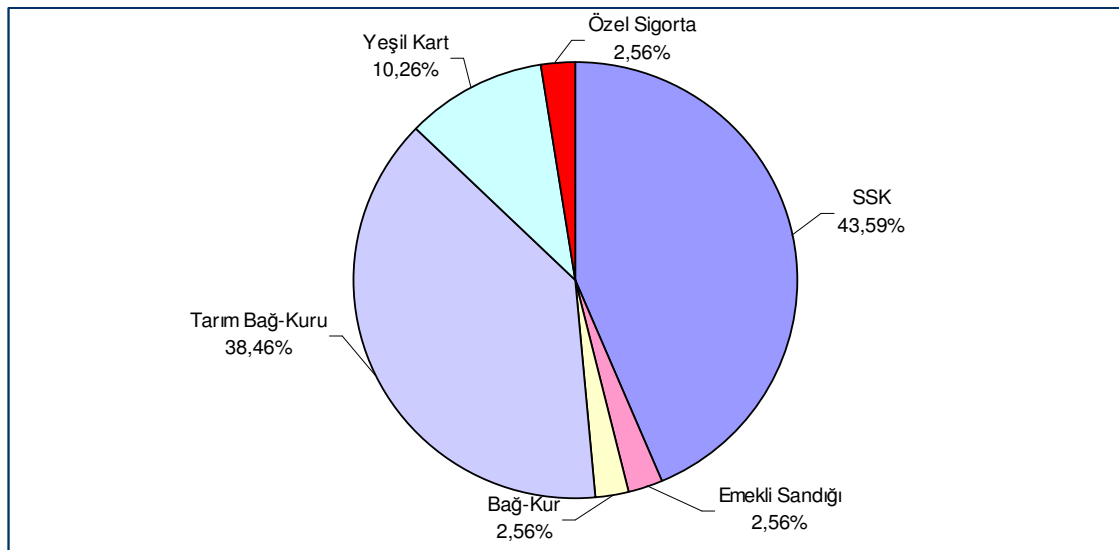

Şekil 6.19. Balıkçıların balıkçılık yapma yılları ve ortalama balıkçılık süreleri

Bütün sektörlerde olduğu gibi balıkçılık sektöründe de sosyal güvenlik önemli bir konudur. İstanbul ili balıkçıların %84,78'i sosyal güvenlik sigortasına sahiptir. %15,22'si ise sigortadan yoksun olanların oranıdır. SSK'lıların I. grupta fazla çıkmasının nedeni bu gruptaki balıkçıların emeklilik sonrası bu işi yapıyor olmasıdır. Tarım Bağ-Kuruna kayıtlı olanlar bu işi ticari olarak yürütenlerdir. Tarım Bağ-Kurulu olanların tüm sigortalı olanlar içindeki payı %38,46, SSK'lıların payı %43,59, Yeşil kartlıların oranı %10,26'dır. I, II ve III. gruplarda sigortasızlar varken, IV. grup balıkçılar arasında sigortasız olanlarına rastlanmamıştır (Çizelge 6,20). Balıkçılardan sigortalı olanların oranı Şekil 6.20'de verilmiştir.

Çizelge 6.20. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Sosyal Güvenlik Durumu

Sosyal Güvenlik Durumu	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
SSK	10	35,71	4	40,00	1	25,00	2	50,00	17	43,59
Emekli Sandığı	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,56
Bağ-Kur	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,56
Tarım Bağ-Kuru	7	25,00	4	40,00	2	50,00	2	50,00	15	38,46
Yeşil Kart	4	14,29	0	0,00	0	0,00	0	0,00	4	10,26
Özel Sigorta	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,56
Sigortasız	4	14,29	2	20,00	1	25,00	0	0,00	7	15,22
Toplam	28	100,00	10	100,00	4	100,00	4	100,00	46	100,00

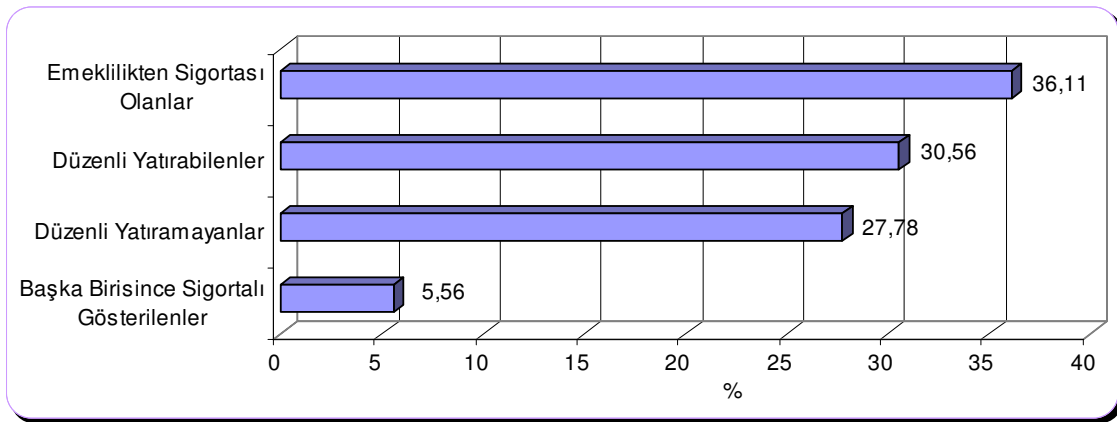

Şekil 6.20. İstanbul Balıkçıların Sosyal Güvenlik Durumları

Sigortalı olan balıkçıların %36,11'i emeklilikten dolayı sigortalı olup, prim yatırmamaktadır. %27,78'i sosyal güvenlik primini düzenli yatırmazken, %30,56'sı düzenli yatırmaktadır. Sigortalı olan balıkçılar içerisinde başkasınca sigortalı gösterilen balıkçıların oranı ise %5,56'dır. Sigortalı olan balıkçılar içerisinde I.grubun %4,76'sı, II.grubun %50'si, III.grubun %66,67'si ve IV. grubun ise tamamı primini düzenli olarak yatırmaktadır. Emeklilikten sigortası olanlar; I. gruptaki sigortalı olanların %52,38'ini, II. grupta ise %25'ini teşkil etmektedir. Sigortalı olup ta primini düzenli yatıramayanlar; I. ve III. gruptaki sigortalıların %33,33'ünü, II. gruptaki sigortalı bireylerin ise %25'ini oluşturmaktadır. III. ve IV. gruptaki sigortalı olanlar içerisindeki dağılıma bakıldığında emeklilikten sigortalı olana ve başka birince sigortalı gösterilme olmadığı görülmektedir (Çizelge 6.21, Şekil 6.21).

Çizelge 6.21. Sosyal Güvenlik Primi Yatırabilme Durumu

Sosyal Güvenlik Primi Yatırabilme Durumu	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Düzenli Yatırabilenler	1	4,76	4	50,00	2	66,67	4	100,00	11	30,56
Düzenli Yatıramayanlar	7	33,33	2	25,00	1	33,33	0	0,00	10	27,78
Emeklilikten Sigortası Olanlar	11	52,38	2	25,00	0	0,00	0	0,00	13	36,11
Başka Birisince Sigortalı Gösteriliyorum	2	9,52	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	5,56
Toplam	21	100,00	8	100,00	3	100,00	4	100,00	36	100,00

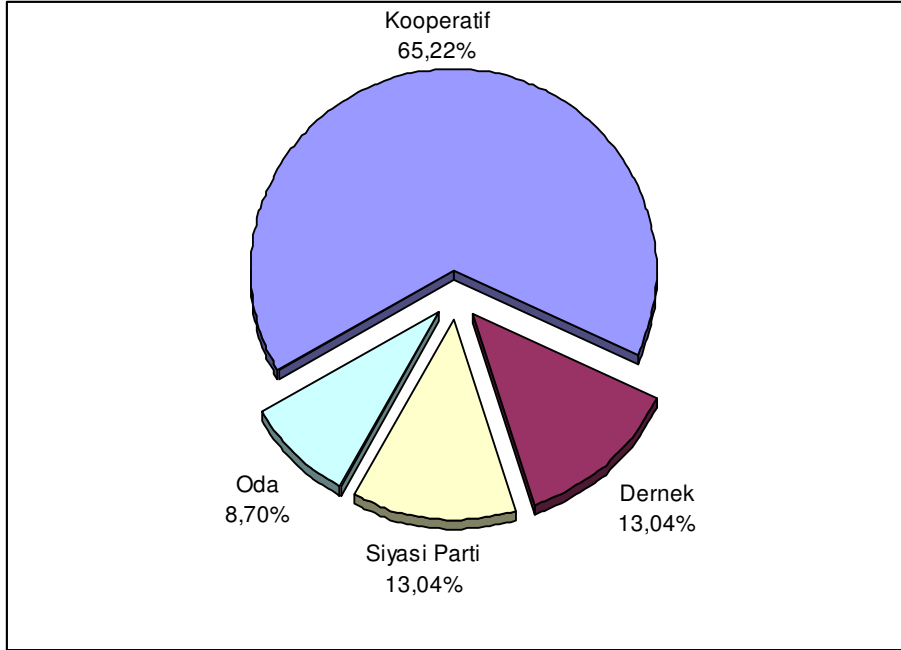

Şekil 6.21. Balıkçıların Sosyal Güvenlik Primlerini Yatırabilme Durumları

Genelde balıkçıların; %65,22'si kooperatif, %13,04'ü dernek ve siyasi parti, %8,70'i odaya (Ziraat Odası vb.) üye oldukları görülmektedir. Gruplar itibari ile kooperatiflere üyelik oranı; I. grupta %64,29, II. grupta %70, III. grupta %50 ve IV. grupta %75'dir. II. grupta herhangi bir siyasi parti üyeliği bulunmazken, I, III ve IV. gruplarda siyasi bir partiye üyelik söz konusu olmuştur. II. grupta odaya üyelik %20 civarında tespit edilmiştir (Çizelge 6.22, Şekil 6.22).

Çizelge 6.22. Balıkçıların Kooperatif/Sivil Toplum Kuruluşu ve Siyasi Parti Üyelikleri

Tekne Grupları	Kooperatif		Dernek		Siyasi Parti		Oda		Toplam
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	
I. Grup	18	64,29	4	14,29	4	14,29	2	7,14	28
II. Grup	7	70,00	1	10,00	0	0,00	2	20,00	10
III. Grup	2	50,00	1	25,00	1	25,00	0	0,00	4
IV. Grup	3	75,00	0	0,00	1	25,00	0	0,00	4
Toplam	30	65,22	6	13,04	6	13,04	4	8,70	46

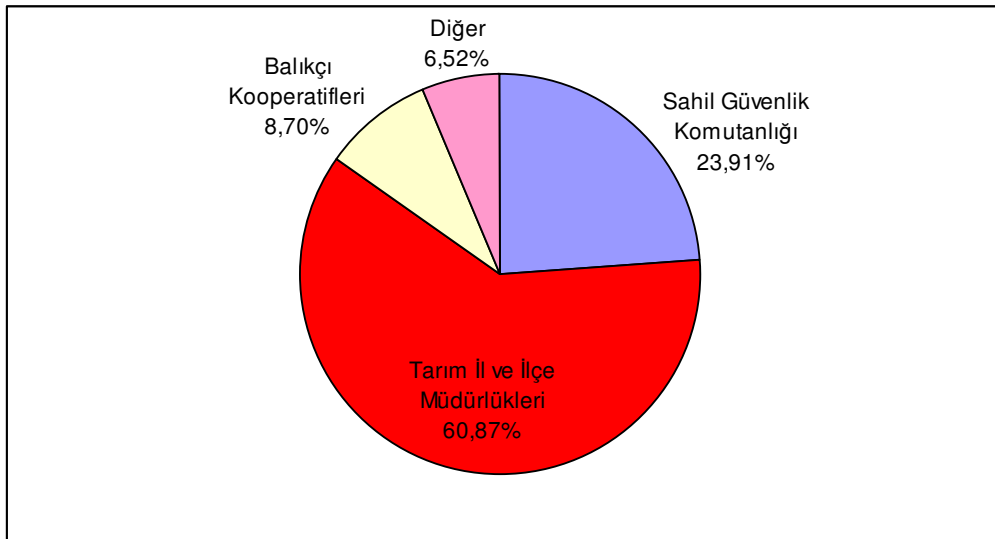
Şekil 6.22. Balıkçıların Üyelik Durumları

Balıkçılarla birebir yapılan anket çalışmaları sonucunda balıkçılığın yönetilmesinin istendiği kurum ve kuruluşlar gruplara göre değişmekle birlikte %60,86'sı Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerince bu görevin yürütülmesini istemektedirler. %23,91'i Sahil Güvenlik Komutanlığı'nca, %8,70'i balıkçı kooperatiflerince, %6,52'si diğer kurum ve kuruluşlarca

yürütülmesini arzu etmektedirler. Diğer cevabının alındığı açık uçlu sorularda genelde Balıkçılık Bakanlığı'nı kastetmektedirler. Özellikle III. Grupta %75 Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri istenirken, IV. Grupta bu oran %50 olmaktadır. IV. Grubun %50'si ise Sahil Güvenlik Komutanlığı'nı istemektedir. I. grubun %28,57'si Sahil Güvenlik Komutanlığı'nı, %57,13'ü Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri, %7,14'ü hem kooperatifleri hem de diğer kurum/kuruluşları istemektedir. III. grupta Sahil Güvenlik Komutanlığı'nca denetim yapılmasını isteyenlere rastlanmamıştır. IV. grupta ise balıkçı kooperatifinin bu işi yapmasını isteyenler görülmemiştir. Kooperatifin tek başına bu işi denetlemeye yapı, organizasyon ve mali gücünün olmadığı ve etkin olamayacağı yönünde bilgiler elde edilmiştir (Çizelge 6.23, Şekil 6.23).

Çizelge 6.23. Balıkçıların, Kontrol Hizmetlerini Yürütmesini İstedığı Kurum ve Kuruluşlar

Kontrol Hizmetlerini Yürütecek Kurum ve Kuruluşlar	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Sahil Güvenlik Komutanlığı	8	28,57	1	10,00	0	0,00	2	50,00	11	23,91
Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri	16	57,13	7	70,00	3	75,00	2	50,00	28	60,87
Balıkçı Kooperatifleri	2	7,14	1	10,00	1	25,00	0	0,00	4	8,70
Diğer	2	7,14	1	10,00	0	0,00	0	0,00	3	6,52
Toplam	28	100,00	10	100,00	4	100,00	4	100,00	46	100,00

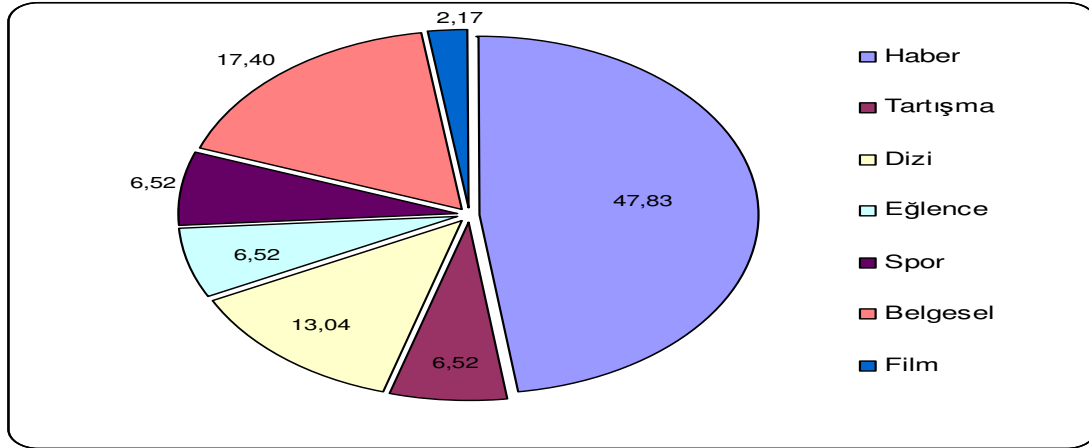

Şekil 6.23. Kontrol Hizmetlerinin Yürütülmesinde Arzu Edilen Kurum ve Kuruluşlar (%)

İstanbul balıkçılarının televizyonda haberleri takip ettikleri %47,83'lük oranla anlaşılmaktadır. Genelde balıkçılar haberlerden sonra, %17,40 ile belgesel, %13,04 ile dizi programları, %6,52 ile spor, tartışma ve eğlence programları ile birlikte, %2,17 ile filmleri takip ettikleri Çizelge 6.24 ve Şekil 6.24'den anlaşılmaktadır.

Çizelge 6.24. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Televizyonda İzledikleri Program Türleri

Tekne Grupları	Televizyonda İzledikleri Program Türleri													
	Haber		Tartışma		Dizi		Eğlence		Spor		Belgesel		Film	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I. Grup	15	53,59	2	7,14	3	10,71	2	7,14	1	3,57	4	14,28	1	3,57
II. Grup	4	40,00	1	10,00	1	10,00	1	10,00	1	10,00	2	20,00	0	0,00
III. Grup	1	25,00	0	0,00	1	25,00	0	0,00	1	25,00	1	25,00	0	0,00
IV. Grup	2	50,00	0	0,00	1	25,00	0	0,00	0	0,00	1	25,00	0	0,00
Toplam	22	47,83	3	6,52	6	13,04	3	6,52	3	6,52	8	17,40	1	2,17

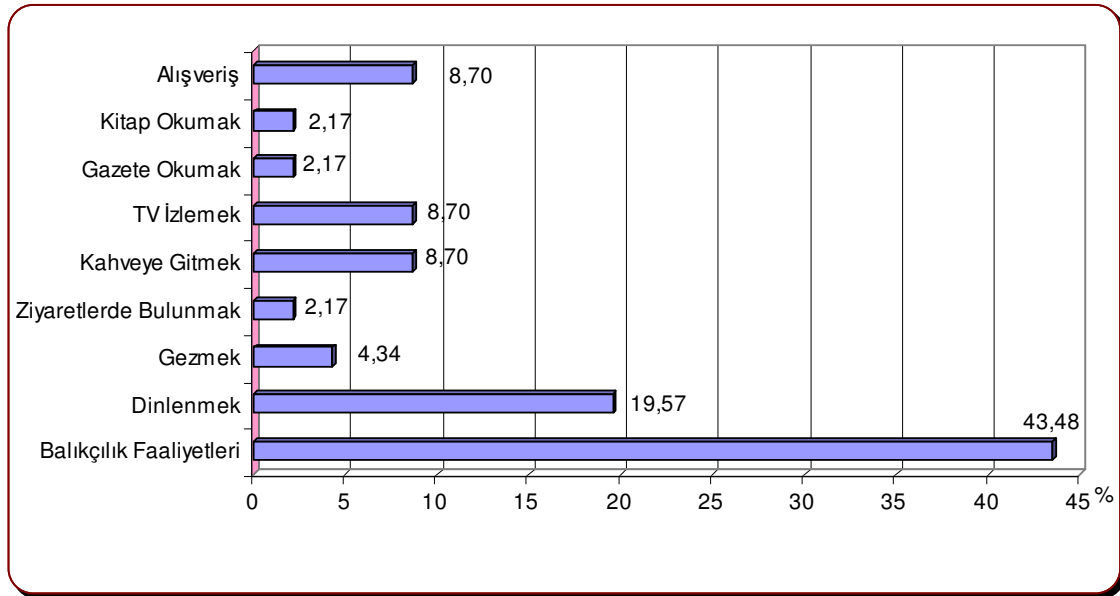

Şekil 6.24. Balıkçıların İzledikleri/Takip Ettikleri Program Türleri (%)

Balıkçıların avcılığa çıkmadıkları zamanki uğraşları genelde %43,48 ile balıkçılık faaliyetleri gelmektedir. %19,57 oranı ile dinlenmek, %8,70 oranı ile TV izlemek, kahveye gitmek ve alışveriş yapmak, %4,34 ile gezmek, %2,17 ile kitap, gazete okumak ve ziyaretlerde bulunmak şeklindedir. Bütün gruplar içerisinde özellikle spor yapana rastlanmamıştır. Kitap okuyan grup ise sadece I. Grup'tur ve grubunda kendi içinde %3,57'sini teşkil etmektedir. III. ve IV. Grup tekne sahiplerinin kitap okumak, sinema ve eğlence yerine gitmek, alışveriş yapmak ve ziyaretlerde bulunmak gibi sosyal aktivitelerde bulunmadıkları görülmektedir (Çizelge 6.25, Şekil 6.25)

Çizelge 6.25. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Avcılığa Çıkmadıkları Zamanki Uğraşları

Faaliyet Türü	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Balıkçılık Faaliyetleri	10	35,72	5	50,00	3	75,00	2	50,00	20	43,48
Dinlenmek	4	14,29	3	30,00	1	25,00	1	25,00	9	19,57
Gezmek	1	3,57	1	10,00	0	0,00	0	0,00	2	4,34
Ziyaretlerde Bulunmak	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,17
Kahveye Gitmek	3	10,71	1	10,00	0	0,00	0	0,00	4	8,70
TV İzlemek	3	10,71	0	0,00	0	0,00	1	25,00	4	8,70
Gazete Okumak	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,17
Kitap Okumak	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,17
Alışveriş	4	14,29	0	0,00	0	0,00	0	0,00	4	8,70
Toplam	28	100	10	100	4	100	4	100	46	100,00

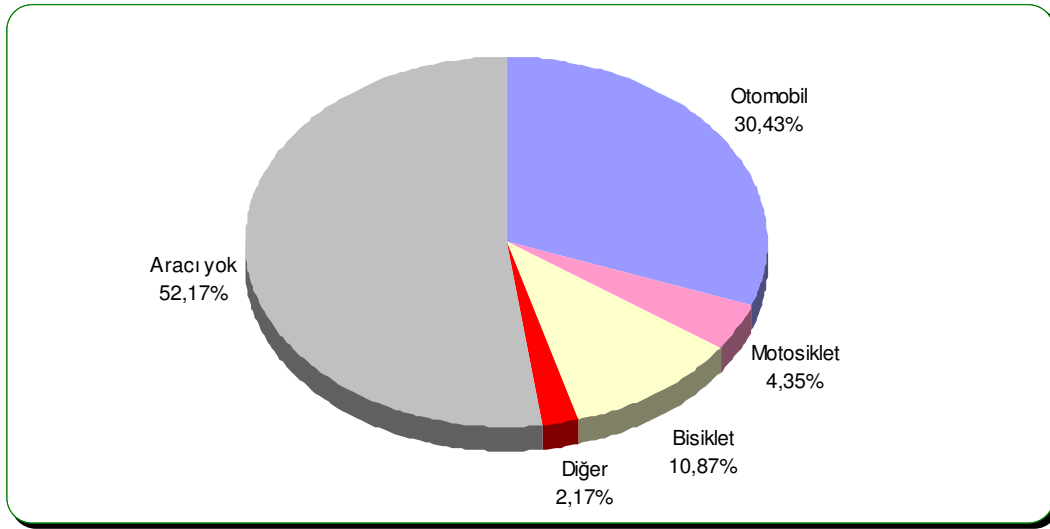

Şekil 6. 25. Balıkçıların Avcılığa Çıkmadıkları Zamanki Uğraşları

Balıkçıların sahip oldukları araç mülkiyeti Çizelge 6.26'da verilmiştir. Genelde balıkçıların %52,17'si herhangi bir araca sahip değillerdir. Araca sahip olma oranı ise %47,83'dür. Araca sahip olma dağılımı ise %30,43 ile otomobil, %10,87 ile bisiklet, %4,35 ile motosiklet ve %2,18 ile diğer araçlar şeklinde olmuştur. IV. Grubun tamamında, III. grubun %75'inde, II. Grubun %30'unda ve I. Grubun %14,29'unda otomobil bulunmaktadır. Motosikleti olan kişiler ise I. Grupta yer almıştır (Şekil 6.26).

Çizelge 6.26. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Sahip Oldukları Araç Durumu

Araçlar	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Otomobil	4	14,29	3	30,00	3	75,00	4	100,00	14	30,43
Motosiklet	2	7,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	4,35
Bisiklet	4	14,29	1	10,00	0	0,00	0	0,00	5	10,87
Diğer	0	0,00	1	10,00	0	0,00	0	0,00	1	2,18
Araç yok	18	64,28	5	50,00	1	25,00	0	0,00	24	52,17
Toplam	28	100,00	10	100,00	4	100	4	100	46	100,00

Şekil 6.26. Balıkçıların Sahip Oldukları Araçlar (%)

Balıkçılara veya tekne sahiplerine ait sosyo-ekonomik veriler Çizelge 6.27'de verilmiştir. Balıkçıların ikamet ettikleri hanelerin mülkiyet durumlarına bakıldığında genelde %69,56'sının evin sahibi oldukları, %19,56'sının kiralık bir evde ikamet ettikleri ve %10,88'inin ise kendi mülkiyetinde olmadığı anne, baba veya oğluna ait bir evde ikamet ettikleri anlaşılmaktadır. IV. Grupta mülkiyetin tamamının kendilerinin olduğu, III. grubun yarısının kirada oturduğu, II. Grubun %70'inin kendi mülkü olduğu ve I. grubun %14,30'unun yakınlık dereceleri olmasına rağmen diğer kişilere ait evlerde oturdukları görülmektedir (Şekil 6.27).

Tekne sahiplerinin %78,27'si herhangi bir yabancı dil bilmedikleri görülmektedir. III. ve IV. Grubun %25'i Türkçe dışında bir dil bildikleri tespit edilmiştir (Şekil 6.28).

Tekne sahiplerinin balıkçılıkla ilgili mesleki sağlık sorunları sorulduğunda %41,30'unun mesleki rahatsızlığı (siyatik, stres, romatizma, orta derecede bel fıtığı, sinüzit) olduğu belirlenmiştir. En fazla sağlık sorunu olan grup ise %75 ile III. grupta bulunmuştur. En az sağlık sorunu olan grup ise %30'la II. gruptur (Şekil 6.28).

Balıkçıların %80,44'ü bir iş kazası geçirmemiş iken %19,56'sı mesleki iş kazasına maruz kalmıştır. En fazla iş kazası geçirenler ise IV. Grubun %50'si olarak bulunmuştur. III. grup tekne sahiplerinin iş kazasına maruz kalmadıkları da tespit edilmiştir (Şekil 6.29).

Tekne sahiplerinden %65,21'i balıkçılık alanında mesleki eğitim almış ve gönüllü toplantılara katılmışlardır. III. ve IV. Grup balıkçıların tümü zorunlu mesleki eğitim ve belgesini almışken, bu oranlar I. Grupta %57,14 ve II. Grupta %60'dır (Şekil 6.30).

Balıkçılık yapmaktan memnun olan tekne sahiplerinin oranı %60,86, memnun olmayanların oranı ise %39,14'dür. En fazla memnuniyetsizlik IV. Grupta %75 olarak tespit edilmiştir. Balıkçılıktan memnun olanların en fazla oranı ise %75 ile III. Grupta bulunmuştur. I, II. ve III. Grubun memnurluk ve memnuniyetsizlik oranları birbirine çok yakın değerlerde bulunmuştur (Şekil 6.31).

Balıkçılıktaki zor şartlar ve maddi getirisinin azalması balıkçıların gelecekte bu işe devam etmeyecekleri izlenimini verirken yapılan anket çalışmasının sonucunda %80,44'ü balıkçılığa devam edeceklerini bildirmişlerdir. Balıkçıların bu işten memnun olmamalarına rağmen başka meslekleri olmadığı için devam etmek zorunda oldukları tespit edilmiştir. Devam etmeyi düşünmeyenler ise %19,56'dır. Özellikle III. grup tekne sahiplerinin tümü devam etmeyi düşünmektedirler. En fazla balıkçılığı bırakmayı düşünen balıkçılara %40 ile II. grupta rastlanılmıştır. Balıkçılar arasında kararsız olanlar görülmemiştir (Şekil 6.32).

Balıkçıların kendilerinin bu işe girdikleri zaman yönlendirilmediklerini ve bundan sonra balıkçılığın iyiye gitmediğini beyan etmeleri üzerine doğal olarak çocuklarına nasıl bir gelecek sağladıkları yönünde yapılan sorulara alınan cevaplardan biriside çocuklarına balıkçılığı bir meslek olarak bırakmayacak olmalarıdır. Çocuklarının balıkçı olmasını istemeyenlerin oranı azımsanmayacak derecede çok olup %85,37'dir. Kıyı balıkçılığı yapan I. ve II. grup tekne sahiplerinin %90 civarındakileri çocuklarının balıkçı olmasını istemezken, ticari kazancı biraz daha fazla olan IV. grup tekne sahiplerinde bu oran %50'lere kadar düşmektedir (Şekil 6.33).

Ticari balıkçılığın yoğun olduğu IV. Grup tekne sahipleri genelde AB Mevzuatlarında bilgi sahibidirler. Büyük balıkçı tekneleri için Tarım Bakanlığının getirmiş olduğu kıstasları yerine getirdiklerinden ve balıkçılık sezonu bitince Akdeniz'e orkinos avcılığına gittiklerinden ilgili mevzuatları yakından takip etmektedirler. Genelde AB Mevzuatından

haberdar ve bilgi sahibi olmak %43,47 iken bu oran gruplara ayrıldığında IV. Grupta %100 olduğu görülmüştür. IV. Gruptan sonra bilgi sahibi olması gereken büyük balıkçı olarak gruplandırılabilir III. Grup balıkçılarda ise en fazla %75 ile AB Mevzuatından haberdar ve bilgi sahibi olmadıkları gibi bir çelişkide tespit edilmiştir (Şekil 6.34)

Aşırı avcılığın önüne geçmek ve sürdürülebilir balıkçılık için uygulanan/uygulanmak istenen su ürünleri kota uygulamalarına balıkçının bakış açısı olumlu olarak görülmüştür. Balıkçıların; genelde %95,65'i, II-III ve IV. grupların ise tamamı avcılıkta kota uygulanmasının yerinde bir karar olacağı yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 6.34).

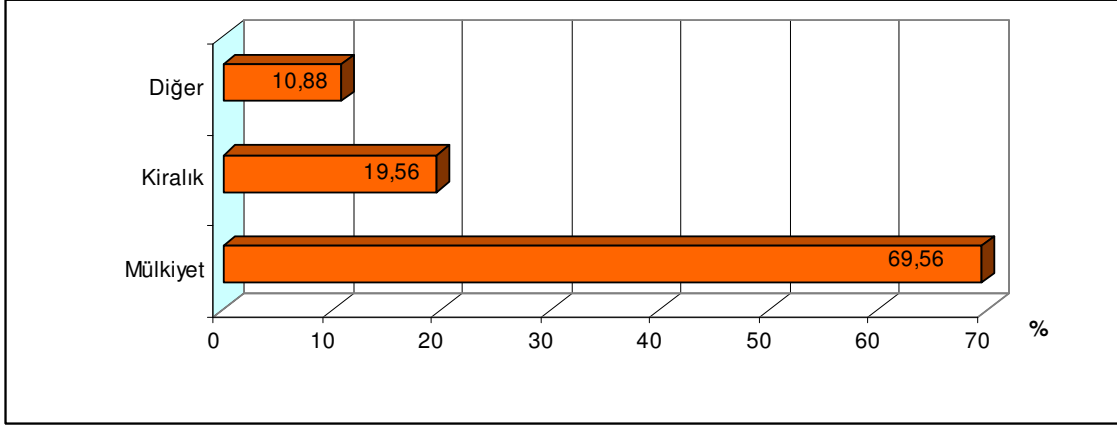
Balıkçıların giderleri gelirlerinden fazla olduğundan sadece %21,73'ü karlılık sağlayıp ileriye dönük bir yatırım yapabilmıştır. Balıkçıların %23,91'i borçsuz iken %76,09'u borçlu durumdadır. Borçlu olanlar yatırım yapamadıklarını beyan etmektedirler. Borçsuz olduğunu bildiren %23,91'lik balıkçı kesiminde yatırım yapma oranı; %2 civarında kayıp vererek %21,73 olarak gerçekleşmiştir. Ticari balıkçılığın yoğun olarak yapıldığı 16 metrenin üzerindeki III. ve IV. Grup balıkçı teknelerinde masrafların kazançlardan fazla olduğu için yatırım yapılamadığı bildirilmiştir (Çizelge 6.27).

Balıkçılıkta çok önemli bir gider kalemi olarak görülen akaryakıtta ÖTV (Özel Tüketim Vergisi) oranı indirilmiş akaryakıt kullanma sıklığı tekne gruplarına göre değişmekle birlikte genelde %41,30 olarak tespit edilmiştir. Ticari balıkçılığın ve fazla akaryakıt kullanımının olduğu II-III ve IV. Grup balıkçı teknelerinde ÖTV indirimli mazot kullanımı oranı %100 olarak gerçekleşmiştir. Kıyı balıkçılığında ise prosedür fazlalığı, dosya masraflarının çokluğu ve az mazot tüketimi nedenlerine bağlı olarak ÖTV indirimli mazottan faydalanma oranı %3,57 olarak kalmıştır (Şekil 6.34).

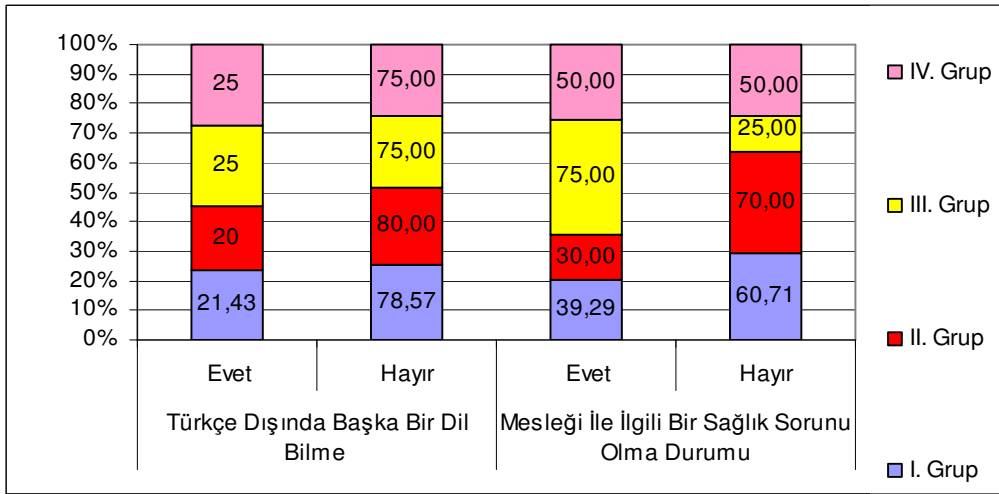
Çizelge 6. 27. Balıkçının/Tekne Sahibinin/Reis'in Sosyo-Ekonomik Göstergeleri

Tekne Büyüklük Grupları		I. Grup	II. Grup	III. Grup	IV. Grup	Genel
Yaşadığı Evin Durumu	Mülkiyet	19	7	2	4	32
	%	67,85	70,00	50,00	100,00	69,56
	Kiralık	5	2	2	0	9
	%	17,85	20,00	50,00	0,00	19,56
	Diğer	4	1	0	0	5
	%	14,30	10,00	0,00	0,00	10,88
Türkçe Dışında Başka Bir Dil Bilme Durumu	Evet	6	2	1	1	10
	%	21,42	20,00	25,00	25,00	21,73
	Hayır	22	8	3	3	36
	%	78,58	80,00	75,00	75,00	78,27

Mesleği İle İlgili Bir Sağlık Sorunu Olma Durumu	Evet	11	3	3	2	19
	%	39,28	30,00	75,00	50,00	41,30
	Hayır	17	7	1	2	27
	%	60,72	70,00	25,00	50,00	58,70
İş Kazası Geçirme Durumları	Evet	5	2	0	2	9
	%	17,85	20,00	0,00	50,00	19,56
	Hayır	23	8	4	2	37
	%	82,15	80,00	100,00	50,00	80,44
Balıkçılık Alanında Zorunlu Mesleki Eğitim Alma ve Gönüllü Toplantılara katılma Durumu	Evet	16	6	4	4	30
	%	57,14	60,00	100,00	100,00	65,21
	Hayır	12	4	0	0	16
	%	42,86	40,00	0,00	0,00	34,79
Balıkçılık Yapmaktan Memnuniyet Durumu	Memnun	17	7	3	1	28
	%	60,72	70,00	75,00	25,00	60,86
	Memnun Değil	11	3	1	3	18
	%	39,28	30,00	25,00	75,00	39,14
Gelecekte Balıkçılığı Devam Ettirmeyi Düşünme	Evet	24	6	4	3	37
	%	85,71	60,00	100,00	75,00	80,44
	Hayır	4	4	0	1	9
	%	14,29	40,00	0,00	25,00	19,56
Çocuğunun Balıkçı Olmasını İsteme Durumu	Evet	2	1	1	2	6
	%	8,69	10,00	25,00	50,00	14,63
	Hayır	21	9	3	2	35
	%	91,31	90,00	75,00	50,00	85,37
AB Balıkçılık Mevzuatı Hakkında Bilgi Sahibi Olma	Evet	11	4	1	4	20
	%	39,28	40,00	25,00	100,00	43,47
	Hayır	17	6	3	0	26
	%	60,72	60,00	75,00	0,00	56,53
Kota Uygulamaları	Evet	26	10	4	4	44
	%	92,85	100,00	100,00	100,00	95,65
	Hayır	2	0	0	0	2
	%	7,15	0,00	0,00	0,00	4,35
Yatırım Yapabilme	Evet	7	3	0	0	10
	%	25	30,00	0,00	0,00	21,73
	Hayır	21	7	4	4	36
	%	75	70,00	100,00	100,00	78,27
ÖTV'li Mazot Kullanımı	Evet	1	10	4	4	19
	%	3,57	100,00	100,00	100,00	41,30
	Hayır	27	0	0	0	27
	%	96,43	0,00	0,00	0,00	58,70

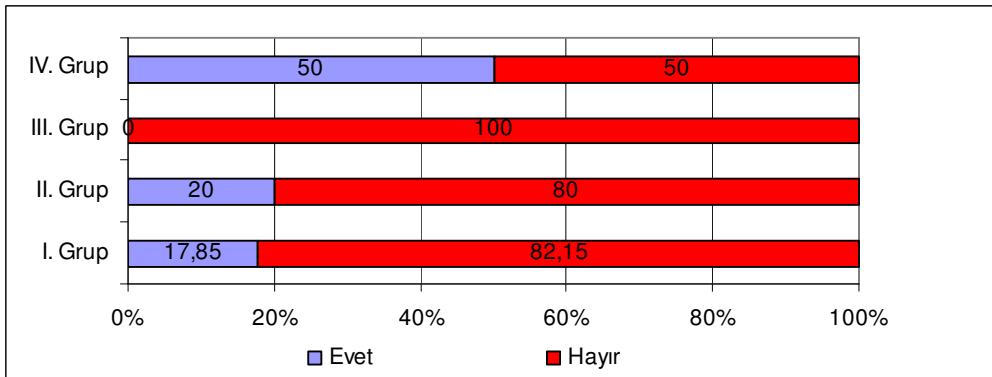

Şekil 6.27. Tekne Sahiplerinin Yaşadığı Evin Mülkiyet Durumu (%)

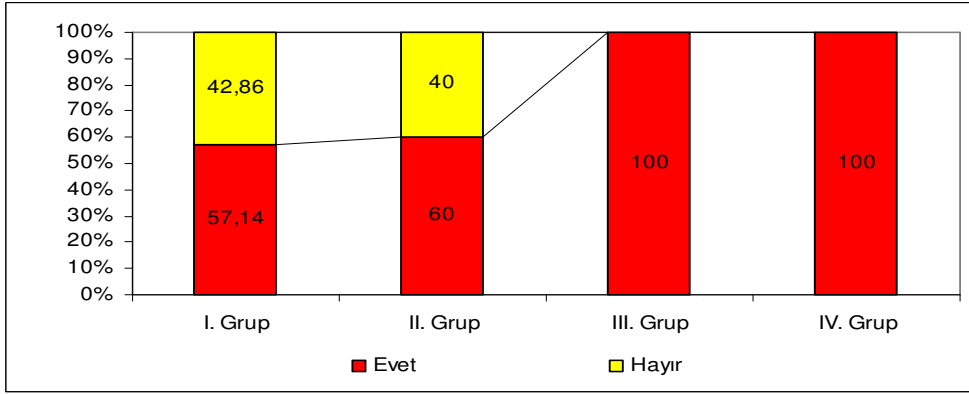

Şekil 6.28. Balıkçıların Başka Bir Dil Bilme ve Mesleki Sağlık Sorunları (%)

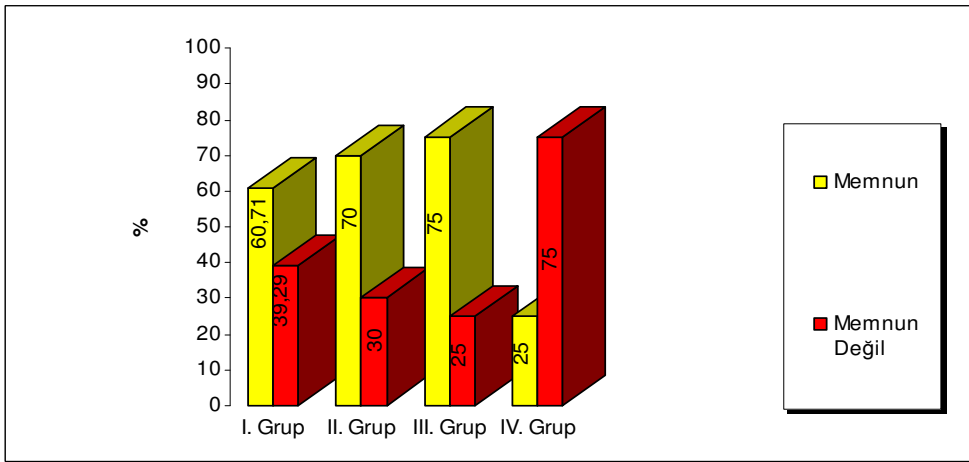
En çok etkilenen ve sağlık sorunları ile karşı karşıya kalan grup III. grup olmuştur. Tekne sahibi olarak bizzat avcılık operasyonuna katılmaları ve avcılık yöntemlerinin zor olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir (Şekil 6.28).

Şekil 6.29. Balıkçıların İş Kazası Geçirme Durumları (%)

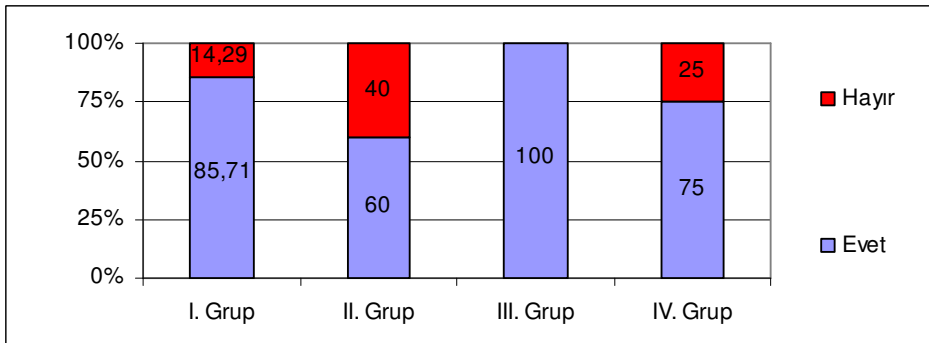

Şekil 6.30. Balıkçıların Eğitime ve Kurslara Katılma Oranları (%)

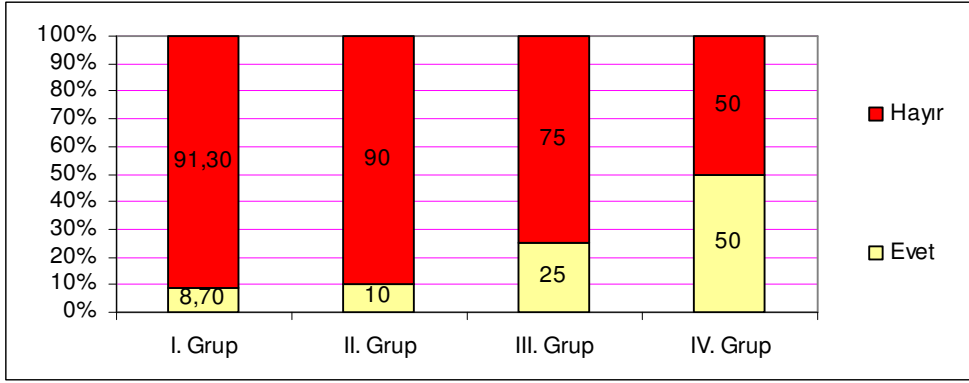

Şekil 6.31. Balıkçıların Balıkçılıktan Memnuniyet Durumları (%)

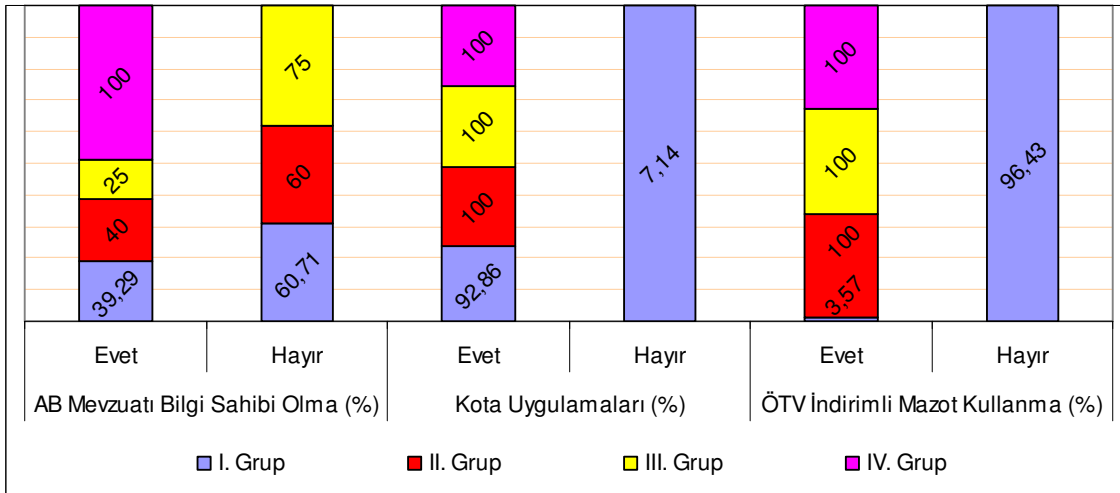
2007/2008 sezonu kaykay olayının yaşanması, tayfa, kumanya, akaryakıt gibi sabit ve değişken masrafların artması ve gelirin azalması, su ürünleri stoklarının azalması ve avcılık operasyonundan verimli bir şekilde dönülememesi gibi nedenlere dayalı olarak IV. grup balıkçıları arasında memnuniyetsizlik tespit edilmiştir (Şekil 6.31).

Şekil 6.32. Balıkçıların Balıkçılığa Devam Etme Durumları (%)

Şekil 6.33. Balıkçıların Çocuklarının Balıkçı Olmalarını İsteme Durumları (%)

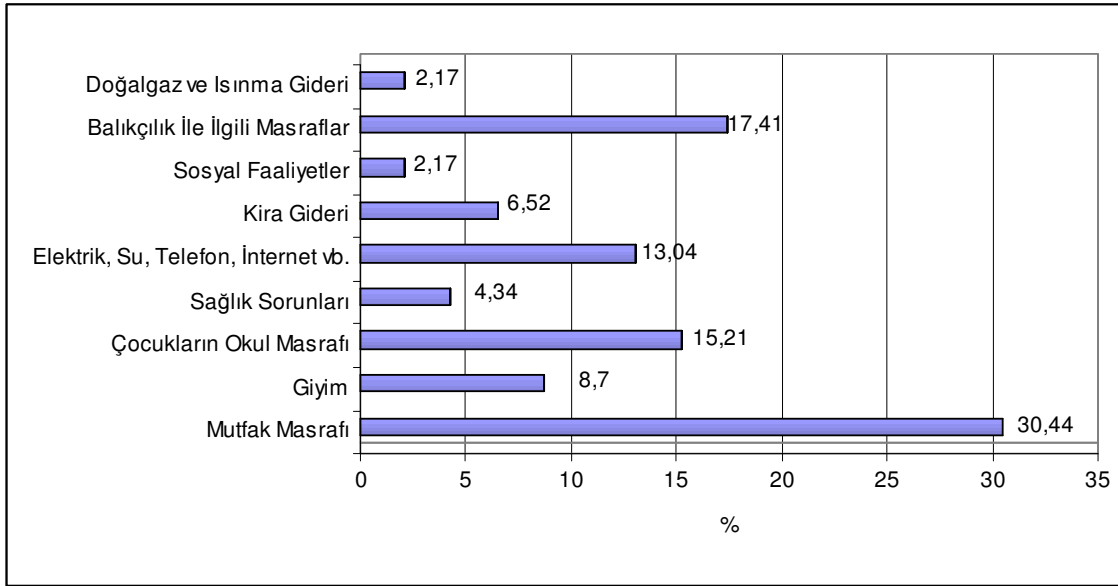

Şekil 6.34. AB Mevzuatını Bilme, Kota Uygulamalarına Bakışları ve ÖTV İndirimli Mazot Kullanma Durumları (%)

Balıkçıların gelirlerini harcama kalemlerine bakıldığı zaman en fazla %30,44 ile mutfak masrafları sonrada %17,41 oranı ile balıkçılık ile ilgili masraflar yer almıştır. Elektrik, su, telefon, internet vb. giderlerinin oranı ise %13,04 olmuştur. Çocukların eğitimi için okul masrafı genel ortalama ile %15,21 doğalgaz ve ısınma giderleri, sağlık harcamaları %2,17'lik bir oranı oluşturmaktadır. %8,70 ile giyimde bir masraf kalemini oluşturmaktadır. Kira giderleri ise IV. Grup hariç diğer gruplarda %6,52'lik bir orana tekabül etmektedir. Çizelge 6.27'de belirtildiği üzere avcılık harici meşguliyetlerinde sosyal faaliyetler olmayan IV. Grup tekne sahiplerinin burada da sosyal faaliyetleri bir harcama kalemi oluşturmadığı görülmektedir (Çizelge 6.28, Şekil 6.35).

Çizelge 6.28. Balıkçının En Fazla Para Harcadığı Giderleri

Araçlar	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Mutfak Masrafı	10	35,70	2	20,00	1	25,00	1	25,00	14	30,44
Giyim	2	7,14	1	10,00	1	25,00	0	0,00	4	8,70
Çocukların Okul Masrafı	5	17,90	1	10,00	1	25,00	0	0,00	7	15,21
Sağlık Sorunları	1	3,57	1	10,00	0	0,00	0	0,00	2	4,34
Elektrik, Su, Telefon, İnternet vb.	3	10,70	2	20,00	0	0,00	1	25,00	6	13,04
Kira Gideri	2	7,14	1	10,00	0	0,00	0	0,00	3	6,52
Sosyal Faaliyetler	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,17
Balıkçılık İle İlgili Masraflar	3	10,72	2	20,00	1	25,00	2	50,00	8	17,41
Doğalgaz ve Isınma Gideri	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,17
Toplam	28	100,00	10	100,00	4	100	4	100,00	46	100,00

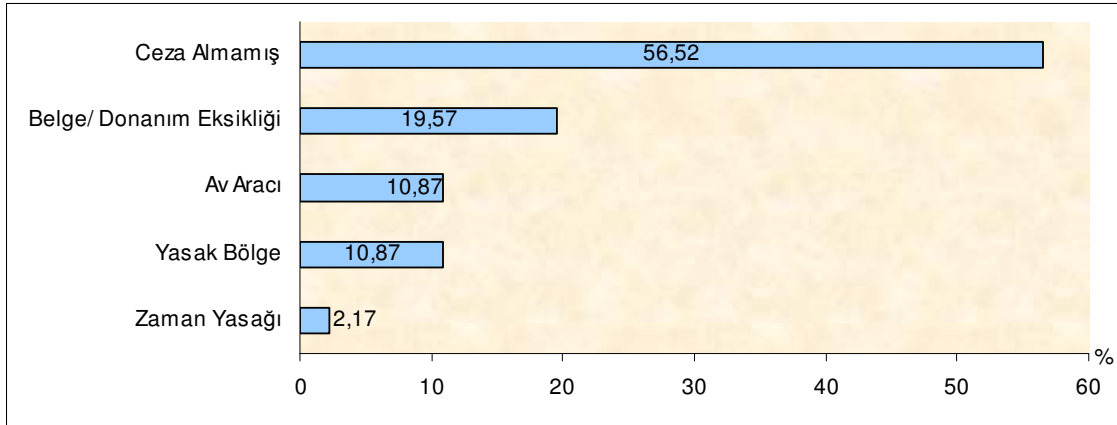
Şekil 6.35. Balıkçıların Harcamalarının Niteliklerine Göre Dağılımı (%)

Su ürünleri kontrol hizmetlerinin tam ve verimli bir şekilde yürütülmesi için su ürünleri kanunu ve buna bağlı yönetmelik ve tebliğler çıkarılmıştır. Bu kanuna muhalefet edenlere kanun gereğince ilgili idari para cezaları, zapt ve müsadere usulleri uygulanmaktadır. Bu çalışmada balıkçıların ceza alıp almadıklarına sorgulanmıştır. İstanbul balıkçıların %43,48'si ceza almış iken, %56,52'si ceza almamıştır. Ceza alanların oranı; I. Grubun

%28,59'u, II. Grubun %60'ı, III. grubun %50'si ve IV. Grubun tamamıdır. I. Grupta cezalar yasak bölge ihlali, av aracının uygunsuzluğundan ve belge/donanım eksikliğinden kaynaklanmıştır. II. Grup ise, av aracının uygunsuzluğundan ve belge/donanım eksikliğinden ceza almıştır. III. Grupta cezanın nedeni yasak bölge ihlali ve av aracı uygunsuzluğu olduğu görülmektedir. Yasak bölge ve yasak zamanda avcılık yapmak suçundan ceza alan ise IV. Grup tekne sahipleri olduğu anlaşılmaktadır. Yasak tür veya yasak boydan hiçbir grubun ceza almadığı da tespit edilmiştir. Yasak bölgeden ceza alanların oranı %10,87, zaman yasağı ihlalden %2,17, av aracı uygunsuzluğundan %10,87 ve belge/donanım eksikliğinden %19,57 oranındaki balıkçı ceza almıştır (Çizelge 6. 29, Şekil 6.36).

Çizelge 6.29. Ceza Alma Durumu

Tekne Grupları	Ceza Almamış		Ceza Almış							
			Yasak Bölge		Zaman Yasağı		Av Aracı		Belge/Donanım Eksikliği	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	20	71,41	1	3,57	0	0	1	3,57	6	21,45
II	4	40,00	0	0,00	0	0,00	3	30,00	3	30,00
III	2	50,00	1	25,00	0	0,00	1	25,00	0	0,00
IV	0	0,00	3	75,00	1	25,00	0	0,00	0	0,00
Genel	26	56,52	5	10,87	1	2,17	5	10,87	9	19,57

Şekil 6. 36. İstanbul Balıkçılarının Ceza Alma Durumları (%)

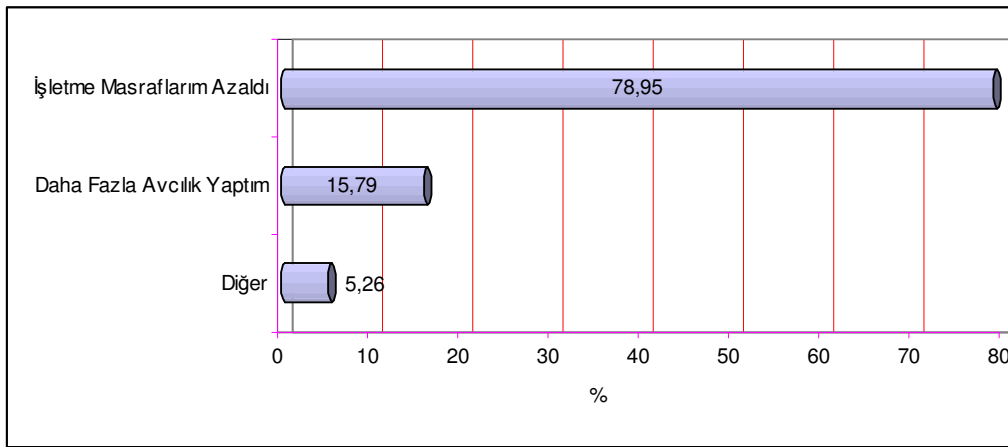
Balıkçılar için akaryakıt değişken masrafların en önemli kalemini oluşturmaktadır.

I. grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %29,98 ve 2007/2008 av sezonunda %28,00'dir. II. grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %14,58 iken, 2007/2008 av sezonunda %26,97 olarak artış göstermiştir. III. grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda

%23,54 iken, 2007/2008 av sezonunda %25,40 olarak %1,86 oranında artış göstermiştir. IV.grupta akaryakıtın toplam değişken masraflara oranı 2006/2007 sezonunda %33,06 iken, 2007/2008 av sezonunda %37,13 olarak %4,07 oranında artış göstermiştir. Akaryakıt masrafları düştüğü zaman balıkçıların durumunda ne gibi değişiklikler olduğu araştırılmış ve Çizelge 6.32'deki sonuçlara ulaşılmıştır. Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) oranı indirilmiş mazot kullanımı balıkçılar içinde uygulandığında değişik neticeler alınmıştır. ÖTV indirimli akaryakıt kullanan balıkçı oranı yapılan çalışmada genel balıkçılar içerisinde %41,30 olarak bulunmuştur. İndirimli akaryakıt kullanan ve daha fazla avcılık yaptığını beyan edenlerin oranı %15,79, işletme masraflarım azaldı cevabı verenlerin oranı ise %78,95 ve diğer şekilde olumlu olarak etkilenenlerin oranı ise %5,26 olmuştur. III. gruptaki balıkçıların tamamı, IV. gruptakilerin ise %75'i; ÖTV indirimli mazot kullanımının işletme masraflarının azaldığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Çizelge 6.30, Şekil 6.37).

Çizelge 6.30. Balıkçıların ÖTV İndirimli Mazot Kullanımının, Balıkçılığa Etkileri

Faaliyetler ve Parametreler	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Daha Fazla Avcılık Yaptım	0	0,00	3	30,00	0	0,00	0	0,00	3	15,79
İşletme Masraflarım Azaldı	1	3,57	7	70,00	4	100,00	3	75,00	15	78,95
Diğer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	25,00	1	5,26
Toplam	1	3,57	10	100,00	4	100,00	4	100,00	19	100,00

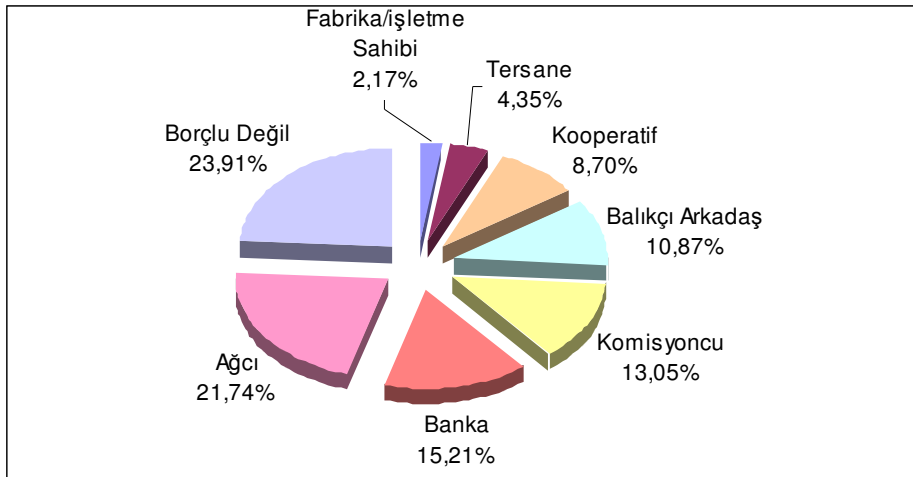

Şekil 6. 37. ÖTV İndirimli Mazot Kullanımının Balıkçıya Etkisi

Balıkçılıkta gelir-gider dengesi çok önemlidir. Değişken işletme masrafları ve sabit yatırım masrafları ne kadar çok ise gider oranı o kadar fazla olacağından borç durumu da artacaktır. Balıkçıların borç durumları Çizelge 6.31’de görüldüğü üzere %23.91’i borçsuz iken %76,09’u borçlu durumdadır. I. Grubun %35,71’i borçlu değilken, %64,29’u borçludur. II. Grubun %90’ı, III. ve IV. Grubun tamamı belirli bir yere borçlanmıştır. Borçlu olanların en fazla borçlu olduğu kişi, esnaf veya kurum; ağcı, komisyoncu ve bankalardır. Faiz durumu ve komisyoncuya mecbur kalmamak gibi nedenlerden dolayı balıkçılarda, balıkçı arkadaşlarına borçlanmalar görülmektedir. Tayfasına borçlu grup yer almazken, tersaneye yeni tekne yaptırmış veya bakım/onarımdan dolayı borçlananlarda mevcuttur. İşletme tesisine sadece IV. Grup teknenin borçlu olduğu görülmektedir. II, III ve IV. grup tekne sahiplerinin kooperatife borcu bulunmazken, I. Grubun %14,28’i borçlu durumdadır (Şekil 6.38).

Çizelge 6.31. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Borç Durumları

Borç Durumu	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Borçlu Değil	10	35,71	1	10,00	0	0,00	0	0,00	11	23,91
Komisyoncu	2	7,15	2	20,00	1	25,00	1	25,00	6	13,05
Banka	2	7,15	3	30,00	1	25,00	1	25,00	7	15,21
Ağcı	7	25,00	1	10,00	1	25,00	1	25,00	10	21,74
Balıkçı Arkadaş	3	10,71	2	20,00	0	0,00	0	0,00	5	10,87
Kooperatif	4	14,28	0	0,00	0	0,00	0	0,00	4	8,70
Fabrika/işletme Sahibi	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	25,00	1	2,17
Tersane	0	0,00	1	10,00	1	25,00	0	0,00	2	4,35
Toplam	28	100,00	10	100,00	4,00	100,00	4,00	100,00	46,00	100,00

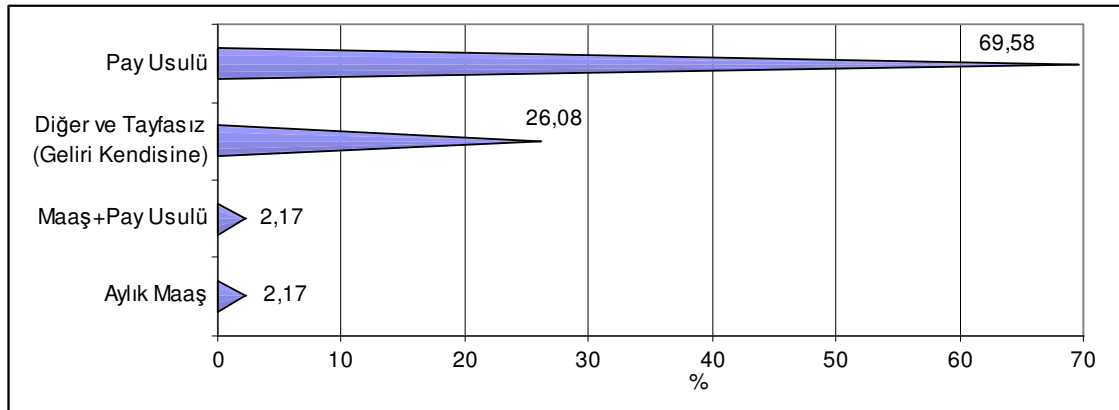

Şekil 6. 38. Balıkçıların Borç Durumları ve Borçlu Oldukları Kişi/Esnaf/Kurum/Kuruluş

Balıkçılar genelde, bir işletme tesisi gibi çalışmakta, çalışan personel bazı teknelerde işletme ortağı gibi görünmektedir. Tekne sahipleri elde edilen geliri masraflar çıkıldıktan sonra belirli bir oranda çalışanlarına emekleri karşılığında ödeme yapmaktadırlar. Bu ödemeler tüm gruplarda %69,58 ile pay usulü şeklinde olmaktadır. Tayfa çalıştırmayan tekne sahipleri ise gelirinin tamamını almakta ve bu oran tüm dağılım içerisinde %26,08'ini oluşturmaktadır. Aylık maaş ödemesi yaparak tayfa/işçi çalıştıranların oranı %2,17 ile IV. Grupta yer almaktadır. Yine %2,17'si ise Maaş+Pay usulü uygulanan grup ise III. gruptur. Pay usulü ödemeler I. Grubun %57,15'inde, II. Grubun tümünde, III. ve IV. Grubun %75'inde görülmektedir (Çizelge 6.32, Şekil 6.39).

Çizelge 6.32. Balıkçılık Gelirinin Tekne de Paylaşılma Şekli

Balıkçılık Geliri Paylaşımı/Ödemeler	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Aylık Maaş	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	25,00	1	2,17
Pay Usulü	16	57,14	10	100,00	3	75,00	3	75,00	32	69,58
Maaş+Pay Usulü	0	0,00	0	0,00	1	25,00	0	0,00	1	2,17
Diğer ve Tayfasız (Geliri Kendisine)	12	42,86	0	0,00	0	0,00	0	0,00	12	26,08
Toplam	28	100,00	10	100,00	4,00	100,00	4,00	100,00	46,00	100,00

Şekil 6.39. Balıkçılık Gelirinin Tekne de Taksim Edilme Şekilleri (%)

Balıkçılara yöneltilen 2006/2007 ve 2007/2008 balıkçılık sezonu elde edilen gelirle yatırım yapabiliyor musunuz sorusuna borçlu olmayanlardan veya yatırım yaparak borca girenlerden Evet cevabı alınmıştır. Borçlu olmayıp elde ettikleri gelirle yatırım yapabilenlerin

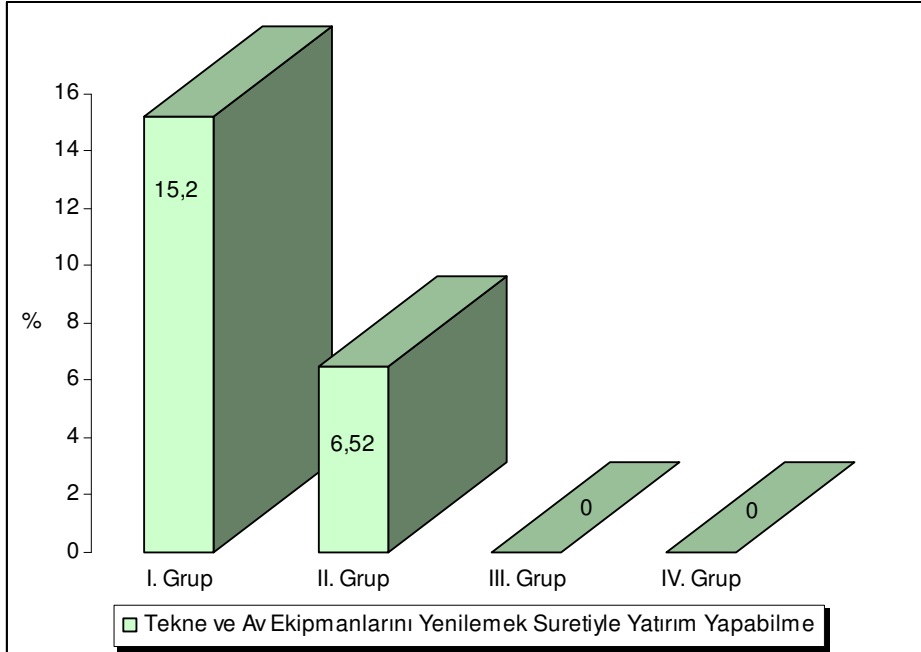
oranı tüm balıkçılara kıyasla %21,74'dür. Yatırım yapabilen balıkçıların gruplara dağılımı ise I. grup %15,2 ve II. grup %6,52 olmaktadır. III ve IV. gruplarda giderlerin çokluğu nedeniyle yatırım yapılamamıştır.

I. Grubun kendi içerisindeki tekne sahiplerinin %25'i, II. Grubun kendi içerisindeki tekne sahiplerinin %30'u tekne ve av ekipmanlarını yenilemek suretiyle yatırım yapabildiği görülmektedir. (Çizelge 6.33, Şekil 6.40).

Balıkçılıktan elde edilen gelir ile gayrimenkule ve balıkçılık işletmesine yatırım yapılamamıştır.

Çizelge 6.33. Balıkçılıktan Elde Edilen Gelirle Ne Tür Bir Yatırım Yapabildiği

Faaliyetler ve Parametreler	Tekne Grupları								Toplam
	I		II		III		IV		
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	
Tekne ve Av Ekipmanlarını Yenilemek	7	25	3	30	0	0	0	0	10
Genel	7	15,2	3	6,52	0	0	0	0	21,74

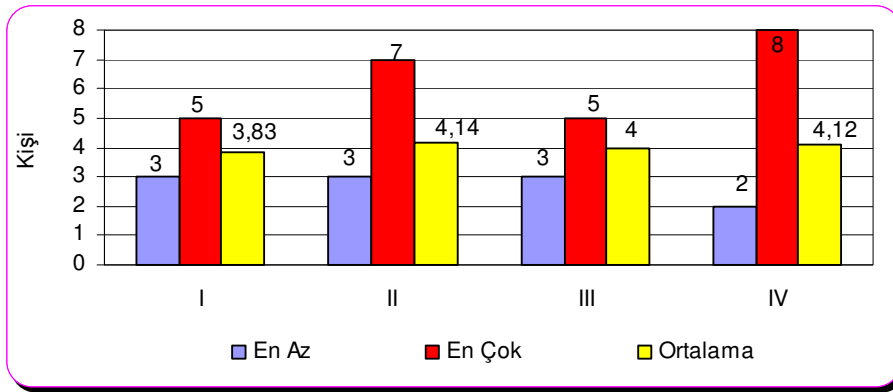
Şekil 6.40. Yatırım Yapabilen Balıkçıların Yatırım Yapabildikleri Alanlar

6.3. Tayfaların Sosyo-Ekonomik Yapıları

Genelde tayfaların hanelerinde yaşayan insan sayısı gruplar itibariyle aynı değerlerde ortalama bulmaktadır. Çizelge 6.34’de görüldüğü üzere gruplar ortalamasına göre en az birey sayısı I. Grupta, en fazla birey sayısı ise IV. grupta bulunmuştur (Şekil 6.41).

Çizelge 6.34. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Ailesinde Yaşayan Fert Sayısı Dağılımı

Tekne Grupları	Birey Sayısı Dağılımı		
	En Az	En Çok	Ortalama
I	3	5	3,83
II	3	7	4,14
III	3	5	4,00
IV	2	8	4,12

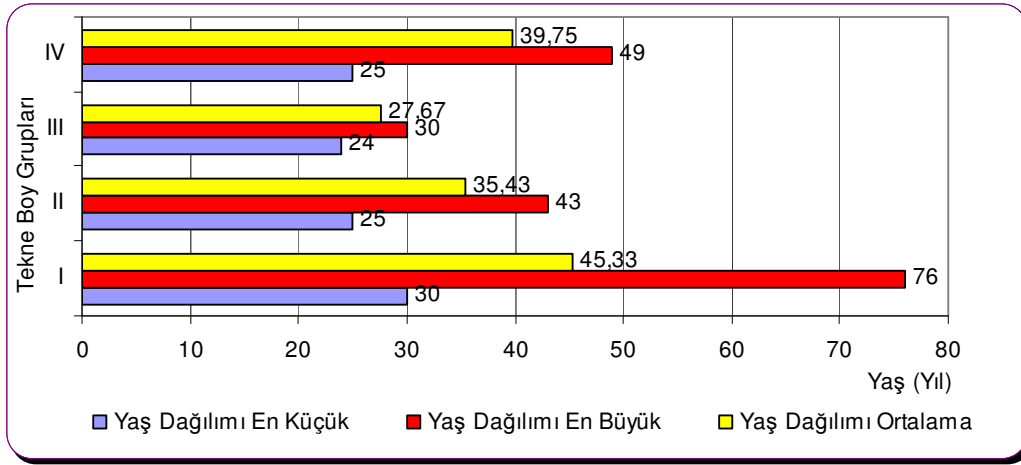

Şekil 6.41. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Ailesinde Yaşayan Fert Sayısı

Tayfaların yaş dağılımına bakıldığında en yaşlı grup tayfası olarak I. Grup görülmektedir. En genç tayfa yaşı ortalaması ise III. Grupta bulunmaktadır. II-III ve IV. Gruptaki yaş ortalamasının genç olmasının özelliği ise çalışılan avcılık yöntemlerinin kıyı balıkçılığı yönteminden daha zor olması ve bu grup tekne sahiplerinin daha genç ve dinamik tayfa aramalarından kaynaklanmaktadır (Çizelge 6.35, Şekil 6.42).

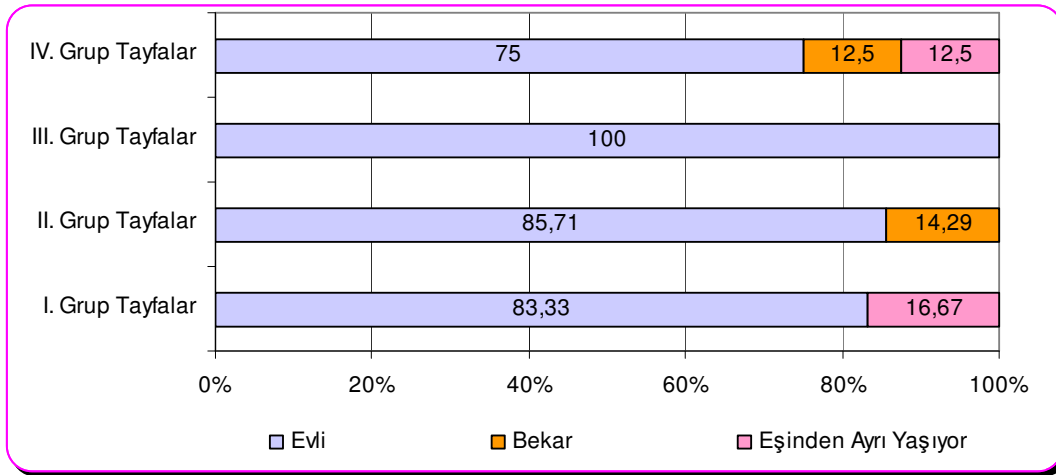
Çizelge 6.35. Tayfaların Yaş, Medeni Hal ve Mesleki Durumları

Tekne Grupları	Yaş Dağılımı			Medeni Hali						Mesleği			
	En Küçük	En Büyük	Ort.	Evli		Bekâr		Eşinden Ayrı Yaşıyor		Tayfa		Tayfa Değil	
				Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	30	76	45	5	83,33	0	0,00	1	16,67	4	66,67	2	33,33
II	25	43	35	6	85,71	1	14,29	0	0,00	7	100,00	0	0,00
III	24	30	28	3	100	0	0,00	0	0,00	3	100,00	0	0,00
IV	25	49	40	6	75,00	1	12,50	1	12,50	8	100,00	0	0,00
Genel				20	83,34	2	8,33	2	8,33	22	91,67	2	8,33

Şekil 6.42. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Yaş Grafiği

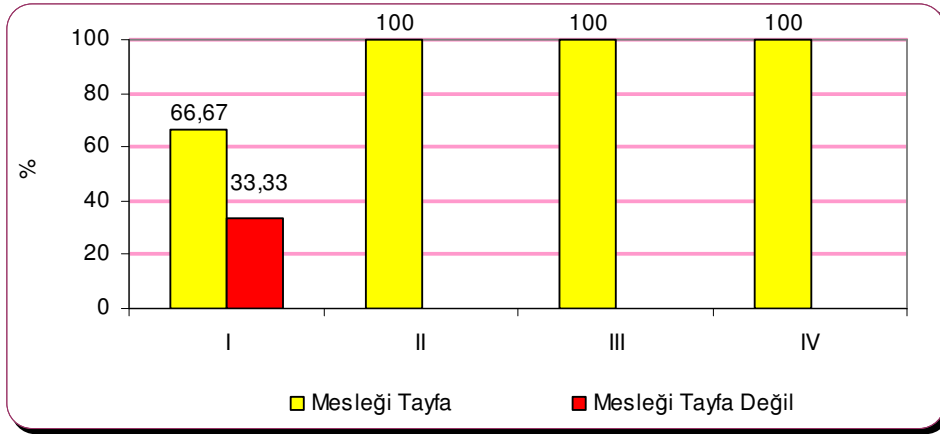
Tayfalardan I ve III. Grupta tamamı evli bulunmuştur. I. Grubun %16,67'si eşinden ayrı yaşamaktadır. II. Gruptaki tayfaların %85,71'i evli, %14,29'u bekârdır. IV. Gruptaki tayfaların ise %75'i evli, %12,5'i bekâr ve %12,5'i eşinden ayrıdır (Çizelge 6.35, Şekil 6.43).

Şekil 6.43. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Medeni Halleri (%)

İstanbul'daki tayfaların %91,67'sinin tayfacılık esas mesleği iken, %8,33'ü çeşitli nedenlerle sonradan tayfacılığa başlamışlardır.

Tayfaların esas meslekleri olarak II-III ve IV. Gruplarda tayfacılık %100 oranında iken; I. Grup tayfaların %66,67'si tayfacılık mesleğini her zaman devam ettirirken, %33,33'ü başka mesleklerden sonra tayfacılık mesleğine geçiş yaptığı görülmektedir (Çizelge 6.35, Şekil 6.44).

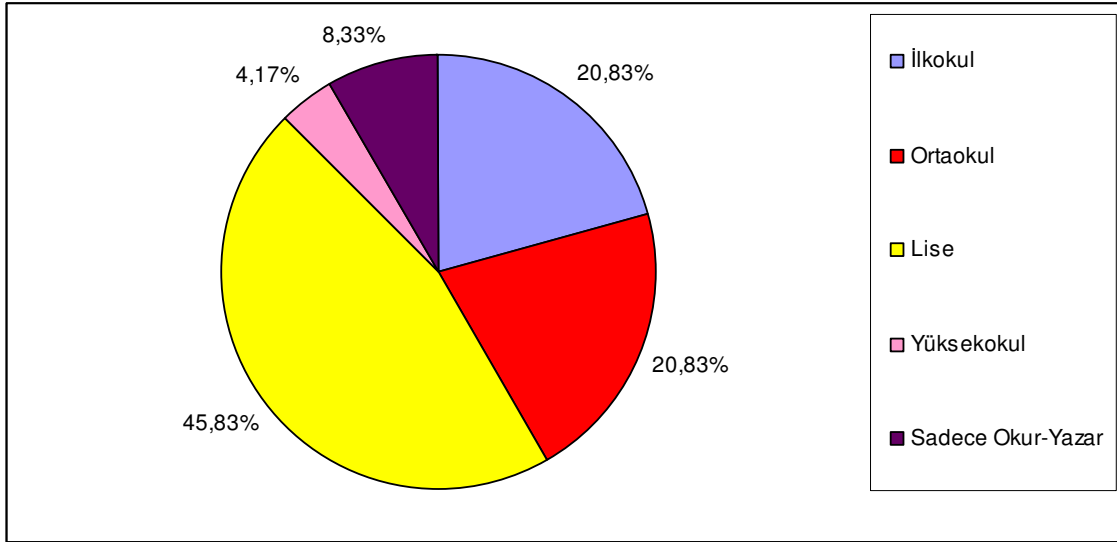
Şekil 6.44. Tayfaların Mesleki Durumları (%)

Tayfaların eğitim seviyeleri; I. Grupta %16,6 okur-yazar, %16,6 lise, %33,33 ilkokul ve %33,33 ortaokul eğitimlidir. II. Grupta tayfaların %14,5'i ortaokul ve %85,5'i lise mezunudur. III. Grup tayfaların eğitim seviyesi ise ortaokul, lise ve yüksekokul olarak eşit oranlardadır. IV. Grupta çalışan tayfaların ise %12,5'i okur-yazar, %37,5'i ilkokul ve %50'side lise eğitimi almışlardır. Tayfalarla yapılan anket sonuçlarına göre dört yıllık fakülte mezununa rastlanmamıştır. Toplam tayfalar içerisinde ise lise mezunu oranı %45,83, ortaokul ve ilkokul eğitimlilerin oranları birbirine eşit olup %20,83, okur-yazar oranı %8,34 ve yüksekokul oranı ise %4,17 olarak görülmektedir. (Çizelge 6.36, Şekil 6.45).

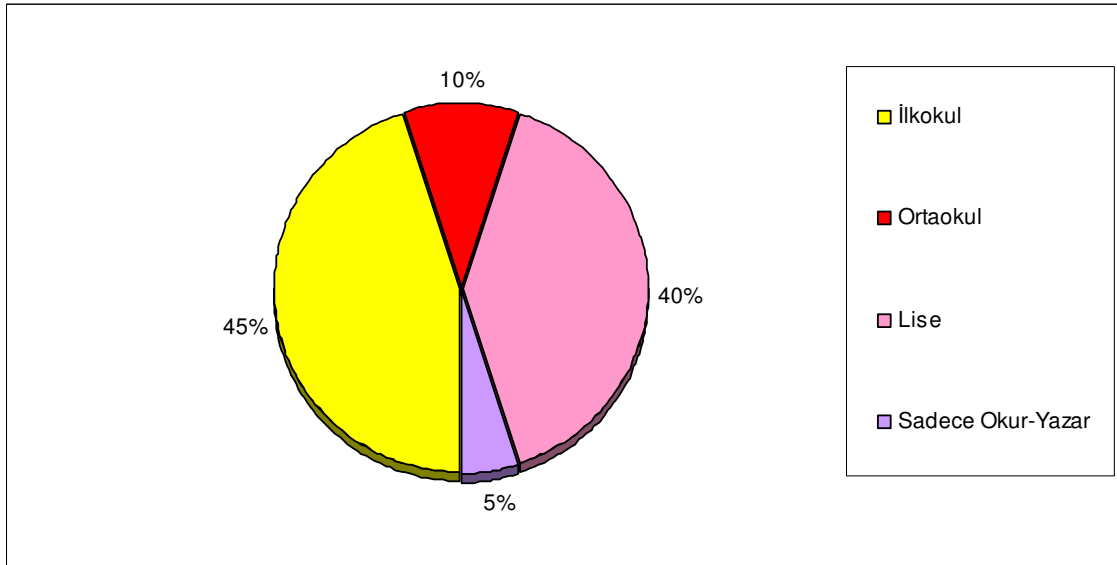
Çizelge 6.36. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların ve Yakınlarının Eğitim Düzeyleri

Bireyler	Tekne Grupları	Okur-Yazar Değil		Sadece Okur-Yazar		Eğitim Düzeyi									
						İlkokul		Ortaokul		Lise		Yüksekokul		Fakülte ve Üstü	
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Tayfalar	I	0	0,00	1	16,67	2	33,33	2	33,33	1	16,67	0	0,00	0	0,00
	II	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	28,57	5	71,43	0	0,00	0	0,00
	III	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	33,33	1	33,33	1	33,34	0	0,00
	IV	0	0,00	1	12,50	3	37,50	0	0,00	4	50,00	0	0,00	0	0,00
Genel		0	0,00	2	8,33	5	20,83	5	20,83	11	45,83	1	4,17	0	0,00
Tayfa Eşleri	I	0	0,00	0	0,00	3	60,00	1	20,00	1	20,00	0	0,00	0	0,00
	II	0	0,00	0	0,00	2	33,33	0	0,00	4	66,67	0	0,00	0	0,00
	III	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	33,33	2	66,67	0	0,00	0	0,00
	IV	0	0,00	1	16,67	4	66,67	0	0,00	1	16,67	0	0,00	0	0,00
Genel		0	0,00	1	5,00	9	45,00	2	10,00	8	40,00	0	0,00	0	0,00
Tayfa Çocukları	I	1	12,50	0	0,00	3	37,50	3	37,50	1	12,50	0	0,00	0	0,00
	II	1	10,00	0	0,00	4	40,00	2	20,00	1	10,00	1	10,00	1	10,00
	III	3	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	IV	2	13,33	1	6,67	6	40,00	3	20,00	3	20,00	0	0,00	0	0,00
Genel		7	19,44	1	2,78	13	36,11	8	22,22	5	13,89	1	2,78	1	2,78

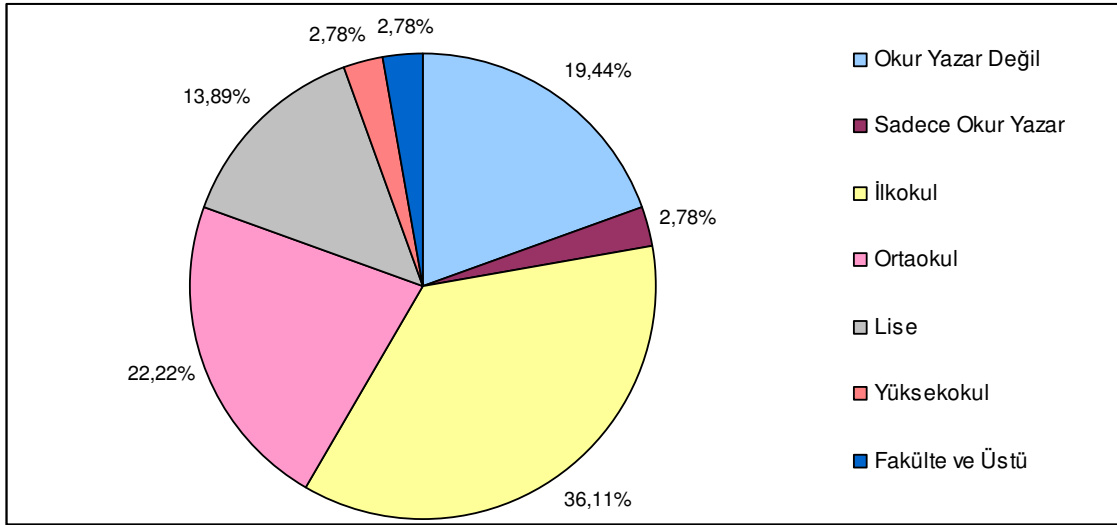
Tayfaların eşlerinin eğitim düzeyi ise genellikle ilkokul, ortaokul ve lise arasında değişmektedir. Tayfaların çocuklarının ise bir kısmının (%19,44) okul çağında olmadığı ve bu nedenle okur-yazar olmadıkları belirlenmiştir. Tayfa çocuklarının %36,11'i ilkokul, %22,22'si ortaokul, % 13,89 lise eğitimlidirler. Yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre II. Grup tayfaların çocuklarını yüksekokul ve fakülte okutma girişiminde buldukları görülmektedir (Çizelge 6.36, Şekil 6.46-47).

Şekil 6.45. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Eğitim Durumu (%)

Şekil 6.46. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Eşlerinin Eğitim Durumu (%)

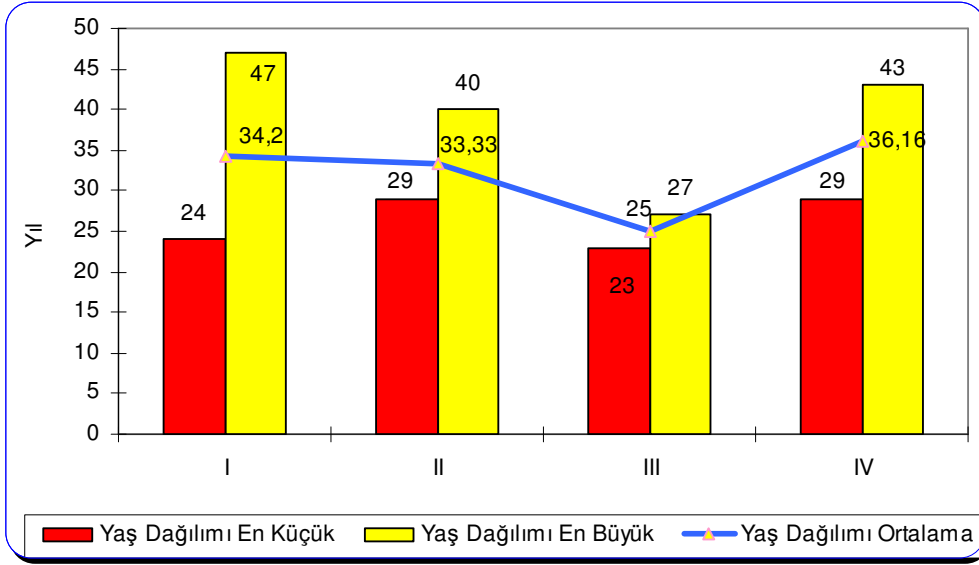
Şekil 6.47. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuklarının Eğitim Durumu

Tayfa eşlerinin en genç yaş grubu III. Grupta, en yaşlı grubu ise IV. Grupta görülmüştür (Çizelge 6.37; Şekil 6.48).

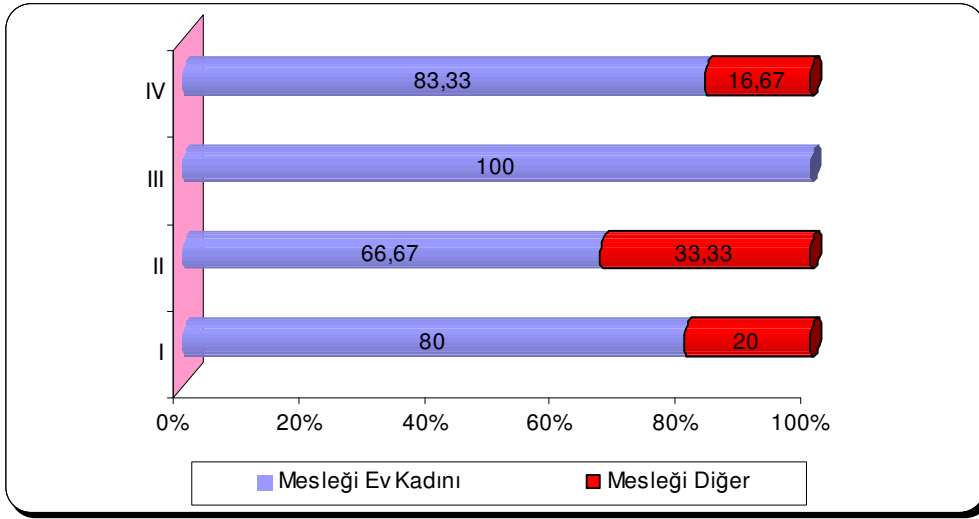
Tayfaların eşlerinin %80'i ev kadını ve %20'si de diğer çalışan grubundadır. Tayfa eşlerinden çalışanlar en fazla II. Grupta bulunmuştur (Çizelge 6.37; Şekil 6.49).

Çizelge 6.37. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Eşlerinin Yaşları ve Mesleki Durumları

Bireyler	Tekne Grupları	Yaş Dağılımı			Mesleği			
		En Küçük	En Büyük	Ortalama	Ev Kadını		Diğer	
					Adet	%	Adet	%
Tayfaların Eşleri	I	24	47	34,20	4	80,00	1	20,00
	II	29	40	33,33	4	66,67	2	33,33
	III	23	27	25,00	3	100,00	0	0,00
	IV	29	43	36,16	5	83,33	1	16,67
Genel					16	80,00	4	20,00

Şekil 6.48. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Eşlerinin Yaşları Dağılımı

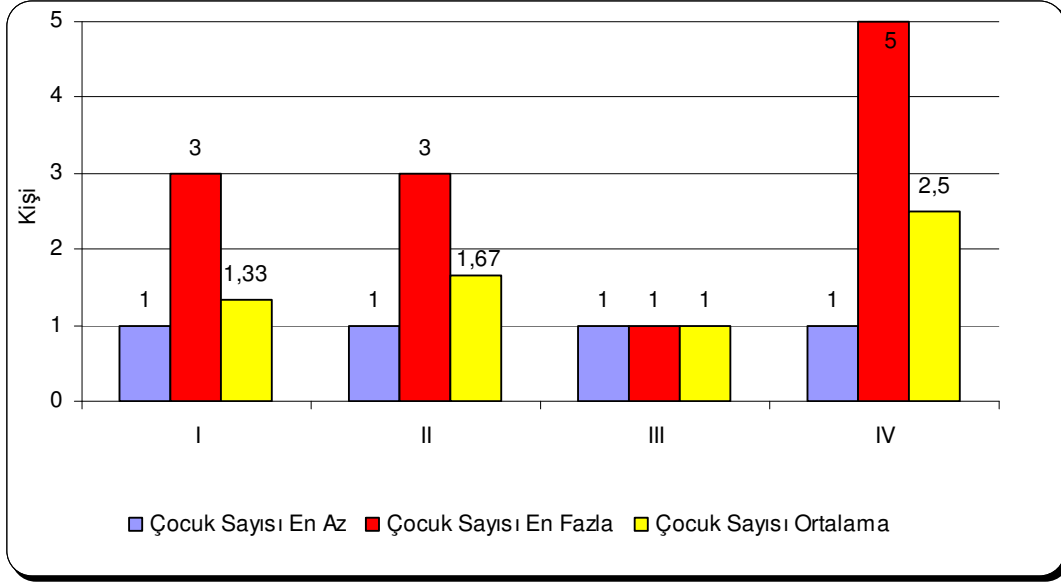
Şekil 6.49. Tekne Gruplarına Göre Balıkçıların Eşlerinin Mesleki Durumları

Balıkçılıkla uğraşan tayfalarda en az çocuk sayısı 1, en fazla 5 olarak bulunmuştur. Ortalama en az çocuk sayısı III. Grupta 1 kişi, en fazla çocuk sayısı IV. Grupta 2,5 (2-3 arası) kişi olarak tespit edilmiştir (Çizelge 6.38, Şekil 6.50).

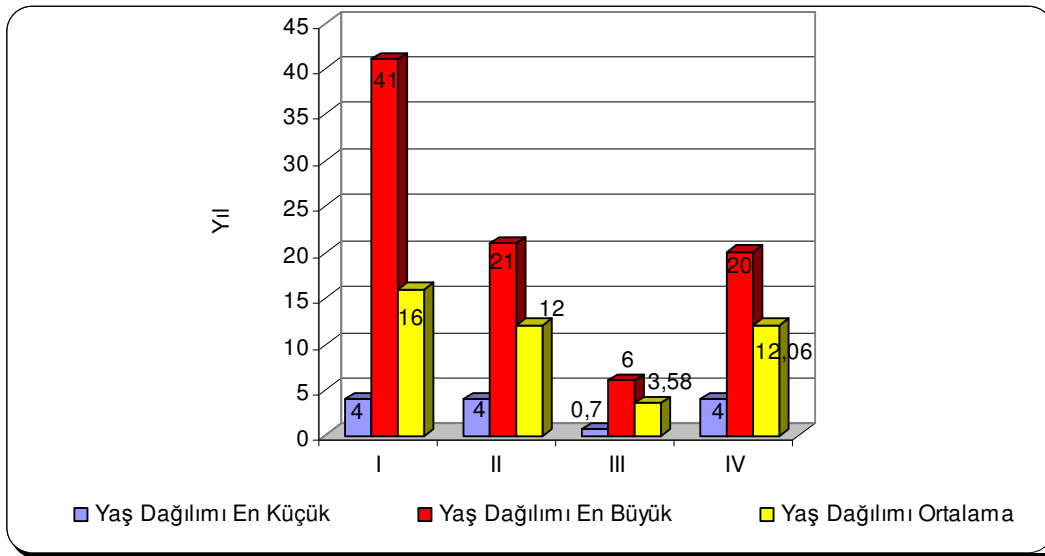
Çocuklardan en küçük yaştaki (0,7 yaşında) III. Grup tayfalara ait çocuklar, en büyüğü ise (41 yaşında) I. Grupta yer almaktadır. Genelde en küçük yaş ortalaması III. Grup tayfa çocuklarında, en büyük yaş ortalaması ise I. Grupta bulunmuştur (Çizelge 6.38, Şekil 6.51).

Çizelge 6.38. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuk Sayısı ve Yaşları

Tekne Grupları	Çocuk Sayısı (Kişi)			Yaş Dağılımı (Yıl)		
	En Az	En Fazla	Ortalama	En Küçük	En Büyük	Ortalama
I	1	3	1,33	4	41	16
II	1	3	1,66	4	21	12
III	1	1	1,00	0,7	6	3,58
IV	1	5	2,50	4	20	12,06

Şekil 6.50. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuk Sayısı

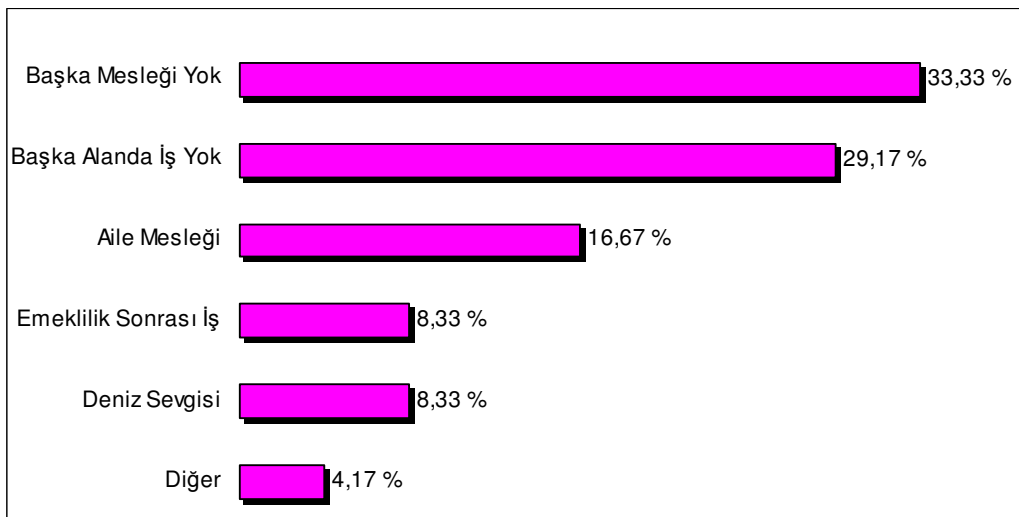

Şekil 6.51. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Çocuklarının Yaş Ortalamaları

Tayfacılığa başlama nedeni olarak emeklilikten sonraki iş olarak I. Grupta (Grubun kendi içindeki oranı %33,33) görülmektedir. Genel olarak başka mesleği olmayı tayfacılık yapanların oranı %33,33 olarak tespit edilmiştir. Başka alanda iş bulamayıp tayfacılık yapanların oranı ise %29,17'dir. Aile mesleği olarak yapanların oranı ise II. Grupta %28,57 iken, IV. Grupta %25'dir. I. Grubun %16,67'si, II. Grubun %28,57'si, III. Grubun %33,34'ü ve IV. Grubun %50'si başka mesleği olmadığı için bu işi tercih etmek zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir. I. Grubun %50'si, II. Grubun %28,57'si, III. Grubun %33,33'ü ve IV. Grubun %12,5'i başka alanda iş bulamamışlardır. I. ve III. Grupta deniz sevgisinden dolayı bu işe başlayanlar bulunmazken, II. Grubun 14,29'u ve IV. Grubun %12,5'i denize olan ilgi ve alakasından dolayı bu işe başladıklarını bildirmektedirler. III. Grubun %33,33'ü ise bu nedenlerin dışında başka nedenlerle tayfacılığa başladıklarını söylemektedirler (Çizelge 6.39, Şekil 6.52).

Çizelge 6.39. Balıkçılığa/Tayfacılığa Başlama Nedeni

Tekne Grupları	Balıkçılığa/Tayfacılığa Başlama Nedeni											
	Aile Mesleği		Başka Mesleği Yok		Başka Alanda İş Yok		Deniz Sevgisi		Emeklilikten Sonraki İş		Diğer	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	0	0,00	1	16,67	3	50,00	0	0,00	2	33,33	0	0,00
II	2	28,57	2	28,57	2	28,57	1	14,29	0	0,00	0	0,00
III	0	0,00	1	33,33	1	33,33	0	0,00	0	0,00	1	33,34
IV	2	25,00	4	50,00	1	12,50	1	12,50	0	0,00	0	0,00
Genel	4	16,67	8	33,33	7	29,17	2	8,33	2	8,33	1	4,17

Şekil 6.52. Tayfaların Balıkçılığa/Tayfacılığa Başlama Nedenleri (%)

Tayfaların balıkçılık/tayfacılık yapma yılları ise; en az IV. Grupta (0,4 yıl), en fazla I. Grupta (60 yıl) bulunmuştur. Ortalama olarak tayfacılık yapma yılı 3 ile 18 yıl arasında değişmektedir (Çizelge 6.40 ve Şekil 6.53).

Tayfaların bu işi aileden alarak sürdürdüğü yönündeki söylemlere karşın tayfaların baba mesleklerine bakıldığı zaman genelde babası da bu işi yapan, babası da balıkçı olanların oranı %20,83 iken, babası balıkçı olmayan diğer işlerle meşgul olmuş olanların oranı ise %79,17 olarak tespit edilmiştir (Şekil 6.54).

Tayfalar genelde %75 ile balıkçılık sezonunda tayfa olarak çalışmaktalar, %12,5 hem tayfa hem de küçük tekne sahibi olmaktadır, %8,33'ü ise aile içi ücretsiz tayfacılık yapmaktalar, %4,17'si ise kaptanlık yaparak çalışmaktadırlar (Şekil 6.55).

Tayfaların %87,50'si bir iş kazası geçirmemiş durumda iken %12,50'si bir mesleki iş kazasına maruz kalmıştır. En fazla iş kazası geçirenler ise I. Grupta %16,66 olarak bulunmuştur (Şekil 6.56).

I. ve IV. Grup balıkçılıkta çalışan tayfaların tümü herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir. II. Grup tayfaların %42,86'sı bir eğitim veya belge almışken, III. Grupta bu oran %33,33 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 6.57).

Tayfacılık işini yapmaktan memnun olanların oranı %45,83, memnun olmayanların oranı ise %54,17'dir. En fazla memnuniyetsizlik I. Grupta %66,67 olarak tespit edilmiştir. Tayfacılıktan memnun olanların en fazla oranı ise %66,67 ile III. Grupta bulunmuştur. IV. Grubun yarısı bu işten memnunken yarısı memnun olmadığını bildirmektedir (Şekil 6.58).

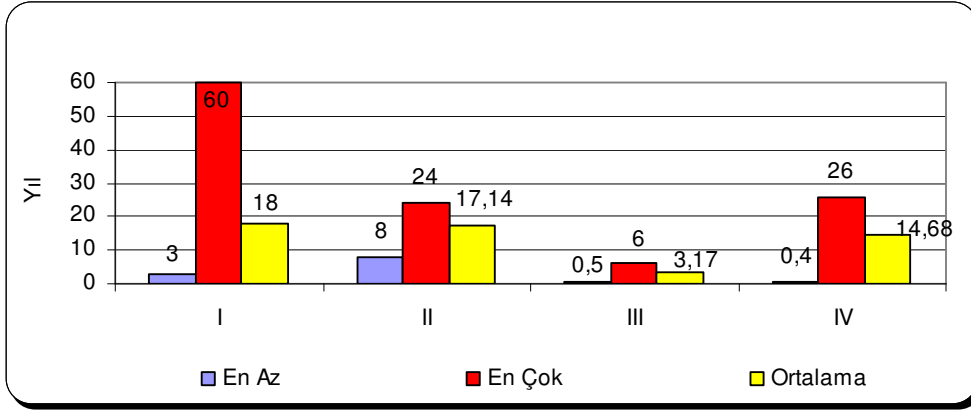
Tayfalar genelde çalıştıkları tekne sahibi veya reislerden memnun durumdadırlar. Memnuniyet oranı %80-100 arasında değişmektedir. %12,50'si ise maddi ve manevi yönden tekne sahibinden memnuniyetsizliklerini bildirmişlerdir (Şekil 6.59).

I. ve III. Grubun tamamının, II. Grubun %42,86'sı ve IV. Grubun %75'i tayfacılık dışı bir gelire sahip olduğu görülmektedir. Genelde tayfacılık dışı bir gelire sahip olan tayfaların oranı %75 olarak tespit edilmiştir (Şekil 6.60).

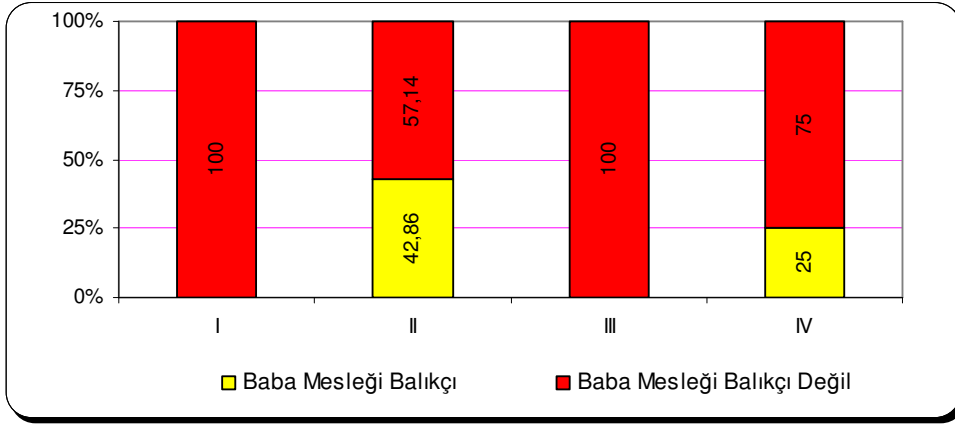
Tayfaların %87,50'si balıkçılık sezonunun dışında başka bir iş bulamazken, %12,50'si ek bir iş yapmaktadırlar. Balıkçılık sezonu dışında iş bulabilme oranı I. grupta 16,67, IV. Grupta %25 olarak tespit edilmiştir. II. ve III. grupta çalışan tayfaların ise geçimlerini sadece tayfacılıktan elde ettikleri gelirlerle sağladıklarını, tayfacılık haricinde herhangi bir iş bulamadıklarını beyan etmektedirler (Şekil 6.61).

Çizelge 6.40. Tekne Gruplarına Göre Tayfalara Ait Bazı Sosyo-Ekonomik Göstergeler

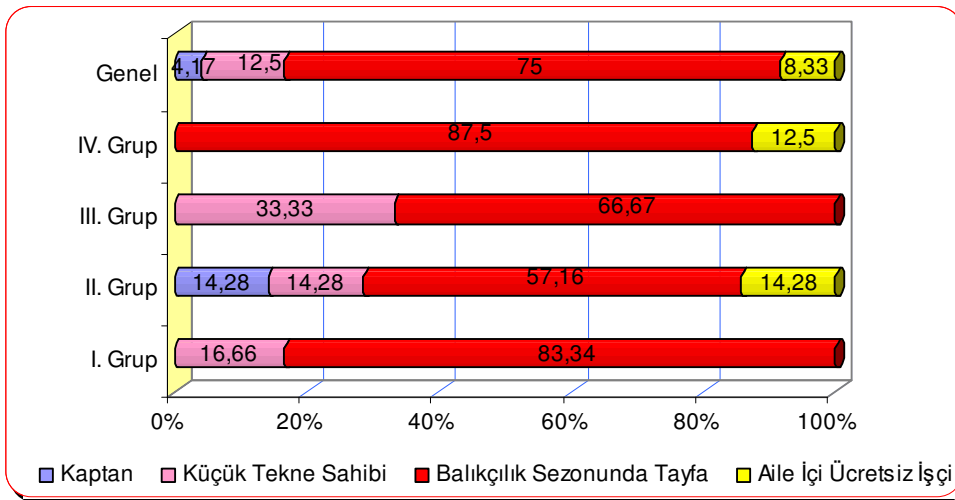
Parametreler	Değerler	Tekne Grupları				Genel
		I. Grup	II. Grup	III. Grup	IV. Grup	
Tayfacılık Yapma Yılı	En Az	3	8	0,5	0,4	0,4
	En Çok	60	24	6	26	60
Tayfaların Baba Meslekleri	Balıkçı	-	3	-	2	5
	%	0	42,86	0	25,00	20,83
	Balıkçı Değil	6	4	3	6	19
	%	100	57,14	100	75,00	79,17
Tayfaların Çalışma Nitelikleri	Kaptan	-	1	-	-	1
	%	0	14,28	0	0	4,17
	Küçük Tekne Sahibi	1	1	1	-	3
	%	16,66	14,28	33,33	0	12,50
	Balıkçılık Sezonunda Tayfa	5	4	2	7	18
	%	83,34	57,16	66,67	87,50	75,00
	Aile İçi Ücretsiz İşçi	-	1	-	1	2
	%	0	14,28	0	12,50	8,33
İş Kazası Geçirme Durumları	Evet	1	1	-	1	3
	%	16,66	14,28	0	12,50	12,50
	Hayır	5	6	3	7	21
	%	83,34	85,72	100,00	87,50	87,50
Balıkçılık Alanında Mesleki Eğitim Alma Durumu	Evet	-	3	1	-	4
	%	0	42,86	33,33	0	16,66
	Hayır	6	4	2	8	20
	%	100	57,14	66,67	100,00	83,34
Tayfacılık Yapmaktan Memnuniyet Durumu	Memnun	2	3	2	4	11
	%	33,33	42,85	66,67	50,00	45,83
	Memnun Değil	4	4	1	4	13
	%	66,67	57,15	33,33	50,00	54,17
Tekne Sahibi/Reis'den Memnuniyet Durumu	Memnun	5	6	3	7	21
	%	83,34	85,71	100,00	87,50	87,50
	Memnun Değil	1	1	-	1	3
	%	16,67	14,29	0	12,50	12,50
Tayfacılık Dışı Geliri Olma Durumu	Evet	6	3	3	6	18
	%	100,00	42,86	100,00	75,00	75,00
	Hayır	-	4	-	2	6
	%	0	57,14	0	25,00	25,00
Sezon Dışı İş Bulabilme Durumu	Evet	1	-	-	2	3
	%	16,67	0	0	25,00	12,50
	Hayır	5	7	3	6	21
	%	83,33	100,00	100,00	75,00	87,50

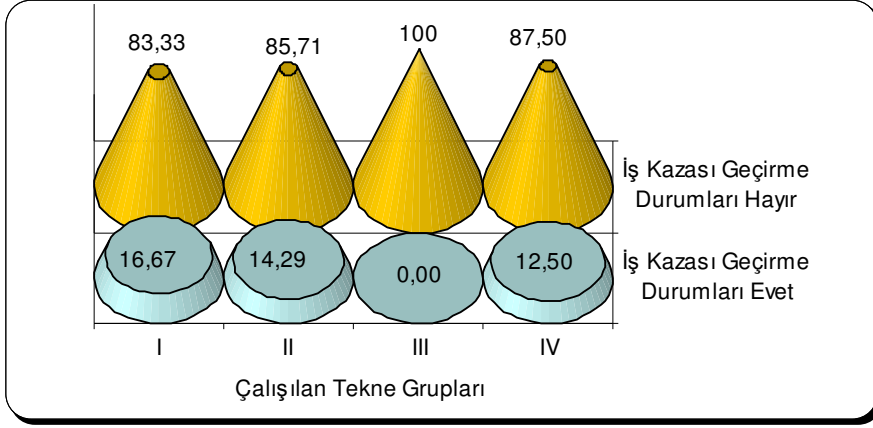
Şekil 6.53. Tayfaların Ortalama Tayfacılık Yapma Yılları

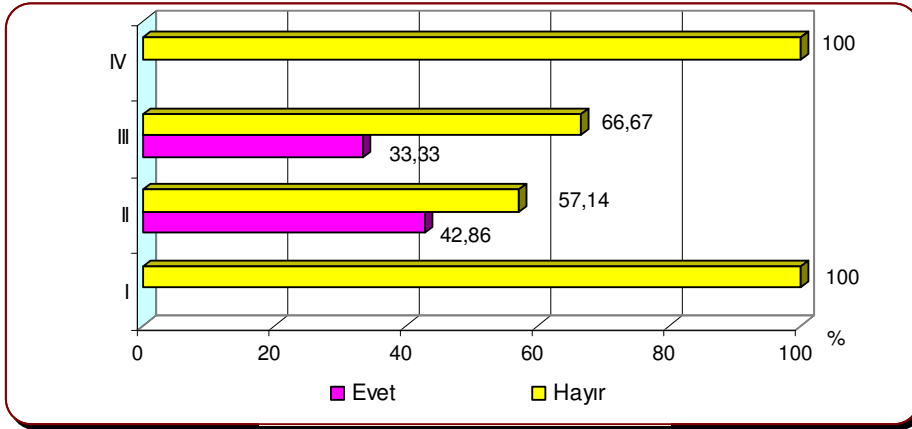
Şekil 6.54. Tayfaların Baba Meslekleri

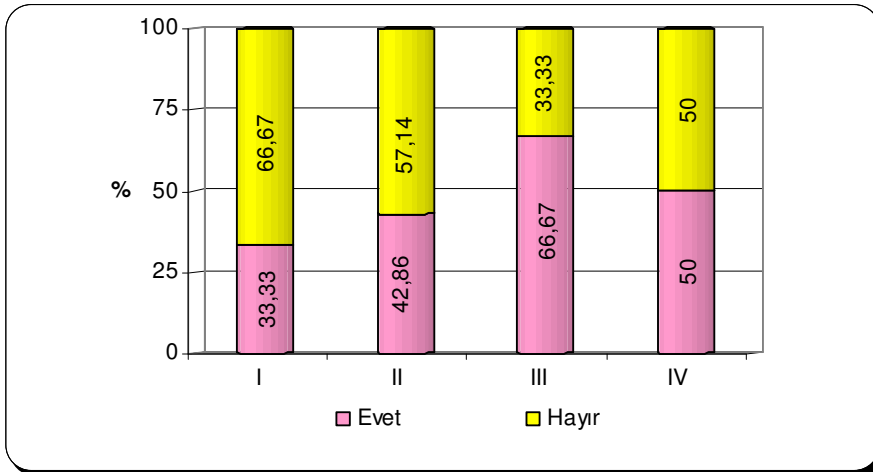
Şekil 6.55. Tayfa Olarak Çalışma Durumları ve Tayfacılık Nitelikleri

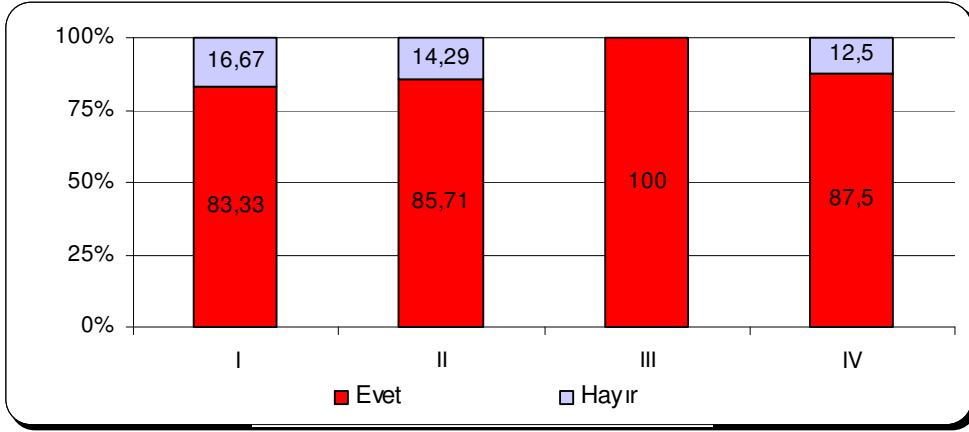
Şekil 6.56. Tayfaların Balıkçılığa Bağlı Bir İş Kazası Geçirmesi (%)

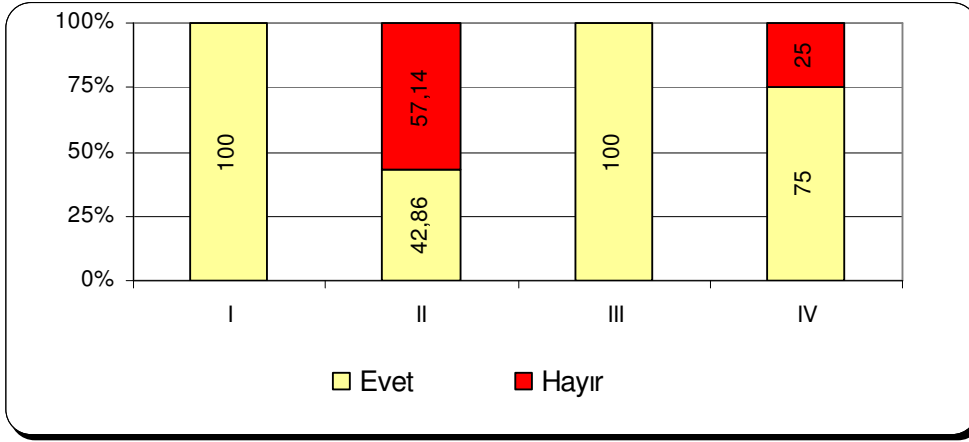
Şekil 6.57. Balıkçılık Alanında Mesleki Eğitim Alma Durumu

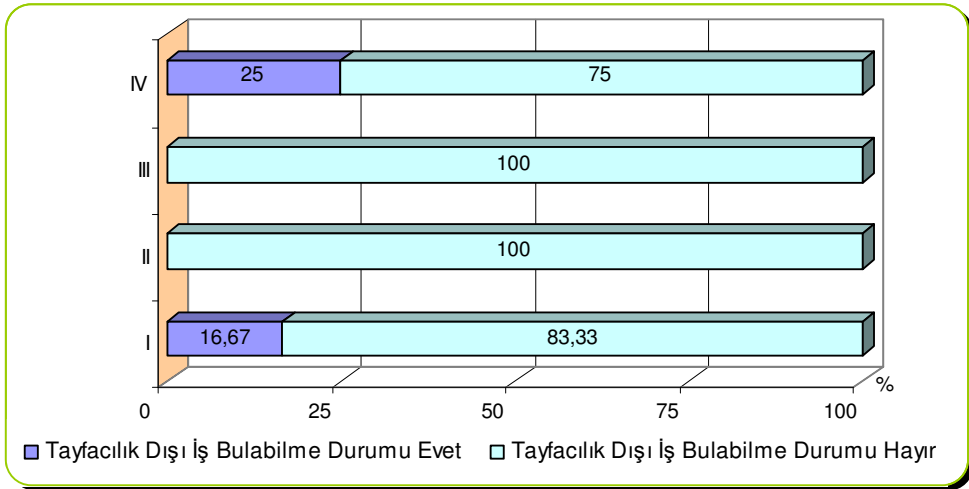
Şekil 6.58. Tayfaların Tayfacılıktan Memnuniyet Durumları

Şekil 6.59. Çalıştığı Reis /Kaptan/Tekne Sahibinden Memnuniyet Durumları

Şekil 6.60. Tayfacılık Dışı Bir Gelire Sahip Olma Durumu

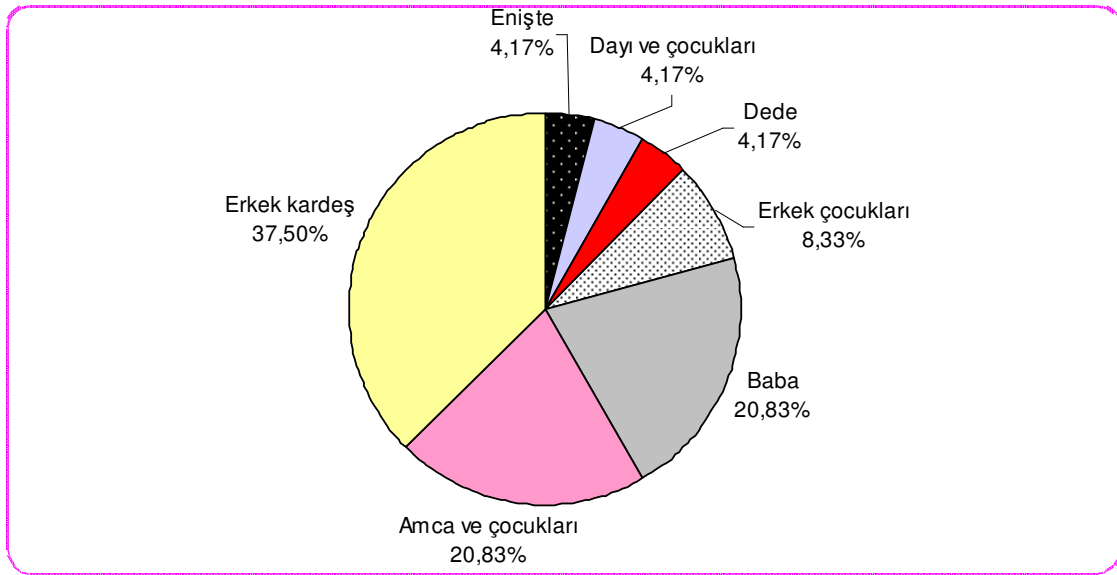

Şekil 6.61. Tayfaların Balıkçılık Sezonu Dışında İş Bulabilme Durumu

Tayfaların akrabalarından balıkçı olanların en fazla erkek kardeşleri olduğu %37,50 oranı ile tespit edilmiştir. Babası balıkçı olanlarının oranı ile amca ve çocukları balıkçı olanların oranı denk olup, %20,83'dür. Diğer balıkçı olan akrabalar ise dede, dayı ve çocukları, erkek çocuklar ve enişte olarak belirmektedir. . I, II ve IV. Grupta akrabaları balıkçılık yapan tayfalar mevcut iken, III. Grup tayfalar arasında akrabası balıkçı olanına rastlanmamıştır. Tayfaların anneleri, eşleri, kız kardeşleri ve kız çocuklarının balıkçılık yapmadıkları da belirlenmiştir (Çizelge 6.41, Şekil 6. 62).

Çizelge 6.41. Akrabaları Balıkçılık Yapan Tayfa Dağılımı

Akrabalarından Balıkçı Olanlar	Tekne Grupları				Toplam	%
	I	II	III	IV		
Baba	-	3	-	2	5	20,83
Dede	-	1	-	-	1	4,17
Erkek kardeş	2	3	-	4	9	37,5
Erkek çocukları	2	-	-	-	2	8,33
Dayı ve çocukları	-	-	-	1	1	4,17
Amca ve çocukları	-	1	-	4	5	20,83
Enişte	-	1	-	-	1	4,17
Toplam	4	9	-	11	24	100

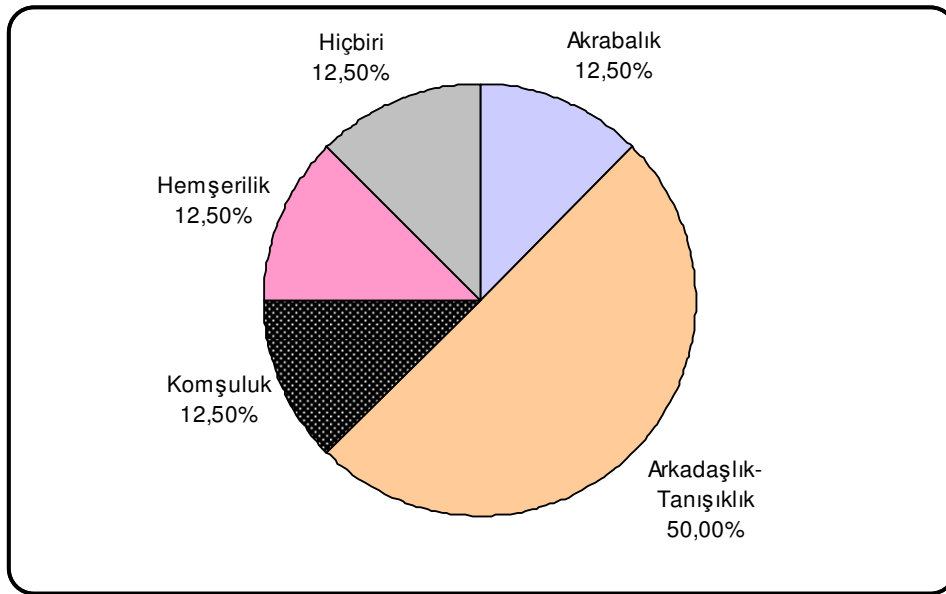
Şekil 6.62. Tayfalarla Akrabaları Arasındaki Balıkçılık İlişkisi

Tayfaların çalışmış oldukları teknelerdeki tekne sahipleri ile veya reislerle yakınlık derecelerine bakıldığı zaman genelde %50 ile arkadaşlık/tanışıklık ve %12,5lik oranlarla

akrabalık, hemşerilik, komşuluk ve hiçbir bağı veya tanışıklığı olmayanlar gelmektedir. Gruplar itibariyle yakınlık durumları ise Çizelge 6.42 ve Şekil 6.63’de sunulmuştur.

Çizelge 6.42. Tekne Sahibi İle Herhangi Bir Yakınlık Durumu

Tekne Grupları	Balıkçılığa/Tayfacılığa Başlama Nedeni									
	Akrabalık		Hemşerilik		Komşuluk		Arkadaşlık/Tanışıklık		Hiçbiri	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	1	16,67	-	-	-	-	5	83,33	-	-
II	1	14,29	1	14,29	2	28,57	3	42,86	-	0,00
III	-	-	-	-	1	33,33	-	-	2	66,67
IV	1	12,50	2	25,00	-	-	4	50,00	1	12,50
Genel	3	12,50	3	12,50	3	12,50	12	50,00	3	12,50

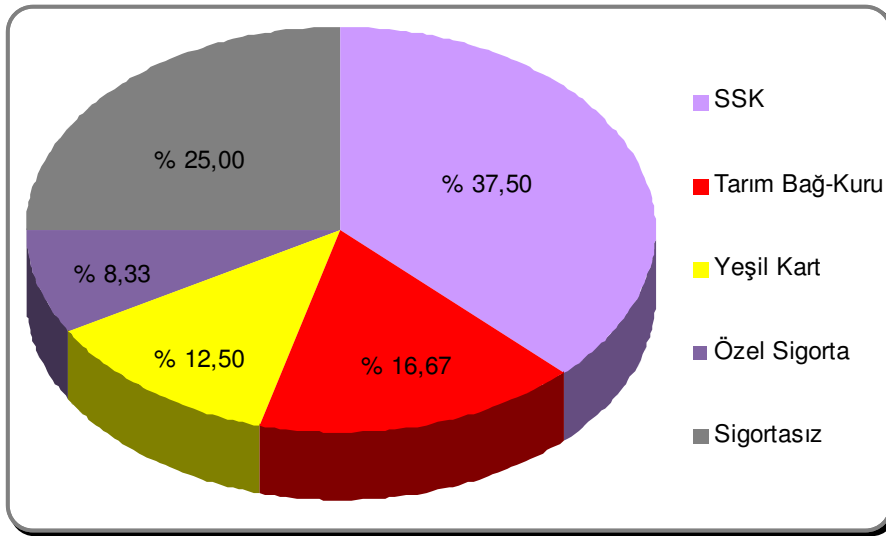

Şekil 6.63. Tekne Sahibi İle Herhangi Bir Yakınlık Derecesi

Balıkçılıkta sosyal güvence önemli bir yer tutmakta olup sigorta yapmak tekne sahiplerinin isteğine ve gelir durumuna bağlı olarak görülmektedir. Tayfalardan sigortasızların oranı %25 iken %75’i çeşitli şekillerde sosyal güvenlik hakkına sahip oldukları görülmektedir. %12,5’i yeşil karta sahip oldukları için herhangi bir sigorta primi yatırmamaktadırlar. II. ve IV. Grupta Tarım Bağ-Kur’una rastlanmışken, Tarım Bağ-Kur’u oranı genelde %16,67’dir. SSK’lı olanlar ise tüm gruplardaki tayfalardır. Özel sigorta şeklinde sosyal güvence ise II. ve IV. Gruptadır. Tayfalara ait sosyal güvence durumları Çizelge 6.43 ve Şekil 6.64’de verilmiştir.

Çizelge 6.43. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Sosyal Güvenlik Durumu

Sosyal Güvenlik Durumu	Tayfaların Çalıştıkları Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
SSK	3	50,00	2	28,57	2	66,67	2	25,00	9	37,50
Tarım Bağ-Kuru	0	0,00	3	42,86	0	0,00	1	12,50	4	16,67
Yeşil Kart	1	16,67	1	14,29	0	0,00	1	12,50	3	12,50
Özel Sigorta	0	0,00	1	14,29	0	0,00	1	12,50	2	8,33
Sigortasız	2	33,33	0	0,00	1	33,33	3	37,50	6	25,00
Toplam	6	100,00	7	100,00	3	100,00	8	100,00	24	100,00

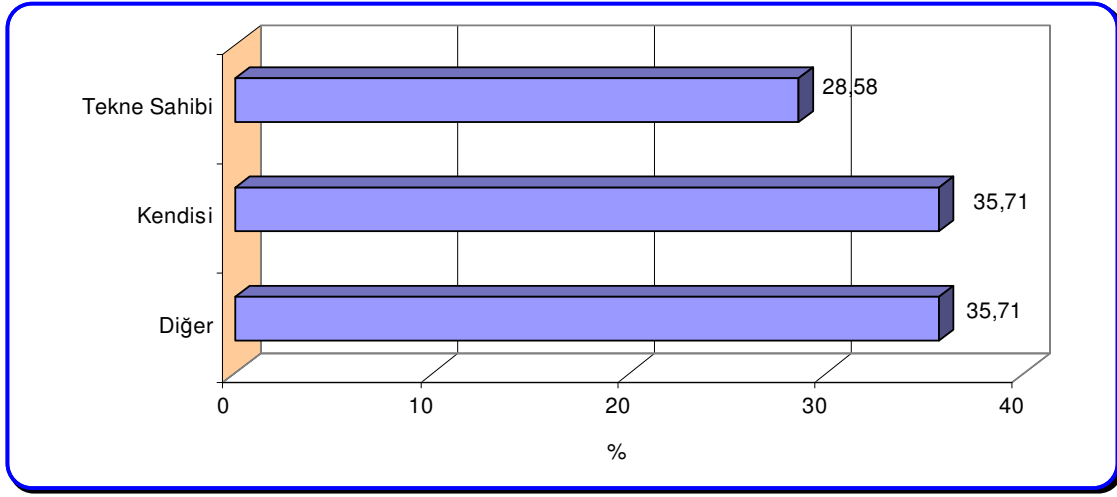

Şekil 6.64. Tayfaların Sosyal Güvenlik Durumları (%)

Sosyal güvenceye sahip olanlar içerisinde sosyal güvence primi yatırma şekli değişmektedir. Primini kendisinin ödediği II ve IV. Grupta yer alırken, I. ve III. Grup tayfaların ise tekne sahibi veya başka bir şekilde sigortalı gösterildiği belirlenmiştir. Genelde sigortalı olup prim ödemesi yapılan tayfaların %28,58'inin primi tekne sahibi tarafından ödenmektedir. %35,71'i kendisi ödemekte ve %35,71'i ise diğer yollardan veya başka alanlarda işçi olarak gösterilerek primleri yatırılmaktadır (Çizelge 6.44, Şekil 6.65).

Çizelge 6.44. Sosyal Güvenlik Priminin Kim Tarafından Ödendiği

Tekne Grupları	Priminin Kim Tarafından Ödendiği					
	Kendisi		Tekne Sahibi		Diğer	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	-	-	-	-	1	16,67
II	4	57,14	2	28,57	1	14,29
III	-	-	1	33,33	1	33,33
IV	1	12,50	1	12,50	2	25,00
Genel	5	35,71	4	28,58	5	35,71

Şekil 6.65. Sosyal Güvenlik Priminin Ödenme Kaynağı

Tayfaların balıkçılık sezonunda kaç gün çalıştıkları hakkında elde edilen bulgular Çizelge 6.45 ve Şekil 6.66'da verilmiştir.

IV. Grup tayfaların sadece pelajik balık avcılığında (Gırgır Balıkçılığı) çalıştıkları gözlemlenmektedir (Çizelge 6.45).

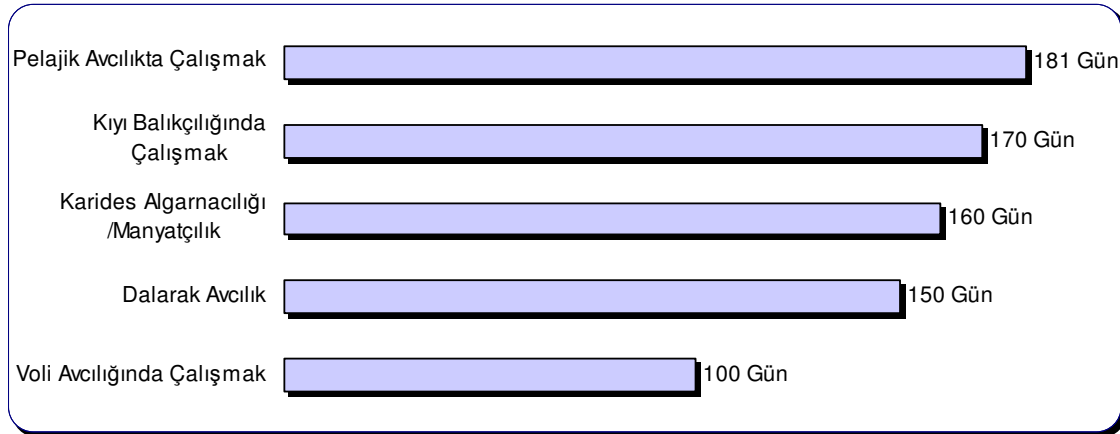
I. Grupta çalışan tayfaların kıyı balıkçılığında çalıştıkları belirlenmiştir. Ortalama kıyı balıkçılığında çalışma gün sayısı 170 gün, dalarak avcılık 150 gün, sadece II. Grupta yer alan voli avcılığında 100 gün, IV. Grup hariç diğer gruplarda görülen algarna ve manyatçılık ile karides avcılığı 160 gün olarak tespit edilmiştir.

Tayfaların pelajik avcılıkta II, III ve IV. grupta ortalama 181 gün çalıştıkları gözlemlenmiştir.

İstanbul ili avlama filosuna dâhil teknelerin trolle çalışma yapmadıkları için, trol teknesinde çalışan tayfaya rastlanmamıştır.

Çizelge 6.45. Tayfaların Balıkçılıkta Ortalama Çalışma Gün Sayıları

Avcılık Yöntemleri	Tekne Grupları ve Çalışılan Gün Sayıları				Ortalama Gün Sayısı
	I	II	III	IV	
Kıyı Balıkçılığında Çalışmak	218	60	150	-	170
Dalarak Avcılık	-	150	-	-	150
Voli Avcılığında Çalışmak	-	100	-	-	100
Karides Algarnacılığı / Manyatta Çalışmak	160	151,6	172	-	160
Trol Teknesinde	-	-	-	-	0
Pelajik Avcılıkta Çalışmak	-	170	135	197,6	181

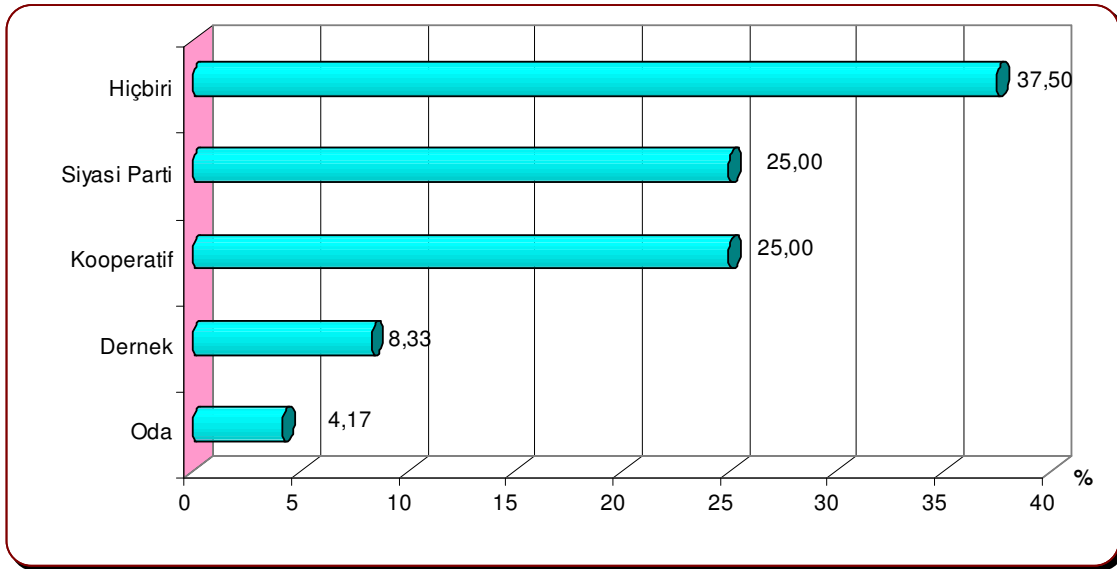
Şekil 6.66. Tayfaların Balıkçılıkta Çalıştıkları Avcılık Yöntemleri ve Ortalama Gün Sayısı

Tayfalarla yapılan anket sonuçlarına göre tayfaların %62,5'i herhangi bir yere üye iken %37,5'i herhangi bir yere üye olmadığını beyan etmektedir. I. Grubun tamamında bir yere üyelik söz konusu iken bu oran II. Grupta %57,14, III. Grupta %66,66 ve IV. Grupta %37,5'idir. Ziraat Odası gibi odalara üye olan ise sadece II. Gruptaki tayfada rastlanılmıştır. Tüm gruplardaki tayfaların herhangi bir siyasi partiye üye oldukları anlaşılmaktadır. Genelde siyasi bir partiye üye olma oranı %25 iken, herhangi bir yere üye olan tayfalar arasında siyasi partiye üyelik oranı ise %40'dır. Su ürünleri kooperatiflerine üyelik oranı da genelde %25 civarlarındadır. Bir yere üye olanların kooperatife üyelik oranı ise yine %40 dolaylarındadır. En fazla kooperatife üye olma oranı III. grupta çalışan tayfalarda mevcut olup, %33,33

oranında bulunmuştur. Su ürünleri kooperatifinin olmadığı yerlerde tayfalar, balıkçılar derneğine üye olduklarını bildirmişler (Çizelge 6.46 ve Şekil 6.67).

Çizelge 6.46. Tayfaların Kooperatif/Dernek/Sivil Toplum Kuruluşu ve Siyasi Parti Üyelikleri

Tekne Grupları	Kooperatif		Dernek		Siyasi Parti		Oda		Hiçbiri	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I. Grup	1	16,67	2	33,33	3	50,00	-	-	-	-
II. Grup	2	28,57	-	-	1	14,29	1	14,29	3	42,86
III. Grup	1	33,33	-	-	1	33,33	-	-	1	33,34
IV. Grup	2	25,00	-	-	1	12,50	-	-	5	62,50
Genel	6	25,00	2	8,33	6	25,00	1	4,17	9	37,50

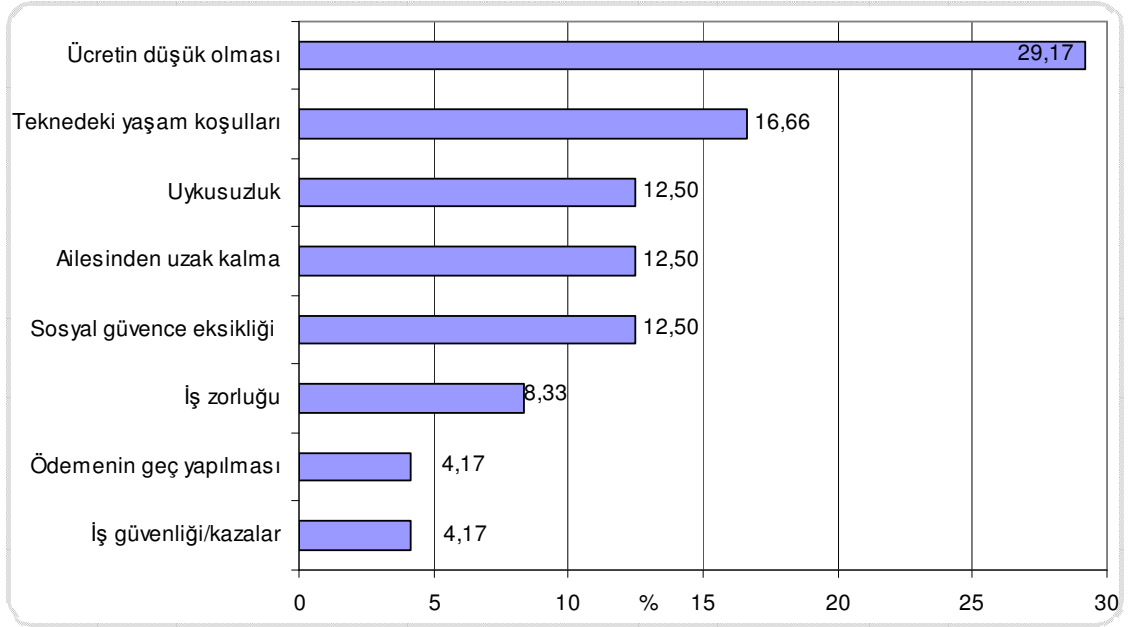
Şekil 6.67. Tekne Gruplarına Göre Tayfaların Kooperatif/Dernek/Sivil Toplum Kuruluşu ve Siyasi Parti Üyelikleri

Balıkçılık genellikle zor ve sabır isteyen bir meslek ve ticaret sektörüdür. Tayfalarda, çalıştıkları bu alanda bir takım rahatsızlıklar ve memnuniyetsizliklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Mesleki sıkıntılar ile karşılaşan tayfaların sorunları gruplara göre Çizelge 6.47’de sunulmuştur. Genelde tayfaların sıkıntılı olduğu alan en fazla %29,17 oranı ile ücretlerinin düşük olmasıdır. Teknedeki yaşam koşullarını beğenmeyenlerin oranı %16,67’dir. Aileden uzak kalmayı sıkıntı edenler, uykusuzluk çekenler ve sosyal güvencenin eksikliğini sorun edenlerin oranı ise %12,50 olarak belirlenmiştir. Özellikle algıncılık/manyatçılık grubu II. Grup ve pelajik balık avcılığının yapıldığı IV. Grupta çalışan tayfaların iş

zorluğundan yakındıkları gözlemlenmektedir. Ödemedeki gecikme sadece IV. Grupta bir sorun olarak görülmüştür (Çizelge 6.47, Şekil 6.68).

Çizelge 6.47. Tayfıcılık Mesleği/İşi İle İlgili Sıkıntı ve Sorunlar

Tayfalarda Meslek ile İlgili Sıkıntılar	Tekne Grupları				Toplam	%
	I	II	III	IV		
Ücretin düşük olması	2	3	1	1	7	29,17
Uykusuzluk	1	1	-	1	3	12,50
Ödemenin geç yapılması	-	-	-	1	1	4,17
Teknedeki yaşam koşulları	2	1	-	1	4	16,67
Ailesinden uzak kalma	-	-	1	2	3	12,50
İş güvenliği/kazalar	1	-	-	-	1	4,17
İş zorluğu	-	1	-	1	2	8,33
Sosyal güvence eksikliği (SSK, Bağ-Kur vs)	-	1	1	1	3	12,50
Toplam	6	7	3	8	24	100

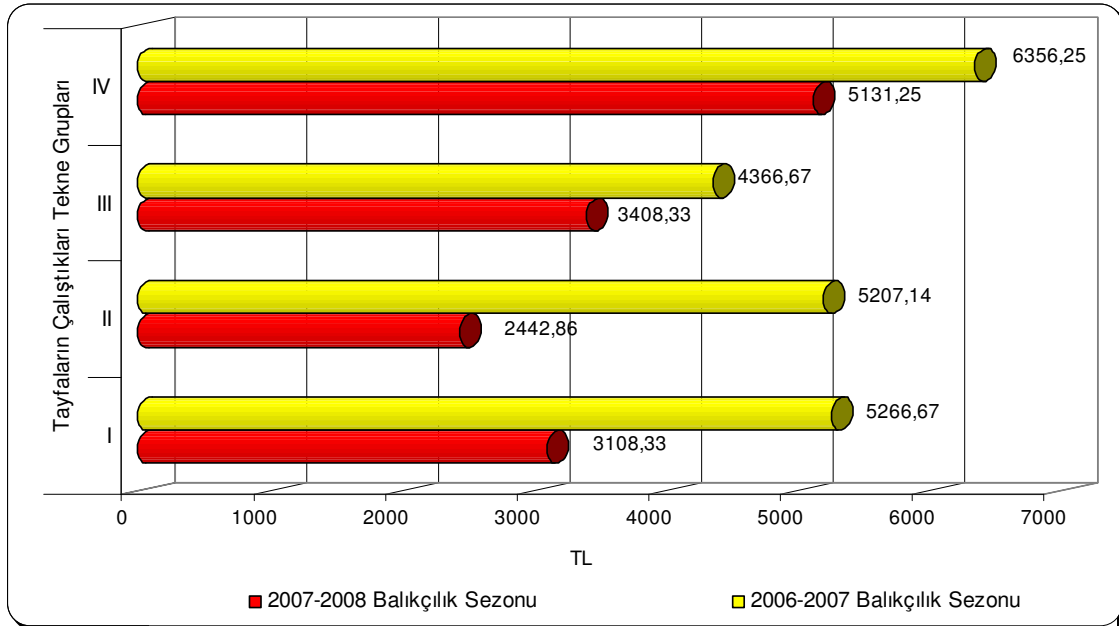

Şekil 6.68. Tayfaların Mesleki Sıkıntıları

Balıkçılıkta çalışan tayfaların gelirleri çalıştıkları avcılık yöntemine ve tekne sahibi veya reis ile yapmış oldukları anlaşma karşılığında belirlenmektedir. Bu çalışmada eskiden beri süre gelen bir yapı olan teknedeki gelirin pay usulü bölüşülmesi şekli halen devam etmekle birlikte pelajik balık avcılığı yapan büyük ticari balıkçı teknelerinde yavaş yavaş maaş usulüne geçilmeye başlandığı da gözlemlenmiştir. Tayfaların bu bölüşüm sisteminden elde ettikleri iki yıllık gelirleri sorulan bu çalışmada 2006/2007 sezonundaki ortalama gelirlerle 2007/2008 sezonundaki ortalama gelirler arasında I. grupta %40,98, II. Grupta %53,09, III. Grupta %21,95 ve IV. Grupta %19,27 oranında bir azalma olduğu görülmektedir. Tekne gruplarına göre çalışan tayfaların elde ettikleri ortalama gelirleri Çizelge 6.48’de verilmiştir. Tayfaların 2006/2007 ve 2007/2008 balıkçılık yılları ortalama kazançlarının karşılaştırmalı grafiği Şekil 6.69’da sunulmuştur.

Çizelge 5.48. Tayfaların 2006-2007 ve 2007-2008 Yılları Kazançları

Tayfaların Çalıştığı Tekne Grupları	2006–2007 Sezonu Tayfacılık Kazancı (TL)			2007–2008 Sezonu Tayfacılık Kazancı (TL)			Ortalama Kazançtaki Azalma Oranı (%)
	En Az	En Çok	Grup Ortalaması	En Az	En Çok	Grup Ortalaması	
I	1.500,00	8.900,00	5.266,67	2.000,00	4.500,00	3.108,33	40,98
II	2.700,00	8.500,00	5.207,14	1.300,00	4.950,00	2.442,86	53,09
III	5.600,00	8.000,00	4.366,67	2.975,00	3.750,00	3.408,33	21,95
IV	3.500,00	13.000,00	6.356,25	2.500,00	8.500,00	5.131,25	19,27

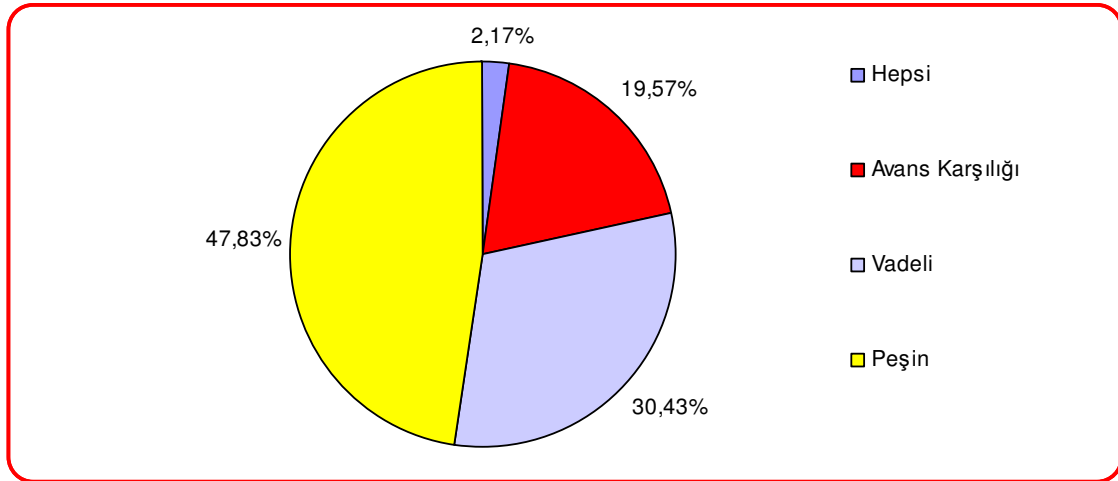
Şekil 6.69. Tayfaların 2006-2007 ve 2007-2008 Yılı Kazançlarının Karşılaştırılması

6.4. Balıkçılık Ürünlerinin Pazarlama Yapısı

Balıkçılıkta avcılık sonucu elde edilen ürünlerin satışı önemli bir yer tutmaktadır. Ürün satışına göre avcılık hareketi gelişmektedir. Peşin ödeme ile satış yapanlar akaryakıt ve diğer masraflarını karşılamak ve avcılığa çıkabilmeyi kolaylaştırmaktadırlar. Balık satışında parayı tahsil etme şekli olarak genelde %47,83 oranı ile peşin satış, %30,43 ile vadeli (haftalık, aylık vb.), %19,57'le önceden avans almak suretiyle ve %2,17'si ise bunların tümü şeklinde satış yapmaktadır. Peşin satanların I. Gruptaki oranı %67,86 ve II. Gruptaki oranı ise %30'dur. Vadeli satış yapanların I. Gruptaki oranı %25, II. Gruptaki oranı %30, III. Gruptaki oranı %75 ve IV. Grubun ise %25'idir. IV. Grubun %75'i avans karşılığı satış yapmaktadırlar. III. ve IV. Grupta peşin satan balıkçıya rastlanmadığı Çizelge 6.49'da görülmektedir. Genelde satış ve parayı tahsil etme şekline bağlı oran Şekil 6.70'de verilmiştir.

Çizelge 6.49. Balık Satışlarında Parayı Alma Şekli

Parayı Alma Şekli	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Peşin	19	67,86	3	30,00	0	0,00	0	0,00	22	47,83
Vadeli	7	25,00	3	30,00	3	75,00	1	25,00	14	30,43
Avans Karşılığı	1	3,57	4	40,00	1	25,00	3	75,00	9	19,57
Hepsi	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,17
Toplam	28	100,00	7	100,00	4,00	100,00	4,00	100,00	46,00	100,00

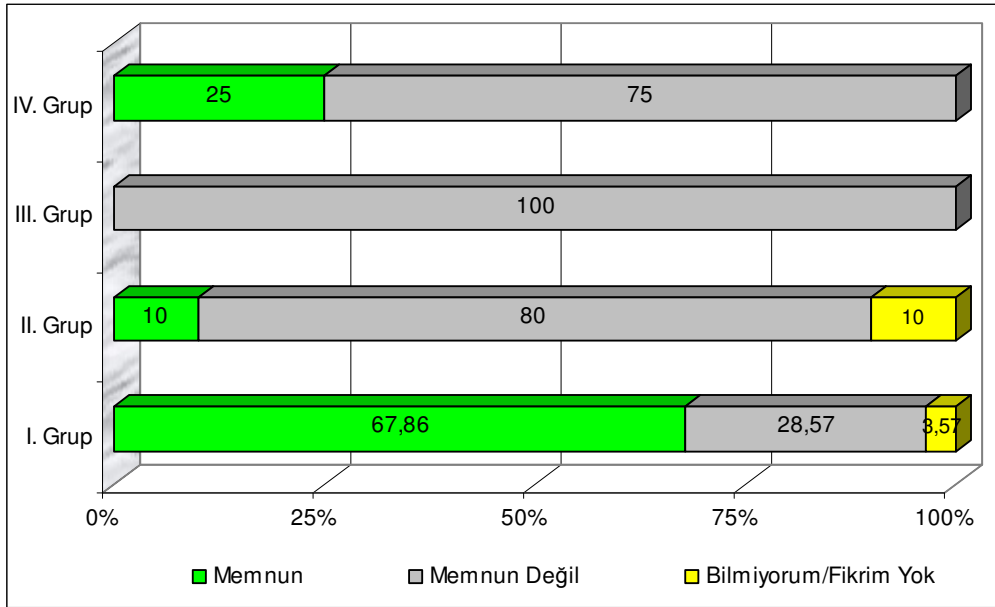

Şekil 6.70. Balık Satışında Parayı Tahsil Etme Şekilleri (%)

Balıkçıların ürünlerini pazarlaması, paralarını tahsil etme şekilleri, ürünlerin fiyat istikrarı konularında değişik memnuniyet durumları söz konusu olmaktadır. Bu şekilde pazarlama yapısından memnun durumda olanlar %45,65, memnun olmayanlar ise %50 ve bir fikir beyan etmeyenler ise %4,35 olarak tespit edilmiştir. Memnun durumda olanların gruptaki oranları ise I. grupta %67,86, II. grupta %10 ve IV. grupta %25'dir. III. gruptaki balıkçıların %100'ü pazarlama yapısından memnun değildir (Çizelge 6.50, Şekil 6.71).

Çizelge 6.50. Tekne Gruplarına Göre Tekne Sahiplerinin Ürünlerin Pazarlanma Şekli, Fiyat İstikrarı ve Pazarlama Yönteminden Memnuniyet Durumu

Tekne Grupları	Pazarlama Yönteminden Memnuniyet Durumları						Toplam
	Memnun		Memnun Değil		Bilmiyorum/Fikrim Yok		
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	
I	19	67,86	8	28,57	1	3,57	28
II	1	10,00	8	80,00	1	10,00	10
III	0	0,00	4	100,00	0	0,00	4
IV	1	25,00	3	75,00	0	0,00	4
Genel	21	45,65	23	50,00	2	4,35	46

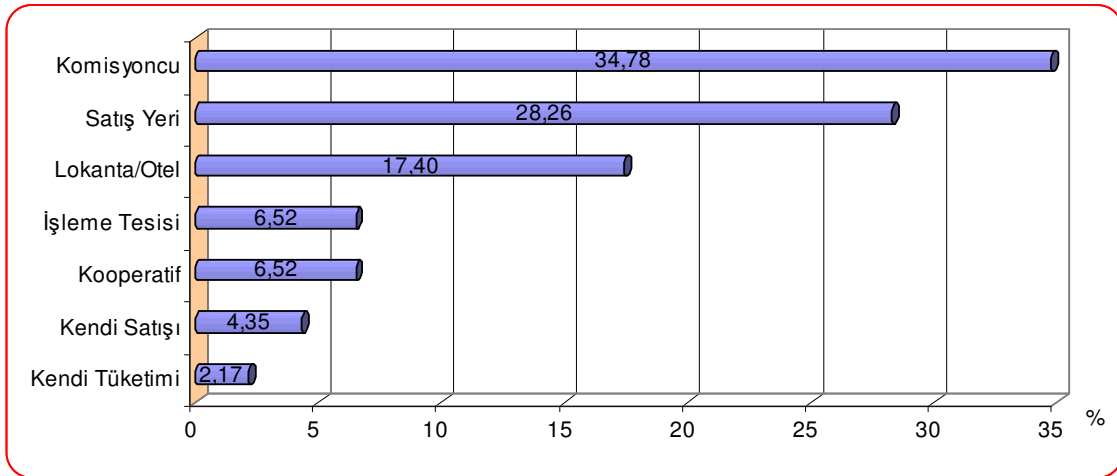
Şekil 6.71. Pazarlama Şeklinden Memnuniyet Durumları

Su ürünleri sektöründe pazarlama zinciri içerisinde komisyoncular, kooperatifler, işleme tesisleri, perakende satış yerleri, lokanta ve seyyar satıcı gibi birimler yer almaktadır.

Genelde ürünlerinin piyasaya arz edilmesinde komisyoncu yönünü tercih eden tekne sahiplerinin oranı %30,59 ve lokantaları tercih edenlerin oranı ise %23,53'dür. Bunların yanında perakende satış yerine verenlerin oranı %18,82, kendi satış yapanlar %12,94 ve kooperatif aracılığıyla satış yapanlar ise %3,53 olarak bulunmuştur. İşleme tesisine ürünlerini veren tekne sahipleri III. ve IV. Grup tekne sahipleri olduğu Çizelge 6.51'den anlaşılmaktadır. İşleme tesisine ürünlerini verenler ise tüm oranın %5,88'idir. Avladıkları ürünleri kendi tüketiminde kullananların oranı ise %4,71 olarak gerçekleşmiştir. III. ve IV. Grubun tamamı komisyoncu ve işleme tesislerini tercih ederken, diğer grupların ürün hacmine göre hareket ettikleri anlaşılmaktadır (Şekil 6. 72).

Çizelge 6.51. Tekne Gruplarına Göre Ürünlerin Pazarlanmasında En Etkin Rol Alan Birimler

Balıkçıların Pazarlama Tercihleri	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Komisyoncu	5	17,86	6	60,00	3	75,00	2	50,00	16	34,78
Kooperatif	3	10,71	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	6,52
İşleme Tesisi	0	0,00	0	0,00	1	25,00	2	50,00	3	6,52
Satış Yeri	11	39,29	2	20,00	0	0,00	0	0,00	13	28,26
Lokanta/Otel	6	21,43	2	20,00	0	0,00	0	0,00	8	17,40
Kendi Satışı	2	7,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	4,35
Kendi Tüketimi	1	3,57	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	2,17
Toplam	28	100,00	10	100,00	4	100,00	4	100,00	46	100,00

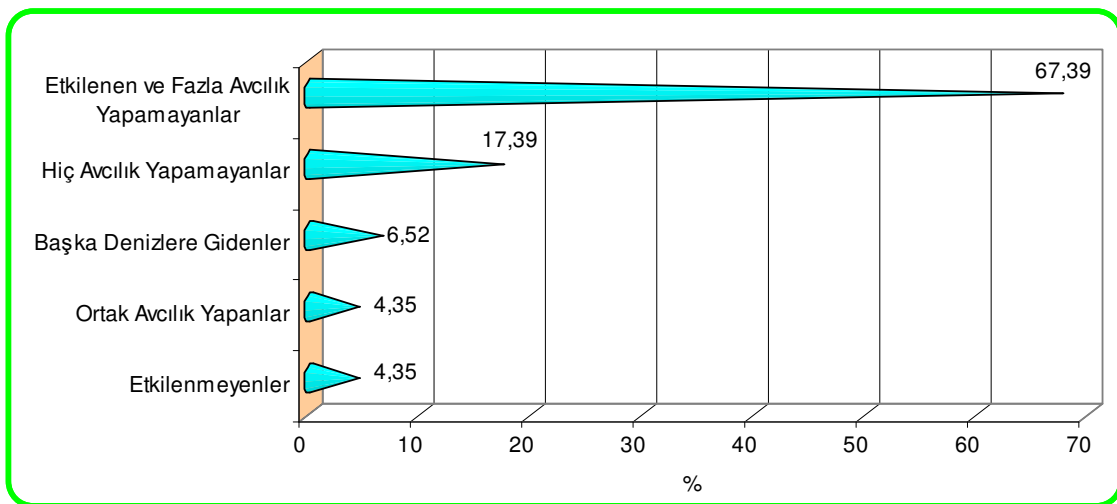
Şekil 6.72. Ürünlerin Pazarlanmasında Etkin Rol Alan Birimler (%)

6.5. Balıkçılıkta Sosyo-Ekonomik Yapı ve Faaliyetleri Etkileyen Sıra Dışı Olaylar ve Sonuçları

Dünya balıkçılığında olduğu gibi Türkiye'deki ve İstanbul'daki balıkçılıkta da beklenmedik doğa olayları olmaktadır. 2007/2008 başladığı zaman balıkçılar olumsuz bir durumla karşılaşmışlar ve bunun sonucunda önemli derecede ekonomik kayıplar ortaya çıkmıştır. Bu doğa olayı Marmara Denizi'nin tümünde ortaya çıkmış ve balıkçılar tarafından yöresel isimlerle kaykay/salya olarak adlandırılmıştır. Bu zararlı olayın nedeni; su kirliliği, ekolojik dengenin bozulması, çevresel ve evsel atıklar, küresel ısınma ve denizdeki besin zincirinin sekteye uğraması olarak görülmüştür. Kaykay/salya olarak adlandırılan salgının balıkçı ağlarına yapıştığı, ağların tekneye çekilmesine fırsat vermediği, kimi zaman ağ kayıpları yaşandığı bildirilmektedir. Bu olaydan etkilenme oranı %95,65'dir. Bu felakete maruz kalan balıkçıların etkilenme durumları Çizelge 6.52 ve Şekil 6.73'de verilmiştir.

Çizelge 6.52. Tekne Gruplarına Göre Avcılıkta Kaykay/Salya Sorununun Etkileri

Avcılık Faaliyetleri ve Parametreler	Tekne Grupları								Toplam	%
	I		II		III		IV			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Hiç Avcılık Yapamayanlar	5	17,86	3	30,00	0	0,00	0	0,00	8	17,39
Etkilenen ve Fazla Avcılık Yapamayanlar	19	67,86	7	70,00	3	75,00	2	50,00	31	67,39
Başka Denizlere Gidenler	0	0,00	0	0,00	1	25,00	2	50,00	3	6,52
Ortak Avcılık Yapanlar	2	7,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	4,35
Etkilenmeyenler	2	7,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	4,35
Toplam	28	100,00	10	100,00	4	100,00	4	100,00	46	100,00

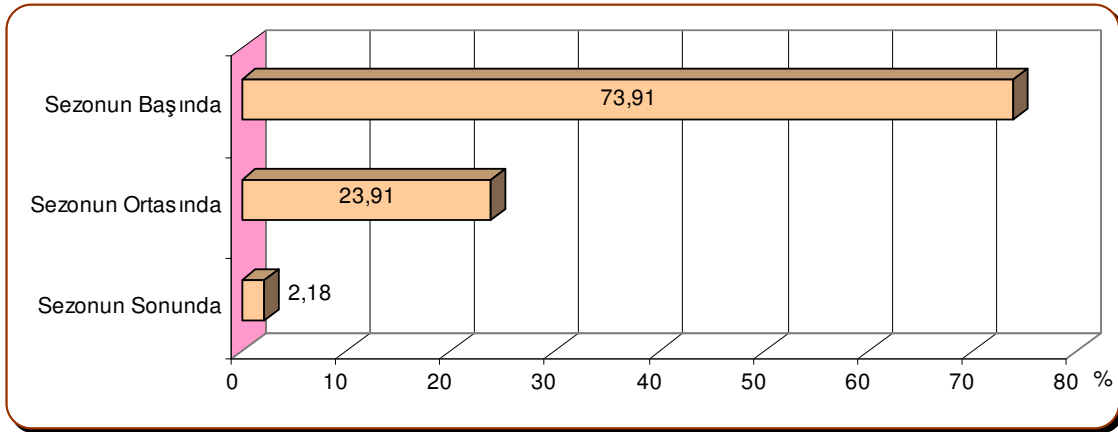

Şekil 6.73. İstanbul İli Balıkçılarının Beklenmedik Balıkçılık Olayından Etkilenmeleri (%)

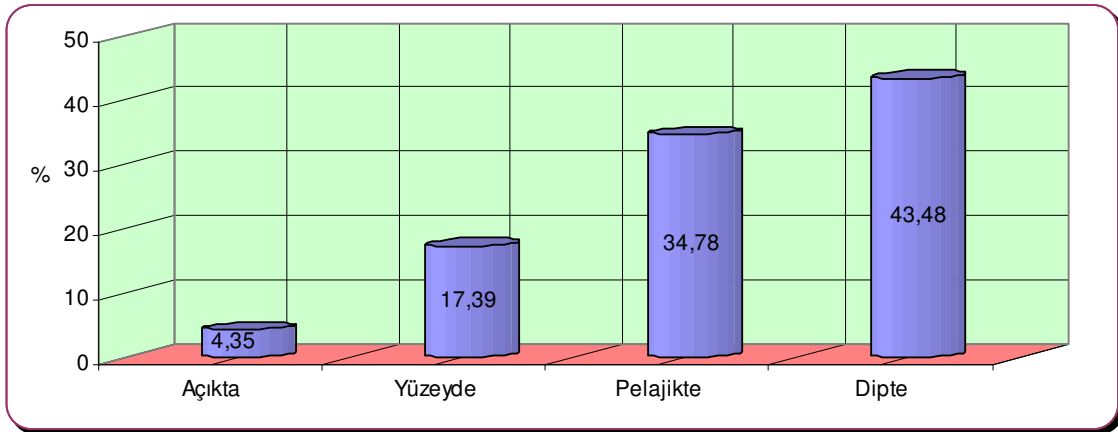
Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre kaykay/salyanın başlama zamanı olarak her grupta ortaya çıkan sonuç sezonun başında gerçekleştiği yönünde olmuştur. Başladığı alan ise genelde dipte ve pelajikte yoğunlaşmaktadır (Çizelge 6.53 ve Şekil 6.74,75).

Çizelge 6.53. Avcılıkta Kaykay/Salya Sorununun Başlama Zamanı ve Başlangıç Alanları

Tekne Grupları	Başlama Zamanı						Başlama Zonu							
	Sezon Başında		Sezon Ortası		Sezon Sonunda		Dipte		Pelajikte		Yüzeyde		Açıkta	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
I	20	71,43	8	28,57	0	0,00	10	35,71	10	35,71	8	28,57	0	0,00
II	6	60,00	3	30,00	1	10,00	6	60,00	2	20,00	0	0,00	2	20,00
III	4	100,00	0	0,00	0	0,00	2	50,00	2	50,00	0	0,00	0	0,00
IV	4	100,00	0	0,00	0	0,00	2	50,00	2	50,00	0	0,00	0	0,00
Genel	34	73,91	11	23,91	1	2,18	20	43,48	16	34,78	8	17,39	2	4,35

Şekil 6.74. Kaykay/Salya vb. Olayının Başlama Zamanı (%)

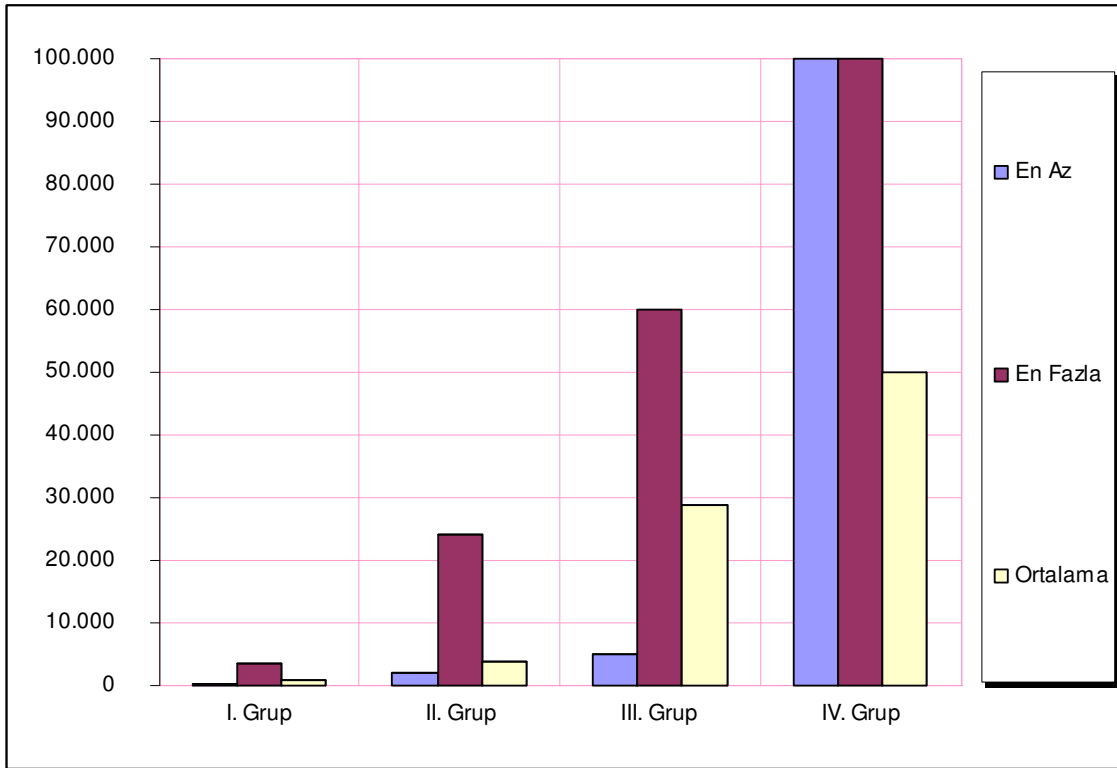

Şekil 6.75. Kaykay/Salya vb. Olayının Başlama Alanı (%)

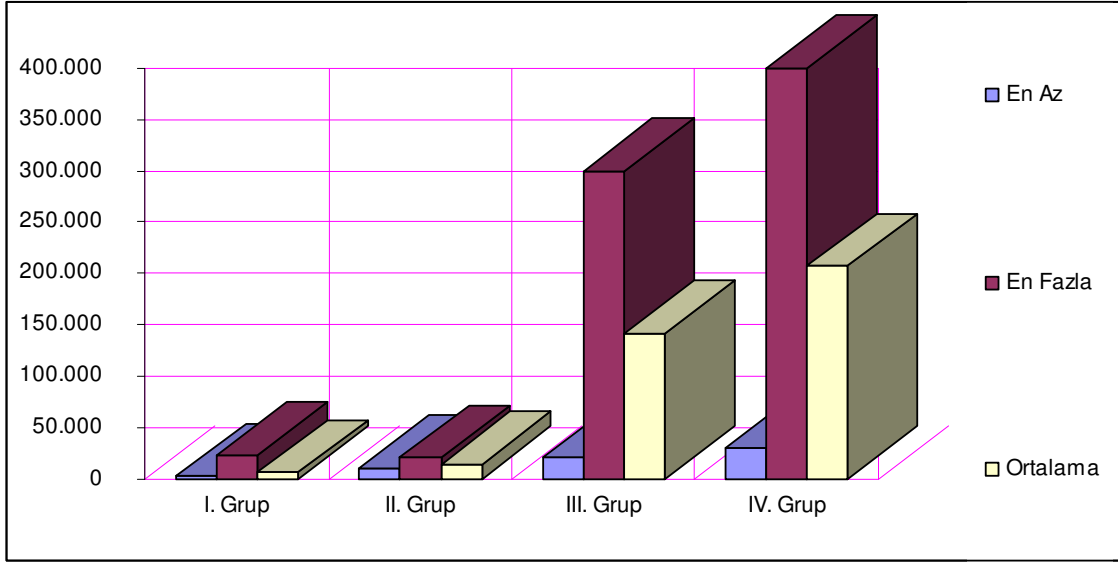
Bu zararlı olay İstanbul balıkçılığını hem ağ hem de ürün kaybı olarak 2 yönde etkilemiştir. Doğal olarak en fazla etkilenen grup ise IV. Grup olmuştur. Gruplar itibari ile etkilenme değerleri ve kayıp oranları Çizelge 6.54 ve Şekil 6.76 ve 77’de verilmiştir.

Çizelge 6.54. Avcılıkta, Kaykay/Salyanın Teknik Donanımlara ve Ürün Değeri Olarak Zararları

Tekne Grupları	Zarar Değeri					
	Teknik Donanım Kaybı (TL)			Ürün Kaybı (TL)		
	En Az	En Fazla	Ortalama	En Az	En Fazla	Ortalama
I. Grup	100,00	3500,00	826,79	2000,00	23000,00	5742,50
II. Grup	2000,00	24000,00	3850,00	10000,00	20000,00	14400,00
III. Grup	5000,00	60000,00	28662,50	20000,00	300000,00	141250,00
IV. Grup	100000,00	100000,00	50000,00	30000,00	400000,00	207500,00

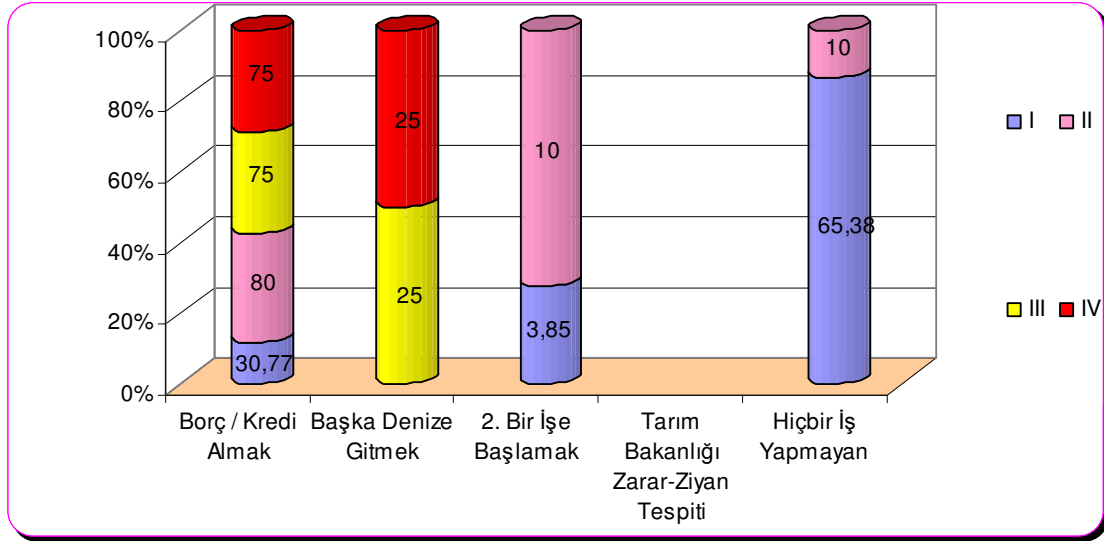

Şekil 6.76. Kaykay Sorununun Teknik Donanıma Olan Zarar Değeri (TL)

Şekil 6.77. Kaykay Sorununun Ürün Değeri Olarak Oluşturduğu Zarar Değeri (TL)

Kaykay gibi felaket olayından etkilenen İstanbul ili balıkçıları, giderlerini karşılamak için çeşitli yollara başvurmuşlar veya balıkçılığın aktif olduğu zaman balıkçılığı yapamamışlardır. Ticari balıkçılığın yoğun olduğu III. ve IV. Grupta tekne sahiplerinin; %75'i, II. Grubun %80'i ve I. Grubun %30,77'si komisyoncudan borç almak veya bankadan kredi kullanmak suretiyle giderlerini azaltmaya çalışmışlardır. III. Ve IV. Grup tekne sahiplerinin diğer denizlerde çalışmayı da tercih ettikleri Şekil 6.78'de görülmektedir.

Şekil 6.78. Kaykay Sorununda Zararın Aşılması İçin Aranılan Çare Dağılımları (%)

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma İstanbul ili (Marmara denizi sahil şeridi) deniz balıkçılığının sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymak ve pazarlama sistemini inceleyerek aksaklıkları tespit edip, giderilmesine ilişkin çözüm önerilerinde bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Marmara Bölgesi İstanbul ili avlanma filosuna kayıtlı balıkçı tekneleriyle yapılan anket çalışması sonucunda ortalama boy aralığı 19,55m olarak tespit edilmiştir.

İstanbul ili avlanma filosunun ortalama ömrü (yaşı) 16,21'dir. I. ve II. Grup teknelerin tümü ahşaptan yapılmışken, III. Grup teknelerin %75'i ahşap %25'i saç ve IV. grup teknelerde ise saç oranı %100 olarak bulunmuştur. Ortalama ekonomik ömür ahşap teknelerde 25 yıl, saç teknelerde 30 yıl olduğu göz önüne alındığında İstanbul ili avlama filosunun yarı ömrünü tamamladığı söylenebilir. İstanbul avlama filosunun ekonomik yeni değeri 20.000 TL ile 1.900.000 TL olarak tekne büyüklüğüne göre değişmektedir. Bu rakamların gerçekten yüksek olması, sabit masrafların yüksek olduğunu göstermektedir. Ticari amacı fazla olan III. ve IV. Grup teknelerin hem boylarının fazla, motor güçlerinin yüksek olması ve yapı materyali olarak saç seçilmesi teknelerin fiyatlarını arttırmaktadır. Büyük ticari balıkçı gemileri gırgır yasağı başladığı zaman kısa bir bakım onarımdan sonra orkinos avcılığı için Akdeniz'e gitmektedirler. Bu nedenle tekne boylarını uzun, yapı materyallerini saç ve motor güçlerini yüksek tutmaktadırlar. Genelde aşırı bir ticari kaygı içermeyen I. Grup teknelerin sahiplerinin ise bir ek geliri olduğu ve emeklilik sonrası bir iş olarak yapmaları nedeniyle ahşap malzeme seçtikleri görülmüştür.

İstanbul ili avlanma filosunun mülkiyet yapısı; %73,91'i balıkçının kendisine, %8,70'si aile malı, %15,21'i aile içi ortaklık ve %2,18'i aile dışı ortaklık olarak tespit edilmiştir. Kendisine ait teknesi olan en fazla tekne sahibi gruplar arasında II. Grupta bulunmuştur. Aile içi ortaklık, III. ve IV. grupta görülmektedir. Aile dışı ortaklık ise; kıyı balıkçılığının yapıldığı veya işçinin, memurunun emekli olduktan sonra birleşerek aldıkları teknelerde ve I. Gruptadır.

İstanbul ili avlanma filosuna dahil olan II. tekne veya taşıyıcı tekne varlığı genelde %10,86'dır. Küçük boy tekne gruplarında (I-II) bu tür teknelere gerek duyulmazken (%3-10), tekne boyu ve yapılan avcılık büyüdükçe (III-IV) yardımcı veya taşıyıcıyı teknelere ihtiyaç duyulmuştur (%25-50).

İstanbul balıkçılığında küçük boy teknelerde basit usulde balık ve yön bulucu cihazlar (telsiz, iskandil radarı vb.) kullanılırken, büyük boy balıkçı teknelerinde ileri teknolojideki

sonar, radar, echo-sounder, GPS, VMS gibi cihazlar kullanılmaktadır. Soğuk muhafaza odası sadece büyük balıkçı teknelerinin sahip olduğu bir yapı olarak göze çarpmaktadır.

Türkiye genelindeki balıkçılıkta olduğu gibi İstanbul ili balıkçılığında da teknelerin sigortalanmaması önemli bir eksiklik olarak görülmüştür. İstanbul ili avlanma filosuna dahil teknelerin sadece %10,87'sinin tekne sigortasına olması da olumsuz bir durumdur. Bu oranın düşük olması hem balıkçıların tekne sigortasını gereksiz görmesi hem de sigortaya yatıracak ücreti bulamadıklarından kaynaklandığı bildirilmiştir. Ayrıca sigorta şirketleri su alması, kısa zamanda çürüme vb. nedenlere bağlı olarak ahşap teknelere sigorta yapmaya yanaşmamaktadırlar. Tekne sigortası olmayan balıkçıların doğal olarak ağlarının da sigortası bulunmadığı anlaşılmaktadır.

İstanbul ili balıkçıları genelde avcılık türlerini tekne boylarına göre seçmişlerdir. I. ve II. grup teknelerde avcılık türü olarak; uzatmacılık, volicilik, algarnacılık ve manyatçılık seçilmiştir. 26m ve üzerindeki teknelerde, Marmara denizinde trol avcılığı yasak olduğundan sadece gırgır ile pelajik balık avcılığı yapılmaktadır. Boyları 16-25,99m arasındaki III. Grup teknelerde ise karışık bir avcılık yöntemi benimsenmiş olduğu tespit edilmiştir. Olta ve paraketa ise 9 metrenin altındaki tekne sahiplerinin tercihidir. Algarna ve manyat avcılığı II. Grup teknelerin karakteristik avcılık yöntemi olarak bulunmuştur. Özellikle Silivri lokalitesinde algarnacılık, Tuzla lokalitesinde ise manyatçılık tespit edilmiştir. I. ve II. Grup tekneler lokal avcılığı benimsemişlerken III. ve IV. Grup tekneler Marmara denizinin genelinde avcılık yapmaktadırlar. III. ve IV. Grup teknelerin Marmara denizinin su kalitesinin bozulması veya balık stoklarının azalması halinde başka denizlere giderekte avcılık yaptıkları belirlenmiştir.

2006/2007 yılı balıkçılık sezonunda normal değerlerde üretim elde edildiği, 2007/2008 yılı balıkçılık sezonunda Marmara denizinde görülen beklenmedik sıra dışı (kaykay/salya vb isimli) olay sonucunda avcılık ve gelirden belli oranlarda düşüş yaşanmıştır. Tekne gruplarına göre ortalama en yüksek gayri safi üretim değeri orta ve büyük ölçekli balıkçı teknelerinden gırgırlarda tespit edilmiştir. Ortalama gayri safi üretim değeri 13.000 TL ile 1.155.250 TL arasında değişmiştir. Bu zararlı olayın gayri safi üretim değerine etkisi I. Grupta %31,42, II. Grupta %39,64, III. Grupta %17,19 ve IV. Grupta %26,09 oranında bir düşme şeklinde yaşanmıştır. İstanbul ili balıkçılığında ortalama net kar 305 TL ile 220.000 TL arasında olmuştur. Balıkçılık tipi ile elde edilen gelir arasında yüksek bir ilişki belirlenmiştir. İstanbul avlanma filosunun net kârına kaykay zararının etkisi olumsuz yönde I. Grupta %93,93, II. Grupta %84,70, III. Grupta %54,38 ve IV. Grupta %59,32 oranında azalma olarak yansımıştır.

Değişken masraflar tekne gruplarına ve balıkçılık yılına göre 6.422,00 TL ile 769.044,00 TL arasında değişmektedir. Birbirini takip eden yıllarda daha fazla olması beklenen değişken masraflar, 2007/2008 yılı balıkçılık sezonunda kaykaydan ve hava şartlarından dolayı denize çıkma gün sayısı azaldığından belli oranda düştüğü tespit edilmiştir. Son iki yıldaki (2006-2008) değişken masraflar bir önceki yıla göre; I. grupta %8,45, II. grupta %47,74, III. grupta %12,45 ve IV. grupta %16,40 oranında azalma şeklinde olmuştur. Değişken masrafların temel kalemini akaryakıt, tayfa ve komisyoncu giderleri, teknelerin ve ağların bakım onarım giderleri oluşturmaktadır. Bir diğer önemli gider kalemi ise kumanya gideridir. Kumanya giderleri geçmiş yıl balıkçılığına göre I, II ve III. Grup teknelerde azalırken, IV. Grupta artış göstermiştir.

İstanbul balıkçılığında önemli yer tutan sabit masraflar genelde ortalama 1.718,84 TL ile 121.772,36 TL arasında gerçekleşmiştir. Son iki yıldaki (2006-2008) sabit masraflar bir önceki yıla göre; I. grupta %58,02, II. grupta %70,66, III. grupta %19,07 oranında artarken, IV. grupta %27,16 oranında azalma şeklinde olmuştur.

Sabit masraflar içerisinde en öne çıkan kalemler; tekne amortismanları, diğer amortismanlar (ağlar, elektronik cihazlar vb.) borç ve kredi faizleri, liman demirleme giderleri, iletişim ve belge giderleridir. Tekne ve gelir vergisi I. ve II. Grup teknelerde ödenmezken, III. ve IV. Grup teknelerde vergi ödemelerine rastlanmıştır. Kooperatif aidatları yıllık 42 TL ile 172,5 TL arasında bulunmuştur. Mazot defteri gideri I. Grup için önemli bir gider teşkil etmezken, II, III ve IV. Grupta yıllık 129,00 TL ile 487,50 TL arasında bir gider kalemi olarak yerini almıştır. Daimi işçi ücretleri ise III ve IV. Grupta bulunmuştur. Genelde işgücü sigortası 21 TL ile 4425 TL arasındadır.

İstanbul ili avlama filosunun ortalama balıkçılık geliri 10.177,67 TL ile 1.155.250 TL aralığında gerçekleşmektedir. Avlanma harici balıkçılık geliri 705,35 TL ile 23.125 TL arası bulunmuştur. I, II ve III. Grup teknelerin avlanma harici balıkçılık geliri mevcut iken, IV. Grupta böyle bir gelir beyan edilmemiştir. Ortalama balıkçılık dışı gelir 1.100 TL ile 5.880,36 TL arasında değişmektedir. Ortalama aile geliri ise; 16.058,04 TL ile 1.156.350 TL aralığında değişmektedir. III. Grup tekne sahiplerinin balıkçılık dışı geliri olmadığı da tespit edilmiştir.

İstanbul ili balıkçılığında Marmara denizinde meydana gelen kaykay/salya gibi isimler verilen deniz olayının sonucunda 2007/2008 balıkçılık sezonunda önemli kayıplar oluşmuştur. Bu kaykay/salya vb. isimli maddenin ağlara yapıştığı, ağların çekilemediği bazen ağ kayıpları yaşandığı tespit edilmiştir. Bu olaydan etkilenme oranı %95,65 olarak belirlenmiştir. Bu olaydan etkilen ve fazla avcılık yapamayanların oranı %67,39 ve hiç avcılık yapamayanların oranı ise %17,39'dur. Başka denizlerde avlanmak için gidenler ise %8,52 ile III ve IV. Grupta

tespit edilmiştir. Bu zararı aşmak için ortak risk paylaşımı yaparak, ortak avcılık yoluna gidenler ise; %4,34'dür. Bu olaydan etkilenmeyenler ise olta balıkçılığı grubu denilen kısımdır. Bu kaykay/salya olayı 2007/2008 sezonunun tüm zamanların da (başında, ortasında ve sonunda) etkili olmuş ve deniz alanının tüm bölümlerinde kendisini göstermiştir.

Balıkçıların hem ağ hem de ürün olarak ekonomik zararları oluşmuştur. Teknik donanım kaybı 100 TL ile 100.000 TL arasında belirlenmiştir. Ortalama teknik donanım kaybı ise 826,79 TL ile 50.000 TL arasında bulunmuştur. Bu zararlı olaydan sonra ürün kaybı ise 2.000 – 400.000 TL arasında değişmektedir. Ortalama ekonomik kayıp ise; 5.742,5 TL ile 207.500 TL arasında belirlenmiştir. Kaykay/salya olayından etkilenen balıkçılar giderlerini karşılamak için komisyoncudan borç almak veya bankadan kredi kullanma yoluna gittikleri görülmüştür. Bu olay üzerinde balıkçıların, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına herhangi bir zarar-ziyan tespiti yaptırmadıkları belirlenmiştir.

Lokaliteler itibariyle avcılık gelirleri (gayri safi üretim değeri vb.), değişken ve sabit masraflar, brüt ve net kar oranları farklılıklar göstermektedir. Ortalama balıkçılık gelirleri de değişiklik arz etmektedir.

Balıkçıların hanesinde yaşayan kişi sayısı ortalama 3-5 arasında değişmektedir. En fazla hane halkı sayısına IV. Grup teknelerde rastlanmıştır. Balıkçıların yaş dağılımı ise, küçük boy teknelerde daha yaşlı, büyük boy teknelerde daha genç olduğu görülmüştür. Balıkçıların yaş aralığı 27–75 arasındadır. Balıkçı eşlerinin yaşları da balıkçıların yaşlarıyla paralellik göstermektedir. Balıkçı eşlerinin yaşları da 28–69 arasında bulunmuştur. Balıkçıların %93,48'i evli olup, %4,35'i bekar ve %2,17'si eşinden ayrılmış ve ayrı olarak yaşadıkları gözlemlenmiştir. II-III ve IV. Grup tekne sahiplerinde evlilik oranı %100'dür.

İstanbul balıkçılarının %69,57'sinin balıkçılık esas mesleği olurken, %30,43'ü çeşitli nedenlerle sonradan balıkçılığa başladıkları gözlemlenmiştir. Balıkçı eşlerinin %95,35'i ev hanımıdır. %4,65'i ise bir işte çalışıp aile bütçesine katkıda buldukları belirlenmiştir.

Balıkçılıkta eğitim düzeyi eskiden olduğu gibi düşük olmayıp, okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise %4,34 gibi düşük bir seviyededir. %67,40 oranında ilköğretim (ilkokul+ortaokul) seviyesinde, %26,00 oranında lise eğitimi olarak bulunmuştur. Bunun dışında yüksek tahsil derecesi de düşük oranda olup %2,17 seviyesindedir. Balıkçı eşlerinin %69,76'sının eğitimi ilköğretim (ilkokul+ortaokul) olup, lise eğitimi olanların oranı %16,2 olarak bulunmuştur. Okuryazar olmayan balıkçı eşi ise %6,9 olup balıkçılara göre biraz daha yüksektir. Balıkçı çocuklarında okuma yazma bilmeyenlerin oranı %10,14 olup bu rakamın yüksekliği çocukların okul çağında olmadıklarından kaynaklandığı görülmüştür. Balıkçı çocuklarının %25'inin ilköğretim, %33,33'ünün lise ve %30,44'ünün yüksek tahsilli oldukları

belirlenmiştir. Balıkçı çocuklarının fakülte okuyan ve mezun olanlarının oranı %28,98 ile azımsanmayacak bir derecededir. Balıkçılarda yapılan görüşmelerde çocuklarını okutma arzularını belirtmektedirler.

Balıkçıların çocuk sayısı ise en az 1, en fazla 4 olarak tespit edilmiştir. En fazla çocuk sayısı ise ortalama 2,75 (2-3 arası) ile IV. Grup tekne sahiplerinde görülmüştür. Çocukların yaş ortalaması 15-20 arasında değişmektedir. Balıkçıların genelde ikamet yeri olarak %76,09 ilçe, %15,22 şehir merkezi, %6,52'si belde ve %2,17'si de köy olarak tespit edilmiştir. İstanbul balıkçılığı genel ilçe ve şehir merkezli yürütüldüğü yargısına da varılmaktadır. İstanbul'da ikamet eden ve bu alanda filoya kayıtlı tekne sahiplerinin %43,48'inin Balkan ve Rumeli göçmeni oldukları, %32,60'ının Karadeniz'den göç ettiği, %6,52'si ise diğer yörelerden gelip burada balıkçılık yaptıkları belirlenmiştir. İstanbul'un yerlisi olup ta burada balıkçılık yapanların oranı ise; %17,40 olarak tespit edilmiştir. Karadeniz'den gelen balıkçıların genelde III. ve IV. Grup teknelere sahip oldukları, Balkan ve Rumeli göçmeni olanların ise daha küçük boydaki I. ve II. Grup teknelerle avcılık filosuna dahil oldukları belirlenmiştir. Özellikle Silivri ve Tuzla lokalitesinde I. ve II. Gruplarda Balkan ve Rumeli göçmenlerinin yoğunluğu fazladır.

Balıkçıların %50'si aile mesleği olduğu için, %21,74'ü emeklilik sonrası keyifçi veya geçimini sürdürebilmek için, %15,22'si ise denize olan ilgi ve sevgisinden dolayı bu işe başladıklarını belirtmişlerdir. Her 100 balıkçıdan yaklaşık 10'u ise başka bir mesleği olmadığı ve başka bir alanda iş bulamadığı için balıkçılık yapmakta oldukları tespit edilmiştir. Balıkçıların %34,38'inin babasının balıkçı olduğu da belirlenmiştir. Balıkçıların akrabalarının sadece erkek olanlarının (baba, dede, amca ve çocukları, dayı ve çocukları, erkek kardeş, erkek çocukları) balıkçılıkla meşgul oldukları, bayan olan yakınlarının ise bu işi yapmadıkları alınan cevaplarla tespit edilmiştir.

İstanbul balıkçıları arasında 4-55 yıl arasında balıkçılık yapanlarına rastlanmıştır. Ortalama balıkçılık yılı olarak 24-31 yıl arası değerler bulunmuştur. Balıkçıların %84,78'inin bir sosyal güvencesi vardır. Sosyal güvenlik primi yatırıp da sosyal güvenceye sahip olanların oranı ise %68,34 olarak bulunmuştur. Balıkçıların %36,11'i emeklilikten sigortalı olup prim yatırmamaktadırlar. Prim yatıran balıkçıların ancak %30,56'sı düzenli olarak sigorta primlerini ödeyebilmektedirler. Düzenli olarak prim yatıran balıkçılara en fazla III. ve IV. Grupta rastlanmıştır.

Su ürünleri kooperatifine üyelik oranı balıkçılık yapısına göre değişmektedir. Küçük ölçekli I. ve II. Grup tekne sahiplerinin kooperatif üyelik oranı %80-90 iken, büyük ölçekli III. ve IV. Grup tekne sahiplerinin tümünün kooperatif üyeliğine bulunmaktadır. Balıkçıların

genelde %65,22'si kooperatif üyesi, %13,04'ü dernek, %13,04'ü siyasi bir partiye, %8,70'i Ziraat Odası gibi odalara üye olarak tespit edilmiştir. Su Ürünleri Üst Birliklerine üye olanlar ise genelde IV. grup tekne sahipleri ve kooperatiflerdir.

İstanbul ili avlama filosuna dahil balıkçılar, balıkçılıkla ilgili sorunlarında muhatap bulamadıklarını ya da bürokratik karmaşa olduğunu veya birden fazla kurumca denetim yapılmasını sorun olarak görmektedirler. Bu nedenle su ürünleri kontrol ve denetimlerinin sadece tek elden bir kurumca yürütülmesinin daha faydalı olacağı belirtilmektedir. Balıkçılar genelde kendilerini Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerinin denetlenmesini istemektedirler (%60,87). Bu görevi Sahil Güvenlik Komutanlığının yürütmesini isteyen balıkçılar da vardır (%23,91). Bu görevin Balıkçı Kooperatiflerince yetki verilerek yürütülmesini isteyen balıkçılar ise %8,70 olarak bulunmuştur. Ayrıca doğrudan bir bakanlık isteği ise %6,52'dir.

Balıkçıların avcılığa çıkmadıkları zaman dahi balıkçılık faaliyetleri ile meşgul oldukları tespit edilmiştir (%43,48). TV izlemek, kahvehaneye gitmek, gazete okumak ve diğer faaliyetlerde buldukları da görülmüştür. Balıkçıların genelde televizyonda ekonomik, siyasi ve spor haberlerini izledikleri belirlenmiştir. Bunu dizi programları, belgesel, tartışma ve eğlence programları takip etmektedir.

Herhangi bir araca sahip olan balıkçıların oranı %47,80'dir. Bir araca sahip olanların en fazla mülkiyetindeki araç tipi otomobil olarak bulunmuştur (%61,70). Balıkçıların mülkiyetinde olan konut oranı %69,56 olup, kendisi ev sahibidir. %10,88'i anne, baba ve yakınlarının mülkiyetinde olan hanede ikamet etmektedirler. %19,56'sı ise kira gideri ödemekte olup, kiralık konutlarda yaşadıkları belirlenmiştir.

Balıkçıların %78,27'sinin Türkçe dışında başka bir dil bilmedikleri tespit edilmiştir. Tekne sahiplerinin %41,30'unda siyatik, stres, romatizma, orta dereceli bel fıtığı, sinüzit gibi balıkçılıkla ilgili sağlık sorunu olduğu belirlenmiştir. Balıkçıların %19,56'sı gerek tekne kazası gerekse fiziksel yaralanma şeklinde bir iş kazasına maruz kalmışlardır. Balıkçıların %65,21'i balıkçılık alanında mesleki eğitim belgesi almış durumdadırlar. Ancak bu bir belgeden ibaret olup, bu alanda uygulamalı bir eğitim gerçekleştirilmemektedir.

Balıkçılık mesleğinin ve çalışma ortamının zor olması, gelir durumunun yıllar geçtikçe azalması nedeni ile balıkçılar, mesleklerinden %39,14 oranında memnuniyetsizliklerini bildirmişlerdir. Getirisinin azalması, girdi masraflarının artması, piyasada su ürünleri fiyat istikrarsızlığının hâkimiyeti, pazarlama sorunları ve komisyoncu kesintilerinin fazla olması gibi nedenlerden dolayı balıkçıların %19,56'sı gelecekte balıkçılığa devam etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Balıkçılar daha önce balıkçılığa başlarken kimsenin yönlendirme yapmadığını ancak kendileri çocuklarının balıkçı olmasını istememektedirler (%85,37). Küçük boy tekne

gruplarında bu oran gelir az olduğu için % 90'larda iken, kazancı biraz daha fazla olan büyük boy teknelerde bu oran %50'lere kadar düşmektedir.

İstanbul ili avlanma filosunda yer alan 26 metreden büyük tekne sahipleri Avrupa Birliği balıkçılık mevzuatında belirli bir bilgiye sahiptirler. Bunun nedeni büyük balıkçılara Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın getirmiş olduğu şartları ve standartları yerine getirmekten kaynaklandığı anlaşılmaktadır. %43,47 oranında balıkçı AB mevzuatından haberdardır. 16m ile 25,99m arasındaki III. grup tekne sahiplerinin %75'inin AB mevzuatından haberdar veya bilgi sahibi olmaması ise büyük balıkçı olarak bir çelişki yaratmaktadır.

Gerek AB mevzuatı uyum çalışmaları gerekse de aşırı avcılığı önlemek, sürdürülebilir balıkçılık açısından uygulanan/uygulanmak istenen kota uygulamalarına ise balıkçıların bakış açısı olumlu olup, kota uygulanmasını isteyenlerin oranı %95,65 dir.

Balıkçılıkta gider ve gelir dengesi çok önemli bir parametredir. Bu parametre sonucunda karlılık ve yatırım yapabilme durumu belirlenmektedir. Balıkçıların %76,09'u borçlu durumda olup yatırım yapamadıkları belirlenmiştir. %23,91'i karlı durumda olup bir yatırım yaptıkları anlaşılmaktadır. Ticari olarak yoğunlaşan II - III ve IV. grup tekne sahipleri masrafları gelirlerinden fazla olması nedeniyle herhangi bir yatırım yapamamaktadırlar. Özellikle 2007/2008 balıkçılık sezonunda kaykay/salya felaketinin geliri azaltmış olması da yatırım yapmaya fırsat vermemiştir. Önemli bir gider kalemi olarak öne çıkan akaryakıtta ÖTV (Özel Tüketim Vergisi) oranı indirilmiş olması balıkçılığı olumlu yönde etkilemiştir. Yapılan çalışma sonucunda indirimli akaryakıt kullanma işletme masraflarının azalmasına neden olduğu tespit edilmiştir. İndirimli akaryakıt kullanımı sonucunda aşırı avcılık olup olmadığına balıkçılar sözlü olarak aşırı avcılık olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna gerekçe olarak günlük yakıtları yakıt oranının belli oluşu, zamanlarının kısıtlı, tayfaların günlük çalışma saatlerinin belli olduğu gibi nedenler gösterilmektedir. ÖTV indirimli akaryakıt kullanan balıkçı oranı genelde %41,30 olarak bulunurken, II - III ve IV. grupların kendi içindeki oranları ise %100 olarak belirlenmiştir. I. Grup teknelerde bu oran %3,57 olarak tespit edilmiştir. Bu oranın düşük oluşu prosedür fazlalığı, dosya masraflarının çok olması ve az mazot tüketiminden dolayı mazot defteri almadıkları da görülmüştür. Bu grup tekne sahipleri bu masraflara verecekleri ücretler ile normal yakıtlarını temin edebileceklerini bildirmişlerdir. İstanbul ili avlama filosuna dahil tekneler arasında ÖTV indirimli akaryakıt kullanım oranınının 2007/2008 sezonu için %41,30 seviyesinde düşük çıkmasının nedeni, ildeki avlama filosuna dahil kıyı balıkçılığı denilen I. grup tekne varlığının fazla olması (%76,95) ve bu grubun ÖTV indirimli akaryakıt kullanımınının çok az olmasından (%3,57) kaynaklanmaktadır.

Balıkçılar elde ettikleri gelirlerini; ailenin mutfak masrafları, balıkçılık ile ilgili masraflar, elektrik, su, telefon, internet ve ısınma giderleri, çocuklarının okul masrafları, giyim masrafları ve sağlık sorunlarından kaynaklanan masraflara harcamaktadırlar. İkamet yeri kiralık olanlarda kira giderleri de bu kalemlere eklenmektedir. Balıkçılıkta sosyal faaliyetlere harcama yapılmadığı tespit edilmiştir.

Su ürünleri kontrol hizmetlerinin tam olarak uygulanması sonucunda İstanbul balıkçılarının %43,48'inin ceza aldıkları belirlenmiştir. En fazla ceza alan balıkçı ise IV. Grupta (%100) bulunmuştur. Ceza alma nedeni olarak yasak bölge, yasak zamanda avcılık, belge/donanım eksikliği ve av aracı uygunsuzluğu olarak tespit edilmiştir. Yasak tür veya boy yüzünden ceza alan balıkçıya rastlanmamıştır.

İstanbul balıkçılarının %76,09'u borçlu durumda olup, borçlu oldukları yerler ise; komisyoncular, bankalar, ağcılar ve tersaneler olarak görülmektedir. Komisyoncuya mecbur kalmamak, banka faizlerinin yüksek oluşu nedeni ile bazı balıkçılar akraba veya tanıdıklarına, bazı balıkçılar da balıkçı arkadaşlarına döviz veya TL olarak borçlanmışlardır. Tayfasına borçlu olan balıkçılara ise rastlanmamıştır. Büyük boy tekne sahiplerinden bazıları ise işletme tesisi sahiplerine borçlu olduklarını beyan etmişlerdir. Balıkçılar arasında kooperatife borçlu olanlar ise çok az bir oran teşkil etmektedir.

Balıkçılıkta elde edilen gelirin paylaşımı veya çalışan tayfalara ödenen ücrette en fazla pay usulü ödeme yöntemi öne çıkmaktadır. Pay usulü ödeme yapılan tekne oranı %69,58 olarak bulunmuştur. Tayfa çalıştırmayan küçük tekne sahipleri tüm geliri kendisi almakta ve bu şekilde olanların oranı ise %26,08'dir.

Borçlu olmayan balıkçıların yatırım tercihleri yine balıkçılık üzerine olmuştur. Tekne ve av ekipmalarını yenilemek suretiyle yatırım yapabildikleri anlaşılmaktadır.

İstanbul ili balıkçılığında genellikle çalıştırılan tayfa sayısı ortalama 3,71 (3-4 kişi arası) olarak hesaplanmıştır. I. grup teknelerde çalışan tayfa ortalaması 0,64 (0-1 kişi arası), II. grup teknelerde 2,60 (2-3 kişi arası), III. grup teknelerde 11,25 (11-12 kişi arası) ve IV. grupta 20,50 (20-21 kişi arası) olarak bulunmuştur.

Tayfaların hanesinde yaşayan kişi sayısı ortalama 3-4 arasında değişmektedir. En fazla hane halkı sayısına IV. grupta rastlanmıştır. Tayfaların yaş dağılımı ise, aynen balıkçılarda olduğu gibi; küçük boy teknelerde daha yaşlı, büyük boy teknelerde daha genç olduğu görülmüştür. Tayfaların ortalama yaş aralığı 27-45 arasında değişmektedir. Tayfaların eşlerinin yaşları da tayfaların yaşlarıyla paralellik göstermektedir. Tayfaların eşlerinin yaşları 25-36 arasında tespit edilmiştir. Tayfaların %83,34'ü evli, %8,33'ü bekar ve %8,33'ü ise eşinden ayrılmış durumdadır.

İstanbul'daki tayfaların %91,67'sinin tayfacılık esas mesleği iken, %8,33'ü çeşitli nedenlerle sonradan tayfacılığa başlamışlardır.

Tayfa eşlerinin %80'i ev hanımıdır. %20'si ise bir işte çalışıp aile bütçesine katkıda buldukları belirlenmiştir.

Tayfaların eğitim düzeyi %41,66 oranında ilköğretim (ilkokul+ortaokul) seviyesinde, %45,83 oranında lise eğitimi olarak bulunmuştur. Okuma yazma bilmeyen tayfaya rastlanmamıştır. Tayfalar arasında fakülte eğitimi almış olanına rastlanmamıştır. Tayfa eşlerinin eğitim düzeyi ise ilköğretim ve lise eğitimi arasında değişmektedir. Tayfa çocuklarında okuma yazma bilmeyenlerin oranı %19,44 olup bu rakamın yüksekliği çocukların okul çağında olmadıklarından kaynaklandığı görülmüştür. Tayfa çocuklarının %58,33'ünün ilköğretim, %13,89'ünün lise eğitimi olduğu belirlenmiştir. II. grupta çalışan tayfalar çocuklarına yüksekokul ve fakülte okutma girişiminde bulunmuşlardır.

Tayfaların çocuk sayısı ise en az 1, en fazla 5 olarak bulunmuştur. En fazla çocuk sayısı ise ortalama 2,5 (2-3 arası) ile IV. grupta görülmüştür. Tayfa çocukların yaş ortalaması 3,5-16 arasında değişmektedir. III ve IV. grup teknelerde çalışan tayfaların Karadeniz'den mevsimsel olarak geldikleri ve Karadeniz'de ikamet ettikleri belirlenmiştir.

Tayfaların %16,67'si aile mesleği, %33,33'ü başka mesleği olmadığı, %29,17'si başka iş bulamadığı, %8,33'ü emeklilik sonrası, %8,33'ü ise denize olan ilgi ve sevgisinden dolayı bu işe başladıklarını belirtmişlerdir. Ortalama tayfacılık yılı olarak 3-18 yıl arasında değişmektedir. Babalarının mesleği tayfa olanların oranı çok düşük olup (%20,83) tayfaların bu işi aileden alarak yaptıkları söylemleri de doğru değildir. Genelde tayfaların %75'i balıkçılık sezonu tayfacılık yapmakta, %12,5'i hem tayfa hem de küçük tekne sahibi ve %8,33'ü ise aile içi ücretsiz tayfa olarak çalıştıkları tespit edilmiştir. Kaptan belgesi olup ta, kaptan olarak çalışanların oranı ise %4,17'dir.

Tayfalardan sosyal güvenceye sahip olanların oranı %75'dir. Tayfalardan %12,5'i yeşil kartlı olarak tespit edilmiştir. Tekne sahipleri tarafından sigorta primi yatırılan tayfa oranı %28,58 ve kendisi yatıranlar %35,71 ve başka alanlarda işçi olarak gösterilenlerin oranı ise %35,71 olarak bulunmuştur.

Tayfaların %62,5'i su ürünleri kooperatifine, derneğe, siyasi bir partiye ve ziraat odası gibi bir yere üyeliği olduğu belirlenmiştir. Tayfaların %87,50'si herhangi bir iş kazasına maruz kalmamışlardır.

Tayfaların %42,86'sı balıkçılık alanında mesleki eğitim belgesi almış durumdadırlar. %54,17'si balıkçılık yapmaktan memnuniyetsizliklerini bildirmişlerdir. Tayfaların çalıştıkları tekne sahibinden veya reislerden memnun durumdadırlar. Memnuniyet oranı %80-100

arasında değişmektedirler. Genelde tayfaların %75'i tayfacılık dışı bir gelire sahiptir. %87,50 oranındaki tayfalar, balıkçılık sezonunun dışında iş bulamamıştır.

Tayfaların ortalama çalışma gün sayıları; kıyı balıkçılığında 170 gün, dalarak avcılıkta 150 gün, voli avcılığında 100 gün, algarna ve manyatçılıkta 160 gün olarak bulunmuştur. III. ve IV. Grup teknelerde çalışan tayfalar pelajik avcılıkta ortalama 181 gün çalışmaktadırlar. IV. grup teknelerde çalışan tayfaların sadece pelajik balık avcılığında çalıştıkları tespit edilmiştir. Tayfaların çalıştıkları teknelerde karşılaştıkları sıkıntılar arasında uykusuzluk, ücretlerin düşüklüğü, ailesinden uzak kalma, sosyal güvencelerinin tekne sahiplerince yatırılmaması gelmektedir.

Tayfalar 2006/2007 balıkçılık sezonunda ortalama 4300 TL ile 6300 TL arasında gelir elde etmişlerdir. 2007/2008 balıkçılık sezonunda ise ortalama 3000 TL ile 5100 TL arasında bir gelire sahip olmuşlardır.

Avlanan balıklar büyük oranda taze tüketilmekte olduğundan dolayı günlük satış esası yaygınlık kazanmaktadır. İstanbul ilindeki su ürünlerinin pazarlandığı en önemli merkez su ürünleri hali olup, mezat usulü ile satış yapılmaktadır.

Balıkçıların %47,83'ü ürünlerini peşin, %30,43'ü vadeli (haftalık, aylık vb.) olarak, %19,57'si avans karşılığı ve %2,17'si ise bunların tümünü içeren bir satış şeklini gerçekleştirmektedirler. Genelde hale girmeden piyasaya peşin satış yapanlar I. Grup tekne sahipleri olarak öne çıkmaktadır. III. ve IV. Grup tekne sahiplerinde ise peşin satışa rastlanmazken, bu gruplarda genellikle avans karşılığı satışlar yapılmaktadır. Vadeli satış yapanlar ise II. Grup karides avcılığı yapan, algarna ve manyat kullanan balıkçılarıdır.

Balıkçıların bu şekilde pazarlama sistemlerinden memnun olanların oranı %45,65 iken, %50'si memnun olmayıp %4,35'i ise bir fikir beyan etmemişlerdir.

Su ürünleri sektöründe pazarlama zinciri içerisinde en fazla yer alan birim komisyonculardır. Genelde ürünlerin piyasaya arz edilmesinde komisyoncuları tercih eden balıkçıların oranı %34,78 olarak bulunmuştur. Lokanta/restaurant ve otellere ürünlerini satanların oranı %17,40, perakende satış yerlerine satanların oranı %28,26 ve kooperatif aracılığıyla satış yapanların oranı %6,52 olarak bulunmuştur. Hiçbir aracı kullanmadan kendisi satış yapanların oranı ise %4,35'dir. Kendi tüketimi için avcılık yapanların oranı ise sadece %2,17'dir.

Tekne sahipleri ürün hacmine göre pazarlama şeklini belirlemektedirler. Özellikle büyük ölçekli ticari balıkçılığın üst noktasında olan III. ve IV. Grup balıkçılar genelde komisyoncuları ve işleme tesislerini tercih etmektedirler. Pazarlama sisteminin merkezinde bulunan komisyoncu (ilk alıcı) sayısı, 2008 yılı için 101'dir.

Marmara denizi, avlanan balıkların tür ve miktarları nedeniyle Türkiye balıkçılık sektöründe özel bir öneme sahiptir. İstanbul balıkçılığında sektörün yapısal, teknik ve uygulamadan kaynaklanan çeşitli sıkıntıları mevcuttur. Araştırma sırasında İstanbul ili deniz balıkçılığının etkin ve daha verimli olmasını aşağıdaki sorunların engellendiği belirlenmiştir:

1. Özellikle Marmara denizinde göçmen balıkların avcılığı fazladır. Sürü oluşturan ve oluşturmayan tüm su ürünlerinin kışlama ve yumurtlama alanı olarak öne çıkan Marmara denizinde aşırı avcılık yapıldığı yaygın bir görüş olarak yerini almaktadır. Aşırı avlanma ile av miktarları gittikçe düşmekte ve sürdürülebilir balıkçılık ilkelerinden uzaklaşmaktadır.

2. Avlanabilir stok miktarları ile ilgili bilimsel veriler bulunmamaktadır.

3. Balıkçılıkta örgütlenme yaygınlaşmadığı için balıkçılar arasında oto-kontrolün sağlanamaması nedeniyle, av miktarlarında önemli derecede dalgalanmalar görülmektedir.

4. Kooperatifleşme yoluyla ortak karar alma mekanizmaları işletilememektedir.

5. 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nda ilgili cezai hükümlerin caydırıcı olmaması ve su ürünleri koruma-kontrol görevlilerinin yetkilerinin yetersizliği tespit edilmiştir.

6. Denetim yapan kurumlarda gerek personel gerekse denetim aracı (motor, tekne, bot vb.) eksikliği görülmektedir.

7. Balıkçı barınaklarında yerel yönetimler ile balıkçı kooperatifleri arasındaki anlaşmazlıklardan mahkemelik olma durumları belirlenmiştir. Limanlarda yatlar ve balıkçı tekneleri iç içe girmiş durumdadır.

8. Balıkçılık ile ilgili konuların birden fazla kuruma dağılmış olması balıkçı açısından prosedür fazlalığı ve zaman kaybı gibi sorunları ortaya çıkarmaktadır.

9. Fiyat istikrarsızlığının piyasaya hakim oluşu ve komisyoncu kesintilerinin fazla olması pazarlamada öne çıkan olumsuz unsurlardandır.

10. Tayfaların sosyal güvenlik haklarından faydalanamadıkları da gözlemlenmiştir.

11. Marmara denizinde avcılığın önündeki önemli sorunlardan biriside su kirliliğidir.

Belirtilen sorunların çözümü için aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

1. Aşırı avcılığı tetikleyen faktörler arasında balıkçı teknelerinde kullanılan Echo-sounder, sonar, radar gibi ileri teknolojik cihazlardır. Bu cihazlara belirli sınırlama getirilmesi veya Marmara denizinde bu cihazların kullanımına izin verilmemesi düşünülebilir. Bu sosyo-ekonomik çalışmadan elde edilen bulgulara göre başka bir öneride yatay sonarların kaldırılıp sadece dikey sonarların kalması şeklinde olmuştur

2. Stok tespit çalışmaları yapılmalıdır. Sürdürülebilir balıkçılık açısından kotaların tam ve sağlıklı uygulanması için avlanılan ürünlerin karaya çıkış noktaları net olarak

belirlenmelidir. Bu noktalara idari balıkçılık binaları yapılmalı/yapılmış olan bu binalara ise gerekli yetki, elektronik kayıt sistemi ve personel sağlanmalıdır. Su ürünleri hallerine yalnızca karaya çıkış noktasındaki idari balıkçılık binalarına uğrayıp, avlanma alanını ve avını karaya çıkarttığını belgelendiren balıkçıların ürünleri satış için gönderebilecektir. Bunun dışında hale ürün sokmaya çalışanlara ise gerekli idari para cezası uygulanmalıdır. Bu şekilde avlanılan ürünler kayıt altında olacağından ileriye dönük stok tespiti de yapılmış olacaktır. İkinci bir faydası ise yerinde kontrolün sağlanması ve birçok denetim sorununu baştan çözmüş olmasıdır. Av filosunun standart hale getirilmesi için av araçları ve avcı tekneleri listelenmeli ve düzenlenmelidir. Balıkçılık faaliyetleri ekonomik olmayan balıkçı (veya tekne) gruplarının, sosyoekonomik durumları da dikkate alınarak kademeli olarak balıkçılıktan çekilmesi faydalı olacaktır. Hedef dışı av miktarını azaltmak için av araçları daha seçici hale getirilmelidir. İleri teknoloji yön ve balık bulucu cihazları, gelişmiş yapıda ağları, güçleri yüksek motorları kullanan büyük boydaki teknik donanım yönünden ileri sayılacak balıkçı teknelerinin gerek Marmara denizi dışında gerekse uluslararası sularda avlanması sağlanmalıdır. Tüm teknelerde boy standardı sağlandıktan sonra her boy grubunun yapacağı avcılık yöntemi belirlenmeli bunun haricinde avcılık yöntemine başvurulara gerekli idari ve adli cezalar uygulanmalıdır. Gerek hallerde satılacak balık için gerekse de balık unu gibi işletmelere verilecek de olsa aynı standartta değerlendirilmeli bu gibi yerlere verilenlerde kota uygulamasına dahil edilmelidir.

3. Balıkçıların kooperatifler ve kooperatif birlikleri şeklinde örgütlenmelerinin sağlanması ve ortak kararlarının temelinde sürdürülebilir balıkçılık ilkesinin yatması gerekmektedir. Kooperatiflere yetki verilerek avcılıkta denetim sahibi olması sağlanmalı ve otokontrol mekanizması işletilebilmelidir. Kooperatifler ise denetleme olarak bakanlığa karşı sorumlu olmalıdır. Kooperatiflerde; ilgili bakanlıkla irtibatı sağlayacak ve üyelerine eğitim verecek Su Ürünleri Mühendisi çalıştırılma zorunluluğu getirilmelidir.

4. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu ileriye dönük yeniden düzenlenmeli, koruma-kontrol görevlilerinin yetkileri artırılmalıdır. Yasaklar ve cezai hükümlerin yeniden gözden geçirilmesi ve balıkçılıktan men etmeye kadar giden daha caydırıcı kural ve kanunların getirilmesi gerekmektedir.

5. Balıkçılık Bakanlığı'nın kurulması veya mevcut Bakanlık içerisinde Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'nün yeniden oluşturulması prosedür fazlalığını, iş ve zaman kaybını önlemesi açısından gerekmektedir. Su ürünleri kontrolü ile görevli kurum ve kuruluşlara gerekli sayıda personel istihdamı yapılmalı, bunların kullanacakları araç ve gereçler (özellikle kontrol teknesi ve telsiz vb.) temin edilmelidir.

6. Av alanları balıkçı örgütlerine tahsis edilmelidir. Balıkçı barınaklarının kiralınmasında ve kullanımında yerel yönetimler devre dışı bırakılıp, balıkçı barınakları yönetmeliğinde olduğu gibi kiralama ve kullanım hakkı kooperatiflerde olmalıdır. Balıkçı barınaklarının da bir düzene sokulması gerekmektedir. Yat limanları ile balıkçı teknelerin bulunduğu limanlar ayrılmalı, yatlar balıkçı teknelerinin çalışmasına engel olmamalıdır.

7. Pazarlamada belirli bir taban fiyat uygulamasının esas alınması ile piyasada fiyat istikrarının sağlanması, üreticinin ve tüketicinin ekonomik değerlerini korumak gerekmektedir.

8. Soğuk zincir tesisi teşvik edilmeli ve avlanmadığı dönemlerde de arz istikrarı sağlanmalıdır. Bu hem halkımızın beslenmesinde hem de balıkçıların daha fazla gelir teminine yardımcı olacaktır. Su ürünleri tüketiminin canlandırılması için ulusal medyada su ürünleri tanıtımının yapıldığı reklâmlara sıkça yer verilmelidir.

9. Avcılık ekipmanları ucuzlamalı ve ağ fiyatları mazotta olduğu gibi desteklenmelidir. Ağ fiyatlarında KDV %18, tekstil ürünlerinde ise %8 olarak değer bulmaktadır. Ağ fiyatlarında KDV oranlarının tekstilde olduğu seviyeye çekilmesi balıkçılıkta masrafların azaltılmasına neden olacaktır.

10. Avcılığın verimsiz ve ekonomik kayıplarla geçildiği sezonlarda, balıkçıların kullandıkları ve ödeyemedikleri kredilerin faizlerinin tekrar yapılandırılması sektörün devamlılığı ve piyasaya su ürünleri arzı açısından çok önemlidir.

11. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca tayfacılık mesleği yeniden tanımlanmalıdır. Tayfalarında bağlı olacakları bir meslek kuruluşu veya oda gibi sivil toplum örgütü kurulmalıdır. Teknelerde çalışan tayfalara sosyal güvenlik sigortası yapılmasını zorunlu hale getirilmelidir. Prim ödemeleri işverene ait olmalıdır. Çalışan tayfaların sigortalı olup olmadığını denetleme yetkisi kanun ve yönetmeliklerle su ürünleri koruma ve kontrol görevlilerine verilmelidir. Bu konuda su ürünleri koruma ve kontrol görevlileri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile koordineli olarak çalışmalıdır.

12. Marmara denizinde görülen aşırı kirlilik için; gerek İstanbul sınırlarındaki gerekse çevre illerdeki derelerin ıslah edilmesi gerekmektedir. Kanalizasyonda ise arıtma tesislerinin kurulması gerekmektedir. Bu işlemleri yapmak ileriye dönük stokların devamlılığı ve ekonomik verimlilik açısından balıkçılık için önemli bir tedbir olacaktır. Ayrıca Marmara denizinde görülen atıksal kirlilik hem turizm hem de çevre açısından da önemli bir durumdur.

13. Su ürünleri toptan satışlarının yapıldığı İstanbul Su Ürünleri Hali yeniden uluslar arası ölçütlere uygun şekilde düzenlenmelidir. Hal kayıtlarına girmeden su ürünleri satışları

yapılmasına izin verilmemelidir. Bu şekilde sistemli bir yapı ile piyasaya sürülecek su ürünleri hem hijyen hem de stok tespitleri açısından faydalı olacaktır.

14. Su ürünleri kota uygulamalarına, balıkçıların hal kaydına girdirmeden balık unu fabrikalarına gönderdikleri su ürünleri miktarları da dahil edilerek yeniden kota hesaplamaları yapılmalıdır.

15. Bilinçli bir avcılık ve prosedür işlemlerinin yerine getirilmesi için yıllık ortalama avcılık miktarı 10 tonun üzerinde olan balıkçı teknelerinde; Su Ürünleri Mühendisi çalıştırılma zorunluluğu getirilmelidir.

8. KAYNAKLAR

1. Acara A (1995). Su Ürünleri Ekonomisi (Üretim, Miktar, Fiyat ve Değer Değişimleri 1995). İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. Kasım 1996.
2. Akyol O, Ceyhan T, Ünal V (2006). Marmara Bölgesi Su Ürünleri Kooperatif ve Derneklerinin Lüfer Balıkçılığındaki Rollerini. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi/ Journal of Fisheries & Aquatic Sciences, Cilt No:23, Sayı (3-4):379-383.
3. Akyol O, Perçin F (2006). Tekirdağ İli (Marmara Denizi) Kıyı Balıkçılığı ve Sorunları. Ege Üniv. Journal of Fisheries & Aquatic Sciences, Cilt No:23, Sayı (3-4):423-426.
4. Anonim (2008). Çanakkale Boğazından İstanbul Boğazına Doğru Uzanan Marmara Denizi Resmi. www.marasforum.com/showthread.php?t=3979
5. Aras MS, Bircan R, Aras NM (1997). Genel Su Ürünleri ve Balık Üretim Esasları. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Yayın No:173, 286s.
6. Arısoy S (1974).What Should the Strategy of Activity in Turkish Fishery Cooperatives Become? (in Turkish). Balık ve Balıkçılık Dergisi. EBK. Gn. Müd., İstanbul, 22(3):19-22.
7. Artüz L (2008). Marmara ve Boğazların Ekolojisi ve Değişimler. <http://www.artuz.com/artuz/PDF/1029.pdf> (Erişim Tarihi, 10.01.2009).
8. Bayhan YK, Çiçek E, Ünlüer T, Akkaya M (2006). Güneydoğu Marmara'da Algarna ile Karides Avcılığında Av Kompozisyonu ve Hedef Dışı Av. Ege Üniversitesi Journal of Fisheries & Aquatic Sciences, Cilt No:23, Sayı (3-4):277-283.
9. Beşiktepe Ş, Sur Hİ, Özsoy E, Latif MA, Oğuz T, Ünlüata Ü (1994). The circulation and Hydrografy of the Marmara Sea. Prog. Oceanogr. 34, 285-334.
11. Çeliker SA (2004). Su Ürünleri. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü. <http://www.cine-tarim.com.tr/dergi/arsiv57/sektorel04.htm>
12. Çeliker SA, Korkmaz ŞA, Dönmez D, Gül U, Demir A, Genç Y, Kalkanlar Ş, Özdemir İ (2006). Karadeniz Bölgesi'nde Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Ankara, 122s.
13. Çeliker SA, Korkmaz AŞ, Demir A, Gül U, Dönmez D, Özdemir İ, Kalanlar Ş (2008). Ege Bölgesi'nde Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Ankara, 107s.
14. Çelikkale MS, Düzgüneş E ve Okumuş İ (1999). Türkiye Su Ürünleri Sektörü. İstanbul Ticaret Odası Yay. No:2.

15. Çelikkale MS, Ulupınar M (1995). Economic Analysis of Big Purse Seine Teams, (in Turkish), E.Ü. Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Dergisi, 12(1-2): 79-88.
16. DİE (2003). Su Ürünleri İstatistikleri 2003.Devlet İstatistik Enstitüsü. Ankara.
17. Doğan K (2009). İznik Gölü (Bursa) Gümüş Balığı Avcılığı Yapan Tekne Sahibi Balıkçıların Sosyo-ekonomik Analizi. Journal of Fisheries Sciences. 3(1),58–67.
18. Doğanay H (1994). Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Kitabevi, Ankara, 245-412s.
19. Duman E, Sağlam N, Özdemir Y (2007). Su Ürünleri Kaynaklarımıza Genel Bakış. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi (Türktarım) 2007:178/12-21s.
20. Erazi RA (1942). Marine Fishes Found in the Sea of Marmara and in the Bosphorus. Revue de la Faculté des Sciences de l'Université d'Istanbul B, 7, 103–115.
21. Erdoğan N, Düzgüneş E (2006). Karşılaştırmalı Bir Yaklaşımla İstanbul Balık Hali. Trabzon, www.akuademi.net/USG/USG2004/CK/ck23.pdf. (Erişim Tarihi, 18.02.2009).
22. FAO (2005). The Food and Agriculture Organization of the United Nations. [ftp://ftp.fao.org/FI/STAT/SUMM_TAB.HTM](http://ftp.fao.org/FI/STAT/SUMM_TAB.HTM) (Erişim Tarihi, 10.01.2009).
23. FAO (2006). The Food and Agriculture Organization of the United Nations. <http://www.fao.org/fishery/statistics/en> (Erişim Tarihi, 11.01.2009).
24. FAO (2008). The Food and Agriculture Organization of the United Nations. <http://www.fao.org/fishery/statistics/en> (Erişim Tarihi, 15.01.2009).
25. Ferraris J (2002). Fishing Fleet Profiling Methodology, FAO Fisheries Technical Paper, 423, Rome, 87p.
26. Franquesa R (2004). Fishermen guilds in Spain (Cofradias): Economic Role and Structural Changes. IIFET 2004 Japan Proceedings.
27. Geldiay R (1969). İzmir Körfezinin Başlıca Balıkları ve Muhtemel İnvasyonları. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi, Monog., Bornova, 11:135.
28. Güngör G, Özen S, Güngör H (2007). Marmara Denizi Balıkçılığının Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Deniz Ürünleri Pazarlaması: Tekirdağ İli Sahil Şeridi Örneği, NKÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, Ekim, Cilt: 4, Sayı: 3, Tekirdağ.
29. Güngör H (1998). ‘‘The Production and Marketing of Fishery Product: A Case Study In The North-west Region Of Turkey’’. International Symposium on Fisheries and Environment, 2-4 Eylül, Trabzon.
30. Hazar N (1990). History of Cooperation (in Turkish). Publications of Turkish Cooperatives Foundation, Ankara.

31. Hoşsucu H, Kınacıgil T, Kara A, Tosunoğlu Z, Akyol O, Ünal V, Özekinci U (2001). Türkiye Balıkçılık Sektörü ve 2000’li Yıllarda Beklenen Gelişmeler. Ege. Üniv. Su Ürünleri Dergisi/ Journal of Fisheries & Aquatic Sciences (3-4):593-601.
32. ICA (1995) International Cooperative Alliance. <http://www.wisc.edu/uwcc/icic> (07.01.2009).
33. İKV (2009). İktisadi Kalkınma Vakfı. www.ikv.gov.tr (Erişim Tarihi, 01.01.2009).
34. İstanbul Tarım İl Müdürlüğü (2008). 2007 Yılı Çalışma Raporu. T.C. İstanbul Valiliği İl Tarım Müdürlüğü. İstanbul, 74s.
35. Kalafatoğlu K (1993). Su Ürünleri Sempozyumu. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası. 14-15 Ekim 1993. Ankara.
36. Karakaş HH, Türkoğlu H (2005). Su Ürünlerinin Dünyada ve Türkiye’deki Durumu. HR.Ü.Z.F. Dergisi, 9(3):21-28s.
37. Karataş G (1995).“Adana ili Karataş ilçesi Su Ürünleri Üretimi ve Pazarlama Yapısı”Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
38. KKGM (2008). Mevzuatlar ve Su Ürünleri İstatistikleri. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü (KKGM). www.kkgm.gov.tr
39. Kocataş A, Koray T, Kaya M, Kara ÖF (1990). Review of the Fishery Resources and Environment in the Sea of Marmara. GFCM 64, Part 3, Rome, 87-143.
40. Koçel T (1971). Fisheries and Cooperations,(in Turkish). Balık ve Balıkçılık. 19(3):23-27.
41. Miran B (2002). Temel İstatistik. Ege. Üniversitesi Basımevi. ISBN:975-0, İzmir.
42. Munsuz N, Ünver İ, Çaycı G (1999). Türkiye Suları. A. Ü. Ziraat Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Yayın Ünitesi. Ankara, 479s.
43. Özgen M (2008). Balık Halleri ve Balıkçılığımızdaki Yeri. Su Ürünleri Mühendisleri Derneği (SÜMDER) Dergisi. 32:55-59s. www.surunleri.org.tr
44. Polat S Ç (1995). Nutrient and Organic Carbon Budgets in the Sea of Marmara: A Progressive effort of the Biogeochemical Cycles Carbon , Nitrogen and Phosphorus. Ph. D. Thesis, METU-IMS, Erdemli, Turkey, 215 pp.
45. Polat S Ç, Tugrul S (1995). Nutrient and Organic Carbon Exchanges Between the Black Sea and Marmara Seas Through the Bosphorus Strait, Continental Shelf Res. 15 (9):1115-1132.
46. Slastenenko E (1955). “Karadeniz Havzası Balıkları” (Çeviren: Altan, H). EBK Genel Müdürlüğü Yayınları 711s.
47. Şahin S (2006). Tekirdağ İli Deniz Balıkçılığının Sosyo-Ekonomik Durumu ve Pazarlama Yapısı. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Tekirdağ.

48. TEDGEM (2008). Tarımsal Destekleme Genel Müdürlüğü. www.tedgem.gov.tr
49. Tekelioğlu N, Kumlu M, Yanar M, Erçen Z (2007). Türkiye’de Su Ürünleri Üretimi Sektörünün Durumu ve Sorunları. Ulusal Su Günleri 2007, 16-18 Mayıs 2007, Antalya. <http://www.akuademi.net/USG/USG2007/Y/y10.pdf> (Erişim Tarihi, 13.02.2009).
50. Timur M, Doğan K (1999). İstanbul Balık Hali (Türkiye) ve Halde Pazarlanan Su Ürünleri. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi, Cilt No:16;(1-2):1-17.
51. TKB (2008). Tarım ve Köyişleri Bakanlığı. www.tarim.gov.tr
52. TÜİK (2007). Türkiye İstatistik Kurumu. www.Tuik.gov.tr/balikcilikdagitimapp/balikcilik.zul
53. Uzmanoğlu S, Soylu M (2006). Karasu (Sakarya) Bölgesi Deniz Balıkçılığının Sosyo-ekonomik Yapısı. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi/ Journal of Fisheries & Aquatic Sciences, Cilt No:23, Sayı (1/3):515-518.
54. Ünal V, Akyol O, Hoşsucu H (2001). Balıkçılık Yönetiminde İhtiyaç Duyulan Biyo-ekonomik Veriler. Ege Üniv. Su Ürünleri Dergisi Cilt No:18, Sayı (1-2):243-253.
55. Ünal V (2003). Socio-economic Analysis of Part Time Small-scale Fishery, Foça (Aegean Sea). Ege Üniv. Su Ürünleri Dergisi 2003 vol20, insue(1-2):165-172.(in Turkish)
56. Ünal V (2004). Regarding fishery cooperatives, (in Turkish). Balıkçılık Mesleki Eğitim Programı Ders Notları. Mordoğan Belediyesi Mesleki Eğitim Merkezi, İzmir.
57. Ünal V, Yercan M (2006). Türkiyede Su Ürünleri Kooperatifleri ve Balıkçılar İçin Önemi. Ege Üniv. Journal of Fisheries & Aquatic Sciences (1-2):221-227.
58. Yamane T (1962). Mathematics for Economists, Prentice-Hall Inc, Englewood Cliffs, NJ.
59. Yurtsever N (1984). Deneysel ve İstatistik Metotlar. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları. Genel Yayın No: 121. Teknik Yayın No:56. Ankara
60. Yücel Ş (2006). Orta Karadeniz Bölgesi Balıkçılığı ve Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Durumu. Ege Üniv. Journal of Fisheries & Aquatic Sciences, Cilt No:23, Sayı (1/3):529-532.
61. Yüksek A, Okuş E, Uysal A, Orhon V (2000). Marmara Denizi Demersal Balıkçılığı ve Stok Tayini Sonuç Raporu. İstanbul Ün. Deniz Bilimleri İşletmeciliği Enst., 124s.
62. Zengin M, Bozali M (1994). Marmara Denizinde Av Araçları ile Avcılık Potansiyelinin Tespiti. T.C. TKB Trabzon Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Yayınları, Trabzon, 27s.
63. Zengin M, Polat H, Kutlu S, Dinçer AC, Güngör H, Aksoy M, Özgündüz C, Karaarslan E, Firidin Ş (2004). Marmara Denizindeki Derin Su Pembe Karidesi (*Parapenaeus Longirostris*, Lucas 1846) Balıkçılığın Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. TAGEM. Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları Trabzon. 218s.

ÖZGEÇMİŞ

10.07.1978 tarihinde Kayseri ili Tomarza ilçesinde dünyaya gelen Kemal BENLİ, İlk ve Ortaöğrenimini Tomarza ilçesinde yaptı. 3 yıl olan Lise öğrenimini 2,5 yılda başarı ile tamamladı. 1996 yılında girdiği üniversite seçme ve yerleştirme sınavında Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'ne yerleştirildi. 4 yıllık başarılı bir öğrenim sonrası 20.06.2000 tarihinde fakülteden mezun olarak, Su Ürünleri Mühendisi unvanı aldı. Aynı yıl girmiş olduğu yüksek lisans sınavını kazanarak, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Su Ürünleri Yetiştiriciliği Anabilim Dalında Master eğitimine başladı. İlgili anabilim dalında yayın balıkları ve yavru yetiştiriciliği üzerine seminer verdi. Daha sonra master öğrenimini akademik kadro yetersizliğinden yarıda bırakarak, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde sözleşmeli öğretmen olarak çalıştı. Askerlik görevini 297. Kısa Dönem olarak ifa etti.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, İstanbul İl Müdürlüğü Silivri İlçe Müdürlüğüne Su Ürünleri Mühendisi olarak 26.09.2005 tarihinde atandı. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında master yapmıştır. “Türkiye’de Balık Çiftlikleri ve Genel Durum” konulu seminer vererek “İstanbul İli Marmara Denizi Sahil Şeridi Deniz Balıkçılığının Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Deniz Ürünleri Pazarlanması” üzerine tez çalışması yapmıştır.

Avrupa Birliği Sürecinde Su Ürünleri Uyum Yasaları Müktesebatı Çalışmaları (Ankara-İstanbul-Balıkesir/Bandırma), Su Ürünlerinde Hijyen ve HACCP Uygulamaları (İstanbul), Avrupa Birliği Pazar Standartları Eğitimi (İstanbul), Ortak Piyasa Düzeni; Balık Kalitesi Kontrolü Eğitimi (İstanbul), Su Ürünleri İdari Binalarda kullanılan teknik materyallerin kullanım eğitimi (Ankara) ve Gıda Kontrolör Kursuna (İstanbul) katılmış, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca; Su Ürünleri Kontrolörü ve Gıda Kontrolörü olarak yetkilendirilmiş bulunmaktadır.

Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı ile Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü'nün ortaklaşa gerçekleştirdikleri Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün organizasyonunda yürütülen, Marmara Denizi Balıkçılığının Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Yönetim Stratejilerinin Belirlenmesi adlı projede de görev almıştır.

İngilizce ve Mesleki Latince bilmektedir. İleri derecede bilgisayar ve internet bilgisine sahip olup, Blackwell Sciens, Aquaculture gibi elektronik dergileri takip etmektedir.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansımı büyük bir şevk ve azimle yapmamı sağlayan, her konuda yardımını esirgemeyen, bilgi paylaşımını ilke edinmiş, devamlı yol gösterici özelliği ile çevresine ışıktutan danışmanım sevgili hocam Sayın Prof. Dr. Hasan GÜNGÖR'e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Eğitimim sırasında yardımlarını esirgemeyen, hoşgörü ve bilgisiyle bana moral veren, çalışmalarımı neticelendirmemde büyük payı olan değerli insan Sayın Yrd. Doç. Dr. Günay GÜNGÖR'e, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı öğretim üyelerine, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Su Ürünleri Araştırma Şubesi Müdürü Sayın Yılmaz YAZAR'a, Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürü Sayın Dr. Atilla ÖZDEMİR'e, Dr. Mustafa ZENGİN'e ve değerli İstanbul İli balıkçılarına katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans yapmam konusunda beni teşvik eden, eğitimim süresince göstermiş olduğu anlayış, ilgi ve desteğinden dolayı Silivri İlçe Tarım Müdürü Sayın Hasan GÜVEN'e, arazi çalışmalarında beni yalnız bırakmayan, çalışmanın sorunlarına ortak olan Evren TOR, Gazi DÜZ ve İzzet YILDIRIM'a sonsuz teşekkür ederim.

Bu çalışmada beni devamlı destekleyen, moralimi üst seviyelerde tutmamı sağlayan aileme ve çalışma süresince istemeyerekte olsa ihmal ettiğim tüm dost ve sevdiklerime teşekkürlerimi sunarım.